

tate scurril bonis premia malis supplicia dispē
sans. Nec frustra sunt in deo posite spes preces
qz que cum recte sint: inefficaces esse non possūt.
Que cum ita sint: manet itemerata mortalibus arbi. rē
Hic cōcludit ex premissis compassibilitatē liberi arbitrii
cū p̄scientia diuina dicens. Que cum ita sint ut predictuz
est manet libertas arbitrii intemerata. i. incorrupta. Nec
leges proponūt hominibus penas 7 premia inique. idest
iniuste voluntatibus nostris solutis. idest liberatis ab om
ni necessitate. manet etiam immōbiliter deus prescius cū
ctorum. 7 presens eternitas sue visionis concurrat cum fu
tura qualitate. s. bonitate 7 malicia nostroruz actū dispē
sans. idest distribuens bonis premia 7 malis supplicia.
nec frustra sūt posite preces 7 spes in deo. que nō possūt eē
inefficaces cum sint recte. C. Nota ex quo propter liberū
arbitrium possunt res sic 7 aliter euenire non iniuste bōis
premia 7 malis supplicia proponūt. nec spes 7 p̄ces fru
strantur. frustrarent autem omnia hec si omnia vinculo
necessitatis p̄terent sicut patet ex dictis.

Auerfamini igitur vicia: colite virtutes. ad re
ctas spes aim subleuate. humiles preces in excel
sa porrigite. Magna vobis est: si dissimulare
non vultis: necessitas indicta probitatis. cuz ante
oculos agitis iudicis cuncta cernētis.

SENECA.

Auerfamini igitur vicia. colite virtutes. ad rectas spes
Hic philosophia subiūgit exhortationem vtilem dicens.
Ex quo sic est qz non estis coacti necessitate ad faciendum
aliquid. sed manet in vobis libera volūtas. Ideo auersa
mini. idest spernite vicia. ne per ea iuste incurratu penas
colite. idest exercete virtutes. pp quas merita cōsequamī
ni. subleuate animū vestrū ad rectas spes que in veraz bea
titudinem tendunt. porrigite in excelsa. s. ad deum humi
les preces. 7 hoc merito faciatis quia si non vultis dissī
mulare auertendo animum vestruz ab his. tunc magna
vobis est indicta necessitas probitatis. idest virtutis. qz il
lud quod agitis non potest latere illum qui est iudex actū
vestrorum. vnde subdit. Cum agatis ante oculos. idest cū
actiones vestre sint in prospectu iudicis cuncta cernētis.
scilicet dei. C. Nota vicia sunt spernenda. qz reddunt ho
minem seruilem. Nam qui facit peccatū seruus est pecca
ti. Et Seneca dicit. Si scirem deos peccata ignoscituros
7 hoies ignoraturos: adhuc propter vilitatez peccati pec
care erubescerem. Virtutes autem sunt collende: quia vir
tus est que habentem perficit 7 opus eius bonum reddit.
Recte spes recte preces sunt deo porrigēde. quia his deo
coniungimur 7 ipsum alloquimur. 7 si nō dissimulamus
negligendo predicta: magnam virtutis necessitatez nobis
indictam 7 promissam inde consequemur quonias omnia
que agimus sunt in prospectu dei cuncta cernētis. Sicut
enim scribitur ad Hebreos quarto. Omnia nuda 7 aper
ta sunt oculis eius. qui est deus benedictus in secula secu
lorum. Amen.

Auctori Torquati. Severini Boetii viri nominis celebri
tate q̄memorandi: textus de philosophie consolatione
cum editione commentaria beati Tomae de aquino ordi
nis predicatoruz.

finit feliciter

In diui. Severini. Boetii de scolarium. disci
plina cōmentarium feliciter incipit.

Solutio hominē necū
fore dei et mundi. Ber
mes ipse p̄boz pater ad
Esculapiū scribēs iā lō
ge testatus est: eo qz itel
lectū diuinum in se hz p
quē aliqñ supra mōdūz
ita eleuatur ut et mundi
mā sequat cōceptiones
eius. Et hoc in optie na
tis potissime videm? ho
minibus. qz suis anima
bus agunt ad corporuz
huius mūdi transmuta

tionem: ita ut miracula facere dicant. Et id in ea pte hō
ipse ad dei imaginē factus: q̄ mūdo ipso nequitur. nō mun
do subicit sed preponit ut rector ac gubernator. Et hoc
David ille iustus psalmoz libro nouerat cū dixit. Ad
nuisti eū paulominus ab angelis. 7. Oia subiecisti sub pe
dibus eius. Qd equidē 7 tunc maxime fieri liquet cū vo
cetrinis disciplinisqz in mentis culmen trahitur: ibiqz in
arce constitutus veluti specula corp? hoc mortale. qd ani
mam aggrauat respicit dirigit 7 gubernat. Quas ob res
non abre estimandū putatur ut hoies plus ceteris arte 7
ratioe degentes naturaliter domini. 7 rectores alioruz eri
stant. Verū tñ si vel per electionez aut inclinatiois irrefre
nate affectū hō ipse mundo se inferiorē fecerit iā q̄si hono
re humanitatis erutus ac si tandē in aliarū terga feraruz
se transformans proprietatem bestie accipit. Sic per con
cupiscentiam porcus efficitur p iraz canis: per rapinā leo.
perqz alia 7 alia in aliarum bestiarum transmutatur nām
Et hanc transmutationem Plato ipse secundā animoz
incorporationem dicebat. At qz nedum hanc mentis alter
ationē putandū ē. verū qui sic mundo inferiorē se fecerit
necessē est: ut etiam ab expressa membrorū specieqz repre
sentatione quomodolibz abducatur. Ex quo fit vti Aristo
teles inquit in ethicis: qz laborantes in passionibus vene
reis 7 crapule maxime secundū corpus alterantur. Et hu
ius signum est animalia multū coeuita cito senescere: plu
resqz gula q̄ gladio interiere. Laborandū ergo totis vi
ribus totoqz conamine ne ipse concupiscentis atqz indi
gnationum affectibus homo ipse imago quidem atqz spe
cimen sui creatoris mentis ab arce detrahatur. vt sic mun
do inferior fiat sed perturbationes illas: quas greci pate
dicunt. concupiscentias. s. atqz inclinationū affectus aut
eradicet 7 extirpet: vel saltez frangat moderet: regat: 7 q̄si
infrenes equos quibusdam rōnis ipsi lupatis: vt ita dicā
coerceat. vt quod fragili caduceqz nature negatum extat
magni Iyocratis exēplo studio atqz disciplina consequa
tur. Hui? nēpe discipuli. Sicuti Arif. ait: atqz postēū Al
bert? magn? cū iā ei? sanctissimos mores diuināqz sapien
tiā miraretur vice quadā p̄bilemonio phisonomo ipo
cratis ymaginē ad iudicandū hominis mores detulerunt
Quaz cū philemon arte insperisset atqz membrū mēbro
comparasset. vinqz signorum naturalium: que supra
corpus 7 animā significare claruz est. cautius aduertisset
pronunciauit qz vir luxuriosus esset deceptor atqz coitus
amans. Illis vō indignatibus atqz p̄bilomōne inculpā
tib? qm̄ de optio viro. cui vir nā filiez efficere posset: tanta
cōiucia p̄nucliaflet: iudiciū ypocrati dtulerūt. ypocras aut
morum suozū atqz inclinationum cōsciuz p̄bilemonē
vera protulisse cōfessus est. verū ex p̄bie amore atqz hone
statis cōcupiscentias sui cordis se vicisse dixit. 7 sic qd natu
re negatū fuerat per p̄biam accepisse. Quā quidē nil aliud
fore. Aristot. docuit qz victoriā atqz concupiscibiliū absti
nētiam. Plato autē donū dixit optimū: quo ad bñ biēqz
viuendū nil melius excogitari posset. Tullius vero inueni
tum decorum

Prohemium

Et dicit Boetius. **C**O marciane in hoc beniuolentiam captat ipsum proprio nominando nomine. vestra intentio nouit postulare idest petere tractatum compendiosum. i. breues et utilem et hoc ad differentiam dispendii dictum est quod prolixum et inutile censetur. **M**ortatur qz in hoc auditorem ad docilitatem ex doctrine compedio de scholarum disciplina. idest discendi norma et in hoc auditorem attentum reddit ex doctrine utilitate. Et sic in hac parte prima tria facit beniuolentiam captat. ad docilitatem hortatur. atqz attentionem auditorum suscitatur. et sequitur. **O** utinam subaudi illud postuletur a paruitate mei spiritus idest ingenii. deuitat enim in hoc arrogantiam. Tunc Boetius scribendi onus acceptas dicit. **P**aruitate mei ingenii non obstante ego Boetius tentabo acquiescere. idest cōdesere amicus. idest amicitibus tuis petitionibus. et hoc potest idest in quantum facultas. idest sapientia mea. suppetit idest subministrat et in quantum declinuitas. idest debilitas ingenii mei. qz pro et tenacitas idest durities vel compasio erumnarum mearum idest calamitatum mearum subaudi suppetunt. hz pro qz sicut sim impeditus subaudi sic ut id haud facile efficere possis duplici genere idest manerie commentorum hoc est quorundam librorum expositorum tamen non omnino idest penitus diuersorum commentorum dico in quasdam editiones idest compilationes Aristotelis illius peripatetici et aliorum philosophorum eas subaudi exponendo ac quasdam e greco in latinum transferendo. qz pro et hz sim attenuatus. idest uiribus exbauisus proprio studio ut sic uix promissis vacare possim. et hz sicut corosus. i. attenuatus. et transumptiue loquitur. nam corrodere proprie est dentibus dilaniare. cruciatur. idest tormēto inhumani idest crudelis regis gottorum scilicet theodorici. et hoc philosophico consolatu. idest libro quez de consolatione philosophie ediderat perueniente. qz pro et hz sim permolitus. idest attenuatus extrema. idest summa perspicatione. idest subtilitate trinitatis. profunde. idest alte quo ad intelligendum. quasi uicat licet omnibus his supra uires impediar nihilominus quā tāta uis est inter nos amicitie ut nihil uarū petitionum tibi negare queā propterca tuis petitionibus acquiescere tentabo. **N**otandum Boetius librum suum nominat de scholarum disciplina. unde inter disciplinam et facultatem hoc interest quoniam disciplina a discendo dicitur quod scientiam recipere sonat: quare disciplina in discipulo est. doctrina uero in magistro. facultas autem est scientia vel professio in utroque. disciplina et doctrina in motu sunt facultas in quiete. **N**otandum circa hoc quod dicit licet duplici commentorum. Boetius intelligens homines nedum sibiipsis fore natos sed amicis et patrie atqz communi omnium utilitati. sic nempe diuinus ille Plato architam thareninum monuit ut non solum sibi natum se meminere sed patrie et suis ut perexigua pars sibi relinquatur. quod prospiciens. Boetius ut posteris memoriale quoddam eternum post se relinqueret: nunc in philosophorum libris exponendis. nunc in grecis codicibus ut latine nobis coram loquerentur transferendis. nunc etiam in propriorum traditione dies noctesqz expleuit qua in re tanto nisu tantaqz lucubratione indies tenebatur ut materiam sue criminatiōni daret. Dum enim studio atqz exponendorum librorum comentariis reliquisqz omnibus que ad hoc attinent sedulo vacaret: moris sui extitit ut hominum confortia fugeret atqz in bibliothecam quam domi publice constituerat referentissimam se reciperet. quas ob res morum suorum emuli ipsius demonibus alloquentem falso criminabantur ad instar magni Socratis. de quo et Apulegius impune opinatus est quod familiarem deum haberet sibi obsequente de quo et librum eddidit quez de deo Socratis intulauit a qua criminatione se excusans Boetius libro primo de consolatione prosa quarta philosophiam sua alloquitur. Atqui et tu insita nobis omnium rerum mortalium cupidinem de nostri animi sede pellebas et sub tuis oculis sa-

crilegio phas locum esse non erat. insilabas enisauribus cogitationibusqz quotidie meis pictagoricum illud. deo non diis seruiendum nec conueniebat uilissimorum me presidia spirituum captare quez tu in hanc excellentiam componebas ut consimile deo faceres. hec ille. **N**otandum ingenium est interior uis animi quo sepe inuenimur que ab aliis non didicimus dictum quasi intus gentum scilicet a natura. **N**ota eruna. i. miseria inopia calamitas. Et dicitur ab e. et rumen quasi extra rumen. i. cibum ide erunofus. Item commentum est plurimum studio vel doctrina in mente habitum in unum collectio et sicut hoc quilibet liber potest dici commentum: sed in nostro usu commentum dicitur liber expositorius. s. qui deseruit expositioni sententie alicuius libri et non constructioni littere et hz hoc potest sic diffiniri. **C**omentum est serpositio uerborum iuncturam non considerans sed sensum.

Quid enim in gymnasiis exercitu lucidius quam in artificiali et naturali progressione debita cognitio et quam uirium intelligentie gradualis exhibitio. **E**loquentie enim partes decenti artificialium et naturalium processu et perspicua intelligentie comprehensione nouimus stabiliri.

Quid enim in gymnasiis. In hac parte. Boetius assignat causam intentionis sue atqz suscepti operis. primo enim dicit quod non obstantibus impedimentis tum studiorum atqz erunarum multimodis. se uelle iniunctis onus aggredi. posset quis huiusmodi causas sciscitari cui ut satisfaciatur causas reddit. Et duo facit nam primo causas sue intentionis atqz suscepti operis explicat. secundo causam ipsam confirmat. secunda ubi eloquentie enim. Dicit ergo primo antiprophorizans isto modo. quid enim pro certe. est lucidius idest splendidius qua propter et uilius in exercitu. i. exercitatione gymnasiis. i. studiorum et transumptiue loquitur quam debita cognitio in ipso discipulo scientis doctrinis erudiendo in progressionem. i. profectu artificiali. et hoc quo ad artes et doctrinas. et naturali hoc quo ad mores studio confirmandos. Aliter etiam exponitur ut ad duplicem ordinem ista referantur. s. ad ordinem doctrine quo a communioribus ad specialiora procedatur sicut quod dictum est primo philosophorum: inata nobis uia est procedendi a communioribus ad specialiora et ideo dicit artificialium. quod autem subicit naturalium quo ad ordinem nature dixit quo a specialioribus ad uniuersaliora fit processus. ea enim que nobis ignotiora sunt nature notissima esse dicuntur. quo fit ut seculo methaphisice dicitur. Sicut se habet oculus niticoracis ad solis lumen sic se habet intellectus noster ad ea que manifestissima sunt nature. Deinde legit in textu. et insuper quod est lucidius in ipso magistratu quam exhibitio. i. subministratio gradualis. i. bene ordinata. uirium intelligentie. s. doctrinarum quasi diceret nihil. Et huius rationem subiungens inquit enim pro qua supple nos. Boetius nouimus stabiliri. i. firmari partes eloquentie in processu. i. ordine atqz modo debito naturalium et artificialium. similiter etiam in comprehensione perspicua. i. subtili intelligentia doctrinarum

Notandum quod intentio Boetii fuit ruditati erudiendorum obuiare atqz eos ab ignorantie nebulis ad apicem scientiarum transducere. Uerum quod modus ordo atqz regula in hoc potissima fore noscuntur iuxta illud. Est ordo summa lime sapientis in arte. et item Oratius est modus in rebus sunt certi denique fines. Ultra quos citra que nescit consistere rectum. ideo Boetius opus hoc scribendum assumpsit in quo modum atqz ordinem tradit quo quisque facilliter inculmen scientiarum eleuatur ibique constitutus splendidus celebris atqz gloriosus stabilitur. **N**otandum gymnasiis pugna uel luta dicitur. Et dicitur a gymnos. i. nudus. quia nudi talibus in ludis fuerunt exerceri. inde hoc gymnasium locus in quo talia quondam fiebant et hinc facta transumptione studium scholarium atqz magistrorum

rum gymnas dicitur atq; locus studii gymnasium & quoad ipsum studium dicitur ut in proposito .quia sicut oi palestra corpus sic studio animus exercetur. & inde accidit ut omnium pene artium exercitium vel locus exercitii gymnasium dicatur ut schola. & ut quidam dicunt gymnasium grece latine exercitium dicitur. Notandum inter intellectum intelligentiam atq; intelligibilitatem hoc interest. Nam intellectus proprie vis anime est comprehendere sua incorporearum substantiarum formis subtractarum vel formarum circa eas. Intelligentia vo vis est anime q; aspirat ut aliquid circa diuinam substantiam comprehendat. Intelligibilitas vo vis quedam est anime omnium formarum in quadam simplicitate complicata absq; ordine naturali vel temporali & tali modo solus deus comprehendit res quia eas omnes vno intuitu absq; successione dicitur comprehendere.

In primis ergo prima. i. puerorum oblectamenta sunt prelibanda. Secundo videlicet qualiter aduulorum elatio magistratui subiicienda sit & discipline connectanda. Tertio de eorum elatione reprimenda exemplorum comendatione distinetur exponendo. Quarto de scholarium sagacitatis prouisione eorumq; graduati statione. Quinto qualiter scholarium venerabilis ac sincera deuotio ad magistratum proferenda sit. Sexto de magistrantium norma trinaq; diuisione statuq; erga subditos modoq; docendi precognito

In primis scilicet. Hec est secunda pars principalis. huius problemii in qua postquam intentionem suam atq; intentionis sue causam explicuit. nunc ordinem suscepti operis & quicquid in toto libri processu. peragendum sit luculenter insinuat. Et diuidit hanc partem in sex partes. In prima monstrat quid in primo capitulo pertractandum sit. In secunda quid in secundo & sic de singulis. secunda ibi. secundo vs. tertia ibi tertio de eorum. quarta ibi. quarto de scholarium. quinta ibi quinto qualiter. sexta ibi. sexto de magistratuum. Et dicit quod in primis. i. in primo capitulo oblectamina alia sunt oblectamenta. i. documenta leuia puerorum sunt prelibanda. i. pretractanda vel premitenda. Et rationem huius ponit Albertus super illo primo libri philosophorum cum dicitur quod pueri primo appellat omnes viros patres scilicet. quia ipsi pueri cerebrum habent humidum ac frigidum sic quod rerum sensibilibus differentias minime capere possunt. sed cum cerebrum in eis magis exsiccat tunc in eis cognitio magis erit nota que a facilioribus & leuioribus inchoandum erit ordine ipso doctrine & transeundum ad vtiliora & ad specialiora. hec enim via nobis innata est primo philosophorum secundo vero videbitur hoc est in secundo capitulo qualiter elatio. i. superbia aduulorum id est etate iam maturorum est subiicienda. i. supponenda magistratui & connectenda. i. coniungenda discipline. Elatio nempe atq; superbia discipulum nullo modo studere permittit: cum sapiens dicat. In malivolam animam non introibit spiritus sapientie. & hic in tertio capitulo dicitur de reprimenda. i. corrigenda elatione eorum. i. aduulorum & hoc exponendo distinetur. i. succinte comendatione exemplorum ad propositum comprehendendum. quarto autem capitulo supple tractabitur de sagacitate. i. prouisa prouisione. i. rerum exteriorum sine quibus difficulter philosophari contingit propter quod & sacerdotes in egypto ut Aristoteles in metaphisicis testatus est acquisitis rebus necessariis propter admirari primo inceperunt philosophari. Quinto supple capitulo determinabitur qualiter venerabilis. i. honorabilis ac sincera. i. pura. deuotio. i. intentio scholarium est preferenda. i. exhibenda vel offerenda ad magistratum. Sexto. i. vi. capitulo tractabitur de norma magistrantium pro & trina diuisione. i. partitione magistrorum. q; pro

& de statu ipsorum circa subditos. & hoc precognito. i. prescripto modo docendi. i. informandi. Nota sagax omnis generis idem est quod ingeniosus prouidus astutus & presertim futurorum. inde sagacitas. Item sincerus sincera sincerum vel sinceris in eodem sensu. i. sine cera. i. purus constantis mundus sine vitio vel labe & producit e. unde Orationis in epistolis in fine secunde epistole. Sincerus nisi sit vas quodcumq; infundis accescit. Item Virgilius in moreto. subcidit sincera foraminibusq; liquet. emundata ceres & cetera. **Hec autem ad intelligentie cognitionem suscipimus peragenda pristinum modum tractandi ferre omittentes: nunquam leuiori stilo perusi: quoniam in maiori parte pro rudibus informandis est executio & tanto lenior dilucidandi debet esse translatio. Hec autem ad intelligentie cognitionem. Hec est tertia pars principalis. huius problemii in qua Boetius modum procedendi in hoc libro premitit. Et diuiditur in duas partes. In prima facit quod dicitur est. In secunda causam dicti assignat secunda ibi. Quoniam in maiori parte. Et dicit sic. autem pro certo nos Boetius suscepimus hec supradicta. peragenda. i. perficienda ad comendationem intelligentie. nos inquam omittentes fere. i. totaliter modum pristinum. i. per nos obseruari solitum. tractandi. i. scribendi. nuncquid. i. nullo. i. perusi leuiori. i. planiori stilo. i. modo scribendi. quoniam & hic causam dicti assignat. quod executio subaudi presentis operis pro maiori parte est pro rudibus. i. indoctis. informandis. i. instruendis quo calle ad scientiarum apices valeant pertingere. subaudi eapropter hec translatio alia litera habet transactio dilucidandi. i. declarandi hanc sententiam atq; callem erit tanto leuior. i. planior. **Notandum in litera comitum color rhetoricus qui vocatur lepos. Et est ad aliquam singularem personam per verbum pluralis numeri causa honoris vel ornatus facta locutio: ut Cicero scribit. nos Boetius suscepimus hec peragenda****

Finis problemii.

Sequitur tractatus. Cap. i.

Am autem indiscreti & impotentis septennis infantia ducitur ad imbuendum: cauendum est: ne membrorum indecens sit dispositio ut pote integralium: et aeris intemperies utpote costringentis hyemis obfusitas: & comburentis estatis profunditas periculi generet incrementum.

Am indiscreti scilicet. finito problemio consequenter incipit tractatus. In quo ea que in problemio pagoda promiserat: nunc ordinate exequitur. Et diuidit totum tractatum in vi. capitula. in quorum primo ostendit quod manere rudes atq; indiscreti ad discendum introducunt. In secundo quo scholares ipsi magistratui subiiciunt. In tertio quo elatoz superbia compefcatur. In quarto. qualiter scholaribus ipsis per res exteriores quaz fortuna est omnia sagaciter prouideat. In quinto qualiter scholarium sincera deuotio ad magistratum celsitudinem subuehat. In sexto magistrantium norma plenius edoceat. sedm ibi. Ceteris autem scholarium rudimentis. tertium ibi. Cum autem discipulus. quartum ibi. Omnia siquidem. quintum ibi. Cum ad magistratum. sextum ibi. Expediunt autem his. & hec totius tractatus competentior censet fore diuisio. Constat enim Boetium ipsum in problemio hoc ordine diuisisse quous plerique existant qui totalem ipsum librum tribus partibus arbitrentur partiendum. Capitulum autem primum quod est de primena rudium atq; indiscretorum introductioe in duas partes diuiditur. In quarum prima de his que circa exteriora introducenda videlicet circa corpus atq; corpori adiacentia attenduntur tractatur. In secunda vero de his que circa animam atq; animum exornantia & fouentia ut sunt doctrine & scie

Capitulum

tie edocetur. secunda ibi. In primis igitur. Prima harum adhuc in duas. In prima determinatur de his que circa corpus introducendum attendenda sunt priusque doctrine mancipetur. In secunda que circa corpus ipsius attendenda sunt pertractatur postquam doctrine nouiter mancipatus existit. secunda ibi. Liberiorum autem. Prima que adhuc in duas. In prima facit quod dicitur est. secunda hoc ipsum exemplis confirmat. secunda ibi. Legitur. Prima harum iterum in duas. nam primo declarat illa que circa corporis introducendum membra cauenda sunt. secundo que circa introductio ipsa. secunda ibi. Et ne temporis intemperies. Dicit ergo Boetius primo quod cum in infantia. i. pueritia septembris. i. septem annorum et hac etate infantia finit ac pueritia incipit. indiscreti. i. indocti et potentis subaudi virium corporis. ducit ad imbuendum. i. erudiendum. cauendum. i. prospiciendum est ne dispositio subaudi naturalis membrorum supple corporis infantilis integralium. i. integrantium ut pote manuum et pedum. similiter et aliorum membrorum sit indecens. i. incomposita imperfecta disproportionata aut naturalia turpis. et subaudi cauendum est eum indiscretus ille ad imbuendum ducitur ne intemperies. i. proportio ratione qualitatum dominantius temporis ut pote sicut obtusitas. i. durities hyemis constringentis propter excessuum frigus cuius natura est stringere in homogeniis. vel profunditas. i. excessus estatis comburentis propter caloris excellentiam generet incrementum. id est augmentum periculi subaudi ipsi introducendo. hec enim ipsa nisi cautius prouideant magna quidem incrementa periculi puerili adducunt teneritati. **N**otandum in hoc quod dicit Boetius septennis infantia. et intelligere facit pueros ipsos in infantia litteris mancipandos. Etas ipsa ad hoc apta tunc est quam parum adhuc viderit: quare omnia sibi noua. nouarumque rerum audita. et quicquid audiat admiret dubitet ac interroget. sicque post hac mentis sumpto robore quod noua testa ceperat retineat firmiter clariorque intelligat. hac nempe etate ut tangit Quintilianus lib. primo institutionum quicquid concipitur facilius radicat. Cuius varro in sententiis. Sapientia vasa quicquid prius acceperunt. sic inquit est de infantibus et Augustinus libro confessionum primo de seipso lamentabiliter fateatur iuuentutem ludis et non studiis semper expositum esse. in scholas inquit datus sum ut litteras disceres in quibus quid utilitatis esset ignorabam miser: sed ludere delectabar. Et est infantia ipsa prima etatum hominis que septennio durat a quo inchoans pueritia quasi pura ad gignendum minime apta in quattuordecimum excurrit annum a quo adolescentia adulta ad gignendum apta que in vicesimum octauum prorogatur annum. a quo iuuentus incipit usque in quinquagesimum annum protensa: et ab hoc senioris etas quam greci per bytem vocant fumens originem in senectam hoc est septuagesimum annum progreditur a nullo annorum numero perficitur sed per quatuordecim etates quatuordecimque vite superest ipsi in labore atque dolore deputatur.

Notandum quod Boetius dicit summo opere cauendum ne litteris imbuendus membrorum disproportionem habeat. hec enim membrorum inepta monstruositas monstrum in anima iudicare necesse est uti in Philemon. in Palemon. in Lorus. Aristoteles et alii multi plurimi retulerunt. quam anime ipse sequuntur corpora et secundum se non sunt impassibiles a corporum motibus: et hoc manifestum sit valde in ebrietatibus et egritudinibus. multum namque anime mutata videntur a passionibus corporis ex quo et illud vulgare sumptit exordium. Rusticus in corpore rusticus et in anima. Cum enim membrorum figura et habitudo. et generetur et nutriantur ex sanguine. Similiter quoque et spiritus qui vehicula sunt virtutum aie ex humore sanguinis generantur. quos est ut ex ipsa membrorum habitudo inclinatioes passionum cognoscantur ipsamque animam vectam in motum sui vectoris sequatur. propter quod sapiens proclome dixit quod diuinas melius et verius pronunciat accipiens iu-

dicius a stellis secundas vocas stellas figuras et accidentia inuenta in rebus phisicis que a superioribus impressa sunt. hoc enim iam impressum sciunt materie quare pro certo pronunciamus totum ad accidentia illa esse inclinatum: quo fit ut molles quidem carne aptos mente dicimus distortumque vultum sequit distortia morum.

Notandum circa hoc quod dicit. Et ne temporis intemperies etc. sicut docet Auicenna secunda sen. primi canonis capitulo quarto sume prime quod est de iudiciis temporum et eorum mutationibus omne tempus qui complexionem habet sanam proportionale est ei pueniens. cum autem infantium complexio calore fere temperato et humiditate fere superflua existat ut eodem canone sen. i. doctrine prime. cap. 2. conueniens est ut ipso imbuendo proportionale tempus sue eligatur nature. Et autem inter quattuor anni tempora ver est a puncto equinoctiali incipiens usque quo in medium thauri deueniens estate mutetur. Est enim in terris tempus hoc temperatum quod non tamen necesse sunt res calefacientes propter frigus ut sit in de multum curandum neque euentatio propter calorem. et in ipso quidem est principium frondendi arbores et eius tempus est tempus apud medicos inter equalitatem vernalem etis aut ante ipsam aut post ipsam parum donec sol sit in medio thauri quousa apud astronomos in estium tropicum prolixus extendat post quod tempus temperiei vicinus Autumnus est. reliqua autem duo tempora aut excessiuo frigore aut habundanti calore intemperiei sunt subiecta. quo fit ut imbecillis infantia aut vere aut autumno plus tamen vere litteris dicitur mancipetur.

Legit enim thimothei filium lepra icumbente castratum loripedem gibbo tumentem doctrine mancipatum plebeiam extitisse abiectioem suorumque sociorum detractionem ridiculosam. Similiter pretoris suburbani filium canicula instigante litteris vidimus mancipatum. Quod autem solita non gauderet umbrellam propria virtute destituitur histericte pena pro mollitibus vitalibus tandem spiritibus attenuatus limphatico morbo occubuit. Ecce quantum difficultatis membrorum indecens in dispositio et aeris intemperies teneritati puerili contulerunt.

Legitur enim thimothei filium. In hac parte Boetius supra dicta exemplo corroborat. qualiter scilicet minima superiorum observatio magni periculi dederat incrementum. Et diuiditur in duas partes secundum quod ponit duo exempla. In prima enim ponit exemplum quo ad corporis membra. In secunda vero quo ad temporis intemperiem euitandam. Et secunda pars incipit ibi. Similiter pectoris. Et dicit sic enim pro certe legitur supple in exemplo filium thimothei castratum. i. testiculis erutum. et hoc icumbente. i. imminente lepra illo morbo. loripedem. i. claudum vel pede tortum. quod pro tumentem gibbo. i. struma in dorso. mancipatum. i. traditum doctrine extitisse abiectioem. i. despectionem plebeiam. i. plebis: quod pro detractionem. i. sublationem ridiculosam sociorum suorum. Similiter supple alio exemplo vidimus filium pretoris. i. prepositi suburbani mancipatum litteris canicula illa stella instigante. i. furante. autem pro certe cum subaudi ille pretoris filiolus non gauderet. i. frueretur. solita umbrellam. i. consueta umbra. ipse destitutus. i. derelictus propria virtute. quod pro pro mollitibus. i. afflictus. pena id est morbo histericte. tandem. i. finaliter. attenuatus. i. consumptus spiritibus vitalibus. occubuit. i. vitam clausit morbo limphatico. i. aquatico qui est idropisis et reliqui ecce. i. vide quantum difficultatis in dispositio membrorum supple in thimothei filio et intemperiei aeris subaudi in pretoris filio contulerunt teneritati puerili. id est ille namque abiectio plebis extitit dicere de infirmitatibus de sem vite sue miserabiliter clausit

clausit. **C** Nota circa hoc quod dicitur canicula. Duplex in celo canis est maior et minor. Maior alio nomine dicitur Sirius et habet in forma stellas. id est extra vo. ii. Minor autem canis notatur stellarum. z. Cum vero sol canem maiorem intrat calor duplicatur et egritudines in humanis corporibus generantur quibus ad exitum multi pereunt et ab hoc canis dicitur caniculares dicitur. Et de hoc Persius inquit. iam sicca canicula messes excoquit. et in hunc canem licentia poetica fingitur hic canicula fuisse mutatam. **C** Nota etiam quod lepra est morbus consimilis corruptus figuram et formam et compositionem membrorum et sic finaliter ipsum continuum solvens perveniens ex materia melancholica dispersa per totum corpus. Et hec autem introducit ab utero aut post. Si ab utero hoc est quod generatus est tempore menstruationis aut quod filius est leprosi: aut quod leprosus concubuit cum muliere pregnante. Si post uterum hoc potest esse: quia aut aer est malus et corruptus pestilentialis aut continuavit cibaria melancholica. s. lentes et alia legumina et carnes melancholicas ut vulpes vultu et apris etc. **C** Notandum est quod Ictericia est universalis defecatio cutis sicuti morpheia est defecatio cutis maculosa. sed tamen differunt in hoc quod morpheia est propter errorem terre digestive: hec tertia propter errorem secunde. Et sunt tres eius species. scilicet citrina viridis et nigra. et hunc morbum frequenter ydropis sequitur quod est error virtutis nutritive in toto corpore sequens mutationem virtutis digestive in epate. et ita ydropis est error virtutis digestive in epate. et ita loricipes. id est claudus habens pedem tortum ad lorum similitudinem vel habens pedem ligneum loris alligatum de quo Juvenalis loricipedem recte deridet ethiopes albi. Item gibbus. id est struma s. iterum in pectore est gibbus? dorso vero Juvenalis. strumofus. atque utero pariter gibbus tumescit.

C Libariorum autem mediocris sit facultas.

Potus autem sit tenuis eiusdemque parcitas.

Vestium autem similiter absit penuria.

C Libariorum autem. In hac parte Boetius tractat de his que circa iam noviter introducta respicienda sunt. s. de bita ciborum potus atque vestimentorum subministratio et hoc in generali. In tertio autem capitulo magis specialius. et dicit autem pro certe facultas ciborum sit mediocris. s. neque habundans neque deficiens. potus autem tenuis supple sit. quod paritas. id est modicitas eius et penuria. id est carentia vestium absit. **C** Notandum quod natura pro se non est sufficientis ad specularium sed oportet cibum et potum et reliquum famulatum preeristere. sed hec nullo modo excessiva cum natura modicis minimisque contenta sit libro secundo de consolatione philosophice profa quinta. Tolleranda ergo fames est ut inquit Seneca. id est epistola quam tolleraverunt quidam in obsidione exemplo maiorum nostrorum quod terras lustrabant ac maria non ut nullum vinum preciosissimum cibibus fauces eorum transfret sed soli contemplationi dediti maluerunt potius comedere ut viverent quam vivere ut comederent. Tiranides enim atque subversiones urbium bellaque vel hostilia vel civilia uti Hieronymus in epistolis testatur non pro simplici victu olerum pomorumque exercitari Diogenes asseruit sed pro carnibus epularumque deliciis legamus pro decessoribus libros antiquorumque volumina Dicearchi rephontis. Iosephi. Euboli. reliquorumque pene omnium quod historiam scribunt et nil aliud reperimus quam vilibus cibis et his mediocriter veteres illos ob studium vicitasse crapulam quoque atque delicias veluti contemplationum impediamenta penitus evitasse. ipse enim deliciae mentem humi deiciunt atque eam corporeis neribus retentam ne in apicem contemplationis eleuetur impediant. Adolestia autem victualium econverso. quo fit ut Juvenalis graculum esurientem in celum eleuet. Persius quoque Raccus. Iditacum plicas coruosque nostra inquit verba conari. dicit Juvenalis de graculo. Graculus esuriens si in celum iusseris ibit. et item de reliquis Persius: Quis expedivit plicaco suum chere. Corvos quis olim suum cocauit salutare. Idicaf

quod docuit nostra verba conari. Magister artis ingeniosus largitor Venter negatas artifex sequi voces.

C In primis igitur figurarum elementa representantium imprimenda est dilectio. coniungenda rumque litterarum non parum artificiosa coniunctio. Nec tali laborioso certamini multum est insistendum: nec cito ut Servio placet abeundum. quoniam si visus est in multis promptior: in aliis reperitur tunc et habilior.

C In primis etc. hec est secunda pars principalis huius primi capituli in qua Boetius pertractat de his specialiter que circa erudiendi animus versat atque eum exornant sicutque uti sunt doctrine et scientie quibus ipsi rudes iam primum litteris macipati sunt erudiendi. Et dividit hec secunda pars in tres partes. In quarum prima ostendit in quibus ipsi rudes primitus sunt imbuendi. In secunda in quibus secundo ibi. Completo. In tertia in quibus tertio. ibi. Ut sit autem levitatum. Prima harum adhuc in duas partes subdividitur. In prima ostendit quomodo rudes primitus in grammatica imbuantur poetica et rhetorica. In secunda cautela circa hoc subministrat. ibi cauendum. Prima iterum in duas nam primo ostendit quomodo in grammatica erudiantur. secundo quomodo in poetica et rhetorica. ibi Seneca traditio. Prima ad huc in duas. nam primo facit quod dictum est quo ad primam grammaticae elementa secundo quo ad secundaria fundamenta. ibi. Secundum laboriosum. Prima iterum in duas. primo facit quod dictum est. secundo tempore circa hoc statuit quo huiusmodi eruditioni sit imorandum. ibi. Nec tali laborioso. Et dicit primo Boetius quod dilectio figurarum representantium elementa. id est litteras est imprimenda rudibus in primis. id est in principio. quod pro et coniunctio. id est combinatio coniungendarum subaudi litterarum ad syllabas et dictiones faciendam: coniunctio inquam artificiosa non parum. id est multum et tangitur ibi liptore. deinde tempore quo huc sit imorandum studio adicit dicens. Nec est insistendum. id est imorandum multum tali laborioso certamini. id est studio. nec est abeundum. id est recedendum cito. ut Servio illi magistro placet et est parentesis. quoniam subaudi si puer visus fuerit promptior id est potentior et frequenti supradictorum usu in multis id est multo tunc reperitur habilior in aliis scientiis subaudi altioribus. **C** Notandum quod Boetius dicit rudes primum in grammatica imbuendos et ratio huius est quoniam ut vult Alforabius ipsa grammatica mater est aliarum artium que a litteris nomen acceperit. Dicitur enim grammatica a gramma quod est littera et icos scientia. ipsa enim est qua conceptus humani demum cuncte doctrine aptius liberiusque significatur. hanc necessitas adinuenit. cum enim ante eius inventionem homines inordinate atque pro libito et sine arte loquerentur eveniebat ut minus bene conceptus suos exprimerent: sed et minus apte intelligere valerent. quo fiebat ut tardius ac difficiliter scientias tradere possent. qua de re curaverunt sapientes has incommoditates tollere: tradideruntque artificiosum loquendi modum uniformem ac congruum ut omnes conceptus humani demum cuncte doctrine per eandem artem liberi significarent et adiscerentur. **C** Notandum quod Boetius vocat omnes litteras elementa et non incongrue. sicut enim ipsa elementa principia sunt omnium elementorum: sic littere principia sunt omnium dictionum et exinde orationum. quo fit ut sicuti ex diversa combinatione elementorum diverse sunt elementorum species. sic quoque ex diversa combinatione litterarum diversa sit vocum dictionum et orationum representatio. Et has litteras multiplici manere fore noscimus quales enim hebreas: alias caldeas: alias egyptias: alias grecas: alias latinas. hebrearum litterarum quarum primus ut dicunt inuentor erat moyses: et sunt numero. 22. Siriorum autem et caldeorum hebreis litteris numero et sono concordantes solis caracteribus differetes litteras. Abraam inuenisse creditur. Egyptiorum vero litteras. Isis regina Inachi si

Capitulum

Haec de grecia veniens in egyptum reperit et egyptiis tradidit. Literarum autem grecarum usum primum fenices repererunt. unde Lucan⁹. fenices primum fame si credit ausi adensuram rudibus vocemque signare figuris. Sed cadm⁹ Agenoris filius grecas litteras ex fenice. is. attulit in greciam. quib⁹ Promades in troiano bello tres adiecit. post quem simonides artificialis memoriae inventor tres alias addidit. Latinas vero litteras. ut refert Isidorus cui in his maior est acuritas. Carmenis nympha primo Italicae tradidit verum. 17. Litteras solum exhibuit que sunt. a. b. c. d. e. f. g. i. l. m. n. o. p. r. s. t. v. Postmodum autem. b. littera pro nota aspirationis addita est. litteram etiam. q. in procelsum temporis latini invenerunt loco cui⁹ veteres. c. scribebant. rursus Salustius ludi magister primo. k. adinvenit loco cuius veteres. c. scribebant atq³. q. Insuper ex tempore Augusti. 20. littera adiuncta est. et postremo eiusdem Augusti tempore latini a grecis duas litteras mutarunt. s. y. et z. pp nomina greca melius scribendum quib⁹ omnibus adnotatis latinum ydionia. 22. litteris integrari manifestus est.

Secundum laboriosi certaminis itat edificium i Probi Didimiq³ traditioib⁹: necno aliorum philosophorum quos venerabilis commendat auctoritas. Animadvertendum est at in huiusmodi ut fideli resolutioni subiaceat lata traditio: et adscendentis idioma verbotenus explicatum sit. fundamenti enim tenacitatem in his oportet consistere.

Secundum laboriosi. In hac parte ostendit quibus debent rudes informari post prima grammatice elementa atq³ elementorum combinationes. Et duo facit. nam primo facit quod dictum est. secundo circa hoc eruditiois huiusmodi modum tempusq³ decernit. ibi animadvertendum. Et dicit secundum edificium bene quidem edificium similitudine quidam dictum. nam sicut sapiens architector domum constructendam ex minimis fundamentalibusq³ partibus ordinate integrat. sic et magister ipse eruditum ipsum singulis doctrinarum particulis fundamentisq³ atq³ base integrare debet. illud ergo secundum edificium laboriosi certaminis. s. studii huius stat. i. firmatur in traditionibus. s. scriptis. p. bi q³. p. et didimi horum grammaticeorum et aliorum. s. grammaticeorum quos auctoritas venerabilis commendat. Tunc modum in huiusmodi traditionibus observandum ostendit. vi. Certe animadvertendum. i. considerandum est. in huiusmodi traditionibus statim memoratis ut latina traditio subiaceat. i. correspondeat fideli resolutioni. i. expositioni et declarationi. ut. i. ignota per ignota vel unum pro reliquo non interpretentur. Et advertendum est ut ydionia. i. loquendi proprietates adscendentis sit explicata. i. declarata verbotenus. i. de verbo ad verbum. enim pro quibus tenacitate. i. firmitate fundamenti. s. grammatice: et per hanc omnium aliarum artium oportet. i. oportunitate persistere in his. s. superioribus traditioibus quasi dicitur. cum hec ita sint oportunitate ut hec fideliter et clare doceatur. **Notandum** quod nostre grammatice plures fuerunt scripti scriptores sicut Donatus cuius magister Didimus fuisse dicitur in littera positus. Priscianus. Varro. et Quintilianus et reliqui plurimi. inter quos potest numerari Ennius qui metra composuit primo. cui successerunt Antheus. Sappho. Archilochus. Simonides. Calonicus. Aselepius et multi alii quos longum enarrare foret. horum scripta et si non omnia tamen aliqua leuioza post prima elementa videnda sunt.

Nec menstruo salto phebef abeundum est: nec solari cursu tantum confirmandum: sed expleto mercurii intervallo eodemq³ fere duplicato diligenter imorandum.

Diligentia n. cuiuslibet operis obtusitas permollit.

Nec menstruo. Hic subdit quanto tempore in hoc secundo adiscendi ordine imorandum sit. et dicit nec est abeundum. i. recedendum subaudi a studio et certamine predictarum tra-

ditionum menstruo. i. defectuoso saltu. i. cursu lune qui mensis mensis completur. Nec est imorandum tantum. i. solummodo cursu solari. i. anno. per annum enim motus solis perficitur. sed et imorandum diligenter expleto. i. completo vel toto intervallo. i. motu mercurii illius planete: et non unico sed eodemq³ intervallo duplicato fere. s. quasi. et quia mercurius annis duobus cursum suum perficit quibus duplicatis quatuor efficiuntur: liquet quatenus superioribus doctorum traditionibus quatuor annis diligenter sit imorandum. Diligenter inquam quod obtusitas. i. hebetudo cuiuslibet operis pagem permollitur. i. faciliat diligentia. **Notandum** huiusmodi per octavo politicoz utile et commendabile sit participare aliqui liberales artes atq³ mathematicas quaz usus ordiatur ad exercitium excellentiaz doctrinaz usq³ ad certum terminum. tamen continue et assidue exercere se in eis usq³ ad quantum perfectionem nonnullum nocivum est: quod continua consideratio in illis retrahit aut simpliciter aut pro parte ab usu virtutis moralis. quare est statutus terminus quo ipsis et earum cuiuslibet erit imorandum. **Notandum** sicut iam pluries in philosophicis atq³ mathematicis probatum est: corpora ipsa siderea tam planetarum orbiumq³ octavi celi quod Aristoteles primum mobile arbitratus est. lumen atq³ claritatem a sole recipere. ipse enim est fons luminis ut corporis sui testatur immensitas: qua terram ut Hippobolomus docuit ceteras segetes series excedit. sicut in eo virtus est unitissima quod corporis sui probat compactio. sicut quoq³ in eo lux est diffusio quod suam in medio orbium offidit situatio. verumtamen in modo receptionis lucis huiusmodi inter corpora est differentia. Nam alia quidem in profundo recipiunt: ut sunt corpora transparentia et diafona: sicut sunt fere omnium stellarum corpora alia in superficie tantum ut sunt corpora opaca: quorum numero luna est. quocumq³ tamen modo sint necesse est ut radiorum lucis projectioni sint obiecta. et quanto magis ab huiusmodi radiorum projectione elongantur: tanto magis ab ipsa luce deficiunt quo fit ut luna sola menstrua. i. defectiva inter corpora celestia existimemus tamen quo ad nos quibus quo ad relativitatem. quo ad veritatem quidem cum terre diametralis interpositio ne radiis lucis illumineat ipsam obnubilat quod in eclipsi manifestum est. quo ad nos autem cum nova nobis revolvit. tempus quoq³ revolutionis huius veteres mensum notaverunt a mense quod defectum sonat. hinc menstruosam lunam dicimus quasi mense quolibet defectiva. Volens itaq³ Boetius certum terminum in grammatice rudimentis adiscendis constituere dicit: non fore abeundum a studio hoc lunari revolutione lune quam menstruosam dicit. s. mense defectivam. nec solari cursu hoc est anno. sol enim uti astrologis considerationibus iam dudum demonstratum est die quolibet. 59. minutis. et 8. secundis in zodiaco fere gradatur. quibus per. 365. dies aggregatis atq³ ad integros gradus reductis: 360. zodiaci gradus constituunt et his. i. z. signa integrantur. quare manifestum est sole totum zodiacum. 365. diebus annu efficiunt indubie peragere. neq³ etiam illo spacio ab hoc certamine abeundum Boetius statuit sed imorandum est quatuor annis quos per mercurii motum explicavit.

Seneca traditio. in expletio Lucani. Virgili per liritas. et Statii urbanitas. dura flacci translatio durior Persii editio. Martiani non indigna lesio. Nasonis discretio sunt indaganda memorialiq³ celule commendanda.

Seneca traditio. Lucani in expletio. In hac parte Boetius ostendit quibus doctorum traditionibus post superius memoratas doctrinas rudes ipsi sunt imbuendi. Et dividit in duas partes. In prima dicit quod post supradicta in poetarum traditionibus in quibus maior pars grammatice constituta est ipsi rudes erudiant. In secunda quatenus in rhetoricis institutis que poetrie coniunctissima videntur postea imbuentur. ibi. Ceterorum autem. Et dicit hinc. i. post supradicta sunt indaganda. i. perquirenda hec. s. Seneca traditio. i. editio.

editio. Lucani inephetlo. qm̄ ante q̄ librum suuz p̄ficere morte preuentus est. Virgiliū prolixitas scilz in scribendo stacii vrbantia. i. curiositas. semper enim rerū vrbanaꝝ scriptoz extitit. flacci. f. Oratii dura translatio qz vitioꝝ reprehensua. Persii flacci editio durior subaudi q̄ horatii tā stilo q̄ vitioꝝ reprehensione. Martiani lesio. i. reprehensio non indigna uno digna. Naasonis supple! Qui diū discretio. hec omnia indaganda sunt atqz cōmendanda. i. imprimēda cellule memoriali. i. memoratur. **C** Motandum licet ars ipsa poetica inter scenicas computetur. atqz Plato poetas a ciuitate expelli iuberet eo qd dicebat eos virtutū inimicos in quo ꝛ cum Tullius libro secūdo tusculanaz qōnū cōmendat: nihilominus vtilis est si fini debito imitat atqz vsu licito exerceatur. adiscū nēpe in ipsa verba valde vtilia. Augustino lib. primo confessionum teste. sententiis grauissimis referta ipsius etiā studia iuuentutem agunt: senectutem oblectant. secūdas res ornant: aduersis per fugium ac solatium p̄bent: delectant domi: non impediūt foris: pernoctant nobiscum: peregrinantur: rusticantur: nec mirum cū ꝛ democritus tradiderit bonos poetas diuino quodam spiritu inflammari ex quo cecinit. Quidius. Est deus in nobis: sunt ꝛ cōmertia celi. Sedibus ethereis spiritus ille venit. Ipsa etiam poetis rhetorice eloquentie maximū prestat additamentū quare ꝛ rhetorice cōiunctissima est atqz pene germana. Est. n. vt loquitur cicero finitimus oratorum poeta: numeris astrictior paulo. verborum autē licentia liberior. multis vō ornandis generibus socius ac pene par. Cum ergo omnia hec poetiā afferre Boetius ipse agnosceret hortatur vt maiorum vestigia sequentes rudes ipsi poetas summo pere amplectentur ꝛ hos maxime quos in textu commemorat inter quos Mantuanus vates Virgilius tanto excultit vt optimus poetarum dici mereretur.

Ceterorumqz philosophozū prout ingenii suppetit capacitas non sub silentio est pretereunda moralitas: vt sic sentētiosa dictaminis vigeat serētas: ꝛ metroꝝ floreat iucūditas **Q** ꝛ Tullii venerabilis faciūdia sūmis desideris ē collocāda.

Ceterorū autē p̄hoz. In hac parte Boetius ostendit quō post grāmaticā atqz poēsim rudes in rhetorica sint erudiendi. Et diuidit in duo. nam primo facit quod dictum est secūdo anthonomasice circa. **M.** Tullii cicronis faciūdiam versandum statuit. ibi. **O** quantum ꝛ dicit. Etiaz ceterozum p̄hoz moralitas non est pretereunda sub silentio imo est totis nisibus amplectenda: ꝛ hoc quantum capacitas. i. valentia ingenii ipsius erudiendi suppetit. vt sic serenitas. i. splēdor dictaminis vigeat sentētiosa. i. plena p̄horū sentētis atqz iocūditas metroꝝ floreat. ꝛ ide subdit. **Q** ꝛ faciūdia venerabilis Tullii ē collocāda sūmis desideris. qm̄ sicuti Aristo. inter p̄hos. inter poetas Virgiliꝝ sic quoqz ipse marcus Cicero inter oratores excultit. **C** Motandū circa hoc qd dicit vt sic dictaminis sentētiosa ꝛ. Licero ipse ꝛ reliqui qui rhetoricā docuere facti sunt eloquentiam sine sapientia obesse plurimū ꝛ prodesse nūqz: sapiētia vō sine eloquentia plurimū p̄fuisse. hoc iniquum arbitantes eloquentiam nō debere iudicari atqz laudari verborū solo splendore sed s̄m grauissimas sentētias a vera sapientia sapienter elicitas. **I**psaz ergo substantie vel virtutis aut solide pulchritudinis orationi afferre videt qui solum rhetorice ꝛ eloquentie vacat. veluti qui nuda ex aliena preciosaqz materia verba ligat. qua de re. **M**arcus cicero in eo libro quē de oratore ad quintū ffēz edidit ꝛ ipse Quintilianus cū de institutione oratoria ageret raz aut nullum fatentur optimū ē ea etate oratorē cuiꝝ rei asserūt nō infulsam causam. nā oratorē in omni sapientie genere psuadere oportet: vt sic que alibi didicit cū splendore dicēdi p̄ferat ꝛ bene quidem. quo enim pacto in sacris litteris psuadebit qui eas nūquā legit. aut q̄ in naturalibꝝ q̄ Ari

stotele reliquosqz philosophos non viderit. certe nullo. **C**oniungenda est ergo sapientia cum dictamine vt sic qd in aliena doctrina concipit sub decore rhetorico p̄ferat. **C**auendum autem in huiusmodi ne conungat vt **I**otario contingebat. ipse enim triginta annis ignorantiam suam predictorum philosophozū in gymnasiis tradidit imbuendam. Cum vero dies vt p̄esset mediocribus aduenisset: cuius vroz esset **E**neas dubitasse se diutius assererat quem in emistigiorum Virgiliū serenitate iuenisset. **R**equisitusqz a quodam suozum discipuloꝝ qualiter primam huius dictionis syllabam magister vertere versu posset. respondit absurdū ēēt tanti nominis. primam syllabam abbreviari sed potius acuto accentu pronuncitari. **E**cce quantū dure ceruicis obtusitas pdidit tēporis et expēse. **C**auendū autē est ꝛ. In hac pte Boetius cautelam circa omnia predicta subiungit inuēs p̄ eas superioribus doctrinis ardue diligenter atqz cum profectu inuigilandum. Et tria facit p̄io ipm̄ inconueniens precauendū ostēdit. sc̄do p̄dicta epilogat cōcludendo ibi. **E**cce quantū ꝛ. Et dicit cauēdū est autē in superioribus traditionibus ꝛ circa eas adiscēdas ne id cōtingat alicui qd contigit. i. euenit iotario sic dicto. ipse enī sc̄z iotarius tradidit ignorantia suā imbuendā idest erudiendā gymnasiis. idest studiis p̄dictozum p̄hoz subaudi tam grāmaticoz qz poētarū ꝛ rethorū. 30. annis. i. spacio. 30. annoꝝ. Cū vō dies vt p̄esset scolaribꝝ mediocribus subaudi eos erudiēdo aduenisset: sc̄z post expletū studiū. 30. annoꝝ assererat. i. affirmabat se dubitalse diutiꝝ cuius vroz ēēt enneas quē supple enē inuenisset i serenitate carminis dico emistigioꝝ. i. versuum imperfectoꝝ. Virgiliū. Et rursū idē iotarius regitus. i. interrogatus a quodā suozū discipuloꝝ qualiter. i. qua mensura posset vertere versu. i. in versu primā syllabaz huiꝝ dictionis magister. **R**espondit subaudi iotariꝝ absurdū. i. incōueniens fore abbreviari. i. corripī. i. in metro primā syllabā t̄ri nois. s̄ supple arbitratꝝ est eā p̄nūciari acuto accentu. i. prolatione longa. estimabat enim ob honoris causam absurdum nimium primam syllabā eius corripī. **T**ūc epilogando cōcludit dicens. **E**cce q̄ tū tempus qz. 30. annoꝝ ꝛ quantum expense perdidit obtusitas. i. hebetudo dure ceruicis. **C** Motandū qm̄ ois cognitio teste tullio in dialogo ad horatensū multis est obstructa difficultatibus. Est enim ꝛ in ipsis rebꝝ obscuritas ꝛ in iudiciis nostris infirmitas. qua ex re socrates ipse nihil se scire dicebat. **I**nulgilandū est igit studio sine desidā quēadmodū veteres ipsi sapie studuerūt: vt sic quātū mens imbecilla atqz ceruicis excludit obtusitas: tantū iugis atqz diligens vigilātia ad ducat. sic socratis mēozati fūere studia: qm̄ vt ait Valerius. li. 8. addiscere quotidie non desistebat. De pictagora etiā fertur qd doctrinis iugiter insistebat. vnde ꝛ eunodius ait **A**rtiū magister est instātia. **M**ouerca eruditionis est negligentia. **M**inc catho moralis monuit. **I**nstrue preceptis animum: ne discere cesses. **N**am sine doctrina vita est q̄si mortis imago: **N**on sic iotarius cuiꝝ mores precauēdos boetius asserit. **M**ic nempe licz annis. 30. studio incubuisset: nulla t̄n scia cōualuit: cū se recipientē vt decuit tradēt cōcordia non sociavit. **C** Motandum virgilius post multa atqz diuersa sua opera tandem encidem aggressus est. **L**ibꝝ quidem nominibus ac rebus grecis et latinis cōem. reliqz in eo morte preuentus quedā imperfecta. et ob ea igni ipm̄ cōcremari iussit. sed istud haud factum est. **A**ugustinus vero iussit tuccā atqz varrum viros ea etate excellentes hac lege ipm̄ emēdare vt superflua decernerent: nil adderent tamē. vnde ꝛ semiplenos inuenimus eius versiculos quos emistigia dicunt. De qua re sulphitii cartbaginen-

Capitulum

his erant hmoi vers? Jufferat hec rapidis aboleri carmia
flāmis Virgilius pbrigiū que cecinere ducē. Tucca vetat
varrusq; simul. tu marie cesar. Ad finis et latie psulis hi
Noxie re. Et in his emistigiis lotari? ipse imbecilla mente
encā repertens ipm vrore fore cuiusdā estimabat nesciens
pbrigie ducē. Anchise patre venere matre pcreatū encaz.
C Nota ceruiz pprie posterior ps colli est: qñq; accipit
p supbia. qñq; pro toto capite: q hoc modo hic capi p̄t cū
d̄f d̄f ceruicis. i. duri capitis ad recipiēdū alta doctnaz.
C Completo autē nō idebite hmoi gymnasiū rudi
mēto ad maioris iysitionis scie limina pcedēdū
ē. Sciētie inq; quā veri falsiq; nouimus idagatri
cē: solamq; sciētiā scientiarū titulo subtilitatis
obstipātē subiecta. Hec est inquā scalaris domi
na que penetranti vestium natura ad sciētiarū q̄
rūlibet fastigia prebet icremēta virtutū. Quid
autem lucidius cognitione qñq; vniuersalium q̄
est triuialium scientiarum magistra. quadruiuali
umq; potētia: collateraliū sciarū plenitudo.

C Completo autē nō idebite. Hec est secūda pars secūde p̄tis
principalis hui? primi capituli in qua postq; boetius ostē
dit quib? p̄lo ab infantia imbuēdi sunt iuuenēs: nūc decla
rat in qbus erudiēdi sunt secūdo. i. in ipsis p̄mordialib?
logice artis institutis. Et diuidit hec ps in duas ptes. In
quarū p̄ia se prioribus cōtinuās vt iformādos q̄ erudien
dos attētos faciat logicā apte cōmēdat. In secūda ordinē
modūq; i logice p̄ficiscēdi demōstrat. ibi. Ad h? . p̄tia
i duas. nā p̄lo dicēda dicitis p̄tinuat. secūdo logicā p̄mē
dat ibi. Scie inq;. Et dicit q̄ cōpleto q̄ p̄rāsito nō idebi
te subaudi sicut iotariū ipse sine fructu: sed diligēter rudi
mēto. i. noua instructiōe hui? gymnasiū. i. studiū grāmatice
scz q̄ poetrie atq; rethorice pcedēdū est ad limina. i. introf
tus scie que maioris est inquisitiōis. i. inuestigatiōis. Tūc
ad p̄mēdatiōes ip̄s? logice accedit. ibi. Scie inq;. Et diui
ditur nā p̄lo cōmēdat ip̄as quo ad se totā. sc̄do quo ad par
tem. ibi. Quid autē cognitione. p̄rio cōmēdat ipsam totā
uno mō. secūdo alio mō ibi. Hec est inq;. Et dicit. p̄ p̄di
cta accedendū est ad limina scie maioris inq̄sitiōis. Scie i
q̄ quā nouim? solā ē idagatricē veri q̄ falsi. q̄ hec est ip̄a
logica cū verū q̄ falsū nō indaganē nisi argumētatiōe me
diante. sola autē logica arguere docet. quare q̄ ipsam solā
iuenim? sciam sciaz p̄ anthonomasiā rōne cōmītatis eius
atq; administratiōis admīniculā nempē oibus sc̄is q̄ ea
re cōmētator ip̄am modū sciēdi vocat cū dicit. Impossibi
le enī est sciaz sil querere atq; sciēdi modū. I3 hoc aliqui so
lū de logica vrente itelligāt. sciam inq; sciaz obstipātē. i.
circuēntes titulo. i. honore subtilitatis subiecta. i. obiecta
aliarū sciētiarū. Post hec cōmēdat eā alio modo q̄ dicit. B
scz logica. inq; est domina scalaris. i. gradualis p̄ ipsam
enī ad culmina oium aliarū sciaz ascendit. cū ipsa ad oim
methodoz p̄cipia viā habeat. q̄ hoc est qd̄ subdit que scz
logica prebet penetrātī. i. rimantī fastigia. i. summitates
quarūlibet sciētiarū incrementa. i. augmenta virtutū scz at
tingendī. q̄ hoc natura vestium. i. p̄missarū. i. maiore q̄
minore mediāre. Et uocat ipsas p̄missas. i. maiorem q̄ mi
nozem extremitates vestes p̄ file. sicut enī vestes ipse cor
pus circūdat atq; p̄regit: sic q̄ p̄missis p̄clusionē ip̄as
includit. Quā ex re dicitū est q̄ ipsis p̄missis positio: q̄
cōcessis necesse est aliud scz cōclusionē euenire ex his que
posita sunt q̄ concessa. Tūc cōmēdat ip̄am quo ad partes
Et dicit. sed quid est lucidi? cognitioe vniuersalium. i. ea
p̄te logice que de vniuersalibus est que scz cognitio est ma
gistra. i. magistratū tenēs triuialium artū. i. inter triuiales
artes que sunt grāmatica logica rethorica. qz p̄. est po
tētia. i. vis quadruiualium artū scz arismetrice geometrie
astrologie q̄ musice. ipse nāq; steriles mute atq; impoten
tes sunt sine logica. qz pro q̄. ipsa est plenitudo artū colla

teraliū scz oium aliarū. **C** Notandū logica inter artes libe
rales secūda ponitur q̄uis Boetius ipsam post rethoricā
moneat addiscēdam. Et rōnalis dicit. ipsa enī diffinire
docet atq; diuidere verūq; a falso discernere. necessaria
certe q̄ vtilis ars. quia fm hugo. in didascalicon p̄ cā sub
tilibus obiectiōibus latens veritas reperitur. Hanc sa
pientissimus Salomon in puerbiis addiscēdā adinonet
dū nos hortat vt intelligam? sermones prudētie versu
tiasq; verboz nec nō pabolaz q̄ obscur sermōne. q̄ dicta
sapiētū sil? enigmata. que oia vti hyeronim? ad magnum
oratorē ait dialectica sunt. Augustinus etiā inter ceteras
artes logicā cōmēdat qz exercitatioza potioraq; reddit in
genia. Hec nēpe disciplina est vt dicit Isid. lib. 2. q̄ ad dis
serendas rez cās ē adinuenta. quapropter sciētia sciaz ē si
ne qua nulla aliarū sciaz p̄fecte haberi p̄t. **C** Notandū qz
vniuersale ē qd̄ vniū versū i multis: q̄ hoc duplici quidem
rōne p̄yfica scz atq; logica. p̄yfica nēpe rōne est ipsa cō
munis natura apta nata in multis repiblis q̄ ab eisdē p̄ti
cipabilis equaliter vt hūanitas secūdū quā dicitū ē qz p̄ti
cipatiōe speciei plures sunt vnus homo ex natura
rei q̄ ibidē Senus quidē potētia multas i se hz spēs: actu
vero nullas Logica vero rōne ē ipsa vniuersalitatē inten
tio prout intellectu cōficiē vt genus species. r. q̄ hz hanc
dicitū est. Intellectus est qui facit vniuersalitatē in rebus.
Et sunt harū intentionū vniuersalium quinq; maneres.
vna qdem gen? spēs alia. tertia differentia. quarta pro
p̄riū. accidens q̄nta. quaz certe cognitioe nihil vtili? exi
stīt quapropter q̄ eadē nihil lucidius. vtilius inq; tam ad
p̄dicamētōz Aristotelis doctrinā cū nihil in ipsa coordi
natione p̄dicamētali situetur nisi aut gen? aut species. r.
Descendēt enī a genere generalissimo ad spēm specialis
simā plato suber q̄scere. Silr ad diffinitionū assignatiōe
cū diffinitio qd̄ est esse rei indicet. Esse autē rei nihil aliud
q̄ sua quiditas est quā certe differentia generi adueniens
cōstituit q̄ ex his diffinitio integrat et rursum ad ea que in
demōstratiōe sunt vilia videlicet diffinitio. et reliqua. In
textu ibi rudimento. idest nouo iudicio noua instructiōe.
et dicitur a rudio. r. Itē ibi limina. limen terminus do
mus vel ediū est. limes vero regionū. vnde p̄rosper an
gusto virtus limite celsa petit. Item ibi fastigia. idest a lit
tudines summitates. Est etiam fastigium honor.

C Ad huius autem imperialis domine apices scā
dendum est hoc ordine. In primis igitur termi
nozū intrinseca cognitio: eorumq; in iproposi
tione non latens copulatio: p̄positionumq; nō
indigna connerio sunt apponenda. Terminorū
autem determinationes quas sicut begoreuma
ta appellamus: memorialiter menti sunt impri
mende vtpote que sophisticē non parum deser
uiunt fantasie. Horū at notiaz. Trebatium vi
rum meminimus prudentissimum: sed in hoc im
peritum quasi indignam scientiam relatu sub si
lento preterisse. Die autem conflictus adueniē
te eundē miserrime ab his sophistica vicente de
tentum vidimus: q̄ indecenter a suorum colle
gio sequestratum. Quid vterius: angustia pudō
ris confusus: quod prius censebat indignum elo
quio: postea sociatim mendicabat.

C Ad huius autem imperialis. In hac parte postq; boeti?
logice commendationem p̄miserat. nunc vero qualiter i
ea erudiendū sit manifestat. Et diuidit in duas partes.
In p̄ia ordinē in ea procedendū demōstrat. In secūda vō
modū pcedēdi circa ordinē ip̄s? subiūgit. sc̄da ibi. Ad isto
rū q̄ ceteroz. p̄tima i duas. nā p̄rio facit hoc qd̄ dicitū ē
circa logicā posituā. sc̄do vero circa sophisticā siue p̄riua
tiuā.

tuā. sibi. Huius autem ipsalis. Præia i duas. nā p̄rio facit hoc circa terminos cathegorematicos. secūdo circa fincathegorematicos ibi. Terminorum autem. Præia i tres secūdo tres ordines circa eā observandos. Et dicit p̄rio scādendum. i. gradatim ascendendū est ad apicem. i. firmitatē. huius domine ipsalis scz logice: hoc ordine. s. qui seq̄. qm̄ cognitio iurilica terminorum. s. iplerorum uti nois et verbi subiecti et p̄dicati. et hoc quo ad primū ordinē. qz pro. et copulatio. i. vniō. nō latēs eoz. s. terminorum p̄dicatorum in p̄positiōe. et hoc quo ad s̄m ordinē. qz p̄ et cōnerio. i. cōiunctio non indigna p̄positiōnū. s. in syllogismo. et hoc quo ad tertiu ordinēz hec supple predicta oia sunt in introitu logice aponenda idest applicanda rudibus. C Motandū qz intrinseca cognitio terminorum de qua in s̄ra nil aliud est qz nosse qd sit nomē et quid verbū apud logicos et qua manerie p̄positiōne ingredi valeat. quidqz terminus cōis et qd singularis et quid genus: quos terminos incōplexos dscim. Copulatio vero horum nil aliud est qz eoz in p̄positiōne apta p̄positio atqz tunc cōplexionē ingrediunt. rursūz p̄positiōne cōnerio syllogismus est siue sit cathegoricus siue hypoteticus simpliciter dicit. demonstratiuus probabilis vel sophisticus. De quibus omnibus abunde in libris Aristotelis porphirij atqz boetij tractatū est. Ceterū qz diuerse atqz varie hōmōi p̄positiōnū p̄neriōes minime fieri possunt sine fincathegorematicū noticiā que p̄positiōnes taz in qualitate qz in quāitate diuersificant. terminosqz ipsos cathegorematicos nunc ampliant nūc restringunt nūc artant aliaqz et alia faciūt q̄ in logicis instituta sunt. qua de re boetij horū noticiā p̄teritūā minime monet: rōne atqz exemplo dicta cōfirmās. Dicit. n. determinatiōes. i. signa tam vniuersalia qz p̄ticularia etiā reliqua terminorum. quas. s. determinatiōes appellam fincathegorematicas. i. cōsignificatiuas sunt imprimēde menti memoratiter. Et rōne subdit dicens. qm̄ deseruiūt nō parum imo multū sophisticē fantasie. i. illi parti logice. et subaudi nondū sophisticē sed et cuiuslibet logice parti. Deinde exemplo predicta p̄firmat dicens certe nouim. Trebatū virū prudentē s̄z i peritū i B scz p̄terisse. i. trāsiuisse sub silentio. i. nulla facta mentione noticiā horum. s. terminorum quasi sciaz idignā relatu. s̄z vte cōfictus. i. disputatiōis adueniēte vidimus eundē detēti. i. ad metā redargutiōis deductū miserime ab his. s. fincathegorematicis sophisticis. s. arte vincente. et vidimus eundē indeceter. i. opprobriose sequestratum. i. diuisum a collegio suorum. s. sociorum. quid vltra subaudi accidit. idem trebatius angustia cōfusus. idest turbatus mendicabat. i. mendicando impetrabat postea sociatim. i. per socios illud quod censebat. s. reputabat prius indignūz eloquio. s. noticiā terminorum fincathegorematicorum. C Motandū fincathegorematica. idest cōsignificatiuum a fin idest con et cathegoreuma. vñ oēs alie partes oratiōis a nomie et verbo s̄m logicos dicūtur fincathegorematica. C Motandū fantasia est de cognitōis species in animo figurata sed fantasia est de icognitiōis. et hinc tractū est vt sophisticā fallacia dicatur fantasia: cum appareat aliud qz sit. sunt enī sophistici elenchi non veri elenchi qzuis ita videantur. sed paralogsimi primo elenchorum.

Huius autem imperialis domine fimbriis dotata ars sophistica. petulanti animo confusa: nugatorieqz loquacitatis eulogio perusa: mulieris furo vultu perfusa barbaras nationes obliquo si dere respiciebat: quam in cōmentariis Alexandri et nostris nouimus decoratam et translatione perfectam summopere esse curandam.

Huius autem impietatis dñe. Postqz boetius ostēdit in superior parte modum procedendi circa logicā positiuam. nūc facit hoc idem circa ipam logicā sophisticā. Et dicit aut pro certe. ars sophistica. i. ars illa que est de sophisticis elenchis dotata. i. decorata fimbriis. idest extremitati-

bus que fimbria premissarū dicunt. et bene cōsonū illi est quod supple proximo dixerat. que penetranti vestiu natu- ra. et. huius domine. s. logice imperialis. etiam confusa. i. plura petulanti. i. superbiēti audaci lasciuenti et importu ne potenti animo. et hec omnia bene posita sunt ad sophisticarum cautelas insinuandas. Debet enim habere sophistica confusum atqz proluxū in disputando morem vt nemo suas rationes intricatas repetere valeat. similiter sit petulans atqz audax vt vult Aristot. in elenchis. et sequitur. qz pro et perusa. i. p̄fecte vsa eulogio. i. testimonio nugatorie. i. fice loquacitatis. i. garrulitatis. etiā cautela sophisticarū ē vt loqui multiplicent vt sic a circumstantibus docti videantur. qz p̄ et perusa. i. irrigata vultu. i. ostentatione furo mulieris idest apparentia vere sapientie qzuis non sit. respiciebat barbaras. i. ignaras nationes fidere. idest oculo obliquo. quā. s. artem nouimus decoratā in cōmentariis alexandri. subaudi peripatetici et nostris supple cōmentariis. quāqz etiā p̄fectā. i. cōpletam trāslatiōe subaudi hac qua de greco ipsam in latinū vertim. nouimus curandam summopere. i. diligenter. C Motandū sophistica ars duplex ē nām quedā docens est altera vero vertēs. Docēs quidē que docz cognoscere syllogismū sophisticū eiusqz p̄cipia causas atqz passiones. Et hec est vera sciētia verusqz habitus demonstratiōe acquisitus. Alia autē vertens per quā syllogismo sophisticō vtimur ad disputatiōes. Et de hac in p̄posito. hanc tamē vtendā Boe. minime cōmonet s̄z ad verucias deceptionesqz euadēdas sophisticas summo pere adipsicēdā suadet. ipsa enī nulla sapientia est sed in loquendo deceptio verborū intricatio apparens sapientia non existēs. De hac Gregorius loq̄ cum dicit. Sillogistica inquit disputatio quid aliud est qz verbis cōtēdere. et audientes subuertere et in ea vt Augustino placet. victoria verborū et ostentatio ambitiosa querit. nec mō tardos sed plerumqz ingeniosos decipit. quapropter in libro de doctrina xp̄iana vsus sophisticē disputandi dicit execrabile libidinēqz rixandi: studende tamē sunt verucie non vt qd qz exerceat sed vt valeat summopere precauere. C Itē fimbria dicit extremitas uestis vel filū quod appendit in de core vestiu. hic vero capif aut pro extremitatibus sillogisticis p̄ similitudinē vel appendiciis logicalibus quibz vtitur sophista in suis argumētis. Item eulogiū sapientia vel bona fama vel testimonium dicitur. Item fucus color est adulterinus inde fucata vt dicit papias depicta ticta adulterino colore contaminata ficta non vera apparentia.

Ad istorum et ceterorum perfectionem triplici solemus vt recordatione quarum prima est vocalis: secunda mentalis: tertia vero communis: vocalis sophisticum facit: mentalis iudicium: cōmunis si continuata fuerit facit perfectum. vocalis cecitatez: mentalis scientiaz: communis vsū. vsus autem ad magisterium properare festinat. Sicut enim prudentia sine iustitia parum vel nihil prodest: iustitia autem sine prudentia multū: sic scientia sine vsu prodest parū: vsus autem sine scientia prodest multum.

Ad istorum et ceterorum. In hac parte Boe. postqz ordinē p̄cedēdi in ipsis primordiis logicalibz ostēdit. nunc vō circa ordinē ipm̄ modū atqz normā observandos subiungit. Et diuidit i duas p̄tes. nā p̄ fac qd dictū ē. sc̄do cuiusdā tacite qōni r̄idet. Si vō. Præia i duo nā p̄rio mō p̄dit quo i acq̄rēdis logice institutis vtēdū sit. sc̄do vō tres effectus p̄cedētes ostēdit. sibi vocalis. Et dicit qz nos solem. vti triplici recordatiōe ad istorum. s. supradictorum ac ceterorum. s. dicendorum p̄fectionē. vult dicere i oī sc̄ta adipsicēda triplici vt mur recordatiōe q̄rū p̄ia ē vocalis. i. nuda dictio nō retētio. sc̄da mentalis. i. vōcum sentētie recordatio. tertia cō-

Capitulum

munis. s. ex voce & sententia consistens. & subiungens effectus harū triū recordationū tria facit per ordinē. nam primo primos tres effectus ponit. secundo secundos tres effectus subiungit. tertio tertiam recordationē pre ceteris confirmat. secunda ibi. Vocalis cecitate. tertia ibi. Sicut. n. Dicit ergo q recordatio vocalis facit sophisticū. i. apparetes quoniam nuda voce aures replet quid nominis ignorās Mentalis facit iudicium. i. certitudinem. alia littera habet rudem. quoniam facit intellectum inter verum ac falsū discernere cum impotens sit hanc discretionem voce significare. Communis vero scilicet que tam vocum q̄ sententiarum est si fuerit continuata scilicet comparando res ad vocem facit perfectum subaudi in arte. quoniam sicut ipsa mentali recordatione conceperat: sic vocali comparata voce significat. Et inde ponit secundos tres effectus prefatarū recordationū. Et dicit vocalis recordatio generat cecitate idest hominē ignorantem. Quis enim voces ipsas cognoscit: virtutes tamen ipsarum vocum minime recordat: quia propter de facili paralogizat primo elenchorū. Mentalis generat scientiam. idest hominē sciētē reddat: sed impotens cum ea que mente nouerat verbo explicare non queat. Communis vero recordatio vsū generat quia potentem facit. sicut enī natura facit habilem: ars facilem: sic quoque vsus uti victorino vsū est potentem reddit. vsus autē festinat. i. accelerat properare ad magistratū. quare de primo ad vltimū cōmunis recordatio ad magistratū festinat & hoc cōfirmās per simile subdit. sicut enī prudentia parus vel nihil prodest sine iustitia. iustitia autem sine prudentia multū. sic scientia sine vsu prodest parus. vsus vero sine scientia multū. **¶** Notandū circa hoc q dicit prudentia sine iustitia parū vel nihil prodest. Cuius ratio est: quia iustitia olum aliarum virtutū est cōtētiua. malorumq̄ osū de structiua q̄re & plus ceteris mūdo necessaria. primum est p̄bi. s. ethicozum vbi dicit. iustitia est quodāmodo omnis virtus. & subdens rōnē dicit. Et in eo q̄ includit in se actū oīus virtutū. Et tullī. lib. 3. officiorū iusticia est vna oīm domina reginaq̄ virtutū. Secūdu patet quoniam ipsa est omnium malozū inhibitiua. ergo per locū ab oppositis. In iusticia est malozū permissiua: quare est perfectum malum. perfectum autem malum seipsū destruit quarto ethicozum. ergo. 2c. Tertium autem declaratur. per iustitiam tutatur innocentia. puniēt malitia. frenatur audacia. atteri tur superbia. secura redduntur omnia. quare hec virtus s̄z f̄sidozū. s. etimologiarū non immerito regina nuncupatur. quapropter Augustinus libro secūdo de ciuitate dei. ca. 18. de ipsa iustitia plenissime tractans concludendo dicit. Hoc verissimū est sine iustitia rempublicā regi non posse. & pro tanto. Tullius asseruit q̄ nil est tam amicū ciuitati vel regno q̄ iustitia ob q̄s res cetera virtutes sine ipsa parū aut nihil profunt. Atq̄ s̄le ē de vsu atq̄ scientia. nā et dicit Seneca nihil odibilius est sciētia vbi sola est: intel ligens ipsam parū aut nihil prodesse sine vsu ei. quod b̄f subdens idem Seneca inquit. Quid enim prodest scientibus scindere vles in his que nec domi nec militie nec foro nec in curia neq̄ alicubi profunt nisi duntaxat in scolis. scientia ergo sine vsu nihil prodest atq̄ infecunda est. ipsa enim vsu sumit incrementū & exercitio sicut ars quelibet. ff. de legatis. 3. l. legatis. §. ornatricibus. quod si scientia ab vsu disuncta fuerit certe vtilior est vsus expertis artif q̄s ars que sui vsū nō habet vt refert polycrates libro. 5.

¶ Si vero bone indolis sciētie tirunculus totam nequeat seriatim cōprehendere orationē saltē primam capiat pronunciationem donec gradatim procedendo continuum producere possit effectū.

¶ Si vero bone scientie. Sic Boetius antipophorizandocuidam tacite respondet questionī. Nō esset enim aliquis dicere. O Boetii cōgruum bene est adiscere volentī singula que monueras mente capere. sed quid cum ea omnia ordine quo tu disposueras retineri tum ingenii paruitate

tū etiam alia quauis occasione minime valebunt. Cui respondens ait. certe si tirunculus. idest nouus scholaris nequeat. i. non valeat comprehendere seriatim. idest vtiliter intente sedulo totam orationē. i. lectionē bone scientie rapiat idest potenter capiat saltem. idest ad minus primā pronunciationem. & hoc procedendo gradatim subaudi primo parum: secūdo plus capiēdo & hoc tandiu donec ipse tirunculus possit producere. i. propalare effectum continuum. i. orationē totam. **¶** Notandū q̄ aīa ipsa a sue creationis primordio vt in Aristotele secūdo de anima vsū est: facta est tabula nuda in qua nihil depictū est depingi tamen apta nata. Hec autem depingendi aptitudo nō tumultuoso strepitu neq̄ magna confusioq̄ specierū mole a principio in actum reducenda est sed passim atq̄ graduati ordine scientiarum f̄scolis adornanda: reficitur enim in tellectus atq̄ tandem fida conceptozum seruatrix memoria & laboris pars maxima detrahatur. si non vno spiritu audita lecta conceptaq̄ passim memorie demandentur: diuturno etiam fugiq̄ hoc labore mens animusq̄ conficietur. nam que concepta sunt nisi repetita fuerit flura iue luti. & caduca euanescent. **¶** Nota. tiro grece latine fortis dicitur inde hic tiro. nis: idest nouus miles nouiter electus ad militiam. quia fortis ad hoc eligi solet & per similitudinem tiro dicitur quislibet ignarus & rudis cui aliqd̄ exercitū aggreditur: inde tirunculus diminutiuum. Item saltem coniunctio aduersatiua est cū diminutione & est tractum a captiuis qui loqui pre timore non valentes dicebant saltem: quasi dicerent vt vitam & salutem non amitterent.

¶ Uis autem leuitatum scientiis: de speculatione porphiriana quinq̄ vniuersalium que ab Aristotele monstra vocantur attendendum. est: ad ipsius cathegorias necessaria: que luce expositio nis in commentariis nostris bis patefecimus.

¶ quantum vtilitatis habetur in his si intrinseca habeatur cognitio. Nonne litteralis sofronici facultas est vicio notanda. Inquam.

¶ Uis autem leuitatū sciētis. Hec est tertia pars secūde partis principalis huius primi capituli in qua boe. post. q̄ ostendit in quibus ipsi pueri primo imbuedi sunt & in quibus secundo: nūc vero ostendit in quibus tertio instruendi sunt: Et vult q̄ post supradicta que omnia sunt quasi rudimenta scientiarū erudiendi sunt ipsi scolares in sciētis q̄ maioris sunt inquisitionis videlicet in sciētia vniuersaliū & predicamentozū 2c. Et diuidit hec in duas partes. nam primo ponit modū atq̄ ordinem quibus circa partem logice magis speculabiliorē sit insistendū. secūdo quoddam prius repetit vt precedentibus addat. sibi. **¶** Hec dum hec. **¶** Prima in tres s̄m ordines librozū circa hanc partem necessariorū s̄z vsūz atq̄ predicamentozū ex parte vna diuisionem atq̄ topicozū Boetii ex parte alia. & post h̄ oīus reliquozū librozū noue logice Aristotele. s. priorū posteriorū. 2c. secunda ibi. **¶** Notris quoq̄. tertia ibi Aristotele. q̄s in duas. nam primo erudiendum monet in libris p̄dicabilium porphirii. secūdo ex vtilitate sui ipsa predicabilia recommendat ibi. **¶** quantum. Et dicit. Uis sciētis leuitatū. idest leuitū documentozū subaudi que leuiter docunt in cognitionē logice: attendēdū est de speculatione idest speculatione consideratione porphiriana. i. porphirii quinq̄ vniuersaliū. s. generis speciei 2c. de quibus sunt omnes sciētie. primo posteriorū: que scilicet vniuersalia vocantur ab Aristotele. s. primo posteriorū monstra. i. res extra naturas existentes. vniuersalia dico necessaria. i. vtilia ad cathegorias. i. predicamenta. Aristotelis. que vniuersalia nos boetius patefecimus. i. declarauimus bis in commentariis nostris. & hec luce expositionis. i. declaratione expositoria. deinde vniuersalium scientiam ex sui vtilitate cōmēdat. Et duo facit nā primo facit quod dictū ē. secūdo erro res ab

res ab eadē remouet ibi. *Adōne litteralis. Et dicit. O qm- cum utilitatis habet in his. s. vniuersalib⁹ si cognoscatur noticia intrinseca. i. intranea. Postea errorem remouēs dicit. nōne. i. nūqd facultas litteralis. i. sola vocalis doctrina sofronici illius magistri est notanda vicio. i. reprehēdēda inquā. i. dico. q. d. doctrina illa sofronici quomā so- las verborū garrulitates docuit que sophistā atqz apparen- tem faciūt in boz vniuersaliū doctrina penitus abolenda est atqz verborū vis attēdēda. C Notādū prout refert ari- stoteles in multis passib⁹. opinio Platonis fuit ipsa vni- uersalia eē essentias p se existētes ⁊ ab ipsis singularib⁹ se- paratas fm esse. dantes tamē nomē ⁊ rōnē ipsis singulari- bus. quā quidē opinionē platonis tanqz erroneam atqz vere philosophie dissonam Aristoteles ipse in. 7. metha- multis impugnat rōnibus quare ipsam ridiculo tenēs pri- mo posteriorū inquit in hūc modū. Gaudeāt genera ⁊ spe- cies. qm si sic sunt subaudi quēadmodū plato posuit: mō- stra sunt. quapropter in probemio de ala dicit vniuersale scz platoniciū nihil est aut est posterius suis singularibus ⁊ ad hoc propositū locutus ē Boe. cum dixerat q ab Ari- stotele monstra vocant. subaudi in derisionem Platonis*

Item cathogoria est predicamentum vel predicatio vel si- gnificatio. vnde predicamenta Aristo. cathogorie dicit.

Notra quoqz volumina stili scemate decorata non sunt omittenda.

Notraqz volumina. In hac parte tangit fm ordinē li- broz in hac parte adiscendoz. Et dicit etiam volumina no- stra. s. per nos facta vti est liber. diuisionū atqz liber topi- corum decorata scemate. i. nobilitate stili non sunt omittē- da post lectionē vniuersaliū. q. d. qm in his magnū emol- lumentum consistit. vnde scema scematis neutris generis nobilis honor dignitas corona vel ornamētū significat. vnde iuuenalis. Scemata quid faciunt. ⁊c.

Aristotelis quoqz tota succinta breuitas licet vo- ce tediosa non tamen infructuosa. malui eniz po- tins fideli deseruire translationi quam arrogan- tie reprehēdēdi temeritate. Quid enim Aristo- telis lucida veritate serenius.

Aristotelis quoqz succinta. In hac parte boe. ponit ter- tiū ordinem librorū in hac parte adiscendoz. Et diuidit i- duos partes. nam primo facit quod dictū est. in secunda ipsos libros auctoris nobilitate cōmendat ibi. Quid. n. Aristotelis peripatetici. Prima in duas. naz primo facit quod dictū est. Secūdo cuiā tacite questioi que ex pliba- tis elici posset respondet ibi. malui vero. Et dicit etiā bre- uitas. alia littera habet veritas succinta. subaudi quomāz plus sententiaqz verbis abūdabat licet tediosa voce. i. te- diū generatiua propter duritiā translationis nec tamē infructuosa subaudi sententiā ubertate supple non ē omittē- da. Ex his autem verbis posset quis occasione queren- di sumere. cur tam duro atqz inculto stilo tantū philoso- phi verba verterit ⁊ sic equo scemate atqz stili alacritate q- bus in greco iacet haud quaquā trāsserebat. Cui boetius certe malui. i. magis volui subaudi ego boetius deseruire fideli trāssationi vt sic verbum verbo cōmutarem qz rep- hēdēdi temeritate. i. presumptiōe arrogantiē. s. supbie. inde cōmendat doctrinā aristotelis. enim pro qz qd est sereni⁹. i. tranquill⁹ lucida veritate aristotelis. q. d. nihil. C Notādū vti refert Laertius Aristoteli platonis discipul⁹ plurimos libros: tum in logicis: tū in phisicis. tuz quoqz in mathe. atqz aliis scripsit vt sic. librorum numerus tricē- tos ascendat: atqz alibi dictū est ipm tractat mille edidit. se quozū tamē voluminū aut translatorū inopia aut alia q- dā occasione copiā oēm non habemus. ex his tamen que ad nos deuenerūt ex logicis sunt liber cathogoriarū peri- bermentas. priorū. analeticorū. topicorum elencorū. quo- rū s fuerit durus iterpres: veritate tū refectissimi existūt qz re dcm ē. q ab aristotele recedit. a veritate recedit aue

rois. natura enim ⁊ idem inquit auctoris ingenerauit no- bis viz illum vt per eū secreta philosophie nobis reuela- renē quapropter nō imerito nature regulam ipm appella- re phas est. De quo vili aristotele Platonē diuinitatis secretariū sepius clamitasse legimus cum lectorio nō af- fuerat. intellectus abest. surdum est auditorium. hui⁹ ergo doctrina nequaqz omittenda est.

Nec dū hec gerūt grāmaticæ fructuositas nul- latenus est obliquenda per eaz enim cuiuslibet artis cōmendabilis redditur possessio iucunda. Rhetoriceqz lepos: quadriualium quoqz honor studii cōpatiōe acquisita pro posse nō debēt omit- ti. In his aut studii pteruitas florē gnāt: fructū qz pcurit. si dubitatiōi pmixta fuerit ⁊ tēpestiua.

Nec dum hec gerūt. In hac parte boetius p⁹ p̄dicta qd dā prius dictum reperit vt ipm p̄cedētibus addat. Et duo facit. nam primo facit quod dictū est. secūdo dubiū quod dā remouet ibi. Quadriualium. dicit ergo cū oia supradi- cta que logice gerūt scz. aio. fructuositas grāmaticæ non est relinquenda aliquo modo. Et rationē huius red- dit dicens. qm possessio cuiuslibet artis cōmendabilis. i. lau- dabilis reddit iocūda p eaz. ipsa. n. vt superius visum ē. mater est omniū artium sine qua omnes alie scientie penit⁹ obmutescūt. qz pro ⁊ lepos rhetorice. i. ornatu rhetorice subaudi nullaten⁹ relinquēdus est ratione supradicta. Exi- de quoniam dubitari posset qm hec oia que mōstrata sūt circa triuales artes peragūtur: de quadriualibus artib⁹ qd existimandū sit. quam dubitationē soluens dicit. Etia honor. i. dignitas quadriualium artium. s. arismetice geome- trie. astrologie. atqz musice acquisitus comparatione. i. cōemptiōe studii nō dōz omitti. Et rōnē reddēs inquit. qm pteruitas. i. furiosa curiositas studii in his. s. scientiis ma- thematicis generat florem subaudi sciētiarum. qz pro ⁊ parturit fructū. ⁊ hoc supple si studii huius proteruitas mixta fuerit dubitatiōi. quoniam dubitatio magnū sciē- tie prestat incrementū. Ex quo illud philosophi. Dubita- re autē de singulis: nō omnino inutile est atqz etiā sub. flo- rem fructūqz parturit si fuerit tēpestiua. i. congrua tempo- re suo. quoniam sicuti decens ⁊ in certuz terminū in mathe- maticis protensa occupatio magnū scientiarū prestat vo- cumentum. sic econtra in ipsis assiduitas execrabilis indu- cit detrimētū. quoniam vt supra dictū est cōtinua in illis cō- sideratio maxime aut simpliciter aut pro parte ab vsu re- trahit virtutis. C Notādū Plato in. 7. de republica ma- thematicas disciplinas quas quadriualium nomine cen- semus ad veri cognitionē ⁊ demonstrationem in primis dixit eē necessarias. sunt enim in primo certitudinis gra- du dixitqz eas esse tanqz gradus ad superiora cognosce- da. his enim disciplinis inquit in omnibus anime instrum- entum p̄ditū: vt sic dixerim: aliisqz excecatur exercitiis expurgat ⁊ in melius erigit. has Aristoteles methaphisice cōnumerat ⁊ cum illa cōueniūt. vtraqz enim cōsiderat de quantitate sed dispariter. methaphisice. n. omnes quā- titates prout sūt entia cōsiderat quarto methaphisice. ma- thematicus vero de ipsa tanqz de subiecto agit. mathema- tice autem discipline quattuor sunt. quapropter ⁊ quadri- uales dicuntur. quoniam omnes quattuor circa quantita- tem versantur. inter quas subiecti nobilitate astrologia prior ē: quā vti polycrates ait: natura induxit: ratio pbat ⁊ utilitatis experientia approbat. ipsa nempe lex est que cor- porū supernorū cursus figuras ⁊ habitudines circa se ⁊ cir- ca terram indagabili rōne pcurrens veritates eozū: ⁊ qua liter agant in omnibus infra speram lune demonstrat. p⁹ hanc musica est que cōsonam multitudinem pportionuz suaz i qdā equalitate vocum cōsultat. Hanc plato poten- tissimā artium nominat. huius. n. in thimeo ingit armonia: virtus est ad mitigandos dolores animaz humanaruz ipsasqz letificādas. hāc Socrates senex vidit atqz adole

scientes in ea erudiri iussit. Hanc sequitur arithmetica quas doctrinarum scriptores primam fore decreverunt. quoniam ut sic ipsa nulla alia indiget disciplina ut ait Boetius. Ars certe magne virtutis cum suos cultores ad omnes disciplinas acutiores reddat. Sicuti Plato in. vii. de republica agebat. Animi aduertisti enim inquit socrates eos qui a natura arithmetici sunt ad omnes fere disciplinas acutiores parere qui aut ingenio hebetiores fuerint si in hac erudientur etiam si nil amplius utilitatis consequantur. seipsis tamen ingeniosiores effici solent. Ultima inter has Geometria dicitur ab egyptiis primam reperta. inundante namque uti Strabo in libro de orbis situ pertractat parte. 15. flumine nilo: et orbis possessionibus eius limbo obductis initium terre dividende per lineas et mensuras nomen arti dedit. que deinde latius acuminis sapientum expansa est.

Capitulum secundum

Mis autem scolarium rudimentis et virtutum incrementis: nunc de eorum subiectione erga magistros breuiter est ordinanda: quoniam qui se non nouit subiecti non noscat se magistrari. Miserum est enim eum fore magistrum qui nunquam se nouit esse discipulum.

Capitulum secundum.

Mis autem scolarium rudimentis. Hoc est secundum capitulum huius libri de disciplina scolarium. In quo postquam Boetius docuit de aptitudine quam scolaris habere debet circa scientiam oblectamenta sibi imprimenda que in ordinato processu ad scientias ipsas consistunt nunc consequenter in hoc secundo capitulo dicitur de aptitudine que respectu scientiam scolarium ministrantibus. et hec in subiectione scolarium erga magistrum consistit. Et diuidit totum hoc capitulum in duas partes principales. In prima facit quod dicitur est. In secunda uero ponit impedimenta quedam que euenire possunt ad scolarium subiectionem remouenda ibi. Non sit autem discipulus. Prima in duas. Nam primo dicta dicitur continetur. secundo intentum suum prosequitur ibi. Debet autem discipuli. Hanc hanc adhuc in duas nam primo dicta dicitur continetur. secundo huius continuationis causam reddit. ibi. Qui non nouit. Et dicit primo sic. Mis rudimentis hoc est leuioribus documentis atque incrementis virtutum hoc est perfectionibus aliarum scientiarum ipsorum scolarium. subaudi. prout in superiori capitulo expostita sunt. Hanc idest in hoc secundo capitulo est ordinandum. i. ordinate edocendum. alia littera hanc ordinandum. i. inchoandum breuiter de subiectione. i. submissione eorum. scolarium erga magistrum. Et huius ratione subiungens dicit. quoniam qui non nouit subiecti. se. i. submissionem fuisse hic idem necesse est ut se non noscat magistrari. quod confirmas dicit. Quod si contingat eundem qui se non nouit esse discipulum fieri magistrum: hoc est miserum est. i. detestabile. Et notandum prout refert. Hugo. in didascalicon parte secunda ex his que studendo maxime profunt mens humilis atque subiecta discipulo maxime necessaria est: que quidem aliud nihil est quam tradentis et accipientis iusta et approximata concordia. de qua loquens quiritilianus lib. i. institutionum ait. Sicut officium preceptorum docere est: sic discipulorum dociles se prebere. Scia. n. conualelescere nequit nisi tradentis et accipientis concordia sociata fuerit. sic sub dyogene socrates qui ut refert. Tullius lib. 5. tusculanarum questionum. Philosophiam deuocauit e celo et in viribus collocauit. sicque sub socrate. Plato diuinitatis secretarium atque sub platone. Arif. peripateticorum dicitur. sic tandem sub reliquis reliqui humili et subiecta mente extiterunt: ut exinde philosophie amplissimum fontem dici mererentur.

Debet autem discipuli subiectione in tribus consistere scilicet in attentione. beniuolentia. et docilitate. Attentus inquam exercitio. Docilis ingenio.

Beniuolus animo Attentus inquam ad audiendum Docilis ad intelligendum beniuolus ad retinendum. Ista uero tria ad perfectionem concurrunt permutati.

Debet autem discipuli subiectione in tribus consistere. i. in attentione beniuolentia et docilitate. Attentus etc. Postquam Boetius dicta dicendis continuauit. nunc intentum suum prosequitur circa subiectionem discipuli erga magistrum. et diuiditur in duas partes. nam primo ponit in quo consistit ista subiectione. secundo hoc magis declarat ibi. Ut sit attentus. Et dicit primo quod subiectione discipuli debet consistere in his tribus. i. in attentione. beniuolentia. et docilitate. Et hoc declarans subdit. i. ut sit subaudi scolaris attentus in exercitio. i. in labore studii studiose animum uerbis magistri accomodando. hoc enim exercitium faciliat quem libet operantem. sit etiam beniuolus animo atque ingenio docilis. quod declarans subdit. Ego inquam quod discipulus sit attentus ad audiendum uerba magistri. non ut ex uerbis rem capiat sed ex rebus in uerborum seriem deueniat. et inquam quod discipulus sit beniuolus ad retinendum supple audita. et hec beniuolentia adiscendi amor est quo doctrina fortius imprimatur: et inquam sit docilis ad intelligendum. uero pro sed ista tria. idest attentio beniuolentia. atque docilitas concurrunt. i. conueniunt ad perfectionem. subaudi discipuli permutati. i. ordine diuerso ac permutato. ut. nunc attentus sit. nunc docilis nunc autem beniuolus non attento quod eorum primo statuatur. Et notandum quod tria hec attentio beniuolentia atque docilitas discipulum maxime magistro atque doctrine submittunt. maius tamen horum adiscendi amor est quo corda erudiendorum ad doctrinam capescendam fortius allicuntur. Et hic amor ex tribus constare dicitur uidelicet: erudientis dilectione viscerosa: fructus recipientis adeptione: atque naturalis appetitus scientie terminatione. Dilectione enim intima erudientis audita credibiliora ad duntur in recipiente. et hec dilectio in timore atque reuerentia tradentis sita est. de qua dictum ad Hebreos. i. Partes carnis nostre huius eruditores et reuerentur eos. i. reuerenter timebant. Et hinc Latho. Magistru metue. Huius exempla in traiano atque alexandro conspiciuntur Traianus namque imperator plutarchus preceptorum suum ut legitur summopere reuerentur. sic et Alexander socratem quem cum semel obuiam habuisset de curru proficiens ipsum reuerenter recepit. Secundum quo amor adiscendi stabilis est fructus recipientis adeptio qua ad disciplinam discipulus allicitur. fructus autem sapientie est donum inquam dei ut augustinus dicit. i. de ciuitate dei. cui nihil occurrit preferendo nulli precio potest comparari. de qua Tullius libro secundo officiorum. Quis enim post deos optabilis quam prestantius. quid melius. quid omnino dignius sapientia. quam. o. nihil. Tertium uero quo amor adiscendi stabilis est naturalis appetitus scientie terminatio. de hoc appetitum primo methaphisice dicitur. Omnes homines naturaliter scire desiderant. finis uero atque terminatio appetitum huiusmodi non nisi intelligere est cuius perfectio in sola ueritatis cognitione consistit non in solius superficiali comprehensione. non enim adiscendi sufficit ut superficialiter legat nisi intelligat atque intus latentia prenduat ac ea memorie reddat. Et ad hoc optime facit quod transumptiue scribit hyeronimus in canone marchio et basilides. i. q. i. ubi dicitur. Nec putemus in uerbis scripturarum fore euangelium: sed in sensu: nec in superficie sed in medulla non in sermonum foliis sed in radice rationis. Tunc enim discipulus proficit cum attente aduertit: audita dociliter intelligit: atque intellecta beniuole scrutino cordis recommendat.

Non sit autem scolaris discipulus. Dicitur enim discipulus quasi a scola diuisus. Scola enim grece dicitur uacatio latine. inde discipulus quasi uacatione diuisus. Discipulus autem dicitur ille qui

ille q̄ discurret p̄ vicos & plateas & tabernas & meretricum cellulas: per publica spectacula: per p̄pas & coreas. & per commestationes & per publicas cenas. & hoc vagis oculis & effrena lingua. petulantī animo. vultu incomposito. omnibus his scola postponitur.

Non sit autem scolaris discolor. Dicitur enim discolor quasi a scola diuisus. Scola. n. Hec est secunda pars principalis huius capituli in qua Boetius quedam ponit impedimenta que circa istam aptitudinem. s. subiectiones discipuli erga magistrum. euenire possent. Et diuiditur in tres partes secundum q̄ ponit tria impedimenta videlicet discolorie. violentie: & luxurie. secunda ibi. Non sit autem violentus tertia ibi. Luxurie autem. Prima adhuc in duas. Nam primo ponit impedimentum discolorie cautius euitandum. Secundo hoc exemplo confirmat ibi. Quodam vero tempore. Prima adhuc in duas. nam primo facit q̄d dictum est. Secundo quid sit discolor declarat ibi. Discolorus autem &c. Et dicit primo scolaris apicem scientiarum cupiens attingere non sit discolor. id est a scola discors v̄ diuersus. Et hanc expositionem subiungens dicit. Discolorus dicitur quasi a scola diuisus. Scola enim grece vacatio dicitur latine. Inde discolorus quasi a scola diuisus. De inde vt vicium discolorie clarius euitandum demonstrat dicit. Discolorus est ille qui discurret per vicos et plateas & tabernas & meretricum cellulas. per publica spectacula. i. loca publica. vbi ludī exercentur. Sunt enim spectacula loca. vbi ludebant quondam comedī & tragedi vt dicit grece. Et habetur in autentica de consulis. l. qui per pompas. id est publica ostentamenta. per coreas. id est tripudia per commestationes. id est conuiuia per cenas. id est serotinas commestiones. publicas. id est apertas. & hoc ab antiquis tractum est qui in patulo cenabant. & hoc vagis oculis. id est hinc illincq; respicientibus vultu incomposito. i. immorigerato atq; distorto effrenata atq; dissoluta lingua. omnibus enim his scola postponitur. **N**otandum prout dicit a3o studium est vehemens & assidua ad aliquam rem agenda cum summa voluntate animi applicatio. ex qua voluntate labor in opus defertur & perdit laboris tedium versus in oblectamentum. hec autem assidua vehementia si interrupta fuerit certe nullum commodum erit allatura. Interrumpitur autem multis que boetius connumerat. s. vicorum atq; platearum frequentia tabernarum coica atq; omni publico spectaculo. in his enim omnibus inquietatur animus qui solum quiescendo prudens fit atq; ab eo quod inceperat longius elongatur: quod maioribus nostris prescientibus elegerunt loca solitaria veluti studio atq; contemplationi aptissima. vnde. A. gellius libro. primo noctiu acciarum. Socrates a solis ortu vsq; ad occasum immobilis studio vacabat atq; oculis in celum erectis solum contemplationi insitebat. de mundi sollicitudine nihil curans. Et Oratius de aristippo sic inquit. Nollet aristippus si posset regibus vti. Relinquerunt enim veteres vt in eplis refert Hieronymus ob studium frequentias vt diuim: & ortulos suburbanos ne per luxum & habundantiam copiarum animi fortitudo mollesceret & eius pudicitia constiparetur. Sic pictagorici desertis locis habitare preelegerant atq; platonici in templorum locis. Plato autē ipse cum esset diues elegit sibi academicam villam ab vrbe procul non solum desertam sed & pestilentem quidem vt cura atq; assiduitate morborum libidinis frangerentur i. petus: discipuliq; sui nullam aliam sentirent voluptatem nisi earum rerum quas discerent. omnibus enim voluptatibus alius scola postponitur. **N**ota circa hoc q̄ dicit & hoc vagis oculis &c. Tullius lib. secundo officiorum inquit. Adolescentis cōmendatio p̄ficiscit a modestia & disciplina parentum & de facili in bonum deflectitur si cum bonis & honestis assiduus fuerit. quos si fugiat ac libidini

bus mundanis hereat mores atq; ingenia defidioso iuuētutis torpere necesse est. Componendi ergo sunt in moribus scholares ipsi atq; bonis vsibus nō mox distorta neq; animi petulantia. sed his in q̄bus in postea vitam ducere cupiunt summo opere dirigendi iuxta preceptum sapientie. ecclesiastici vndecimo. Letare iuuenis in adolescentia tua & in bonis sit cor tuum in diebus iuuentutis tue. nam in his delectari est nobis naturale in quibus ab infantia delectari incepimus quinto ethicorum. Item petulans luxuriosus lasciuus impotente petens plures petens idem. in de petulantia. i. lasciuia libido. impotuntitas.

Quodam vero tempore cum causa sanitatis recuperande & ob aeris intemperiem ritusq; gallos facetos matronarumq; pios affatus: nos ad galliam transfuissemus: multos discolors: vt meminimus: visu p̄cepimus in ciuitate Iulii cesaris que Parisius dicebatur. Multos autem artes mendicare prosperimus: nullis eis pocula philosophie administrantibus.

Quodam vero tempore cum causa sanitatis recuperande &c. In hac parte Boetius subiungit exemplū de discoloria plurimorum expertum per seipsum. Et diuidit in duas partes. Nam primo facit hoc in generali. secundo in sp̄ali ibi flauos enim dicens. Cum nos Boetius transfuissemus nos in galliam. i. in franciam vt sic totus pro parte sumatur quodam tempore causa sanitatis subaudi vel conseruande vel resumende: & ob aeris intemperiem. i. insectonez qua patria sua turbata extitit. q̄ pro & facetos. i. honestos ritus id est mores gallozum. illarum gentium. q̄ pro & pios affatus id est affabilitates matronaz. subaudi galliam. Et hoc totum ad laudem gallie dcm̄ est. nos vt meminimus. i. recordamur. parentib; est: p̄cepimus visu multos discolors in ciuitate. Iulii cesaris que dicebat Parisius atq; p̄perimus multos mendicare. i. mendicando inquirere artes tñ nullis magistris administrantibus eis pocula. i. documenta p̄bie subaudi vitio discolorie detentis.

Notandum gallia europe est prouincia vt refert Isido. lib. 9. a cādore populi gallia dicta. gelac. nempe grece lac dicitur latine. Et hinc Sibilla gallos candidos recitat dicens. Tunc lactea colla auro humectantur. Et huius magna pars francia est a francis dicta qui eam partem primo inhabitauerunt vel a franco carnifice qui parisius in regem successit. hec cum multas ac nobiles habeat ciuitates parisius tamen que quondam lucotecia ciuitasq; Iulii nō quia eam fundauit. sed quoniam ampliauit dicebatur: p̄cipatū tenet. Nam sicuti quondam athenarum ciuitas mater liberalium artium atq; fons oium scientiarum greciaz adornauit: sic parisius nostris temporibus non solus franciam imo totius europe partes residuam in scia & moribus sublimauit. in cuius laudem Arbitrinus in fine libri secundi sic loquit. Exoritur tandem locus altera regia p̄bebi. Parisius cirrea v̄ris. Crisea metallis: Greca libris Inda studiis. Romana poetis. Actica p̄bis: mundi rosa balsamus orbis. Sidonis ornatu: sua mēsis. & sua potu. Diues agris: secunda mero: māsueta colonis. Adesse ferax: inoperta rubis. nemorosa racem. Plena feris: piscosa lacu: volucrosa fluentis. Adunda domo: fortis dño pia regibus aura: dulcis amena. situ bona quelibet: oē venustum. omne bonum. si sola bonis fortuna faueret.

Flauosq; britones studii precio romam commētes grauer in doluimus: q̄ atheniensis scitulis minime pascabant. Tādē autē gallica lingua grecari inceperūt: Quod si aliquid aliud q̄ tortuosa volumina lucreti in partibus suis inuenisset p̄silio nostro nō tantū operis perdidissent.

Claudiusq; britones. In hac parte facit hoc quod proxime supra in generali peregit. Et dividitur in duas partes. In prima facit id quod dicitur est. in secunda cuidam tacite quoniam respondet ibi. De nostris. et primo Boetius tria facit s; tria scholarium genera: quos parisiis vitio discolie detentos prosperit. secunda ibi. Germanici furoris paucos. tertia: ibi. Magice. et dicit. Certe nos indoluitimus. i. grauiter doluimus. Britones scholares illius gentis. claudius ab effectu. comitantes. i. proficiscentes romam scio studii. i. ob studium. quoniam pascunt. i. instruebant. minime scintillulis. i. documentis. Atheniensium. i. philosophorum atheniensium tandem tamen ne totum tempus superuacue atq; ocio consumerent idem Britones ceperunt grecari. i. grece loqui gallica lingua quam parisiis didicerunt: sed nostro iudicio. i. nobis iudicantibus non tamen temporis perdidissent. si in suis partibus inuenissent aliud documentum q; tortuosa volumina lucretii illius magistri: qui obscura obliquo calle scholares suos instituit. quare et sua volumina tortuosa. i. in diuersum flecta. i. obscura dicebantur. **C** Motandum b; tania. ut dicit. Orosius oceanus insula est passuum mille. So. in longum. in latum vero ducentorum. Et ut refert Isidorus lib. quarto capitulo decimo septimo. iter septentrionem et occidentem sita. hec insula a germanis saronibus bello victa atq; possessa. Anglia. ab angela ducis saronum filia postea nominata est: quapropter et Britones anglicos nominare phas est. gens equidem libera atq; ferax. colore flaua. i. alba rubea mixta. color quidem medius est qui et vulgo proprie blondus dicitur. sic dicti sunt flauus anglici germani atq; flandrenses. hanc insulam quidam describens sic inquit. Anglia terra ferax et fertilis angulus orbis. Insuper la prediues que toto vix eget orbe. Et cuius totus indiget orbis ope. Anglia plena focis gens libera et apta locari. Libera gens cui libera mens et libera lingua. Sed lingua melior: liberiorq; manus.

C Germanici furoris paucos insperim⁹ titulari Germanici furoris. In hac parte Boetius ponit secundum genus scholarium quos vitio discolie deprauatos parisiis nouerat dicens. Et nos Boe. insperimus paucos scholares germanici furoris. i. germanos furiosos titulari. i. titulo magistrarii decorari. **C** Motandum ut refert Isidorus li. 15. etymologiaz Germania nobilis ac generosa regio est tam viribus q; diuitiis ac bellicosa populis composita. unde a fecunditate gignendorum populorum a germine dicitur germania dicta est. eius regionis incolae germani dicitur. Immania habent corpora. viribus fortes. audaces vero animo atq; feroces: quapropter et furore notati sunt. Crenationibus cantibus atq; saltibus plus q; litterarum studio occupati facie decorati et formosi. comati coma flaua. liberales animo hilares et iucundi et hoc potissime sardes: hec ille. mores autem illos ex celi rigore traxerunt: quoniam septentrionales maxime sunt.

C Magice autem delusionis arte de hiberia multos vidimus magistrari.

C Magice autem delusionis arte de hiberia etc. In hac parte Boetius ponit tertium genus scholarium quos vitio discolie detentos parisiis consperit. Et dicit. nos etiam Boetius insperimus parisiis multos scholares de hiberia. i. hispania magistrari arte delusionis magice non autem aliis sciis salutariis. **C** Motandum hispania ab hiberia amne primitus hiberia fuit vocitata et postmodum hesperia ab hespero stella qui ibi occidit. eadem vero hispania ab hispano fluuio dicta est et ad talem sensum Boetius loquens hispania hiberia notat. **C** Motandum quod ars magica nihil aliud est q; humanorum sensuum dyabolica illusio ut secundum hoc incredibiles rerum mutationes fieri videantur. ut. i. terre cumulus castrum videatur lapillus talentum atq; leges cohortis militum galleata. hec ars si ars dici mereatur in tantum hominum sensus proficiat atq; prestringit ut sic per eam miracula posse fieri videantur. Et de huiusmodi letificationibus apule-

gius in suo libro metamorphoseos qui sic incipit. Certus quidem eras. quedam nomine Socratem sic de quadam maga loquens tem introducit. Saga inquit et diuina potens celum deponere et terram suspendere. fontes durere et montes defluere: menses sublimare. deos infirmare. sidera extinguere. tartarum illuminare. De hac arte idem apulegius in libro quem de asino aureo edidit sic inquit quod artem ipsam libentissime didicerit asseuerat sed male sibi cessit et hoc. quod dum artem illam volebat adiscere in asinum: ut sibi videbatur conuersus est. Ars vero hec ut fertur ab antiquis plurimum exercebatur quousque lege. i. tabularum ut inquit Cicero li. de republica prohibita fuerit. hec ars a patris ad romanos allata dicitur qua et pictagoras usus est: unde ut refert Valerius maximus lib. 8. postquam pictagoras egyptum petens eorum sciam dicit ad peras profectus magicam artem precepit. huic arti tertrice hispani multum inuigilarunt et intantum in ea inualebant ut nedum que artis limite complexa sunt exercere. s; et multas alias enormes spurcicias in quadam caverna hispanie in christi blasphemiam humani generis seductore ministro attentare conati sunt.

C De nostris autem lippitibus patet et conuulsis oculis. S; hec hactenus de discolo sufficiant.

C De nostris autem. In hac parte Boetius ridet cuidam tacite questi. Possit namque aliquis dicere. O Boeti exemplum hec discoliam refutanda comones nostra iam sunt quid autem de romanis censes. nunquam etiam hoc vitio de notatur. Ad hoc ridens dicit. de nostris. i. romanis scholaribus. patet. i. manifestum est etiam lippitibus oculis. et euulsis. vult dicere discolia romanorum scholarium tam patens est cunctis atq; manifesta: ut nedum bene videntibus. s; etiam lippitibus et penitus euulsis oculis innotescat. fuerant enim nedum hoc vitio discolie deprauati romani sed et quolibet alio ut sic haud aliquid nouum in vitio attari posset. hinc et Junius Iuuenalis vitia clamans romanorum hunc in modum romanis alloquitur. Quod in seipiti vitium stetit nihil est quod nostris moribus addat posteritas: quasi diceret poeta. omne vitium quod excogitari potest iam totum perpetratur. Deinde Boetius finem huius vitii discolie faciens subiungit concludendo hanc partem. sed hec super dicta de discolo sufficiant. hactenus. i. hucusque. **C** Nota lippitudo oculorum est infirmitas. et est quasi lachrymatio vel putredo oculi. inde lippus lippitibus qui huius oculos lachrymantem et marcore plenos. Et dicitur lippus a pus. i. putredo ut deriuatio ab vltima syllaba sumatur.

C He sit autem discipulus violentus erga magistrum. He sit autem discipulus violentus. Hec est secunda pars secunde partis principalis huius capituli in qua postquam Boe. remouit vnum impedimentum de subiectione debita que consistit in habitu debita discipuli ad magistrum. nunc remouet secundum impedimentum. i. violentiam. Et dividitur in duas partes. primo facit quod dicitur est. sed exemplo vca confirmat ibi. Violentie autem. Et dicit quod discipulus non sit violentus magistro suo. quoniam violentiam hanc multa mala consequuntur et ipsam marie: quoniam qui magistro violentus exierit nullatenus scientie verus erit possessor.

C Motandum quod Boetius scholares quatenus preceptorum violentiam non infirant maxime monet ut sic eos verbo non blasphement atq; opere non offendant. Hec autem ut leuius deuitetur propulsanda sunt ea que ad hoc marie sunt inducentia veluti est temeraria de seipso presumptio. proprie excellentie ambitio. atq; proprie fragilitatis inconsideratio. Primum eo maxime vitandum est. quod auriliu dei subtrahit. Iudic. 6. dicit ostende quod non dimittis gloriantes in te et de sua virtute gloriantes humilias. Vitanda etiam est tantopere proprie excellentie ambitio quatenus contra deum est et proximum. apud deum enim nulla personarum acceptio est sed solum meritorum cum omnes vno eodem patre creauerit. ut attestatur Boetius in de consolatu philosophico. d. Omne hominum genus in terris: simili de scendit

scendit ab ortu rē. Utanda insuper est summopere incon- sideratio. Cōsilio saluatoris. Adathei septio. Primo eii ce de oculo tuo trabem postea festucam eicies de oculo fratris tui. Unde r vulgo dicit. Cesset in alterius oculo reprehendere labez. qui solet in proprio lumine ferre tra- hem. Nec cum deuitata fuerint nulla certe violentia com- mitenda admittitur.

Violentie at Albinus albei fili⁹ pdeat in exem- plum: qui cū esset filius dilectionis magis vō inse- licitatis pcurator magro suo Brilllo qñqz balbu- tienti manus iniecit sceleratas. ac caniciem eius venerabilem sedo pedū maculauit accessu. Que- tanti sceleris causa fuit qz ad primam aeris im- pressionem totam nequit comprehendere consti- tutionem. Prob dedecus prob fit infelicis di- scipuli in caput felicitatis accessus. Tam scelera- to nero gaudeat herede: tam comoninato Ane- rus successore. Brillus vō cū socrate seneca gau- deat appetito. Non est ergo dignus scientia qui scientie insurgit pceptor.

Violentie aut Albinus. In hac parte Boetius qdam exempluz pmissoz. i. violentie inducit r duo facit. nā pri- mo exemplum proponens albinum quēdam violentū di- scipulum introducit. secundo p ipsum exclamando inuehi- tur ibi. Prob dedecus. Prima ad huc in duas diuidit. nā primo facit quod dem est. scdo eam huius sceleris sub- necit ibi. Que tāti sceleris cā. Et dicit fili⁹ albei prodeat in exemplum violentie. qui Albinus cum non esset filius dilectionis. qz magistrū suum minime diligebat s3 magis foret pcurator. i. nuncius infelicitatis iniecit quādoqz sce- leratas man⁹. r hoc ab effectu dem est. magistro suo Brill- lo balbutienti. i. titubāti. atqz maculauit caniciem. i. sene- ctam venerabilez. i. reuerendā huius sui magistrī sedo. i. turpi. accessu pedum. Et cām huius sceleris subiungēs dicit q cā est tanti sceleris. q. d. qua de re hoc tantū scelus in suū magistrū perpetravit. Et respondens ad hoc dicit. qz ipse albinus nequiuit comprehendere totam cōstitutio- nem. i. lectionem ad primā aeris impressionē. i. ad primā pronūciationem dicti sui magistrī. Post hoc inuehendo dicit. Prob dedecus que interiectio dolentis atqz vitu- perantis ē Et eam ipsam ex nimia indignatione repetens dicit prob accessus subaudi sceleratus infelicis discipuli. s. albinū fit in caput felicitatis. sup. grilli. Et subiūgit. Me- ro ille iperatoz Seneca discipul⁹ qsimili atqz sceleratōi la- borās vitio gaudeat. ironice loquitur tā scelerato herede. s. albio. atqz anetus ille Socratis discipul⁹. supple gaudeat tā comoninato. i. maculato subaudi eodē facinorū herede. s. albino. Brillus autē cūz Socrate gaudeat appetito. sub- audi mortis Seneca hinc concludēdo dicit discipul⁹ ergo non est dignus sciētia qui insurgit violenter pceptor sciē- tiam.

Notandum Socrates magnus qui primus vniuersam pbiam ad corrigēdos cōponēdosqz mores fecisse memo- ratur tpe assueri regis assiriorū atbenis claruit habuitqz multos discipulos quoz anetus vt dicit dur atbeniensū vnus extitit. eo aut tpe cum sapientes plurimū a vulgari- bus psequerent qm vnum decem pdicabant Socrates ipse deprehensus est: atqz ab aneto atbeniensū duce eiusqz di- scipulo sibi dato mortis poculo ipso nō aliter qz quodā i- mortalitatis assumpto medicamēto interiit. Et de hoc tul- lius lib. tusculanarum qdnum loquēs inquit. Licuta ma- gnum Socratem interfecit. Ipse autē Nero quādā die respiciens Senecam magistrum suū r verbera q sibi i pue- rita iniulerat ad memoriā reuocans infrenuit ac tanqz iniuriāz vltionem de ipso cupiens pcepit. vt qdūqz gen⁹ mortis vellet eligeret. Seneca igitur quasi suaue gen⁹ mor- tis arbitrans in balneo mori vtriusqz brachii vene incisio

ne elegit. vnde r quodā pflagio bene vocatum est nomen eius. Seneca. i. senecans. Et hunc sanctus hieronymus sanctorū cathalogo cōnumerauit illius epistolis puocat⁹ que leguntur pauli ad Senecam atqz Seneca ad Paulū bene ergo Boetius dicit. tam scelerato gaudeat Nero he- rede: tam coinquinato anetus successore. qm sicuti Nero atqz Anetus sic r ipse albinus in gehēnā dimerfi sūt. Sil- lus aut cūz Socrate gaudeat Seneca appetito. qm melio- rem ptem elegerat cū sanctorū cathalogo pnumeratus sit. **N**ota balbutiens atqz balbus idem qd titubans qui vba non exprimit sed frangit a balbando dictus. sed blesus est qui litteras imperfecte profert.

Luxurie a seruore studeat se discipulus aliēare **L**uxurie a seruore rē. Nec est tertia pars huius secunde partis principalis huius capituli. i. qua psequit⁹ de secūdo impedimento subiectionis. r per pns aptitudinis discipu- li erga magistrum qd est luxuria. Et diuidit in tres ptes fm tres luxurie spēs. scda ibi. Cōmestationib⁹. tertia ibi Tertia vō spēs. Prima in duas. nā primo luxuriā in cōsi- fugiendam pponit. scdo eam diuidens vnam eius spēm prosequitur. ibi. Quā triplici. Et dicit qz discipulus stu- deat se alienare a seruore luxu. **N**otandū luxuria in p- posito largo capite vocabulo vt dicat⁹ in coitu supfluitatis in cibo atqz vestitu. Et s3 hoc satyri triplicē luxuriā posue- runt vt statim lubicet. quecūqz tñ luxuriet sit. sumopere euitanda est: r ea specialit⁹ que i coitu est. qm ipsa mentē oc- cupat. totum corpus extenuat. r tandēz vires singulas de- stituit. ideo vidimus ad alexandrū. Nos iquit bragmāni membra libidini non damus. Ea quoqz que in cōmesta- tionibus est diligerter cauenda qm aiām ad praua allicie- r more serpentino occulta sua venena diffundit. iurta il- lud Virgiliū in bucco. Trabit quēqz sua voluptas. r se- gatur. Quā legitis flores r humi nascētia fragra. frigi- dus o pueti fugite hic latet anguis in herba. qz. i. i vita de- licata r gulosa venena latitant que ipsam aiām demergūt in gehēnam. Rursum ea que in vestitu ponit nō min⁹ fu- gienda est. qm non habitu exteriori sed interiori gloriādū est. vnde Seneca dicit. Nullus quidem dicit gladium eē bonum si balteus eius deaurat⁹ est: r vagina gemis di- stincta. sed gladius bonus dicitur qui bene incidit r bonū acumen habet. vñ sunt versus. Aurea nobilitas luteam si vestiat ollam. Non ideo sequit⁹ hanc minus esse lutum.

Quam triplici satyrici partitione diuiserunt. **Q**uandam in ornatu vestium dicentes consiste- re. Aliam in coitu. Tertiam vō gulositatis affli- stricem. Quislibet vō rabie seculenta frequēter nouimus laborare subiectos.

Quā triplici. **N**otandum Boetius luxuriā ipsam satyricorum more diuidens primā eius ptem dissuadēdā aggredit⁹. r duo facit. nam primo ipsam luxuriā tribus spēs⁹ diuidit secundo primā eius spēm exemplo penitus abhorrendam demōstrat. ibi Cōtumelioso. Et dicit satyrici subaudi poe- te crūminū atqz vitioz rēphensores diuiserūt hāc luxuriā triplici partitione. i. tribus speciebus dicentes quādā lu- xuriam cōsistere in ornatu sup. vestium. aliam in coitu. ter- tiam vō dicebant afflictricem. i. sociam fore gulositati illi vitio crapule. Et nos Boe. nouimus subiectos. i. schola- res laborare frequēter seculēta rabie. i. fetido furore cuius libet hāz luxuriāz. **P**oetay quidam lirici dicti sunt. qdā comedi. alii tragedi. satyrici alii a satira dicti. quod ē car- mē rēphensorium vel rēphensio correctoria. qz ad hoc rē- hendit vt corrigat. Et satyric⁹ satyraz descriptoz. Et hic satyrici luxuriam in tres species diuiserūt vt patet in litte- ra. Item seculentus tā. tum. i. fece plenus r fetidus.

Contumelioso coitus appetitu sanguineuz lu- creti filium: zenonisqz discipuluz tota roma sle- nit inuiscatum: qui tñ clarissimis ortus fuit nara-

Capitulum

libus: quātītatis procere et sāguīne qualitatis: mire si quidē eloquētie: perspicacis ingenii: sed quotidianis et vltra debitum nuptiis gaudebat: patre penam deferēte. patrimonium enim parentumq; census illicite consumebat cunctisq; zelotipis eminebat. Aleis autē et meretricum cellulis semper inhiabat: Proprio autem aduc non destitutus pruritu. postea a parentibus eiectus: tandem ab amicis et consortibus destitutus: a creditoribus vndiq; fatigatus: notis et ignotis furtim studuit assistere: crucis ab angustiis a patre creberime redemptus: vltimo tamen parentis pecūia redimi non potuit. Cruci ergo aductus eundem ad se venire lachrymis compellebat: osculumq; voce querula petebat. Pietatis autem motio ad filii petitionem patrem erexit: erectiq; filius nasum morsu secuit acutissimo dicens. Quare a meis primis erroribus incastratus euasi. At quod magistri mei documentis non obediui: sociosq; meos contempsi. Filii patrem necesse est indulgere castigationi: magistrumq; discipulum mores informare.

Contumelioso coitus appetitu. In hac parte Boetius prime speciei luxurie. i. coitus seculentiaz dissuades exemplum ponit. Et duo facit. nam primo facit quod dictum est secundo ex proposito exemplo hanc spem summopere detestanda pcludit ibi. Ecce quantum. **P**ria adhuc in duas nam primo facit quod dicitur. secundo circa hoc notabile quoddam subiungit ibi. filii patrem. Et dicit. prima spes luxurie que in coitu consistit oio spernenda est. et hoc ne nobis contingat que admodum sanguineo lucretii filio zenonis discipulo que iustitiam. i. captum et detentum contumelioso appetitu coitus tota roma fleuit. et ibi roma pro populo romano posita est. quod scilicet sanguineus erat ortus clarissimis natalibus. i. parentibus. eratque quātītatis. procere. i. forme qualitatis. i. complexione sanguinee. mire quidem eloquentie. i. facundie ingenii perspicacis. i. subtilis. sed ipse gaudebat quotidianis nuptiis. i. veneris actibus et hoc vltra debitum. i. supra vires nature sue. patre deferente. i. reportante penam huius enormitatis ut statim subiugeret. **P**atrimonium enim et census idest reditus ac diuitias parentum consumebat. quod pro. et eminebat. i. supercillebat subaudi in hoc vitio cunctis zelotipis idest mechis. semperque inhiabat. idest adheribat aleis. i. ludis alearum atque cellulis meretricum. quid vltra. i. sanguineus adhuc non destitutus. i. dimissus proprio pruritu. i. luru illo iterum a parentibus eiectus et destitutus consortibus. i. sodalibus et amicis et fatigatus vndique a creditoribus tandem studuit insistere. i. adherere notis et ignotis furtis. i. vitio furtiuitatis. quo in vitio idem sanguineus deprehensus atque sepius ac sepius patibulo adiudicatus atque creberime a patre ab angustiis crucis. redemptus. i. prece vel precio vltimo redimi non potuit et hoc penuria parentis subaudi impediēte. sed quid cum amplius redimi a crucis patibulo minime potuisset inter carnificis manus compellebat eundem. i. suum parentem lachrymis venire ad se osculumque supple paternum petebat voce querula. motio autem pietatis paterne erexit patrem ad filii petitionem sed filius secuit nasum erecti. i. patris morsu acutissimo dicens indignantem vobis me miser quare ego miser euasi incastratus. i. non correctus supple a te pater a meis. i. de primis meis erroribus subaudi quibus infantia pessime nutritus erexit. ut quod idest quare non obediui documentis mei magistris. et quare contempsi meos socios subaudi eos non imitatio

bonis quasi dicat. si oia hec fecissem certe huius nephandi crucis patibulo adiudicatus minime fuisset. Exinde hoc posito exemplo quoddam notabile siue quoddam inquam generalem ex ipso elicit dicens. Qui cauere velit ne predicta eveniant necesse est patrem ipsum indulgere. i. ut pater indulgeat. i. operam det castigationi. i. correctioni filii et hoc ex parte patris. filii necesse est magistrum ipsum informare. i. quod magister informet. i. doceat discipulum mores et hoc ex parte magistri dictum est. **N**otandum ut refert. fulgentius secundo mirologiaz quis in oibus libidinibus amor turpis sit: turpius tamen est in honestis. nam ipsa luxuria maiestati contraria est. Turpissima ergo sanguinei qui in argumentum ducit libido est cum clarissimis ortus natalibus mirificis nature votibus prolebat. sed quoniam vltra nature debitum coitus vtebat quoniam erat ut viam perditionis ingrederetur. amor enim ille ericofus atque feridus concordat cum periculo: et dum ad illud solum vacat quod diligit nunquam videt quod expedit. quod luxurie amor cecus est. quod obrem veteres libidines spreuerunt tanquam honozis inimicas. sic Scipio nasica prohibuit theatra locaque meretricia. referente Augustio libro de ciuitate. Item zelotipus. i. zelo plenus. i. inuidiosus vel suspiciosus. et accipitur tam in actiua quam passiuā significatione quorum omnium quinque sunt que hoc versu continentur. Hospes zelotipus conuiuiaque vector alumnus. Actum siue pati signare nomina possunt. dicitur etiam quinquaginta zelotipia mechia. et zelotipus mechus. et hoc modo sumitur in proposito. Item pruritus idest prurigo et dicitur ardor vel aduersio carnis cogens ad scalpendum. hic autem pro luxuria sumitur et non inepte. Item indulgeo diuersa significat. indulgere enim gratis dare sonat sic papa indulget peccatis. et significat remittere. ut indulge nobis peccata. significat quoque operam dare. vnde Indulgere gule noli que ventris amica est. et in hac significatione sumitur in proposito cum dicitur filii patrem etc.

Ecce quantum detestabilis est meretricum incursum. Est autem meretricum nonaria inferni ianua: via iniquitatis: scorpionis percussio: viscarium scelerum: puteus interitus. et si qua est alterius luxurie ignominia: spes qualibet alia grauior scelere deteriorque. Interitus autem Jacinctinus cunctis patet et Iouinus. Et alibi meretricum labia sanum distillant sed absinthium eius nouissima subministrant. Comestationibus et ebrietatibus secula spes luxurie dotata permutati tanquam causa ad causatum cum predicta gaudet sustineri. pro coitum. n. fit ebrietas relative: nec non et ceterorum viciorum genera. Vinum autem modice sumptum intellectui videtur conferre acumen: non autem modice sumptum turbat. intellectum ebetat: memoriam eneruat: obliuionem imittit: errorem infundit: ad ignorantiam perducit. **A**bi enim ebrietas ibi furor dominatur. vbi furor dominatur ibi nulla sapientia sed insipientia puagat. **I**ouinus autem rationis quotidiana patent exempla et virtutum detrimenta. **E**cce quantum detestabilis. In hac parte exemplo superiori inductus. hoc vitium luxurie summopere detestandum pcludit. Et duo facit: nam primo facit quod dicitur est quo ad coitum ordinatum. secundo quo ad inordinatum atque bestiales siue sodomiticum ibi. et si qua. Et dicit ecce. i. vide exemplo superiori quantum est detestabilis. i. abominabilis incursum. i. accessus meretricum. quoniam ipsa meretricum nonaria. quod nouem penis puniunt in inferno. vel dicit nonaria ut infra proximo dicam est ianua inferni. via iniquitatis. percussio. i. punctura scorpionis. viscarium. i. retiaculum. scelerum. i. peccatorum. puteus interitus. i. mortis tanquam aie quam corporis. et si qua est alterius

terius luxurie ignominia hoc e' spes inominanda ob dede-
 cus enorme illa spes e' grauior qualibet alia atq; deterior
 o'i scelere. interitus aut iacinctinus. i. iacinti illius schola-
 ris atq; iouinus. i. iouini pater cunctis qm' potius mori
 maluerit q' hoc deformitatis vitio defedari. C' Notadu
 vt fert helinandus inter omnia spectacula que delecta-
 tionē in suis libidinibus admittunt deterius est turpium
 feminay collegium pro solo vitio congregati. ppria eniz
 carnem venditioni exponit & p'ertu vite fornicatione v-
 ctu sibi acquirunt q' nec amant nec amare querit s; et fe-
 diori luxurie pte sue execrabili cupiditati subseruiunt. de
 his Teodolus inqt. Adens robusta viri leuitate cadit mu-
 liebri. qz. s. femina impudica laqueus est viri. & ideo sub-
 dit. Desent assiri q' crediderunt mulieri. Et insup qdaz.
 femina corpus opes animum vim lumina voces. Pollit
 anichilat necat eripit orbat acerbat. & alibi. Corpus opes
 aiam confortia federa famam. Debilitat perdit necat odit
 destruit aufert. Et hax amor teste hieronymo s' iouinianu
 prout ex dictis Aristotelis & Plutarchi colligit. rōnis est
 obliuio & infanie proximus turbans consilia. altos & gene-
 rosa spūs frangens. hoiesq; querulosos iracundos teme-
 rarios facit quapropter non imerito fugiendus est Demo-
 stenis exemplo qui Laydis meretricis māmas ioco palpi-
 tans quesuit quāti hoc est que ait mille denariis. cui De-
 mostenes. ego precio tanto dolorē non emo & merito. nā
 stultus est emere precio cui dolor succedit. Itē nonaria me-
 retrix est. & dicitur a nona. qz ante nonā nō licebat ei exte-
 re de prostibulo. ante enim illam horam mos erat antiquis
 de comodo reipublice disputare. quare vetitum erat mere-
 tricibus vsq; hinc latere ne iuuenes ad turpes delectatio-
 nes inclinarent. Item viscarium a visco venit quod glutē
 est quo aues capiuntur. Inde viscarium. Itē ignominia
 infamia est quasi p'ra nomen. Est etiam peccatum taz sce-
 leratum vt nominari detestabile sit vt in pposito. Cōmes-
 tationibus & ebrietatibus. In hac parte Boeti' postq; pri-
 mam luxurie spēm detestandā cōmonuit. nunc facit h' idē
 circa luxurie spēm alteram que cōmestationib' atq; ebrie-
 tatibus erplet. Et diuidit in duas partes. nam prio facit
 qd' dem' est. scdo comparat hanc secundā luxurie spēm ad
 primā & tertiam. ibi. hec aut. p'rina itēz in duas. primo
 psuader ipsaz fugiendā atq; detestandā fore cuiuslibet & h' i
 semetipso. scdo facit h' idē l' alio ibi. q' ē p'orte. p'ria adhuc
 in duas. primo scētū suū pont. scdo p'diciones detestabiles
 ebrietatis insinuat. ibi. nō modice. p'ria insup i duas. nā
 prio facit qd' dem' est scdo quoddā documētū valēs ad se-
 quentia subnectit. ibi. Vinum aut. Et dicit q' scda spēs lu-
 xurie notata cōmestationibus. i. cōmestationib' supfluis
 & ebrietatibus. vult dicere q' scda spēs in voluptatib' gu-
 le consistit sicuti prima in cost' voluptate gaudet sustineri
 cum p'dicta specie. s. prima. pmutatim. i. ordine pmutato
 sicut cā ad causatū. Et rōnem assignans dicit. qm' ebrie-
 tas fit pp coitū necnon pp genera ceteroz victozū & hoc re-
 latiuē. i. rectproce. qm' sicut ebrietatē pp coitū fit similiter
 quoq; & coitus pp ebrietatē. illud qd' vt pp finē. hoc autē
 in genere cause efficientis. & documētū subiungens dicit
 Vinum aut modice sumptū videt p'ferre acumen. i. pene-
 trabilitatem cognoscendi intellectui. & deinde conditiones
 ebrietatis cōnumerans dicit. Vinum autem sumptū non
 modice sed excessiue perturbat rōnem ne verū cernere po-
 sit. intellectū ebetat. i. obtusum reddit i speculatione reruz
 atq; substantiaz. memoriā eneruat. i. extenuat. & destruit
 qm' obliuionē inducit: qd' ad memoriā referas. errores in-
 fundit qd' ad rōnem applica. atq; ad ignorātiāz perducit:
 qd' intellectui p'forma. Et rōnem hoz annectēs dicit. qm'
 vbi ebrietatē ibi dñatur furor. nā teste. Quidio in libro de
 arte. Una parant animos faciūtq; caloribus aptos. Tūc
 veniunt vires & paup' cornua sumit. sed vbi furor: ibi nulla
 sapientia sed insipientia puagat. qm' sapientia non furore
 sed mansuetudine possidet. sedendo eni & quiescendo aia
 fit prudens Aristoteles. Quius aut rōnis patent exempla

quotidiana atq; erinde supple patent non imerito detri-
 menta. i. minora mēta virtutū. C' Notandū sicuti modera-
 tus victus honestatē corporis sanitatē quoq; atq; mentis
 p'speritatē causat ac p'seruat: sic eius imodestia necesse est
 vt eam corumpat. Cauenda est ergo summope scholasti-
 cis imoderata crapule frequētia ne illud psalmiste eis obii-
 ciat. Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius & ois sapientia
 eoz deuorata est. Lopia eni ciboz & potuū vt refert. Sene-
 ca subtilitas impeditur. qm' teste Hieronymo epla. si. si
 est iustidem hois vina degustare ac p'bas intelligere.
 Crapulla nempe venerē exerciat cū venē mero estuans cito
 in libidinem despumet. 35. vi. 54. Et sicut venus mentem
 obnubilat. sic & crapula ipsam offuscare necesse ē. Abste-
 giat a scholasticis virtis crapula. nā veteres cū parcimōtia
 virisse leguntur. Socrates tēperatissim' extitit & vnica refe-
 ctione serotina p'entabatur scens paucis minimisq; nām
 cōtentari. nihilq; viro isto congruentius arbit' al' sobrieta-
 te q' corporis ac mentis prosperitas roborat. Inde Luno-
 dius sobrietas semp' studiis referat honestis. Nulla fides
 letis itēra nec dubiis. Amplector sanas que dant bona
 semina frondes. Post culpas aie sunt holocausta dei. Et
 Augelius libro prio inqt q' parcimonia apud veteres ro-
 māos & vici' atq; cenay temeritas si solū dōestica obser-
 uatiōe ac disciplina. sed etiam publica aiaduersione legum
 custodienda est.

Que ē pestis p'orte vinoso deterior: qz si stude-
 re neqat ceteros gymnasius inbiare volētes cor-
 rodit: errorem litis cōfouet vel pugnis opez orat
Qlis p'mixtio studētib' est cū dissoluto. Liciat
 ergo ab itegritate cōsortiū tales prudētū discretō
 ordine irregressibili & hoc tempore determinato

Que ē consorte vinoso. In hac pte Boetius ostēdit um-
 mopere fugiendā hanc secūdā luxurie spēm precipue cōsi-
 stentē in cōsortiis p'perea qm' magnū studiosis ipis cō-
 socii crapulosi atq; vinosi inducunt studiū detrimētū. vt
 in littera. Et dicit. Que pestis. i. qd' vitii' deterior & con-
 sorte vinoso. i. pleno vino. q. d. nulla. Et rōnem adnectēs
 dicit. qm' vinosus cōsors si studere nequeat tñ corrodit. i.
 impedit vicio ebrietatis ceteros volentes ibiare. i. itēdere
 gymnasius. i. scholasticis exercitiis. aut enim errorem litis
 fouet. i. nutrit vel saltē cessus. i. percussus pugnis orat. i.
 deprec' opem. q. d. qd' vinosus ille agit atq; ingetu-
 dine torquet atq; ceteros torquet. O de' exclamatio est q'
 lis p'mixtio. i. p'p'ertio atq; desolatio ē studentib' cū tali vi-
 noso. Ergo discretio prudētū supple scholariū efficiat. i. re-
 pellat tales. s. vinosos ab itegritate p'sortii. i. societatis. & h'
 ordine irregressibili. vt. s. haud. i. quāq; reuertatur. & sup-
 ple reiciat ipsos non tpe ebrietatis sed terminato. i. cū ad
 sobrietatē reuersi fuerint. C' Notadū licet ebrietatē pluri-
 ma mala ope' vti superius iam expositum est. habet tñ h'
 ipsa vt ipsa mentem ebetet. secreta reuelet. gestusq; detur-
 pet. eloquium enim scandalizat. nunc lites generat ac cor-
 poris vires exterminat. cadere iubet. bene agere prohibet
 requiem impedit. sensum alienat. obliuionem inducit li-
 bidinem mouet: nauicam prouocat. visum minuit. & ab o'i
 virtute hōlem destituit. vnde Bualterus in alerādreidof
 Rōis vile sepulchrū ebrietatē. hic. Seneca epla. 82. nihil
 aliud est ebrietas q' voluntaria infania. oē vitiiū intendit
 & detegit. verēcūdiā remouet. verba dubia: oculos incer-
 tos. gressus errantē: vertiginē capitis & cetera hōi cāt
 nā. sero ola p'mittit ebriosis sed mane obliuioni tradit vñ
 Martialis coquus. Dia p'mittis cū tota nocte bibisti nō
 faciāt quēq; pocula nostra rez. Vñ ergo dñi ē a Boe-
 tio p'orte vinoso nil posse deteri' existari: Itē viosus sa-
 si. i. vno plen' ebri' vel ebriolus: & cōparat. cui' sup latinū
 Plautus ponens ait. Quid opus ē verbis. viosissima ē
Hec autem secūda species prime quādoq; pre

Capitulum

ambula postertoris autem pedissequa appetitiua. o quantum erroris imittit ebrietas in mentem discipuli nisi freno sobrietatis castigetur ad vnguem

Hec autem. In hac parte Boetius hanc speciem luxurie ad primam et ad tertiam comparat. Et dicit quod hec spes. scilicet que in commensationibus et ebrietatibus consistit. probatur est pambula id est antecessoria prime. scilicet spei que in coitu consistit. et ratio huius sumitur ex antecedentibus: cum inquit ipsa coitu consistit. et ratio huius est eadem hec secunda spes est pedissequa. id est commensatio et famula appetitiua. id est desideratiua posterioris. id est tertie spei luxurie que in vestitu ornatu ponitur. Exinde cum hec ita sint exclamando contra hoc vitium inuehit dicens. O quantum erroris ebrietas ipsa imittit in mentem discipuli nisi castigetur. id est refrenetur et restringatur ad vnguem. id est ad plenum freno sobrietatis.

Tertia species luxurie est concupiscentia aque ornatibus inhiat parentumque progeniei maritata consistit: quibus paupertatis tuta facultas cedit iuncta

Tertia vero luxurie spes. In hac parte Boetius post primas duas luxurie spes detestandas tertiam ipsam fugiendam ostendit. Et dividit hec pars in duas. nam primo docet tertiam ipsam speciem fugere. secundo verificat dicta sua exemplis sibi. Cum quondam. Prima adhuc in duas nam primo ipsam fore fugendam ostendit circa quos ipsa principaliter versatur demonstrat. secundo vero in quibus consistit declarat. ibi hec autem gaudet. Et dicit primo quod ipsa tertie luxurie spes est concupiscentia id est cupiditas quedam que inhiat. id est intendit ornatibus atque consistit. id est est maritata. id est iuncta progeniei potentium. id est magnarum et diuitem ornatibus dico quibus tuta facultas. id est stat paupertatis cedit. id est locum dat inuicta. id est non superata eorum vanitate.

Notandum quod hec tertia spes luxurie que ornatibus inhiat non nisi extollentia est aut corporis ornatuum et que corporis sunt. scilicet aut tandem vestimentorum. quecumque tamen sit superbia quedam est atque vanagloria. que ut Salustius in iugurtino videtur. sicut etiam experientia comprobatur eodem plus nobilitatis malum est quam humilium. humiles namque casas paupertas inhabitat feruntque summos fulgura montes. Paupertas inquam tuta que vestem non appetit corporis sed animi affluentiam. de qua dicitur per poetam. O vere tuta facultas paupertas angustisq; laris. O munera nondum. Intellecta dei

Hec autem vestium gaudet varietate frequentibus earumque in sigillatione membratim. pectinis beneficio cesariem polire: et calamistris tortuositate. floribusque diuersitate seriatim lasciuire: gulamque suam furo perfundere: nouaculeque frequenti castigationi inhiare. sinum aromatibus adimplere: gematis colla monilibusque partorumque cingulis ventre castigatus plebi ostendere rostratis tabularisque calceis ut regina incedere colloque elato: gutture inflato: supercilio mutilato: oculo impudico. fastuosoque incessu semicirculariter incedere gaudet. raris autem parumque modestis sermonibus ampulari. appositisque cibariis omnia fastidire. libitibus seruientes: probis affines: cruciatibus ignotos affligere: ultimo raroque scholis interesse: parumque prodesse. primo eisdem abesse festinat. O qualis quantaque vitiorum est permixtio

Hec autem gaudet. In hac parte Boetius ostendit in quibus hec tertia luxurie spes ut plurimum posita est et dicit quod hec tertia luxurie species gaudet in frequenti varietate vestium atque earum sigillatione. id est pictura membratim. id est de membro ad membrum. et supple gaudet polire. id est ornare cesariem. id est capitis comam. et proprie virorum. est ut dicit. Hugui

tio. beneficio pectinis. id est illius instrumenti. atque tortuositate calamistris. id est illo instrumento tortuoso ab effectu cum ad crispandum crines principaliter excogitatum sit. et gaudet lasciuire. id est luxuriari vel lasciuie se gerere diuersitate flor. seriatim. id est in serio positum. et gaudet perfundere. id est perfundendo tingere gulam. id est faciem. et hic pars per toto posita est per sino dochem furo. id est colore ficto ut etiam supra caplo pro expostus est in eo loco quo de logica sophistica dicitur. vultusque mulieris furo perfusa. et. Etiam gaudet inhiare frequenti castigationi nouacule. huius cultelli ad radendum barbas ordinati. Et de a nouo as. quod hoiem nouat. vnde iudicium. id est. Nouacula non ascendit super caput eius. Et psalmista. quasi nouacula acuta fecisti dolum. et gaudet adimplere sinum. id est gremium suum aromatibus. id est rebus odoriferis. Et dicitur est ab ara aroma. quod aris imponitur diuinis inuocationibus aptum. est etiam aroma in alia significatio vnguentum quoddam preciosum ex thure mirra nardo calamo cynamomoque compositum. vnde et sus. Contere thure mirram nardum calamum cynamomum. His supinfundas oleum sic fiet aroma. Et sequitur in lra. et gaudet ostendere plebi colla ornata monilibus illis ornamentis gematis. id est plena gemis. ventremque castigatus. id est restrictum cingulis. id est baltheis partorum illarum gentium. quod a partibus cingulis illi preciosi romam adducebantur. Ad dicitur ut dicit Isidorus ornamentum ex gemis est quod solet feminae rari pedere collo. hoc etiam serpentium dicitur quoniam constat ex amplexibus quibusdam aureis et variis gemis in modum figure serpentes. Sumit tamen pro quolibet ornamento. Et se qui etiam gaudet incedere calceis. id est sotularibus rostratis et tabularis. id est depictis ut regina. Gaudetque incedere collo elato. id est in fastu elevato. gutture inflato. supercilio. id est illo ordine pilorum qui supra oculos est. mutilato. id est truncato vel perciso. oculo impudico. id est lasciuientem et ad quemlibet circumgiranti: fastuoso. id est superbo incessu. id est transitu. gaudet in super ampulari. id est verbis inflatis superbis atque serquipedibus vti et illis raris. et sermonibus parum modestis. imo intempatis penitus. et appositis cibariis gaudet fastidire. id est fastidio hinc omnia supple apposita. et gaudet affligere seruientes libitibus id est raris. continuos affines. id est vicinos probis. atque ignotos cruciatibus. gaudetque interesse scholis raro. et si aliquis tamen ultimo atque parum prodesse sed festinat ab eisdem abesse primo. His et aliis multis comotus. Boetius. quod hec tertia luxurie spes deditissima est inuehit contra ipsam exclamat O qualis ex vitium enormitate et quanta ex eius magnitudine est permixtio vitiorum. subaudi in hac tertia specie. fastidio ire quasi horere spernere contemnere tedere. inde verbalia et hoc fastidium et fastidiosus.

Cum quodam tempore me athenis causa discendi recepisse Sanimedem Pirri dictatoris filium obibus predictis laborantem in speris. qui quibus pedibus libatis: quibusque caligis maculatis: per horas ce drinis tibiis elatus nudisque pedibus processit ariopagumque ut stomachatus impetuit. Lauteque sepissime prouidi ne mihi insurgeret quia alienigena eram. Quid plura dicam ad tanta licet inuitus deuenit inopia quod ea que prius fastidiendo contempsit: mendicis corrogando composuerit fortue meae tu permutato. sed hec hactenus dicta sufficiant.

Cum quodam tempore. In hac parte Boetius. quanta ex huiusmodi vitio mala eueniant exemplo corroborat dicens. Cum ego hoc. quodam tempore recepissem me athenis in hac scilicet vniuersali schola grece causa discendi in speris. Sanimedem filium Pirri dictatoris laborantem obibus predictis qui. scilicet Sanimedes nimia huiusmodi vitium sedatus lasciuia nesciens quomodo se gereret incessit. quibusque. id est nunc. pedibus. id est sotularibus desuper confectis et libatis. quibusque. id est nunc caligis maculatis. id est diuersorum colorum maculis perstrictis. atque processit elatus tibiis ce drinis. id est.

drinis. i. ad modū cedri erectis pedibus nudis. qz p. 7 vt
 stocac. i. tumore supbie iflat. i. indignater petiuit
 Ariopagū illum virū atheniēsem quo studiū exercebat a
 quo 7 dyonisius sanctus ariopagita appellatus est 7 ego
 quoqz doctius prouidi caute 7 sepissime ne mihi ifurge
 ret qm crā alienigena. i. alterius gētis. Et dī alienigena
 qsi alta regione vel gēte natus. 7 dicitur ab alion. i. alienū
 7 genios nā vel gñatio sic 7 francigena terrigēa que oia ta
 lia sunt eōis generis. Et sequitur his oib' visis. 7 narra
 tis qd plura dicā idē Sannides ad tātas deuenit inopiā
 qzuis inuitus vt pmutato meatu. i. trāsitu fortune de pro
 speritate in aduersitate mendicās corrogando. i. petendo
 composuit ea que prius. i. tpe pperitatis contēplīt fasti
 diendo. i. fastu. 7 supbia spernēdo. sed bec hacten'. i. buc
 usqz sufficiāt. C Nota dū simile exēplū apud Valerium
 maximū legi de adolefcēte polemoē qzuis nō sicuti ga
 nimes in fastu atqz supbia d'ies cūctos ad vltimū cō
 sumeret. hic enī psolemo vt refert. Valerius li. 6. ca. de
 mutatione morum. tantis illecebris deditus extitit vt ipā
 infamia gauderet. cūqz semel ex conuiuiō post solis ortuz
 surrexisset vino grauis 7 vnguētis optimis delibut' ami
 ctus veste plucida 7 sertis capite redimito 7 Xenocratis
 scholas aptas vidisset ante qz casu transibat irauitqz vt
 prudentissima pcepta temulentie lasciuīs derideret. cūqz
 oēs p̄dites indignarent Xenocrates vultu maturo omī
 sa re de q̄ differebat de modestia atqz tēperātia loq cepit.
 cui' grauitatē sermonis polemo audiens primo detractā
 de capite coronā piccit. postea palliū deposuit 7 cōiualis
 oris hilaritatē expressit. ad vltimū totā luxuriā deposuit
 sicqz vni' orationis medicā sanāt' ex infami pbs euasit.
 Itē libare. i. ornare lide libatus 7 a libus dī quā nos orna
 turam dicimus. ē. n. fasciola q̄ vltimū extremitatē ābit aut
 ex filis aut ex auro p̄teta. C Nota sic refert raban' super
 psalterio. Cedrus arbor ē altissima ofuz arborz dña 7 regi
 na aspectu pulchra sp̄ retinēs virore suū cui' odor serpen
 tes fugat. 7 vt dīc' Isidor' lignū ei' nūqz teredie exterminat
 lde cedrinus na. nū. i. ex cedro vel similitudinē credri habēs.

Capitulum tertium

Um at discipul' ad pfectionē tendere te
 neat effectiuā cām pfectiōis vt pote p̄tū
 tatis p̄statiā put facultas suppetit mēti di
 noscat iprimere. Quid. n. in dilectionis opuscu
 lo lucidius cōstātia: Quid incōstātia negus: p̄tia
 parit. scda parta dissoluit. P̄tia p̄cedit. scda re
 trocedit. p̄tia colligit: scda collecta dispergit.

Capitulum tertium.

Um at discipul'. Hoc est tertiu capitulū hui' to
 talis libri. In quo boe. postqz i p̄cedētib' docuit
 quō p̄tia oblectamta scholarib' ip̄is mīstrāda sint
 atqz qualif iā adultoz scholarū elatio magistratū subdē
 da est atqz discipline cōiūgēda. nūc vō demōstrat elationē
 studētū sūmope reprimēdā. 7 ad hoc psuadēdū introdu
 cit ipsā incōstātiā elatiōis atqz supbie pedissequā: 7 conū
 crūmā atqz pene germanā ut sic ea penit' sp̄reta atqz cō
 futata ad cōstātiā ipsam anbelet. Et diuidit hoc capitu
 lū in duas p̄tes p̄cipales. nā p̄tio p̄mittit intentū suū
 secūdo exēplū ipm incōstātie introducūt. ibi. Cū in gymna
 siis. p̄tia in duas. nā p̄tio ofidit ipam p̄statiā sūmope
 amplexādā. scdo ipsam p̄pat ad incōstātiā ibi. Quid. n.
 lucidū 7 dicit. Cū discipul' ip̄e teneat tēdere ad p̄fectōes
 vloscat. i. cognoscat. iprimere. i. q̄ iprimere debeat mēti
 cām effectiuā p̄fectionis utpote. i. sic cōstātiā cōtinuita
 tis supple in studio. bec. n. est q̄ op' inceptū pficit atqz in
 optatū finē p̄ducit. vñ illud vulgare sumptū est. Cōtinua
 ta vident. discōtinuata p̄būt. C Nota dū qm nullū opus
 laudabile aut inter coronata merita cōputādū putāf si cō
 stantia cōtinuitatis atqz p̄seuerantia abesse nōcant. qm

vbi cōstās qz p̄manet sui op̄is p̄ctū adipisci meret. Le
 gitime nāqz certati atqz vsqz infine p̄seuerati corona da
 bit. nō. n. ex actib' sic nudo gñat' habuit' nisi affuerit op̄is
 p̄seuerantia Studēdū est ergo p̄seuerāter cū int. occupa
 tiones hūanas nil delectabili' qz scias iugiter meditari.
 varietates cōtēplari atqz actib' delectari. sed fore inges nī
 sp̄ studio intendere te posse: cū 7 ipm interrūpe aliis nece
 se ē. Qui' dubitationi rīdēs dico oib' in agēdis modū so
 re adhibendū. ut enim p̄seueres nō o3 ut laborib' inces
 santer assistas. sufficit. n. si continuo studio ipso intēdere
 neqas saltem dū intendis diu p̄seueres ut bitul' qdē in alo
 tuo radicef. iurta illud senece in edip̄o. Qd sepe fieri nō
 p̄t fiat diu. 7 hoc est qd ait antilian' li. 4. de institutiōe ora
 toria. P̄seuerādum saltē est qz sepi' 7 si vires deficiūt
 aio tū intēdēdū ē. Nihil enī ut in lra boe. subdit ē lucidius
 in opusculo dilectionis ipsa p̄statiā. i. p̄seuerantia. 7 p̄ p̄riū
 nihil negus incōstātia qm p̄tia parit. i. acquirit p̄fectio
 nem ipsi discipulo. scda. i. incōstātia parta. i. acquisita
 dissoluit. p̄tia ad p̄fectōz p̄cedit. scda ab ipa recedit. p̄tia
 colligit. i. accumulāt p̄fectionem. scda collata dispergit iur
 ta vulgare b. Continuata vigēt discontinuata p̄bunt.

Cum at gymnasiis insudare decreuissem' ma
 gistratusqz vicē dignū diximus obtinere. filiū in
 constantie: imo ut verius dicā ipsammet incon
 stantiā: fortuna nostris assignabat p̄ceptis imbue
 dū. Qui satiricis inhiabat atramētis mensurn'.
 Historiographis p̄sepe diurnus. Elegiacis an
 nuus. Ratione vō differendi Aristotelē lamēta
 bat nocturnus: in editiōib' philosophicis mēsur
 nus duodeciqz tabularum cōpilationib' quasi in
 stantaneus: Dibus siquidem in breui extiterat
 fastiditus. Si vō librorum inspectionum eorū
 qz scriptare aliquātulū idtūlisset: q̄ plures p̄ ho
 rā insperisset. nulliqz licz breuissimo tempore ma
 nus imponeret perficientes.

Cum autes gymnasiis insu. Hoc est scda ps p̄cipal' h'
 capituli tertii. In q̄ boe. q̄ de incōstātia i cōpatione ad cō
 stātiā p̄miferat nūc eā p̄ exēplo p̄firmat. Et didit bec p̄f
 in duas p̄tes. in p̄tia facit qd dicitur ē. scda ex exēplo p̄p̄o
 fito ipam incōstātiā p̄ctus fugiendā p̄cludit ibi. sit g. p̄tia
 adhuc in duas scdm quadruplex gen' diuersiōis 7 muta
 bilitatis ip̄i' incōstātie filii. scda ibi. Tandē mercator ter
 tia ibi. Cratonisqz studiis. q̄rta ibi. Cū t̄gīf istaz questio
 num Et p̄tio dicit ipse boe. introducēs ipam incōstātiā
 siue incōstātie filiū hoc mō. Cū nos boe. decreuissemus
 insudare. i. vacare gymnasiis. i. scolasticis exercitiis. atqz
 durimus. i. reputauimus dignū obtinere vicē. i. q̄ obri
 neremus uicē. i. locū magistratus ob studiū nostri cōple
 mentū: fortuna ipsa assignauit nobis filiū incōstātie. imo
 ut veri' dicamus penthesis ē. ipsammet incōstātiā libuen
 dā. i. crudiendā. nris p̄ceptis. i. doctrinis q. i. incōstātie
 filius inhiabat p̄ceptis. i. documentis satiricis. i. poetaz
 satiricōz 7 vicia rephendentū mensurnus. i. mense. 7 in
 hiabat historiographis. i. historiay scriptorib' sic dicitis
 ab historia 7 graphos scriptura. p̄sepe cōpositū ē. i. sepi'ssi
 me diurn'. Elegiacis. i. scriptoribus elegiaz annuus. i.
 p̄ annū. vō p̄ sed lamētabat. i. lamentando inhiabat 7 cō
 sequebat Aristotelē nocturn'. i. sola nocte 7 hoc non nisi
 sola rōe differēdi. i. disputādi cogēte. In editiōib' quoqz
 pbicis. i. in libris pbie atqz i p̄pilationib'. xii. tabular' q̄
 li instātane' versabat. vnde bec lex. xii. tabular' tot' iuris
 origo fuit fm glo. institut. de iure nālī gen'. §. ex non scri
 pto in vcrsculo. origo. et. ff. de origine iuris. l. ii. §. i. et dī
 lex scripta in. xii. tabul' quaz. x. a ciuitatib' atheniēsiū 7 la
 cedemonioz a. x. viris fuerūt allate. et vuc ad illaz decla
 rationē p̄ eōsdē postea addite ut vult glo. l. c. moises de iu

Capitulum

deus. dicit. 7. Oib' at in breui fastidit' extiterat. **C** Notandū q' hic inconstātie filius q' a boe. in argumētū introducitur si nullis illis extitit q' vna die vota ieiunioy celebrāt 7 altera studio ips' dispēfant. orare nūc p'mittit' 7 p'tinere in poste rū p'ordināt de quib' in eplis. **M**ozart'. **Q** nos petit sp' nit repetit quos nup' amittit. **E**stuat. 7 vita discouentit ordi ne toto. **T** alib' vng' p'desset pl' si vnderēt in bōis ceptis aios suos cōtinuare q' sic nouitāt' v'ideria p'uoluere. sicuti enī hoc auctorizante vulgari. **N**ō fuit hirsut' lapis p' loca volutus. sic neq' aius plibus ac diuersis nūc bis nūc illis aduertens doctrinay flosculis pullulare phibet.

Tandē mercator incepit esse nauigio. **P**ruime vō noctis spacio nauisee in biatum sentina cogente puocatus: 7 demū ponti insultu p'territus inundātis ortolanus eē cupiebat: **D**eficiēte vō legumine militie se transtulit exercitui **A**lis aut hostium incurribus fuge terga comendabat.

Tandē mercator incepit eē. **I**n hac pte **B**oe. 3. gen' di uersionis atq' mutabilitatis icōstātie filii oñdit di. **I**dē i cōstātie filii cū oīa supradicta sicut p'missū ē fastidierat tā dē ad secularia negotia se trāsseret incepit eē mercator nauigio. sed qd' p'ie noctis spacio puocat' i biatū nauisee. i. vō nitus. 7 hoc cogēte. i. istigāte sentina illo loco i quē nauis supfluitates recipiūt. 7 demū p'territ' saltu. i. iactu inudātis. p'oti. i. maris cupiebat esse ortolan' qd' vltra d'ficiēte legumie supple ad seminādū trāstulit se exercitui militie. 7 ampli' v'isū incurrib' hostiū p'rim' p'mēdabat terga fuge peligēs cū d'cedore fugere. q' honore corp' i victimā exhibere. **C** Notandū. **M**ozart'. li. sermonū cōtra hoc gen' incōstātie atq' mutabilitatis loq'ns ita inq't. **Q**ui sit. **A**dde nas ut nemo quā sibi forte. **S**eu rō d'derit seu fors obiece rit illa **L**ōrent' v'uat: laudent diuersa sequentes. o fortuna ti mercatores grauis ānis. **A**diles ait multo cōfract' mē bra labore. **C**ōtra mercator nauē iactantib' austris. **A**dili tia est potior. quid enīz concurratur boze. **A**domento cita mors venit aut victoria leta. hec ille.

Cratonisq' studiis tutius iuhābat cuius semicirculi capacitas multis formidabat questidib': **S**uperioris vō circuli latitudo zodiaci formata planicie dragmis arrisit septēplēicibus:

Cratonis quoq' studiis. **I**n hac pte. boe. tertiu' diuersio nis atq' mutabilitatis gen' incōstātie filii oñdit. **E**t dicit cū ipse icōstātie filius tā ista q' p'cedētia fastidiret: diuertit se postea ad cratonis illi' p'bi studia. cui' cratōis capacitas semicirculi subaudi cathedre. formidabat ml'is qōi bus. vñ crato ille q'ndā habebat cathedrā desup i moduz semicirculi arcuatā. in q' arcuatide multa qōnum g'na tri plici spacio cōscribebant. **E**t diuiditur hec ps i tres ptes fm triplicē q'stionū in sede ipsa cratonis descriptay locatidēz. scda ibi. **C**irculi mappa scdi tertia ibi. **V**itia semicirculi planicies. **P**ria haz in. 7. scdm. 7. qōnes i ipa pria semicirculi planicie descriptas put inq't in l'ra. **L**atitudo superioris circuli. formata. i. disposita. planicie. i. fm plāicie zodiaci arrisit. sup. intuētes. dragmis. i. qōnib'. **S**eptēplēicibus. i. septē manierēz. **C** Notandū est q' auctor iste dicit ipz semicirculū in sede cratōis fore latū ad zodiaci formā dispositū vt euitare facit illud incōueniēs quod obici possit. i. circulus ē linea: s' linea ē longitudo sine latitudine atq' p'funditate. ergo ad hoc excludendū dicit ipsa semicircularē latitudinem formatam ad modum zodiaci qui zodiacus. i. graduū latitudine distenditur ut sic circulus pro superficie circulari non pro circumferentia capiatur.

Prima vō litteralis p'tractio que fuit vtrum celi empirei dominatio terrenitatis aliqua p'ticipē natura possit obfuscarī.

C P'ria vō litteralis p'tractio. **H**ic ponit primā qōem in

superiori pte semicirculi sedis cratōis descriptā 7 dicit. pria p'tractio l'ralis in hac sede q'suit vtz d'natio. i. de' a quo celū ac tota nā depēdet. i. z. meiba. ip'ius celi empirei pos set offuscari. i. obūbrari aliq' nā p'icipate terrenitatis. i. cor ruptibilitatis. **C** Notandū duplex ē h' tituli qōis expōitio. vna qdē p'boz assertio incōgrua. altera theologice veritati. p'pinq'. **E**i' autē quā p'bica assertio cōplectit mēs ē **U**tz de' ipse cognoscere possit vilia 7 hoc nobilitati sue si repugnet. **A**d cuius p'tē primā p' r'fio q' sic. nā q'nto aliq' virtus actiua ē fortior tāto in remotiora suā actionē extē dit ut ē in sensibiliū actiōibus apparet. vis autē diuini i tellect' in cognoscēdo res similes virtuti actiue. intellectus enī diuinus nō recipiēdo a reb' cognoscit. s' magis p' hoc q' eis influit. cū igit sit infinite virtutis in i'telligendo o'z q' ei' cognitio vsq' ad remotissima extēdat. **S**3 gradus nobilitatis 7 vilitatis in oibus entib' attēditur scdm p'pinq' g'atē 7 distantia a deo q' ē est infinite nobilitatis. ergo. quā tūcūq' vilitatē i entib' de' p' maximā virtutē sui intellect' cognoscit. neq' b' veritas repugnat ex dictis p'bi. i. meiba. nā ibi intēdit oñdere q' diuin' intellectus nō intelli git aliud a se qd' sit sui intellectus p'fectio q' p'cipale cog nitū. 7 fm hoc dicit q' vilia meli' ignorat' q' cognoscit' q' i. est alia cognitio viliū 7 nobiliū 7 viliū p'sideratio nobiliū consideratiōem ipedit. **N**ec tū vilitas cognitoy in cognoscētes cōtineat spēs cogitū fm modū suū. p' accidēs at p't redūdare in cognoscēte vilitas cognitoy vel eo q' vilia cōsiderata nobilitatib' abstrahitur cogitandis. vel eo q' ex cōsideratione viliū in aliq's indebitas affectiones inclinat. q' qdē oīa in deo eē nō p'nt q're rē. **E**t huic cōsonat qd' d' sapie. 7. de dina sapia q' attingit vbiq' p' suā mūdi cū 7 nihil ingnatū i'currit in illa. p't ē titul' qōis i'telligi vt q'rat vtrū de' possit sibi assumere hūanitatē. **E**t ad hāc factis r'fioz ē **J**oā. 1. **E**t vbi caro factū ē. vbi caro p' boie sūit s'3 august. supponēda ergo ē pars ista questionis affirmatiua apud fideles veluti fidei xp'iane p'cipali' fundamētū

Secūda vtrū spiritūū vitalis seruitus terrene fecis ābitu queat nature subsidio denigrari

Secūda vtrū spiritūū. **H**ec ē scda qō p'ie p'it semicirculi ca thedre cratōis cui' titul' sicuti 7 p'ie duplicē recipit it' p' tationē q're et duab' r'fioib' absoluet' fm primā expōēz qōis. totalis mēs ē. **U**tz s'be sepate vti sunt angelus atq' demōdes hūana corpa assūere possunt. q'ntū vō scde erpōi quēit mī sōare v'z: vtz aia ipa i'tellectia corpi hūano vñri possit vt forma. quo ad primā qōis expōēz l'ra b' mō sup plēda ē. **S**cdā iq'z qōnū i superiori pte semicirculi positay b' ē. **U**tz fuit'. i. famular' vitalis spiritūū. i. āgeloy deo famulātūū aut demōnū imo ipsemct spūs qat. i. possit denigrari. i. obscurari vel detegi aut circūdari ābitu. i. circuitu et vestimēto terrene fecis. i. corpis et b' subsidio. i. auxiliō nāe. et ad h' r'fioēdū ē q' ex dina p'missidē tā bōi q'z mā li spūs corpa terrena assūere p'nt. **D**e bōis qdē māifestū ē in historia thobse 7 p'cipue ca. i. z. vbi dicit' ē angelū ipm raphaē cōdēdiffe: qd' vitz act' corpis ē. **D**e mal' s'lr māi festū ē in incubis atq' succubis quos pilosos qdā vocāt sunt. n. demōdes luxuriosissimi q' p'missidē dei ad opprimē das fecias vel se supponēdis viris corpa assūmūt. **S**icuti ergo istis sic 7 reliq's p'culdubio vel ad tentādos bonos vel ad castigandos malos assumere corpa p'missum est. **D**emonum. n. tota intentio est aut ad bonoy fatigatiōez aut ad maloy retētiōez: q're et elementa sepe p'turbāt. tēpēsta tes in mari 7 in ac're sepe d'cāt fruct' terre corūpunt 7 de uastāt. **A**pocaliph. 7. **R**iffictōes enī iustoy sp' appetūt. sed si a deo p'tatē nō accipiūt ad tētatiōis articulū nullaten' cō ualescūt. **Q**uātū vō ad scdāz tituli' expōēz l'ra hec sonat. **U**trum seruitus vitalis. i. vñri 7 vestiri ut forma ābitu terrene fecis. i. ipō corpore. auxiliō nature. i. nālter. **P**ro cui' solu tiōē notādū est inter p'bos diuersas d' hac re extare opinio nes. nā

nes. nā ut refert arif. pzo de aia. z metha. Plato posuit i
 lectum vniri corpi nō ut formā māe s; ut motorē mobi
 li: eo mō quo nā vnit naui atq; intelligentia orbi. nō p
 modū informatiōis. s; p cōtactū virtutis qm̄ hoc p̄actu
 indiuifibile tāgere p̄r diuifibile. qre dic̄ plato q; hō ip̄e n̄
 est aliqd̄ vnū p se cōpositū ex corpe z ania intellectiua s; ē
 ip̄a aia intellectiua vtēs corpe sicut hō vn̄ indumēto. cō
 mentator at. tertio de aia ingt q; copulat nobis intellect^o p
 cōtinuatiōē intētiōis intellecte. q; eadem est intentio infor
 mans intellectū z virtutē imaginatiuā. s; q; he positōes i
 ptinentes sunt utz. P̄ria. n. sp̄tines ē id qm̄ mobile n̄ h; z
 ē formalr per motorē q; esse mobile p̄ri^o est nāl̄ in actu
 ante q; moueat. qd̄. n. mouet est i actu. s. phisicor; s; hō
 h; ē formalr p̄ intellectū ut liq̄t: ergo aia intellectiua nō
 vn̄t corpi ut motor ut voluit plato. neq; etiā vn̄t ip̄i p
 fantasmata intellecta actu ut vult p̄mētator. p̄baē species
 intellecta comparat ad fantasma sicut sp̄s visibilis ad co
 lores. fm̄ comētatorē. z. 7. 3 de aia. ergo filis est p̄tinuatio
 intellectus possibil̄ p sp̄m̄ intelligibile cū fantasmate i no
 bis. z potētie visive per sp̄m̄ visibile cū colore in lapide. s; z
 bec cōtinuatio nō facit lapidē videre. ergo cōtinuatio intel
 lectus possibil̄ i nobis cū fantasmate n̄ facit nos intellige
 re. ergo zc. qre dicēdū ē cū arif. q; aia intellectiua vn̄tur
 corpi substatialr p informatōez. ita q; ē forma substatial
 corpi hūani nō solū dās operari sicut intelligentia orbi:
 s; etiā ē specificū z cēntiale. p; q; d̄ntia specifica p̄stitues
 aliquā sp̄m̄ sumit a forma illi^o sp̄i sic p; ex mēte p̄bi. z
 metha. dicētis q; P̄ria p̄ntia mān nō faciūt differentia in
 sp̄e s; P̄ria p̄ntia formā. mō differentia p̄ria hōis ē rōna
 le. ergo sumit a forma hūana. s; rōnale sumit ab eo qd̄ ē
 intellectiū z rōcinatiū. ergo intellect^o ē forma corpi hu
 mani. qre ut dictū est in l̄a seruit^o vitalis. i. vitā dās. ip̄a
 eni aia act^o est corpi organici p̄bici vitā in potētia hūtis

Tertia at an iudaice trine diuifioi polorum an aristotelice simplici acqescendum sit partitioni.

Tertia an iudaice trine diuifioi. Hec est tertia qd̄num
 in superiori pte cathedre cratonis positari. z talis est. An
 potius sit acqescendū. i. obtēperādū trine diuifioi iudaice
 poloz. i. celoz: an vō simplici partitiōi. i. diuifioi aristo
 telice. **Nota** andū vti h; hebraica traditio vltra planetaz
 orbes. s. celoz cōstitare. s. celū stellatū. aqueū siue cristallinū
 atq; celū empireū. qd̄ oib^o superesset celū ip̄m trinitatis
 theologū nū auctumāt qd̄ idē est fm̄ rem cū deo differēs
 rōe. nihil. n. aliud est q; virtutis dei excellētia q; cōtinet z
 ab̄it oia creata. post hoc celū empireū est iter oia corpora
 simplicia nobilissimū idq; a sc̄tis igneū nūcupatū nō ab
 ardore s; pp̄ corpale lumē in eo diffusum: ad cui^o intelligē
 tiam nulli p̄hoz deueniūt nisi forte iuxta damasceni sen
 tentiā illi solū q; dogmata moȳsi legentes ea sibi attribue
 runt. hoc celū vniforme est qm̄ sic an̄ multa necesse ē vnū
 existere. sic quoq; nā multiforme necesse est vniforme con
 stare. estq; ip̄m imobile qm̄ vniforme bonitate participās
 s; forte dī. oē corp^o h; motū sibi nālem. **R̄ndeo** vey est
 corp^o ad q̄ntationē ordinatū. Empireū at celū eleuatū est
 super hm̄di ordinē. Tertiu vō celū aqueū est siue cristalli
 nū qd̄ albertus opinādo concedit qm̄ inter doctozes mul
 ta de ip̄o sit diuersitas ex luce existere sicut ex cōplemento
 sui z ex p̄p̄citate tanq; ex dispōne materiali. Et hoc pri
 mū motū subiacet qre z ip̄m primū mobile apud astrolo
 gos p̄tebat nominari. Ip̄m q; p̄bi fm̄ sensum solū lo
 q̄ntes fm̄ rōis cōuenientiā scrutati sunt tā ex pte motoris
 q; mot^o ac etiā vniformitatis. post qd̄ celū firmamentum
 est qd̄ arifto. s; falso primū mobile opinat^o ē. z nimiz fal
 so qm̄ ut abrosius ait p̄baē ille in multis que sup̄za lunam
 sunt errauit qre nimirū si in hoc errauerit celo ip̄m primū
 mobile dicēdo. q; de re p̄cludēdo dicim^o non aristotelic
 s; iudaice assertiōi circa hos celos z potissime theologoz
 traditōi acqescendū. z rō est qm̄ spere ac celi oēs h̄nt quā
 dā bonitatē p̄portionatā ip̄i primo aut ergo h̄nt ip̄am pro

portionatā sine motu z erit vtiq; nobiliss. qre celū ip̄z em
 pireū aut h; ip̄am bonitatem p̄portionatā ip̄i pzo p mo
 tum z hoc vel motu diuerso z erit ip̄m firmamentū qd̄ du
 plici mouet motu. ergo necesse erit fore aliud qd̄ h; boni
 tatem p̄portionatā ip̄i pzo per motū vnū hoc autē ē nō
 poterit celū empireū qd̄ imobile ē. neq; firmamentum qd̄
 duos mot^o p̄tinet. ergo erit quoddā pri^o firmamento ac
 posterius empireo. z hoc est ip̄m celum aquū siue cristal
 linū de quo dictum est. z diuifit aquas ab aquis. zc.

Quarta si iudaice an terminū sint ex ip̄is an in ip̄is an gli bet sigillati: z si aristotelice cū ptes to tius localiter moueantur: quare totuz nō mouet.

Quarta si iudaice. Hec est q̄ta qd̄nū in superiori parte sedis
 cratois positaz q; corollario qdā ex tertia elicit. et dic̄ q;
 si iudaice assertiōi acqescendū sit q̄riplex celū distinguit
 an tūc. termi. i. extremitates siue superficies eoz celoz sint
 ex ip̄is. i. p̄tinui vel sint i ip̄is. s. cōtiguū vel saltū q̄libz. s. ho
 rum terminoz sit sigillati. i. p̄r se habēs. Si vō acqescen
 dū sit aristotelice traditioni q; post planetaz orbes solum
 octauū circulū collocat qre cū ptes celi totalr moueant to
 tum ip̄m celum localr sil non moueat. vñ ad primā h̄az
 qd̄num dicendū est breuiter ip̄os celos esse cōtiguos z nō
 solum celi superiores: s; z planetaz orbes. **Doc. n.** motus
 ip̄le diuersus speraz inuehit atq; de^o optim^o sic fore dis
 posuit. sic. n. nō cōtinuari p̄t mobile cū imobili sic nec ip̄z
 primum mobile cū empireo celo p̄t solidari. neq; etiam
 octauus circul^o q; motū diurno renitit ip̄o pzo mobili
 quōlibz cōtinuat qd̄ certe ip̄edit motus ip̄i a pzo viuer
 fitas atq; motū multitudo. eadē etiāz manerie in plane
 taz orbibus rōcinari p̄t. t̄pp̄ motū eoz diuersitatem
 atq; etiam speraz eccentricitatem q; qdē oia cōtinuatiōē
 superficiez nullo mō permittūt. Ad reliquā at qd̄nē facile
 p; r̄fio. Ip̄m. n. celū totū moueri ad alium locū duplici
 ter itelligi p̄t. vel motu circulari et dico ip̄m totū moueri
 sil z semel ab oriēte in occis qualibz die nālī semel vel ip̄o
 motu recto. Et dico q; nullo mō cū mot^o ille pp̄ celestis
 corpi sumā p̄fectionē i celū cadere nō possit cū p̄rius ha
 beat. se qre etiā illd̄ absurdū ē celū locū fore atq; vacuū
 qd̄ falsū est cū ē ip̄z nihil sit n; loc^o neq; t̄ps neq; vacuū
 s; ibi sunt entia optimā vitā ducētia quā p̄ficiūt i toto eter
 no. **Nota** sigillati. i. singulariter p̄ vnū queq; separim. z
 dī q̄i singulati. **Disiscian^o** ip̄am a singulis accipit sicut
 ab hostiatim. cōiter ergo sigillatis p̄ singulatum dī. vñ p
 pheta. Qui finxit sigillatim corda eoz zc.

Quinta cur p̄tina elem̄toz sit transmutatio z an eadē sūt q; pzo fuerūt elem̄ta an alia cōsistant.

Quinta cur elem̄. Hec ē q̄ta qd̄nū superioris partis se
 dis cratonis q; q̄rif. Cur transmutatio elem̄toz sit cōtina
 Ad h^o qd̄nō solutionē notādū q; elem̄toz qdā simbola
 sunt qdā dissimbola. Simbola sunt q; cōueniūt in aliq; q̄
 litate p̄ria ut ignis z aer in calido. Dissimbola vō sūt que
 nō cōueniūt ut ignis z aq̄. **Un̄** dico r̄ndēs qd̄i q; elem̄ta
 id̄ trāsmutant p̄tinuo qm̄ apta nata sūt ad trāsmutādum
 s; at aptitudo. puēt aut ex p̄uētētia eoz i q̄litatib^o p̄missis
 aut ex p̄rietate anera q; qdē iter actiua z passiua sp̄ existit q;
 re dictū est q; in simbolū h̄ntib^o faciliōz ē trāsmutatio si q;
 dē rōne velocitatis s; rōe paucitatis corruptoz qm̄ dissim
 bola pp̄ p̄rietatem annexā citius trāsmutatiōz ingrediūt
 Sed dico rōne paucitatis corruptoz ip̄az trāsmutatiōz fo
 re faciliōz. qm̄ i simbolū h̄ntib^o vnū solū corrupit ut si ex
 igne ḡnat aer solū siccitas ignis corrupit. si vō ex igne z
 aq̄ duo. s. caliditas z siccitas. natura ergo nō tātū laborat
 in trāsmutatiōe simboloz sicut in dissimbolis q̄uis i dī
 simbolis velociōz pp̄ p̄rietates aneras vt dictū ē trāsmu
 tatio sit. Et inde sc̄da ps qd̄is p̄rie p̄tis q̄i correlaria orif
 sc̄z h; **Lū** ergo elem̄ta p̄tinue trāsmutēt vtz cōsistāt. i. p
 maneāt nūero eadē q; p̄ri^o erāt vel n̄. vbi notare cōuēt q;
 aliqd̄ ē idē qd̄ p̄ri^o fuerat triplr itelligit vno mō p̄p̄riū
 k 4

Capitulum

sine qz nec i toto nec i pte e substātiar variatū & sic de vl
intelligentie sūt eadē nūero q pri^o fuerūt scdo ppe qz pf
principalior ei^o nec in toto nec in pte e substātiar varia
ta. & sic hō e illō qd pri^o fuit. tertio large. qz dispōes accūa
les nō sūt notabilr & sensiblr variate & sic defūctū dnt esse
eūdem q prius. hoc viso dico q sic nulla entia iaiata sic
neqz elemta p totā suā piodū manēt eadē nūero scdo mō
sz bh tertio mō. p3 qz cuiuslibet talis noua forma pualis &
noua prial mā acgrif & filr depdit. manet tñ ptilis multi
tudo dispōnū accūaliū: qre lz nullū pedale hoz elemtōz
eris an inllesimū annū fuerit: tñ bec elementa dnt priue
fuisse qz priuo appauit cōsilis dispō accūaliuz dispōnū i
eis. C Notandū elementū dī qsi ilemētū ab ile. i. p1oz dia
li mā. de^o. n. p1oz creauit ile & ex ile segregauit. 4. elemta

Sexta cum vnum elementoz contrarium ut
aqua accidentalem accipiat qualitatem ut calidi
tate quare n ignis accidētalē accipiat frigiditatē
C Ser. cū vnu ele. Hec e sexta qōnū supioris p1oz catbedre
crato. cui^o thema hoc e. Cū vnu elementoz p1oz ut aq
accipiat accidentalē caliditatē. qre n eō ignis accidētalē ffr
tatez suscipe possit. Et ad hoc dōm e qm ignis iter oia ele
menta maioris e actiuitatis pp abundantā forme q fitue
oia alia in qbus si tāta repit actiuitas lz magis passibili
tas pp habundātiā mae q subiectū e trāsmutatiois atqz
passibilitatis in sui nām facile reducere possit: facilius tñ
quo ad pprietates appropriatas pp p1oz tatez qz pprias
lz ex p1oz et ipas proprias trāsmutare possit. neqz tñ eō
alia elementa in ignē ita fortit agere valēt ut ei^o calidita
tē ad ffritatē reducāt & lz sufficiētia actiuitatis pphibēte.

Septima an aliqua zona a nostra sit habitabilis.
Que habitantium primena natiuitas: qz accessus
eorum: qualisqz recessus permutatio.

Septima an ali. rē. Hec est. 7. & vltia qōnū circuli supi
oris sedis cratonis qua querit an sit aliqua zona. i. hemis
peritū habitabilis alia a nostra. idest. nostro hemispio. & si sic
q tñ erat primena natiuitas hoz ibi habitantū cū clarū sit
adā protoplautū ad has ptes haud qdē declinasse. & in
sup qz sit accessus ad eas ptes atqz recessus. C Notādū
qōnem hanc spālī pp antipodes fore motā. vñ antipodes
pplī subterranei sunt q nos pedes hntes ut qdā putant.
papias vō dicit antipodes dictos eo q p1oz nīs vestigūf
putāt. Quia scēdū p qōis solutiōe antipodes erisere du
plr intelligit vel ut in hemispio inferiori bitēt. vel nobiscū
in nō. quo ad primū intellectū dico antipodes nullo mō
nos posse cōsistere cū bec ps quā hemispiū inferius dici
mus ags totalr sit submersa qre & septa terra dī eo qz ocea
no circūambit Insulaqz assatides vocat sic marcus ctee
ro in somnio scipionis. Ois terra q colit a vobis laterib^o
latior pua qdā insula circūfusa illo mari qd atlāticū qd
magnū qd oceanū appellat. rē. Cū ergo pilla tēmersa
sit pns e vt solū ea q ags supertat. quāqz incolim^o: sola
bitatione pagraf. qstū vō ad fm intellectū ut ipsi antipo
des in nō hemispio bitent vel salti; bitare possint n rōni
absonū est. Nō tñ fm regionū latitudinē q austro in septē
triones ad maximū iuxta tholomei sniaz ad. 80. gradū p
tendit. qm directā pponem q mediū regit circuli latitu
dis terre breuitas ipedit: sz fm regionū longitudinem q
ab oriēte vsqz ad occidentales fortunatarum insulas.
iso. gradib^o qd e mediū circuli extēdit nō ipossibile e anti
podes collocari. nā exstibus i vltimis orientis finib^o me
ridiāus eoz. 90. gradib^o ab egnocia distat. filr & exstib^o
in vltimis occidentib^o locis. qre sit cū meridianus sit cir
culus sperā i duo eqlia secans p vtrozūqz capita ac pedes
ipz ptedi p1oz ex oppositis. pns ergo e occidentales ipos
orientalib^o p diametx pponi. & hos antipodes vel antigōes
cōuenit appellari. neqz obstat si diceref p1oz nā e si vnu
queniēs sit reliquū inconueniens erit. si ergo bitatio oriē
tis erit queniēs & salubris vite atlāticū. ergo sibi p circuli

opposita erit discōueniēs. Nō fidet qd illud vez e i forma
liter oppositis. nō at situat sic in proposito. facit g adū
ctū qd soluit quo qrtē q sit primena hoz natiuitas. dico
adam sicut & alioz. & filr adiunctū alioz. qz accessus & qlis
ab eis recessus. Dico talis qlis ad reliqz nisi gētū barba
ries atqz itinez ignota spacia lustrantes valeant ipedire.

Circuli vō mappa scdi nouenaria oculos intue
tium detinebat inspectione. Quarum prima 30
diaci latitudine modificantem continebat circu
lorum qualitatem inspectione colozūqz termi
nos diffinitie totiusqz forme quātitatē pgressiue

Circuli vō mappa. In hac pte boe. pōit fm ordinē qōnū
in cathedra cratois descriptaz ad qz post prias filius in
cōstātie se diuertit. Et didit in. 9. ptes fm nouē qōnū ge
nera. ptes i processu patebit. Et dicit p. q mappa. i. pla
nities forma seu dispō scdi circuli sedis cratonis detiebat
oculos intuentiū nouenaria inspectione. i. inspectione. 9. qō
nū qz. i. nouē qōnum siue nouenaz inspectionū. priā qō
puebat latitudinē zodiaci. illius celestis circuli modificatē
i. mēsuratē qlitatē circloz. subaudi ceterozū spaliū vti se
duo tropici duo polares atqz vnus olim medi^o que eqto
rē siue egnociale dnt & dico modificantē inspectione. i. sz ap
pentiā. qz p1oz & modificatē diffinitie. i. eēntias oñdedo
colozū. illoz semicirculorū. qz p 7. modificatē pgressi
ue. i. fm rōis pntiā qstiatē toti^o forme subaudi mūdial.

CNotādū. n. est qz toti^o h^o hē mēs e ipas secūdā pte semī
circuli cathedre cratonis qsiuisse. circuloz vlis mūdī ma
chine descriptōz. atqz tāde ex his forme qstiatē mēsurā
tionē. p1oz quoz olim absolute notādū e in ipa mun
diali machina qsdā maiores iaginādū fore circulos. qsdaz
vō mīozes. maiores inqz q ipas spā ad duo secāt eqlia. mī
nozes vō duo ad eqlia didit. ex maiorib^o zodiac^o e quez
circulū vite siue aialū dnt. a zocs qd e alal. qm i ipō. i. z. li
gna noib^o aialū nūcupata figurāt. Et hic sua lōgitudie si
cuti qlibz spalis circul^o. 360. grad^o astronomica. diuisiōe
priet. Latitudie vō. i. z. qz. i. z. lica qdā pmediū i lōgū secat
elipticā pūit appellari. Didit qz h circul^o h3 porōes lō
gitudinū p1oz. i. z. qz signa vocam^o quaz litiū ab ariete su
mēs p thauz: gemi. cācz: leonē virginē. librā. scorpiū. sa
gittariū. capricornū. et aqriū. diuertit qusqz i finē pisciūz
atqz tāde caput arietis iterū cōtigat pueniri. qz itelligēdū
e ex raptu firmamti ptes ipas zodiacas qsdā sine dubio
circulos p1oz dsignare. si qdē reales atqz colore qdā vel
alia idustria depictos lz intellectuales solū atqz mathēati
cos qz marius ab vtrisqz polis eq distās et ab oriente in
occidēte: iterūqz i oriēte p caput arietis & libze extēf. eqtoz dī
vez qz sicuti ab ipō arietis atqz libze capitib^o p reuoluti
onē diurnā circul^o h psignat si eo min^o p cācri atqz capri
corni circūferētiā duo tropici dscribit. Tropici i qz qsi
queriū qm cū sol eos circulos duenerit vel ad nos reuer
sit vl saltē motu suo p1oz a nob retrocedit inz tñ hi circū
es maiorib^o se qm ad equalia spā secāt. Isup sicuti ab ex
tremis zodiaci p1oz duos tropicos dscribi pcedim^o. sic qz
qm zodiac^o circuli obliqu^o e atqz alios a polis mūdī po
los suos h3: quēdā articū qz circa arcos. qndā vō ātati
cū qz circa illā pte q d arcos pōit circulos p poloz ipoz
zodiaci diurnā reuolutiōz dscribi fatēdū e: quoz tāta a
mūdī polis e eq distātia qnta ipoz a tropicis distātia re
pit. rurū. qz p motū solarē p1oz nūc egnocia nūc vō sol
sticia p1oz fieri: necē e arc^o qsdā tā egnocia qz solsticia
distiguētes iagiari. h e p caput arietis atqz libze & mōi po
los q ad egnocia. filr p cācri & capicorni atqz et mōi polos
trāscūtes. & hos coluros qz semicirculi appellāt. h at oia a
zodiaco ut vī modificatiōz atqz dsignatiōz capiūt. qz & suf
ficiēt qzuis breuit qōni satisfaciū fore putat. Itē mappa
pictura vl for^o dī. sic & mappā mōi dicim^o et togilla dī a
man^o qsi māupia. i. manū piā. in mappella. le. dimiutiū

CScda an stelle fixe sint i celo supiori an i p1oz
circulis

circulis comeates planetarum ad istar p[re]uagari discernantur.

Secunda an stel. Nec est scda noue qonu in altera pte se micirculi cathedre crato. positay. qrit an stelle. i. ille q i octauo celo motu dei ordiate se sint fixe. i. imobilit locate sic q nullo mo moueat qz motu sui celi i superiori loco. i. octauo celo vl salti pmeates. i. mote discernat puagari. i. moueri ad instar. i. ad similitudine plaetar. hoc e an moueat tur alio motu a motu firmameti. Pro solutiode qonis b' aduertedu queadmodu pz ex astrologiis demosttratiob' de' ipe factor atqz genitor vlis creature a q qde ois iudicia relegat vt i thimeo plato cesuit si nisi pulcz facere volens machina ipam mudana ad diuersas iserioy generatiodes ac stellis diuersis atqz innumcrabilib' adornauit: qsdā fignas statuas: qsdā vero erraticas. firas egde h qz nullo mo moueat h qm i suo celo tā clauate atqz firme pstant vt h alio qz sui celi motu circūferat sub qb' orbū diuersitate stellas locauit erraticas. i. planetas qsi planutas qd erro rēcuties sonat. Errat egde nō pprie h qm mot' sui a motu tā pimi mobil' qz et firmamēti qualibz die atqz momēto diuersificat q quidē diuersitas mortalib' errore incute re vi. hoz at plaetar qlibz pprio orbe circūferē. orbe i qz aggregatiode vno h plib' circū h mot' cuiuslibz diuersitate diuerso. put h oia apd astrologicas obūuātiās ptolomei. alfragai. thebit. albategni. r alioy demfata sūt. q b' ergo sicut pnotata sūt collectis atqz singulū singlo collēbratis facti mota qd absolutū quea qritū e an stelle fixe p pno vel salti planetarum motu moueant. Inter stella ac sid' dū iteret qm stella qlibz singularis of. sid' vō plūm stellas collectio. hec tñ noia apd auctores crebro cōfunduntur vt stellā p fidere: sid' quoqz p stella sumat r dē stella a stādo qre r stelle pprie sunt que in firmamēto situant.

Tertia an cōete pdigitalr rubetes circulariter cū ceteris plāetis pcurrāt an destructiue creatu re i suū chaos reuertāt nā pmissiōe naturātis.

Tertia an comete. Nec e tertia e noue qonib' scde p. tis semicirculi cathedre crato: q qrit an cōete. i. stelle comate rubetes. i. lucetes quodā rubore pdigitalr quoad futuri cuiusdā magni significatiā pcurrāt. i. moueant circulariter. i. motu circulari cū ceteris planetis r ad eoz similitudinē: an vero ipse subaudi comete erites destructiue. i. annihilatiue creature. i. istoz iserioy reuertant in suū chaos. i. in suā materiā a q gnate sunt: r hoc pmissiōe nāe naturātis. i. dei gliosi. Nota. qd h nō aliud qrit qz vtz comete sint stelle vel ipmōdes i aere gnate. r ad hoc rñdēdum dico apud ātquos de cometa magnā fuisse diuersitatē. Dictagorici. n. dicebat cometa vnā de. 7. eē stell' erraticif Anaragorici at r Democrit' dicebat ipam de natura celi h qm ois ps celi ppetua e seqt' cometas fore ppetuas. qd est falsuz. quare dicēdū e cū Arist. pno metheoroz q cōeta e eralatio ignita de natura elemētari. pz qz cōeta h e ignis nec aer cū fir' mītrū ipsectū: nec vapor cū nō ascēdat ad tantā altitudinē. ergo e eralatio. qntia pz qz nō videtur eē aliud. Scda at ps pz qz vel cometa e de natura celi vel de nā elemētari. h nō de nā celi ergo de natura elemētari pz qntia cū maior: r minor declarat. qz nulla ps celi gnāt vel corrupit pno celi. h qlibz cometa gnāt r corrupit. ergo r. Er his ergo facile qoni rñdēt cometas nō eē stellaf h eralatiōes. Et si dicat cometa mouet motu circulari: nulla at elemēta mouent hac spē mot' quare r. Rñdēt qz elemēta nō moueāt nisi vno motu ab itriseco deducta fuga r. i. motu recto. tñ pnt moueri naturalr ab extriseco circulariter p isluētā celi qua e isluētia mouet cometa filr cū aere in supiori regiōe circulariter. Itē i textu ibi pdigitalr pdigiū gū. i. mōstz turpe r ad vastādū patū r si militer ibi destructiue. Nota comete appitōes sp ma gnos ac malos pñgnare effect'. significat. n. vt vult hyla. i pmeto vltie pponis cētloquii ptolomei atqz arist. in pno metheoroz siccatates magnas terre nascētū. sterilita

te. terremotū atqz vētoy coplā inūdationes aquay morte atqz epidimiā. plia trāslatiōes regnoz. r legū imutatio nē seu nouitate sectay. r b oia fm diuersā cometariū magnitudinē figurā colorē motū locū atqz duratiōes. inde se ne. li. naturalū qonū duas insulas pñciāte cometa submersas dicit. r vt refert iustin' anno quo mitridates nasce bat cometa visa est qtuoz horis tāto fulgore celi replēs vt qsi ardere videret ac sol' radii obūbrarent. Sic aut mītridates. 46. āns cū rōanis bella gessit atrocita: vt iqt va lert' maxim' de studio r industria qdōz solin' autumat li. suo de mirabilib' mūdū. Quid vltra regnate nerone senis mētib' appuit cōeta r idē refert sene. vbi supra. h qd pe. P'illis' ipib' eē potuit qz viuē sub vno tā crioso de q loq' Joā. solobriēsis in policratōe li. i. tāta mole ipi oēz posus e grauitatē vt pbiaz pseqnt qsi maiestatis ipi iūmicā: r no biliora ingētia veritus se cōsiliis subdit hiltrionum.

Quarta an inferioris nāe cōplexionata virtutē siue eclipsim cōtra cōtrahant ex plāetis an ex pri mis gnantib'. Si ex plāetis an scōz necitate an scōz euētū. Si vō ex gnantib' cū vnū gnantiū sit albū r aliū nigz qre gnātū ex his albū r nigz nō e: r qre gnātū qnz in extrēitatib' assimilaf patri: in ceteris pturiēti: qnz neutri generantium.

Quarta an nature inferioris. Nec e qta qonū scēde p tis semicirculi q qrit. an pplexionata. i. oia ipa gnata i inferioris nāe. i. elemētōy qhāt virtutē. i. exntiā siue eclipsiz. i. defectū ex plāetis. i. ex isfluxu celesti an ex primis generatib'. i. parētib'. qd si ex planetis aut hoc hz necessitatē aut saltē fm euentū. i. a casu. si vō ex gnantibus. cū vnum gnantiū aliqñ sit albū aliud qz nigz r eē qre gnātū ex illis nō est albū r nigz. r similiter si sic. qre generatū assimilaf qnz i extrēitatib' sup. corpis. vt mātib' pedib' r reliqz si militer qz seru pti r in ceteris morib' assimilaf parturiēti qnz vero neutri gnantiū subaudi assimilaf. p absolutiōe h' qdis atqz qritū ei' aduertēdū est q in reb' iphis gnandis atqz pducēdis i eē triplex assignandū e formale picipiū. i. ipz picipiū primū r picipale qd e ipa cā pzia q e regēs moderās atqz ordināf ipsaf cās secūdas vt aprif sime Boe. in. 3. li. de pfolatiōe metro nono iseruit cū dicit O q ppetua mūdū rōne gubernas. Terray celiqz r. Ab hoc qd picipio depēdet celū r tota natura. i. z. metz. atqz ab eo cūctis deriuatū e eē et viuere. bis tñ clar' hie vō ob scuri'. Est et aliud picipiū infale. v3 ipsa corpa celestia per q hz de' optim' per se solū cūcta disponat vti sacra te statur auctoritas. tñ qstū ad executionē iserioza p supioza dispelat. qua de rē dcm e pno metheoroz. qz o3 istū mun dū iserioze eē cōtignū supiorib' latidib'. vt tota ei' virt' in de gubernet. Est et tertiū reb' picipiū qd semiarū dico hoc at picipiū virt' e i aiatoz semie pñstēs sicut in artifi ciato artifer. et vocat' hec a qbusdā pbis virt' formatiua: a qbusdā diuīctiua: a qbusdā vō ymago mūdū: hec at tria picipia sic se hnt i aiatoz pductiōe vt iseriozi p supi' infinat et nō cōuertit. qre qstū hic sufficit dicēdū e q oia eē gnata virtutē ipaz piodū atqz eclipsim sumunt ab ipso picipio semiarū veluti picipio qdā imediate moto ab in fluētia celestii corpū nutu ac volūtate cāe pzie. neqz tñ nī si ipsa cā pzia sic disposuerit h quadā coacta necessitate fieri estmādū e. qm ipressiōes cāz naturalū in effectib' fm recipiētū modū recipiūt. iserioza at sunt fluribilia. et nō sp eodē mō se hntia pp ipaz māz q est in potētia ad plures formas et hoc e vt refert Albert' pno mineralū qd plato voluit cū dicit formas ipas fm merita materie recipi. et hinc ptolome' in alarba. effect' stellay icertos et diuersos eē. qz iseriozib' infuri puentūt p aliū et p accēs p aliū ud qz p virtutes elemētares qz pno isformāt. p accēs qm nō puentūt ad iserioza nisi p eē vlc qd e pñsū et incertay dispositionū. et idē ptolo. i quadriptito. r rursus nec estia re debem' q supioza pcedūt. leuitabilr vt ea q dina dispō

Capitulum

ne contingūt & q̄ nullaten⁹ sunt vitāda necnō q̄ veraciter & ex necitate pueniūt. In cetero etia dicit. hec iudicia q̄ tibi trado sunt media inter necessariū & possibile absoluta ergo hec q̄dīps ē an cōplerdata ipsa ex planetis vel a primis gentib⁹ virtutes atq; p̄odū suscipiāt qm̄ tā ab his q̄ ab illis h̄ diuersa rōe. s̄l̄r si ab ipsis planetis an necessitate vel a casu. Restat ergo vt diuersa natoꝝ erga gentes afflatio quōlibet absoluaē. & dōm cām afflatiōis hoꝝ vel dissilatiōis tā ex istuētia celestis corpis q̄ et māerici recti pietis has ipressiōes s̄l̄r multas cās cōcomitātes atq; su p̄iorib⁹ āneras p̄firmari. & hinc p̄ocras dicit vt refert galien⁹ q̄ ois suba sit ligata. & p̄iūta in planetis & signis & nerib⁹ q̄tuor elemētoꝝ. Et id nectanab⁹ naturalis alexandri pater cū matre sua olimpiade tps obseruās coiuit sole leonē intrante & saturno in thauꝝ a quib⁹ planetis filium suū volebat recipere figuram & potestatem.

Quinta que proportio motus ad motum p planetas & que eorum connerio.

Quinta q̄ est p̄portio. Hec ē q̄nta q̄ scde pris semicirculi sedis cratonis q̄ q̄rit q̄ sit p̄portio. i. bitudo mot⁹ ad motū p planetas hoc est q̄ bitudine se habeat mot⁹ vni⁹ planetæ ad motū alteri⁹. & q̄ sit p̄nerio. i. ordiatō eorūde. s. planetæ vt. s. q̄s eoz sub vel supra in corpe celesti ordinet.

¶ Pro q̄ois h̄ solutiōe notādū q̄ mot⁹ planetæ diuersus ē quēadmodū eoz orbes diuersi demonstrant. ex diuersitate enim motū necessario in diuersitate orbū deueniri p̄bis visum est. Inter aut̄ oēs planetas Saturn⁹ oium tardior est quāpropter & ipm̄ senē p̄ mot⁹ sui tarditate dicit qm̄ cursum suum annis. 30. solū pficit. Jupiter vero post hūc planetā bēuolus motū suū ānis. i. z. cōplet. Mars tribus Sol vero oium medi⁹ āno vno. s̄l̄r & ven⁹. Mercuri⁹ s̄l̄r iter oēs laboriosus āno. Luna vero supioꝝ sex atq; inferioroꝝ puritas mēse tm̄. Quare puto cōcludēdū cū querit q̄ p̄portio mot⁹ vni⁹ planetæ ad motū alteri⁹ q̄ eadē ē p̄portio q̄ ē nūeri cuiuslibet ad quēlibet. s̄ aut̄ curiosi idā gātū ad arithmeticoꝝ recurrēdū ē codices atq; geometrorū. I his. n. nedū hoꝝ h̄ & quozūlibet p̄portio vberime p̄doceē. Ordo at̄ planetæ sub octauo circulo his versibus cōiter memoratur. Octo sūt spere q̄s sic poteris retinere.

Celū stellatū saturn⁹ iupiter & mars Sol ven⁹ & mercuri⁹ vltā luna subest. C̄ itē nota p̄portio nihil aliud ē q̄ duarū q̄ntitatū quātecuq; sint eiusdē generis certa alterius ad alterā bitudo. Et d̄ eiusdē ḡnis vt nūeri ad nūex. linee recte ad lineā rectā. superficie ad superficiē corpis ad corp⁹ nō .n. linea superficie vel corpis p̄portioat. q̄re et nulla diame tri ad costā p̄portio repit̄ q̄uis reperibil̄ vt vult Arist.

Sexta cū saturn⁹ inter plāetas sit senissim⁹. vni⁹q; bēignissimus: an bēignitas vni⁹ malignitate retardet alterius ex opposito adueniētis.

Sexta cū saturn⁹ inter plane. Hec ē q̄d sexta h̄ scde partis semicirculi sedis cratonis q̄ q̄rit. Cū ita sit q̄ saturn⁹ inter planetas senissim⁹ sit venusq; bēignissim⁹ an bēignitas vni⁹. s. veneris veniētis ex opposito supple aspectu q̄ est per diametꝝ circuli retardet. i. tēperet atq; refrenet malignitatē alteri⁹ supple saturni. ¶ Pro h̄ q̄d solutiōne v̄bz. Inter planetas quosdā maliuolos: q̄sdā v̄o bēuolos iurta traditiōes sapiētū dicit. maliuolos vt saturn⁹ q̄ & falce armat⁹ depingit̄ veluti nature viuētis inimic⁹ ac martē quē dēū belli ponūt. & ob eoz malignitates eos in fortūas vocāt qm̄ nato atq; cuiuslibet exordio infortunā machinant. Bēuol⁹ v̄o iouē quē & herouū atq; magnatum significatorē dñt s̄l̄r & venerē toti⁹ bēuolētē significatricē quāpp eos fortūas dñt. & ex his solū in p̄nti de saturno & venerē q̄d ē. ad quā r̄ndēdū q̄ ven⁹ nullo mō ex opposito aspectu malitiā saturni minuit qm̄ maria ē ap̄d sapientes q̄ fortune cū aspiciūt malos minuit eoz ipedimētū & hoc si ex amicabili aspectu aspiciāt. amicabilis at̄ aspectus solū trin⁹ ac fertilis ē. Adali at̄ cū bonos aspererit̄ ex q̄rto vel opposito bonoꝝ bēuolētā fortiter ipediūt qm̄ aspect⁹

maloz atq; ab aspectu malo. Et tān de hac q̄one.

Septima cū chorus naturalis frigid⁹ & siccus sit quare nobis cōtrarius apparet.

Septima cū chorus. Hec ē septima q̄d scde partis semicirculi sepe dicit qua q̄rit. qm̄ chor⁹. alia l̄ra h̄z noth⁹ & veri⁹. ille vent⁹ australis sit nāl̄r frigid⁹ & sic⁹ cū a parte australi & a polo antarctico deueniat cur nobis apparet cōtrari⁹. s. humid⁹ ac calid⁹. ¶ Pro cui⁹ q̄d solutiōe notādū. i. z. eē v̄tos fm̄ p̄bz scdo metheoroꝝ & hoc fm̄. i. z. celi signa sub q̄b⁹ sol discurrens p̄mouet & facit cessare v̄tos. & h̄i cōiter his versib⁹ recitāt. Sūt subsolan⁹ vultern⁹ & eu r⁹ eoi. Circi⁹ occalu zephiri⁹ fauoni⁹ afflāt. Atq; die medio noth⁹ beret affricus austro. Ac boreas aglo veniūt & chor⁹ ab alto. Atq; oim ventoz mā est exalatō calida atq; sicca quāpp nulli ex suba sua dēcūt frigidū atq; hūidi. sed solū rōne mittiōis eorūde cū aere. & ad illi⁹ mittiōis p̄positū loq̄ littera cū dicit. cū noth⁹ sit naturaliter frigid⁹ quātū est de sua primordiali mittiōe cū aere frigid⁹ qm̄ in zona frigidissima iurta polū antarcticū orit̄ q̄ p̄nimita ei⁹ frigiditate inhabitabilis d̄ quare ergo nobis apparet calid⁹. Dico qm̄ dū p̄flat zonā torridā q̄ sub eqnoctiali ē calorē sibi assumit. & q̄z vers⁹ meridie v̄it vbi ē maior aquarū copia & loca vapore & rose plena humiditate h̄bit & acqrit alienā v̄n ap̄d nos calis & hūidus repit̄ & ipso flante aer p̄ dicto vapore replet⁹ in pluuias frequētius resoluitur.

Octava q̄ sit elemētoꝝ p̄nerio p̄portioalis.

Octava q̄ que sit ele. Hec ē octava q̄d scde partis sepe dicit semicirculi cathedre cratonis. qua q̄rit q̄ sit p̄nerio idē p̄iūctio p̄portionalis elemētoꝝ. ¶ Pro cui⁹ q̄d solutiōe aduertēdū ipsa elemēta p̄portioib⁹ q̄buldā colligari atq; ordiari nūerilib⁹ p̄t etiā Boe. ipe i de p̄solatu p̄bi. co li. 3. metro nono testat̄ cū igt. Tu nūeris elemēta ligat vt frida flāmis. Arida cōueniāt liquidis. ne purior ignis Euolet ac mersas deducūt p̄dera terras. Sicut enī duo nūeri cōueniūt i vno nūero p̄portioali medio. sic duo elemēta p̄ria i duab⁹ qualitatis p̄ueniūt i vno elemēto medio p̄portioali. Exempli grā i nūeris quadratis bis duo sūt q̄tuor. ter tria sūt nouē. Accipe ergo vni⁹ nūerū q̄ sic cedat quattuor primū quadratū sicuti secūd⁹. s. mouē excedit nūex inuētū. & est. 6. fm̄ eadem proportionem. Et dicitur p̄portio sex q̄ altera vel emiola sicut. n. 6. cōtinēt quattuor & mediū de quattuor: sic nouē p̄tinent. 6. & mediū de .6. Eadē est elemētoꝝ p̄portio. nā ignis & aqua i duabus qualitatis p̄riis sūt. & h̄ colligāt vno medio. s. acre q̄ sic cōuenit cū aqua in humiditate sic etiā conuenit cū igne i caliditate. quare sequit̄ q̄d nī p̄posite fore. satisfactum.

Nonā q̄ sit solis & lune meatus & effectus.

Nonā q̄ quis solis. &c. Hec est nona & vltia q̄d scde partis semicirculi cathedre cratonis qua solis lūeq; meatus atq; eorūde effect⁹ mirabiles indagāt. ¶ Pro cui⁹ eno datōe materie standū arbitroz potissime sapiētū astrologoz assertiōi q̄ a veritatis tramite haud quāq; deuiātes dēū optimū marimū inter ceteras stellas duo lumina. s. solē & lūaz mūdo p̄fecisse autumat: q̄d et sacra atq; v̄vūta testat̄ auctoritat atq; quotidiana p̄probat expiētia. tri butq; eis motū inter se difforimē sicuti & aliis gnq; plāetis sub signoz cingulo. q̄nq; .n. a terra & seuiicē elongata sūt q̄nq; approrimāt. q̄nq; seipsis cōiūgūt q̄nq; elōgantur. aliasq; & ad alia diuertūt motu puri i theorematib⁹ astrologoz & p̄cipue ¶ Tolomei iā dudū certissime dem̄strāt ē. Insup dedit eis p̄ratē oim ḡnandoz atq; ḡnatoꝝ s̄l̄r su p̄ eoz defectu: quos orbes si absurde dicit̄ ē ab Arist. cū i qt. Scdm̄ accessū & recessū solis i octauo circulo sūt gn̄atides & corruptiōes listis inferiorib⁹. Op⁹. n. s̄ve solis marimū est tū p̄ corpis sui magnitudinez q̄ terrā centies sexagesies sexies excedit vt etiam supra dixim⁹. s̄l̄r & lūis sui formalitatem. ab ipso enim veluti a fonte indeficienti cetera sidera lumē certū est mutuare. Que & alia paucū metriculis p̄plecti cupiēs martian⁹ capella sic solē alloquit̄ Ignoti vis

Ignoti vis celsa patris vel pria ppago. fomes sensificus metis fcs lucis origo. Regnu nature de atqz assertio di nu. Muidanusqz ocul fulgor splendetis olimpi etc. quare scdm pictagoricos cor celi dicebat. Luna aut maris et aq ru et oium que eis sunt dña atqz moderatrix constituta est qd plurib expimētis tam in mari et fluminib qz et i vege tabilib acceptu est. hoz. n. hūiditas marima ē vti cucur bitaru atqz medullaru humanoru ossiu ac oīuz viuētium astroruqz sapiētes res mltas i suis virtutib expri sūt que admodu suis scriptis posteritati reliqūt. silr et medici cer tificātes oēs egritudies aut ad bonū aut ad malū fm. 16. loca circuli qz luna ptergradit quōlibz termiari quo spū pno pnosticoz aut ypocras. Et qdā celesti i quo oī ipz medicū puidē. Cui si tāta ē prudētia mirabil ē nimirūqz stupēda. etc. His at oib vt pmissa sunt itellect pns arbi troz vltimā h scde ptis et similiter oēs alias absoluisse qd nes quare ad tertiā et vltimā semicirculi ptē ē accedēdu.

Ultima semicirculi planities pponebat.

Ultima semicirculi planities. In hac parte Boetii ostē dit tertium ordinē qdnu in cathedra cratonis descriptaz ad quas sicuti post primas ad secundas filius icōstātie ar ripiēdas se diuertit. sic quoqz ad has tam primis qz scdis fastidiatu tandē se deuoluit. Et diuidit hec pars fm qdnu numerū in hac vltima semicirculi parte descriptaz. partes patebunt in processu: Et dicit q vltima planities. i. sup ficies semicirculi pponebat subaudi qdnes que sequunt.

Notādū qz fere hiles qdnes sunt q apud Virgilium his versib mēozāt. Un tremor terris q. vi maria alta tume scāt. Obicib rursusqz i seipsa residāt. Defect solis varios luneqz labores Un hoīuz gen et pecudū: vñ ym ber et ignis. Arcturu pliadās hiadas geminosqz triones. Quid tñ oceano pperēt se tigre soles. Hibernis et q tar dis mora noctib obster. p dōtqz prima ps lfe nfe metro legi sic. Cur tremor in terris cur concremat aera fulgur. Cur maris erundat rabies gustulqz malignus etc.

Cur tremor in terris.

Cur tremor in terris. Hec ē qd pza h vltime ptis q cā tremor suscitāt. Et dicēdu q cū de terremoto fit ser mo nō est itelligēdu q toti elemēti terreni ascēsus fiat si ue descēsus. neqz ēt estimādū terrā ipsam moueri circu lariter et celi gescere et sic de singulis. qm terremoto h im possibilis oīno ē: qm vt ex mēte vult auerrois ēt si oēs dii descenderēt terrā h mō mouere nō possent: s; estimādū ē terremoto ipm eē ruina tremorē atqz titubationē pulsiō nē pforationē scissionē et subuersionē vti vult Albert? ex exalatiōe cala et sicca in terra pclusa atqz petens eritū. vñ plderādū qm sol et stelle calefaciētes generāt ex terra exa latiōes multas q iterdū nō hntes facili eritū rōne frigiditatis aut pluuiaz claudētiū seu pstrigētiū poros iuicē su giētes hūū pgregāt. et fortificate p antiparistēsim violēter cū magno ipetu eritū cāntes terrēotū. p dōt ēt fieri terre mot? ab exalatiōib vētosīs irātib trā d nocte pp fugā h rii q faciūt pshes motionē clausis poris tē a ffritate noctis

Cur concremat aera fulgur.

Cur concremat aera fulgur. Hec ē qd scda h vltime ptis et ea qrit qre fulgur concremat ab effectu aera h tñ qre ē q sit cā gnationis fulguris atqz corruscatis. vñ nota h; Arif. i. metheoris corruscatis cōphēdit fulgur et fulmē. nā pprie dicta corruscatis ē apparitio sbita vaporis subtilis istāmati euancēctis i aere sine descēsu ad terrā. fulgur vō ē ignis sbrilis grossior tñ corruscatis ad terrā dscēdēs q herbas penetrat atqz res molles. vt refer. 3. phisice Al gazelis. fulmē vō ē vapor ignit? cōpact? et solid? ipetuose cadēs maioris vis qz fulgur. pcutit. n. qd tāgit. penetrat et vrit. diuidit. scindit. et nihil corpale ei resistit: qre dic? In dor? q fulgere. idēz ē qd ferire. h tñ tria h differūt cēntia liter: cū sint de eadē mā spē de eadē cā effectiua spē. s. ca liditate et ffritate. Solū aut accitalt differūt vt supra dcm ē. qre expsa cā gnatiōis vni? oīuz gnatio. p dta ē. qre di

cedū cū Arif. q b oīa cānt ex vapore aggregato i nubib? et eaz vehemēti collisione attrito et istāmato. et fm diuer sitatē h? vaporis pp admixtiōez diuersaz terrestitatis vl nō diuersificāt solū accitaltiter vt dictum est. qre etc.

Cur maris erundat rabies.

Cur maris erundat rabies. Hec ē tertia qd h? ptis q qrit tur qre rabies. i. estus maris erundat habūdāter excrecit et decrecit. Vt dicere q ē cā fluxus ac refluxus maris. Et aduertēdu. mare fluere atqz refluxere triplr intelligit. vno mō ab aqlone i austrū et ecōuerso. scdo agitatiōe ventoz tertio nālir regulariter oī die nālir bis. p dōm flux? ac re fluxus ē. pp aqru i eis locis habūdātiā atqz eleuationē: et id cū aq nālir fluit in locū decliniorē necesse ē aquā i au strū fluē. Scdōra vō fluit ab austro i aqlonē pp aquā ibi multū tumefactā et pnter vtute solis multū eleuatā. Scdō flux? violēt? ē ad oēm dñiaz positionū. tertius aut fluxus ē ab istuētia lune q tā lumine qz influētia hmoi cāt flu xū ac refluxū: Et q b sit verū q ad lumē pz qm rarefactio et tumefactio maris vidētur eē rōne luminis lune cū oē lu mē sit calefactiū et rarefactiū. Quātū vō ad istuētiā silr patēs ē. qm lūa suo solo lumine hūc fluxū cāre nō possēt. pz. qz si sic tūc in qdraturis maior cēt flux? et reflux? qz in pūctiōe. qd expientia falsū ē. necesse ergo est vna cū lumi ne istuētiā coagere. vt sic lumē cū istuētia sint cāe flux? at qz reflux? hmoi. Est igit dicēdu q sic aīa p caliditatez al terat cibū et p aliā vtutē ipm attrahit ita cū flux? dicat tu mēfactionē et alterationē lūa mediāte lumē tūc. facit ma re et p virtutē occultā ipm attrahit sic magnes ferrum ab oriēte i meridiē atqz occīte ad āgulū noctis. a meridiē at i occīte et ab āgulo noctis i oriēs refluxit qz lūa suis vtuti bus per amplius directe non respicit mare. et sic quodā modo priuatiue dicit cā refluxus. quare etc.

Gustulqz malignus.

Gustulqz malignus. Hec qrtā qd de faldedine maris q rit vñ cāef. Quare iuxta Arif. sniaz. notādū. put ipse vult i li. de sensu et sensato. Sapor ē passio hūidi a sicco terre stri ita q ex alia et alia mixtiōe sicci terrestris cū hūido re sultat alius et alius sapor. qz cū faldedo sapor sit necessa rio puēt ex mixtiōe sicci terrestris cū hūido s; nō simplr sicci s; adusti. qd pz in lūuio qd non sit excellenter salūz nisi fiat fortis calefactio et adustio cinex. et silr de vzia vti apud medicos pbatissimū est qz posita eternitate mundi necessario ponit mare eē falsū. in co. n. ē multuz terrestrc adustū derelictū exalatione calida et sicca est ibi quodam modo aqua pura admixta supueniente calore solis deco quentis et facientis hūmidū eleuari: vt pz ad expientiam g? etc. Et bñ dicit posita eternitate mudi qm hūmū? crea tus fuerit postea p magnū tps mare falsū neqzqz cristēbat

Que sit natura penatorz estualiu i hyeme deficiu et couersim. Quid gradinis rotunditas.

Que sit natura penatorz. Hec qd gnta qrit de his auib? q hyeme recedūt a nobis et estate reuertūt. Ad qd dicēdu q ex his auib? sunt cōiter hirundo atqz ciconia et id gen? et sunt ex auib? paz calozis nālir hūtib? q minime a frigo rib? pseruari pnt cedūtqz i itroitu hyemis ad regiones ca lidiores: qbus tā victu qz aeris salubritate cōfoueri pos sint duce natura. Quid grandis rotunditas. Ad hāc qd nē lertā dicēdu grandinē pūno ad rotunditātē declina re eo q gnāt ex nube diuisa i guttas q fugientes hūū ten dūt ad rotunditatem q est figura pria atqz pfectissima vt alias h; declarari. Et est ipssio q nō gnāt nisi i media re gione aeris: qm nō i supma pp excessiū calozē nec in infi ma pp remissam frigiditātē ex reflexione radiōz solarū. multa enī et grossa materia non nisi per excessiū frig? cō gelari pōt. qz solū in media regione aeris generatur.

Quis prolixitas. Nebule potentia.

Quis prolixitas. i. longitudo qm non sic grādo ad rotū ditatē tēdit. Ad hāc qdne septimā dico qm nix gnāt ex va

Spretisq; p̄dictis. & hic quā instabilitatis genus ipsius i. constantie filii adnectēs dicit. Spretis p̄dictis utpote. i. sic solutionib; difficilib; sup. q̄onū p̄missay filius inconstātie iqt. ego i. i. itendā decetero. i. deiceps aduerbiū est difficilib; p̄ceptis. i. documētis. prolomei illi? astrologo rū p̄cipis. sed sup. iqt. cū gradus. i. ille portioes signoz sup. celestiu atq; discursus. i. variū mot; plāctay sine altitu die turris nō p̄it cōphēdi facit vīsu qd faciā. & p̄sus de sperās. Adserū iqt. ē me eē bolem. vtiā. optantis ē pos sez exuere humanitatē atq; asinitatē. i. nām asini iduere & h̄ spē p̄mutata. C̄ Notādū q; P̄tholome; de quo in litte ra noniagi filius regis egypti eruit. de q; Aug. 18. de civi te dei dicit q; multos iudeos i egyptū trāstulit neq; phila delphus quē & studiosissimū dicit sed vie Alexandrinus philudensis sapiay almagesti dignissimus demōstrator atq; mltoz voluminū astrologie. f. Quadrupartiti Allar be. cosmographie: opticoz: plāisperii: imaginū atq; alio rū plurimoz editioes nobilissimas posteritati religt. hic idē P̄tholome; sicuti & sui p̄decessores plurimū hermes .f. atq; Azarchelus & alii totalem celestē circulū duodeciz signozū imaginibus quo ad eā p̄tem quā zodiacū dicim; cōpleri descripsit. q̄libet aut signū. 30. gradib; secuit. ad quoz graduū noticiā cū filius incōgātie fastidio retētus pervenire minime valuit. filr quozq; planetay motū hūa nitatem in asinitatē optabat p̄mutari estimās melius sub rudi atq; indocili asinitate vitā bestialē degere q̄ sub dei imagine creatoris mirabilia indagare.

Sit ergo discipuli summa magratui sbiectio exer citii attētio cū ai bēivolētia & ingēii docilitate: spe cie; luxurie evitatō felicisq; p̄stātie obita p̄fessio

Sit ergo discipuli summa 7c. In hac pte Boetius ex erē plo p̄introducō totius p̄cedētis capli serie epilogādo cō cludit dicēs. Itē oia ista q̄ p̄missimus tā de icōstātie filio q̄ alia h̄ atq; p̄cedenti caplo exēplarē recitatis cuiq; cōtingāt sit discipuli summa sbiectio m; ḡratui: sitq; di scipuli attētio exercitii: & h̄ quo ad primū i quo sbiectio ip̄a p̄stare dinoscit cū ai bēivolētia. & illud p̄ scdo. atq; doci litate ingēii quo ad tertiu. q; p. 7. evitatio. i. fugatio spē; luxurie. f. q̄ in coitu que i ornatu atq; q̄ i crapula atq; cōmes sardib; p̄stāt. p̄t h̄ atq; alia i p̄lo p̄cedētī caplo edocta sūt atq; sit discipuli p̄fessio debita. i. ordinata felicis p̄stā tie Et bñ felicis qm̄ hec sola ē q̄ q̄ p̄miū sui laboris di gne p̄leg. p̄secutiūq; felicis stabilē p̄t hec & alia i p̄ci pio capli hui; nō icōgrue adducta sunt quare de hoc capli tulo tertio atq; p̄cedentibus dicta sufficiant.

Capitulum quartum.

Mnia siqdē supius expedita d̄ schola riū informatiōe sūt infira. Nūc de eo rū sagaci p̄uisiōe breuiter ē tractādū.

Lū ergo hūani corpis cōplexio slegmate sāgni ne colera & melācolia p̄sistat suffulta: ab aliquo p̄ dcōz; necesse ē quēlibet elicere p̄eminentiam.

Capitulum quartum.

Mnia siqdē sup̄i expedita 7c. Hoc ē caplz q̄ r tūb; libri totalis. In quo boeti; post supradcā determinat de sagaci scolariū p̄uisiōe. Et di uidit h̄ caplz i duas ptes p̄cipales. nā i p̄ia determinat de sagaci scolariū p̄uisiōe. & h̄ q̄ ad eos schola res q̄ rerū copis p̄stāt: atq; necessariis oib; pleno cornu habūdāt i scda vō facit h̄ idē: f. q̄ ad illos q̄ paup̄tate gra uati quotidianū victū labore atq; industria medicare cogū tur. ibi. Itē paup̄tatis. P̄tia ps adhuc i tres ptes diuidi tur. nā p̄lo facit h̄ qd̄ dcm̄ ē q̄ ad ea q̄ p̄plexiones schola riū respiciūt. i scda q̄ ad ea q̄ res ip̄sas exteriores p̄sonam sbidiatēs & famulos p̄cernūt. i tertia vō q̄ socios fideles p̄tūgūt. scda ibi. Lū at̄ idiscerpās. tertia ibi. P̄rudētis vō P̄tia adhuc i duas. nā p̄lo fac̄ qd̄ dcm̄ ē. scdo qd̄dā p̄t

ocm̄ circa sbiectioes discipli erga magfuz reasumit ibi. felicis discipli 7c. P̄tia adhuc i q̄tuor h̄ q̄tuor cōplexio nū ḡna. P̄artes patebūt. Et p̄lo p̄tinuās se p̄cedētibus dic̄ q; oia q̄ sup̄i expedita sūt ip̄sa sūt infira. i. data & dca ad scholarū iformationē. nūc vō qm̄ ip̄sa nā p̄ se nō ē suffi ciēs in speculādo nisi affuerit res scde: q̄rū fontia ē d̄na: sō tractādū ē breuiter de sagaci p̄uisiōe scholarū. & h̄ ne penuria atq; egestate a doctria atq; studio quolibz retra bāt. f. cū cōplexio hūani corpis p̄sistat suffulta. i. munita f̄late sāguie colera & melācolia. his dico q̄tuor hūonibus corpis necesse ē quēlibz. f. boiem elicere. i. extrahere sup. ex his q̄tuor hūonib; p̄eminētā. i. d̄nū quoddā quo d̄noiet. v̄it dicē ex quo hūanū corp; ex his q̄tuor hūonibus cō stituaē: necesse ē cū h̄mōi hūores alē ad altez sūt h̄nū qd̄dā i ip̄so corpē d̄nari qd̄ ip̄m denoiet vt. f. sit aut melācolicū aut slegmaticū aut colericū aut sāguineū. C̄ Notādū hūo re corpoy sensibiliū materiale p̄cipiū: Et sūt i corpē hūa no q̄tuor vt iā dcm̄ ē q̄ vt dic̄ Joānu; vocāt elemētoz fi lit: eo q; vnūq;sq; eoz ex eoz originalr cōstet q̄litate. hi q̄ tuor humores i quāritate & q̄litate cōlitate p̄portioē debi ta obseruātes oia corpora sāguine h̄ntia p̄ficiūt nutriūt ac custodiūt in debita p̄sistētia sanitatis: sicut ecōtrario ex eoz ineq̄litate siue isectioē ifirmitatē generāt & iducit. fue rūt. n. hi hūores necessarij vt dicit Galien; sup amphorif mis ypocratis eos L̄himos vocās necessarij multum ad corporis p̄stitutioes. ad ip̄si; regimē & p̄seruatioes atq; cō tinētē dep̄ditoz in corpē restauratioes: neq; tñ eq̄lib; vir tūtib; simplr i corpore sūt subsistētes cū oppositi eēt ergo sil stare nō potētē f. solū p̄portioali eq̄litate vt sic iter eos vn; illorū d̄nūz obseruet q̄re dcm̄ ē i l̄sa necesse ē quēlibz elicē p̄eminētā 7c. i. h̄fē q̄ndā hūorē i sepl; cetis d̄namē.

Melācolico vō p̄griciet timozq; sbiecto lo cis secretis & āgulosis strepituq; carētib; incisq; parū recipiētib; studere ē oportunū. Saturita tēq; declinē serasq; cenas p̄cauere. Potibusq; mediocribus gaudere ad nature studiū. put stu dii desiccatio exegerit. plenaria potus receptioē ad mēsurā cōfoueri ne nimii studii p̄teruitas tūsz generet anbelam thozacisq; strictitudinem.

Melancolico vō p̄griciet 7c. In hac pte Boe. ofidit spā liter quō discipul ac scholarib; h̄m suā p̄plexionē vō p̄u deri circa studiū victu vestitu atq; loco quo ad eos spāl; q̄ i hūore melācolico plus ceteris sup̄stare noscūt. Et dic̄ q; oportunū ē. i. p̄gruū melācolico sbiecto p̄griciet studere locis secretis & āgulosis. i. āgulis plenif qm̄ ip̄si sūt timidi nāl; & idē si in latis atq; spaciosis domib; studio vacarēt atq; a longe vmbraz respicerēt i timorē possent adduci at q; tāde studio frustrari. locis ē carētib; strepitu & h̄ pp̄ d̄ bilitatē cōplexiois q̄ nō ē capar tumult;: locis ē paz lu cis recipiētib; h̄ ē obscuris. & ob vīsus debilitatē & sūma rie oib; i locis solitariis & his q̄ huic cōplexioi magis que nire noscūt. Insup oportunū est ip̄si melācolico p̄cauere saturitatē. i. ciboz repletionē declinē ab effectu. i. onerosā et pp̄ debilitatē virtutis digestiue cū in ip̄sis calor nāl; tenuis sit atq; paucus. natura vō frigida ad modū sup̄ba būdet. & silr oportunū ē ip̄si p̄cauere cenā serā. i. tardaz et oportunū ē ei gaudere potib; mediocrib; vt. f. acuitatem atq; sumositatē nō hēant vt ē vinū sumosū qd̄ oīo h̄rum est sue nature sicuti & culliber. ip̄m. n. sicuti et i p̄cedentib; tā edoctū ē studiū atq; p̄tēplationes obnubilat atq; a via doctrine p̄sus adducit. f. nihilomin; oportunū h̄n ē ip̄s p̄foueri. i. nutriti plāria. i. copiosa receptioē pot; et h̄ put desiccatio studii requirit. ne p̄teruitas. i. curiositas nimii stu dii sup. qd̄ ericcatiū h̄ioris ē radicalis sicuti et q̄libz cu ra ḡnet tūsz hūc morbū anbelā. i. anbelātē strictitudinemq; thozacis. i. pectoris. C̄ Notādū melācolic; a melancēlia dic̄ ē: q̄ ē sāguinis nigri cū felle mixtio. & ē p̄plexionū p̄f

Capitulum

si ma d' nēpe a melā. qd ē nigz & chole fel eo qd ē er nigri
sāguis fece admixta habūdātia fellis. Inde melancolicus
cui? pprietates & mores atq; nā cōiter bis versib' recitāt
Inuidus & tristis fallax luteiq; coloris. Nō erps fraudis
timidus vertreq; tenacis, qm̄ p̄cus est. Assimilaturq; hec
cōplexio terrene cōplexiōi q' s'ra est & sicca: sic & melancoli-
ca. Et h' hec cōplexio teterrima sit vt p̄cū ē nō eo minus
affirmādū ē pene oēs viros claros q' aliqd laude dignum
posteris reliquerūt hac cōplexiōe habūdasse cū comple-
rio hec bonam prestat memoriā ppter aquā & terram vt
et mente probat R. ay mundus lulli in suo ope astrologie
aq' enim vt ingt ē restrictiua auara & ipressiua & terra ē sub-
lectū spissū in quo durat ipressio spēz que memorate sunt
homines ergo melancolici matie disponūt ad magnas
scias acgendas & h' pp multiplicatiōē pluriū spēz h'icq;
nō absurde putādū est maiorē pte p̄boz melancolicos exi-
tisse. qd attēdes p̄ba lib. p̄bleumatū ait. Quicūq; excelle-
tes fuerūt viri aut h'z p̄biam aut politicā aut poesim aut ar-
tes vocēt melancoli. eteni hercules fuit h' nāe. & occupāt
ab egritudib' q' sūt a nigra colera. id epilecticoz egritudi-
nē ab hercule antiq' sacz morbū & herculeum vocabant.

C Nota tisis ē vlceraatio pulmonis cū p̄sumptiōe totius cor-
poris stringit nēpe hec vlceraatio cānā pulmonis q' fit inspi-
ratio atq; respiratio aeris & hinc tūssim anhelā. i. anhelan-
tē puenit appellari vt in l'ra. inde p̄sic? Itē thozar pect?
ē vel pectoris ps illa q' ē a collo vsq; ad stōm quā nos di-
cimus archā. qz ibi archanū sit. i. strātū quo cetera arcentē
Dicūt ē thozar lozica alias. vñ. Job. iz. Subsistere non
poterit nec basta nec thozar. & desinit accusatiū? i em vel i
a idifferenter. vt thozacem vel thozaca. & accusatiū plu-
ralis in es vel i as vt thozaces vel thozacas vñ. Virgil?
fo. Tela trūcata viri & bis sex thozaca petitur &c.

C Flegmaticus vō licet strepitu vigentibus edi-
bus lucisq; capacissimis p̄ceptis studiis pōt ifoz-
mari. P̄ oculis plenioribus potest sustētari. Ci-
bariis oigenisq; confoueri. Venereoq; accessu si
phas ē dicere mēlurnas pmolliri deberet.

C Flegmatic? &c. In hac pte Boetius insinuat qd loc' stu-
dii & q' dispō nutrimenti cōpetat flegmatico. Et dic' vō p h'
flegmatic? pōt informari p̄ceptis studiū i edib'. i. domib'
vigētibus strepitu h' ē murmure atq; clamore atq; domi-
bus capacissimis lucis h' ē domib' aplis aptis atq; luci-
dis. Et hec q' ad locū. pōtq; sustentari. i. p̄foueri poculis
plenioribus. i. plenis & habūdātibus. & h' stinēs p̄ p̄tēto
positū ē poculū p̄ potō. & pōt p̄foueri cibariis oigenis. i.
oium genēz. & hec quo ad victū dca sunt. & sequit' & si esset
phas. i. licitū dicere ipse flegmatic? deberet pmolliri mē-
furn'. i. i mense semel accessu venereo. i. coitu. **C** Nota dū
er q' p̄plexio h' flegmatica aq' similitima ē id s'ra & hūida col-
locat. q'rc sōni multū appetitiua ex sup̄habūdātia aq' a fri-
giditate. hinc nō imerito q'ruū reputat flegmaticū locis
tumultuosus atq; lucidus informari. qm̄ si i locis qetis atq;
obscuris studio icūberet citissime nā cōplexionis istigāte
somnia tentineret. h' qm̄ cōplexio sua ppter frig' at-
q; hūidū obliuionis germana p̄sistit pueniēs est ipm̄ pocu-
lis atq; cibariis calidis atq; oigenis. s'it' & actu venereo q'
p̄fricatiōe sua calorē excitat cōfoueri atq; demolliri vt sic
qd' nā negatiboz atq; potuū diuersa & opposita tribuat
exhibitio h'icq; sp̄matis habūdātia q'pp nō idecēs ē ipof
post mensē actu venereo exhilarari. Cōditōes ē fleg-
maticoz atq; nā s'it' & mores bis versibus memorātur. h'ic
sōnolētus piger in sputamine multus. Nil retinens sensu
pinguis facie color albus.

C Sanguineus at cui? cōplexionis favorabilior ē
cōpago: oib' edib' vel locis pōt adaptari: quē lu-
dēdo sepius nouimus p̄foueri grauissima qōe q'
si obliquātib' h'icq; parietes solus occilaret. Tū

in hoc semp nō ē p̄fidēdū hūc cibariis lenio: h'
potibusq; gratissimis decet hilarari.

C Sanguineus at. In hac pte Boetius ondit qd locus stu-
dii & q' dispō nutrimenti cōpetat sanguineo. Et dicit. San-
guine? at c' cōpago. i. p̄iunctio vel cōpositio cōplexiōis est
favorabilior. i. melior ceteris. qz p̄p̄tior atq; purior pp s'a
guinis dñium pōt adaptari oib' edib' vel locis. & h' signū
q' si subdēs ait. Q' m̄ ipz. i. sāguineū nouim' sepi' cōfoue-
ri qōne grauissima. i. difficilima ludēdo q' si occilaret. i.
videret atq; respiceret parietes h'icq;. i. ocul' obliquātib'
i. obliqs. q. d. qm̄ nouim' sepi' plus p̄ficere sāguineos lu-
dēdo q' p̄fide meditando. Dehic restringēs h' qd dicit
rat dicit. tū nō ē sp̄ p̄fidēdū in h' sup. p̄narrato: & decet
i. decēs ē & oportunū hilarari. i. letificari hūc. i. sāguineū
cibariis gratissimis atq; potib' leuiozib': sic enī sua p̄ple-
rio erpostulat q' leuitatib' gaudet atq; leticia cū aerea sit
calida atq; hūida ex nā. **C** Nota er q' sāguineus hilarita-
tē atq; leticia p̄tinuo desiderat pp bonitatē sue cōplexiōis
q' calida ē & hūida quib'. i. caliditate & hūiditate vita hois
pl' p̄stat pueniēs ē ipm̄ oib' locis amēis letis atq; mūdis
adaptari. Ill' at qd d' sāguineū pl' ludēdo q' medita-
do p̄ficere nō absurdū ē. fac nēpe h' igeni sui viuacitas q'
i s'biecto molli sue imaginatiōis radicat. neq; tū ita stabi-
liter itellecta atq; cōphēsa retinet sicuti melancolic' pp cō-
plexiōi admittit hūiditatē q' poti' obliuiois q' memorie
mī ē. pl' tū flegmatico retinet pp calorē hūiditatē admittit
Et hoz sāguineoz p̄ditio nā atq; mores facile bis metris
denotant. Larg' amana hilaris ridēs rubeiq; coloris. cō-
stās carnosus satis audax luxuriosus. Alia littera h'. Lā-
tās carnosus &c. **C** Nota dū put refert Suetōius h'icq;
ē oculoꝝ āgulus vbi putredo colligit: & qz qdā ex nimia
lasciua solēt retorq;re oculos ad hircos. ide d' h'ic' h'ic'
eaper aial lasciuū c' oculi ad libidinē i trāsuersum aspici-
unt & ad hircos retorq;nt. Itē hilaro. i. letifico. vñ. Ma-
crobi'. verba nō min' q' vinū hilarat p̄uuiū & corripit la-
vñ orati' i eplis. Oderūt hilarē tristes tristēq; iocosi. &c.

C Colericus vō pallide effigiei plerūq; subiectus
solitudini supponat: ne nimū strepit' auditu bilē
iffūdat in totā cohortē sicq; mag'atus venerabi-
lē ledat maiestātē. Q' mag'atus lesio vitāda ē
hūc cena grādiōzi nouim' sustētari: potuq; for-
tiori deliniri. Cauēdū ē aut ne litis hozoz pot'
administratiōe isti' rabidis mentib' extrahat.

C Coleric? vō pallide. In hac pte ondit Boeti' qd loc' stu-
dii & q' dispō nutrimenti cōpetat colerico. & dicit. Colericus
vō subiect' plerūq;. i. sepi' pallide effigiei. i. faciei sup̄pō-
tar. i. submittat. sp. i. p̄tinuo solitudini. i. loco solitario. &
h' ne ipse p̄mot' auditu nimū strepit' effūdat bilē. i. irā i to-
tā cohortē. i. societātē & sic ledat. i. offendat venerabilē ma-
iestātē mag'at'. & exclamās i lesionē mag'isteri inquit. O
q' vitāda ē lesio ista mag'at' & hec circa locū dca sunt. h'ic
circa nutrimentū versat. d. Et nos nouim' sustētari hunc
grādiōzi cena atq; deliniri. i. nutriri potu fortiori. Et cir-
ca h' cautelā obfūdā ondit. d. s'z tū cauēdū ē sup. i. erbi-
bitiōe cibi atq; pot' h'mōi ne extrahat. i. excitef er mētib'
rabidis. i. furiosis isti'. i. colerici error. i. p̄fusio litis & h' er
pot' h'mōi mīstratiōe. q. d. sum mope fūidēdū ē ne nimia
pot' exhibitio colerā ei' nimū cōmoueāt atq; accēdat ne
sotis lis atq; guerra hoz occasiōe suscitēf. **C** Nota put
dic' Cōstātū? i pategn. li. 2. c. z. Si corpi dñef colera cu-
tis erit glauca vel cetera. & h' ē qd i l'ra dī. coleric? s'biectus
pallide effigiei &c. s'c'q; ipi q' dñiuz h' i hūoze p̄uuiū gñalr
iracūdi aio imāfueti leues istabiles ipetuos. q' sobres solitu-
di abdicari iubēt put l'ra sonat ne bilē i socios offēdat. &
erpone bilē. i. irā. Est. n. bilis vt volūt grāmattici ire sedes
vel amaricatio er fellis cōmotiōe pcedēs. Sic & i p̄sio tur-
gescit vitrea bilis. i. ira. P̄prietates at atq; mores h'
colerici

colerici cōiter his verbis memorant. Viri? fallar ira
scens prodigus audar. Astutus gracilis ficus croceiqz
coloris. Nota cohors lz pprie multitudinē rusticorū si
gnificet vt sic maior cohors. 500. minor 300. pteat cōi
tēt in p q̄libz multitudie p̄uēt accipi sicuti i lsa acceptū ē

Si autem qualitates assignare ignorans sit so
cietas: theoricis consulat seqz sic cognoscat.

Pluribus vō mentibus itiatū ē gnoty selithos:

Si autē it. In hac pte Boetius antipophorizādo cuidā
tacite q̄oni r̄idet. Posset. n. q̄s dicere multa satis de cō
plexionū manerie pmissa sunt o Boeti. qua autē via i co
gnitionē haz determinate deueniendū sit haud quāqz de
monstrat qd aplius. Cui q̄oni Boe. r̄idēs ait qz si socie
tas scholarū sit ignorās assignare. i. discernere q̄litates
i. pplexiones q̄ ex q̄tuor q̄litatibz deriuant vt supra mō
stratū ē. p̄sulat theoricos. i. sapientes medicos i his p̄sul
tis sine dubio se cognoscat atqz pplexionē suā. Pluribz
autē mentibus est intimatū grecū illd gnoty selithos qd in
latinū versū in sonat q̄tū cognosce teipz. qd de celo pro
cessisse legit. vñ Macrobi? li. i. de sōnio Scipidis. de celo
ingit descendit Snoty selithos. i. scito teipsum.

Felicisqz discipuli discretio magistratū gaudeat
subiici eūqz metuendo diligat. fidelisqz existat.
Nec ei sub picturate dilectiōis obtutu albinus
existat detrabēdo. Quid enī detractore negus.
Ube magistratus detractori. Etia si fuerint mille
cū eo veniētī magro assurgat p loco r tpe salutā
do caputqz iclinet: eūqz si iubeat assequat: māsiō
niqz eius si possit se iserat cohabitādo. vt sic casti
gatus nō solū se remordeat verū etiā si locus as
fuerit ad eum confluat inquirendo.

Felicisqz discipuli discretio. In hac pte Boetius q̄dam
p̄i? dcm circa subiectionē discipuli erga magistrū reas
mit fm qz subiectio ipsa potissimū ad aptitudinē eius cir
ca magistrū administrat. Et duo fact. nā p̄lo debitam
discipuli erga magistrū subiectionē vberius q̄ an p̄mo
net. scdo circa h̄ cuidā tacite q̄oni r̄idet ibi. Si autē. Et di
cit p̄lo discretio felicitis discipuli gaudeat subiici. i. sup̄pōi
magratū. i. magro. qz p et. diligat eū metuēdo r existat.
i. sit fidelis ei sup. tā verbo q̄ ope. nec existat ei albinus. i.
non insc̄q̄t mores atqz v̄olentiā albinū q nephando sceler
re magro suo vti sup̄ius tā explicatū est man? iniecit vio
lētās. i. detrabēdo ei sub obtutu. i. aspectu dicte dilectio
nis. Et deinde q̄si iuehēdo cōtra tales dicit. qd ē ergo ne
gus. i. p̄i? atqz sceleratū? hmōi detractore. vbe iteriectio
ē exercitūs vel maledicētis. vbe detractori magistratū. in
de reuertēs ad p̄suadēdū scholaris reuerētialē erga magi
strū subiectionē dicit. Scholaris ē assurgat. i. reuerenter
magro suo veniētī et si fuerit mille cū eo i p̄sortio: r h̄ sa
lutādo eū p loco r tpe. qz p r scholaris ipse iclinet caput
suū in obediētie signū. qz p r assequat eū. i. magistrū. r h̄
si iubeat. i. mādet. qz p r. supple scholaris iserat. i. imit
tat se māsiōni. i. habitatiōi ei. i. magistrū cohabitādo eū
ipō si p̄t. vt sic ipse scholaris castigat. i. magistrū p̄ntia si
solū se remordeat. i. castiget atqz mores cōprimat. vey p
h̄ ēt p̄suat. i. accedat ad eū iqrēdo supple d̄ dubiis occur
rētibz. r h̄ cū loc? r tps. i. oportunitas circa hec affuerint.

Notādū ē sicuti in supioribz tactum ē. ad h̄ vt magister
metuat atqz reuerat v3 i se q̄tuor h̄be p̄cipalit. primū
qz sit scia illustrat: r h̄ ē qd sapie. vñ. dcm ē. Atqz loqrif
i. docēdo discē p̄i? audiēdo. scdm qz humilis r benignus
r h̄ dicit Grego. in canone. h̄3. xv. di. tertiu qz sit inoce
tia decoratū qm vt ait Grego. omel. vi. lib. ii. Cū vita do
centis despiciat r ei? qz doctrina contēuit. hinc Seneca
ep̄la. vii. Plus hoies oculis qz viribz credunt. quartum
qz sit experientia certificat. vt. i. recte doceat. r artificialr.

vnūquēqz fm suā capacitatē r fm cuiuslibet artis erigen
tiā. r hec oia clari? i p̄cipio. vi. capli h? declarabūt.

Si autē discipulus magro suo semp vt necessa
riū ē nequeat exhibere p̄sctiaz. tū ppter māsiōis
distātiā: tum pp alteri? rei cām: dicticas semp la
teri suo habeat promptiores cedulas de quibus
diligēter imprimat qd cōscie pprie nouerit inti
matū: eiusqz explicite iquirat dubitatū.

Si autē discipulus. In hac pte Boeti? cuidā tacite q̄oni
r̄idet. Et dicit qz si discipulus neqat adhibere magro suo
p̄ntiā ipedit? ac retract? tū pp māsiōis distātiā: tū pp cāz
alterius rei sicuti tū cēt necessariū fm p̄i? dcm. qd agēduz
scholaris ipse. supple si hec facere neqat: h̄eat semp dicti
cas has tabulas p̄mptiores. i. p̄mptas lateri. vt pro vel
cedulā. i. papirēā vel pecorinā. qd. i. vel dictica vel cedu
la imprimat. i. inscribat diligēter id qd senserit. i. nouerit iti
matū. i. declaratū. sup. a magro vel alio quouis pprie sue
cōscie. i. intellectui quoqz p r. iqrat. i. iterroget cū. i. magi
stri habuerit copiā explicite. i. māifeste dubitatū. Nota
dum dictica est multifoliaris tabula dictatoribus apta. r
dicitur a dicto as. quod rethorum est. vnde quidam. Cle
rice dicticam lateri teneas vt amicam.

Cū autē indiscrepās pueniēs qz affuerit cōnerio
cōmēsalū ānuā: vel citior scdm p̄positū cōmo
rādi voluntas: salis lignozūqz i estate fragmēta:
autūnoqz copiā vindemie melle triturā in capri
cornio cōgeriē carniū: qz p̄ficiēs est sanitatiqz
cōsentaneū scdm facultatē i vnū cōponere: ne ar
tocopi mucore anxionarius anhelitū infirmet: r
vini ispidi acor cordis secreta p̄fundat: carniuz
laniste rācor: salisqz tritura fetoz iclusus itestina
corrūpat: lignozūqz defectus membra p̄trabat r
qd deterius est: ne assiduis incurribz ingrassetur an
xionarius. Magna vō discipuli ē cōmoditas p
utifacultas suppetit magistratū necessaria exhibere
ne dū ei? ihsat exentiōi rez v̄aliū idugleat cōpa
rationi. qz absurdū ē magistratus egestas.

Cū autē indiscrepās pueniēs qz. In hac pte secūda p̄i
me p̄is p̄cipalis h? capli postqz Boeti? ondit quō sco
laribz p̄uidēdū sit sagaciter i his qz cōplexionē eoz resp̄
ciunt: nūc vō demōstrat quō p̄uidēdū eisdē sit i his r cir
ca ea qz res exteriores p̄sonas subsidantes r famulos p̄cer
nunt. Et duo facit. nā p̄lo facit qd dcm ē circa res ipsas
scdo circa p̄sonas ibi. Lotricū r. Et dicit. O qz. i. quātū
p̄sentaneū. i. agruū atqz p̄ficiēs ē sanitati. i. scholarū cō
ponere. i. coaceruare in vnū fm facultatē. i. diuitias sub
andi suo determinato tpe v3 in estate fragmēta salis atqz
lignoz. in autūno. i. in h̄ āni tpe copiā vindemie. i. vini. in
melle. i. tempore messis trituram. i. bladum. In caprico
no vō. i. in ea pte āni qua sol capricornū ingredit? p̄geriet
i. copiā carniū r h̄ dico cū indiscrepās. i. cōcordās atqz cō
ueniēs p̄nerio. i. p̄iūctio cōmēsalū affuerit ānuā vel citior
i. breuior volūtas h3 p̄positū cōmorādū. Et h? cāz subitū
gēs ait. Et p̄dca id ita p̄grēda suis sūt t̄pibz: ne anxionari?
i. reuēditōr infirmet anhelitū sup. scholaris mucore tali la
mugine artocopi. i. panis. r ne acor. i. corruptio ispidi vini
p̄fundat secreta cordis. Silr qz ne rancor. i. ranciditas car
niū laniste. i. macellarū corrūpat. qz p r defect? lignoz cō
trabat. i. gelu p̄strigat mēbra. r qd ē deterius ne anxiona
rius. i. reuēditōr ingrasset. i. dicit assiduis incurribus. i.
accessibz p reb? necessariis p̄ticulariter i dies cōparādīs.
Deinde cuidā tacite q̄oni r̄idēs dicit. forte. v. tu ea qz viri
mus circa p̄uisiōes faciēdas tā p scholaribz qz eoz p̄mē

Capitulum

salib⁹ nōne ēt cōmoda sunt si magrō ipartiat. Cui rñdēs ait. q^o eribere magratul. i. magrō necessaria. s. q^o ad vicnū corporis put facultas. i. copia scholaris suppetit. i. regit est magna discipuli cōmoditas. Et rōne subiungēs sgt. r^o h^o id ne dū magr ipse inbiat. i. intendit executiōi. i. informationi eius. s. discipuli indulgeat. i. vacet cōpatiōi reruz venaliū. **C** Nota citus. a. v. i. velox breuis vel repentin⁹ sic in Quidio de arte. Arte cite veloz rates remoz re gūt. Arte leuis currus arte regēdus amor. r^o Oratius in sermonib⁹: Cita. n. mors venit aut victoria leta. **C** Nota iter acorē mucorē nidorē atqz pedorē h^o interest put h^o me tro cōtinef. **A**ducor panis. acor vini. rācor qzqz carnis. nidor ab assata fit carne. s. pede pedoz. Itē artocopus panis d^o cū labore fact⁹. ab artos qd ē pās r copos labor. d^o ēt alio significato pistoz q^osi artifex panis. sic ap^o Iuuealē sumitur cum ait. Salua sit artocopi reuerētia. Indulgere r^o inbiare in ante habitis exposita sunt.

C Lotricum aut vetularū remotio summopere ē apprecianda: earumqz accessus quanto rarioz tāto salubrior: ne dum venerit suggerat aliqd iqui natum: vel mancipio aliquid extrabat permollito. **Q**uā mancipioz raro inuenit clemētia: rariozqz in agonia constantia repitur. **A**e seducen ti mancipio in quo plenarie confidit dñantis dilectio. **Q**uid est tali sedius r qd tāto scelere grani?

C Lotricum aut vetulaz. In hac parte Boetius post pdicta ofidit qua manerie scholarib⁹ ipsis in psonis famulātibus puidēdū sit. Et duo facit. nam primo facit qd dñm est quo ad vetulas lotrices. scdo quo ad famulos subfidātes. ibi. **H**ospiciū r. Et dicit primo remotio. i. elongatio vetulaz lotricā. i. pānos lauantiū est apprecianda sum moze qz pro r. accessus. s. eaz vetulaz quāto est rarioz. i. tardioz tanto salubrior. Et rōnem subdens inqt. qm nedū supple ipsa venerit suggerat. i. latenter in aurem scholaris cōsulat aliqd ingnatū. i. pollutū quo. s. animus scholaris a studio verteret vel etiam ne ipsa extrabat a mācipio. i. famulo pmollito. i. inclinato verbis vetule. s. substantia dñi. Et hoc ideo qm clemētia mancipioz rara repit sed i agone. i. necessitate in qua amicus comprobā rarioz cōstātia mancipioz repit. **A**e iteriectio maledicentis est. **A**e in qz mancipio. i. famulo seducen ti. i. decipienti in quo. s. famulo dilectio dñantis. i. dñi ofidit plenarie. r inuebendo ptra talē dicit. **Q**uid tali sedius. i. detestabilis? qm vti Seneca refert. ipso nihil efficacius ad nocendū dño reperitur cum sit familiaris inimicus. **Q**uid etiam tanto scelere graui? q. d. nihil. **C** Nota agō onis. pugna mortis d^o vñ canis. In agone triūphali. r. hic at p necitate captū ē

C Hospiciū mundum: supeller mūda: r thozal dealbatum mancipiū prudentia rez eritis considerantis sedulitati dominice semper assistentis decenti vultu sunt componenda.

C Hospiciū mundū. In hac pte Boetius de puidēde famuloz subsistentiū eregē. Et duo facit. nam pzo facit qd dñm ē. scdo ptra infidelitatē maloz famuloz inuebitur. ibi. **Q**uid mancipio r. Et dicit primo qd hospiciū idest habitatio mūda. supeller. i. utensilia domus mūda thozal. i. lecti cooperimētū dealbatū supple oia ista sunt cōponēda. i. procuranda atqz disponēda decenti vultu. i. decenti ordine atqz dispositione prudentia mancipiū. i. famuli. cōsiderantur eritus. i. fines rez dñicaz. mancipiū dico assistētis. i. intendētis semp sedulitati. i. cure dñice. i. domini. q. d. qzqz pcuranda atqz disponēda sūt in scholarū mace ritū atqz necessariis hec oia cōponēda sūt atqz pcurāda puidētia atqz solertia fidelis famuli. nō famuli infidelis at qz neqz qui facie picturata operas prestat dño. qm vt sub dit in littera nil crudelius mancipio subtrahente r infide li. **C** Nota supeller lis. dicitur substantia vel facultas r

omne instrumentum r ornamentū domus r scribitur vno p. qm primam syllabam corripit. vnde Oratius. v. iam dudum splendet focus tibi munda supeller. Item thozal a thoro dñi est. r est longa mapa vel quicqd in lecto sternit

Quid mancipio subtrahente sedius. **C**unctos terreat infelix elimax ab eliminando dictus nomen ex re contrahens qui cum nicostrati munera suscepisset primo ei vultu seruuit blandiori omnia ad nutam administrans: fidelisqz per omnia extens fideliozem se promittēs: quicquid nicostrati fidelitas possedit ipsius commissum est infidelitati. **Q**uid plura cum nequissimi elimacis infelix prouidentia cūcta vidisset sibi suppeditari. carnum alimenta: pisciumqz fomenta: ceterarum rerū venialium commertia cūcta in duplo q^o essent appetiata dominicis auribus itimabat: sic qz totius substantie exauit incrementa. nicostratumqz in summam traxit egestatem r creditoruz diurnam exclamationem. **Q**ua nihil amarum menti imprimitur. **A**e creditoris insaniei. **A**d Arima vō nicostrati penuria eum in mancipiū erroris cognitionem perduxit. **T**arde vō elimacem super errore suo conuenit. quō audito statim i cōtumeliosa verba prorupit: dominicqz in visceribus mucronem sepeliunt. r que prius obmiserat secum asportauit: dominicumqz corpus canib⁹ reliquit deuorandum. **E**n quantum detestabilis proditoris impietas scelus perpetravit.

Quid mancipio subtrahente r. In hac parte Boetius post premissam bonoz famuloz prouisionem nunc inuebendo contra malos r quātum cauendū sunt psequit ponens tria genera ex his pte ceteris fore fugienda. Et diuidit in tres partes fm hec tria famuloz genera. nam in prima docet fugiendos seruos latrōes: secūdo bilingues ibi **S**eru⁹ bilinguis. tertio crudeles ibi. **S**eruoꝝ siquidē **I**ndima l duas nā pzo facit quod dñm est. scdo pposito erē plo ofirmat ibi. **C**ūctos terreat. Et dicit pzo qd famulus latro atqz fur summope ab hospicio remouendus est. qm nihil hoc mancipio subtrahente crudelius reperit qd exēplo elimacis confirmans subdit. q^o si exempla petis ifelix elimax ille scholaris infidelis dictus ab eliminando. i. corrodendo. r hoc dico ptrahens. i. accipiens nomen a re. s. corrodendo. hic elimax terreat cūctos supple dños ne sibi similes i famulātū coemāt. hic nempe elimax cū recepisset munera nicostrati illius sui magistri pzo seruuit ipsi vultu blandiore. i. blando atqz placito. r hoc ministrans. i. pcurans oia superius de fidelis famulo dicta ad nutū. i. voluntatē supple dñi. qz. r seruuit dico eris fidelis pzo tēpore atqz ēt pmittens se fideliozē fore in futurū sed mēte subdola. quare qzqd fidelitas nicostrati pdicti possedit cōmissum est subaudi ad disponēdū infidelitati ipsius. i. elimacis. sed quid plura cum ifelix puidētia. i. astucia atqz caliditas nequissimi Elimacis vidisset cūcta sibi suppe ditari. i. gubernanda atqz disponēda cōmitti ipse elimax infidelitatis seruus intimabat. i. insinuabat auribus dñicis idest ipsi dño oia alimenta carnum oia fomenta piscium ceterarūqz rez venaliū cōmertia fore appreciata. i. empta plus duplo qz eēt. qua qdem infidelitatis rabie tanto insisit vt sic hausit. i. in suos vsus quertit incrementa totius substantie. i. facultatis dñice. qz pro r. traxit nicostrati ipz in summā. i. extremā egestatem atqz diurnā. i. quotidiana exclamationē et infestationē creditorū qua. s. exclamationē r molestationē nihil menti. s. debitoris. imprimitur amarua

amarus. ve ergo infanti. i. furori creditoris. cu aut oia
 hec nicostratus. tu extrema egestatem atqz creditoz furo
 res incidisset tandem penuria sua ipsum in cognitionem
 erroris. i. faciozis sui elimacis pduxit. vo p h. spe nicostra
 tus coenit. i. in cam vocauit elimacē sup errore. i. facino
 re suo h. tarde. quo. i. qua puetide audito. i. pcepta elimac
 ipse prupit statim i vba ptumeliosa. i. iniuriosa. qz p r. se
 peliuit. i. infodit mucronē. i. ensem in visceribus dñi r que
 pzi? obmiserat. i. reliquerat hic secū asportauit. qz p. r. re
 liquit corpus ipsum dñicum. i. dñi deuorandū. i. laceran
 dū canib⁹. Deinde inuebens Boe. ptra hunc elimacē vi
 cit. en. i. ecce qzū scelus. i. pctm impietas detestabilis. i.
 detestāda pditoris ppetrauit. i. magistrū suū nedū bonis
 singulis expoliādo verūctiā ptumeliis afficiendo atqz tan
 dē post necem nephariā corpus dilaniantiū atqz deuoran
 tium rabiei relinquendo. C Notanduz est qz puenire mul
 ta significat que his metris cōiter recitāt. Conuenit alloq
 tur decet id sil' assimilāt. Exigit ad cās vocat r cōpellit in
 estqz. Pāngit adunatur r adunat pueniens est. Item mū
 cro cuiusqz rei acumen est. Et dñ a macros qd est longū.
 vñ sepe p gladio ponit. Et sunt sinonima ensis gladius
 mucro spata romphea r.

**Seruus bilinguis pcul expellat r ipsius nequi
 tia statz depōatur lz p sanguinitatis proximitate
 coniunctus erit.**

Seruus bilinguis pcul expellat r. In hac pte Boe. hz
 genus improboz seruoꝝ fugiendum fore ostendit. Et dicit ser
 uos bilinguis. i. fallax r duplex expellat pcul. Et nequi
 tia. i. fallacia ipsius serui bilinguis emittente. i. apparente
 deponat statim. i. mor. qzuis etiaz. i. non obstat qz si exi
 stat p iunct⁹ supple dño pmitate p sanguinitatis vel alio
 quocūqz vinculo pmitatis. C Notandū qz nulla pestis
 ad nocendū efficacior est qz seruo? neqz atqz dño duplex r
 inimicus. ipe eni noscit psciam dñi atqz secreta familie me
 ditat: seducit dñz atqz p adulatōdes ipedit ne videat orien
 tes lz ne veritate agnoscat. suadetqz occidētis iuitū r opa
 tenebray. C Nota bilinguis a bis r lingua dñ sicuti trilin
 guis. r dicit q duas linguas loqē r p similitudinē bilingues
 fallaces r duplices dicit q aliud in corde aliud in ore hnt
 vnde grecista. Duplicis ac cordis hō dñ esse bilinguis.

**Seruorum siquidem crudelitate multos vidi
 mus socioꝝ incurrere iacturam.**

Seruoꝝ siqdez crudelitate. In hac pte Boe. tertiu gen⁹
 seruoꝝ improboꝝ fugiendū fore declarat. r dicit seruo? crudel
 et fugiendus est qm qdē nos Boe. vidimus multos socio
 rū. i. scholariu incurrere iacturā. i. grane dānū crudelita
 te. i. malicia hoz seruoꝝ crudelium. sunt enim litū exfusi
 tatiū atqz pacis destructiui. C Nota lz iactura pprie nau
 torum sit: tñ pro quocūqz dāno alicui per violentiam illa
 to capi pōt. r sic in proposito captum est.

**Creditoribus at summa exhibeat debiti cōmē
 datio: dieiqz pferre semp p posse debiti fiat solu
 tio. Scholari vo cui pleno cornū copia non arri
 sit o quam dulcis est creditoris trāslatio affiniū
 qz suffragiū exhibitio.**

Creditoribus aut summa. In hac pte. Boe. circa p̄dicta
 atqz etiam dicenda quoddā de creditoribus scholariu in
 serit vt ostēdat qua manerie circa hos agendū sit dicēs. Eū
 necessitas ipa coegerit vt scholaris ipse a creditoribus res
 ipsas p vite sustentaculo mutuo recepit: qd agendū scho
 laris iquā summoꝝere pspiciat vt cōmēdatio summa sui
 exhibeat creditorib⁹ h est vt se summoꝝere creditorib⁹ suis
 exhibeat cōmendatū. qz p r caueat vt fiat solutio. i. soluat
 debitū p̄fir. i. statute diei. i. termino pagamēti atqz solu
 tionis. scholarū. n. cui copia. i. fortuna non arriiserit sup. i.
 bonis ipis exterioribus qz ipsa est dña. pleno cornū. i.
 habūdāter r affluenter o quā dulcis est transactio. i. p̄sta

tio creditoris. qz pro r exhibitio. i. traditio suffragii. i. ad
 iutorū affiniū. i. amicorū. C Notandū circa h qd dñ pleno
 cornū qz cū Hercules vellet deducere filiam cuiusdā re
 gis q dicebat deianira fluuius achelous quē transire ve
 bebat in diuersas formas se mutauit. Cū aut vitio in thau
 ri spēm se transformasset Hercules ipso deiecto vnū sibi
 cornū abstulit. qd copie. i. de fortune sacrificauit: qz qdē
 cornū fortuna mortalibus res exteriores ipartiret. r hinc
 tractum est qd dicitur fortunam pleno arridere cornū r.
 C Notandum creditor dicit q alienam fidem sequitur mu
 tuatam pecuniam numerando. Generaliter aut dicit ille
 qui ex cā quacūqz alienam fidem sequit. r vñ creditor qui
 credit debitoꝝ. debitoꝝ vo dicitur cui creditur.

**Prudentis et scholaris pstantia ip aliquo pfor
 te gaudeat spali cui ppriā possit detegere psciaz
 q nubila exite fortuna diligenter subueniat: moꝝ
 boqz vigēte sedalū se exhibeat Et si terra mortis
 caligo affuerit superstitēs facultates disponat. si
 vo viuus enadat. ab eo possit sustentari. pasci: de
 liniri r p̄olari: cubitū ducti. diuersis et partibus
 pcurari. vigente autem valitudine libellis gau
 deant pmutatim: qstiuiculis certatim cōmenda
 bili recordatione gradatim: castigationis felicitate
 cōuersim: diuersis etiā. variisqz iocorū generi
 bus dulciter obsequendo. Sicqz iter eos mutue
 dilectiōis pmaneat integritas: vt p̄meui tempo
 ris ros sit instilians in medio mundans in fine
 vero inebrians erit.**

Prudentis vo scholaris. Hec est tertia ps prime partis
 principalis h⁹ qrti capituli. In q Boe. postq ostēdit qstē
 scholarib⁹ ipis sagaciter puidendū sit tā circa ea q. i. ei⁹
 cōplexionē respiciūt qz et. i. in his q res ipsas exteriores
 respiciūt vt sunt p̄sone subsidiantes p̄cernūt. Hūc i hac pte
 facit h idē q ad socios. r dimidit hcc ps i duas ptes. nā pri
 mo facit qd dñi est. scdo deā sua exemplis p̄firmat. priā i
 duas. nā p̄io facit qd dñi ē. scdo vtilitates decz enarrat
 ibi. i. qd melius et. dicit p̄io. Cōstantia prudentis. i. sapiē
 ris. scholaris gaudeat ip aliq p̄forte. i. socio spali bono si
 ficto neqz adulatōis nota deprauato cui. i. socio possit de
 tegere. i. apire psciam. i. mentē ppriā qz. i. soci⁹ s̄bueiat
 .i. succurrat supple scholarī fortuna exite nubila. i. aduer
 sa. qz pro et. q. i. socius exhibeat. i. p̄beat se sedulū. i. diligē
 tem s̄bidio sup. scholarī vrgēte. i. p̄mēte morbo. i. aliquo
 et q disponat. i. ordinet facultates. i. res ipsas scholaris
 supstite. i. relicta. r h si terra. i. fera caligo mortis affuerit
 qd si euadat viuus. i. p̄ualeat possit sustentari pasci. i. ali
 dliniri. i. p̄ferri p̄olari. i. p̄olari cubitū ducti. diuersis et
 p̄tib⁹ pcurari. i. disponi r ordinari ab eo. i. socio. r hcc in
 aduerfa valitudine deā sunt. vrgente vo valitudine. i. sani
 tate r robore gaudeāt. i. gaudere valeāt libellis sup. suis
 pmutati vt sic aboz oia cōia sint r gaudere valeāt qstiuicul
 idest dubiis r interrogatōib⁹ doctriālib⁹ iter eos cā discēdi
 eroris certati. i. nūc arguēdo nūc replicādo aliaqz et alia
 pagēdo q i scholastico certamine vtilia dimoscūt. qz pro
 et gaudeant gradati. i. ordinarie cōmēdabili recordatiōe d
 qua in p̄mo caplo sufficientē dñi est cū triplex recorda
 tio decebat. et dico gaudeāt p̄uersim. i. mutuo et alterna
 tim felicitate castigatiōis. i. felici castigatiōe vt. i. se mu
 tuo i enormibus: caritatiue corrigant castigent atqz repre
 hendāt. et his oibus gaudeāt dico obsequēdo dulciter. i.
 planc sine oi disturbio variis et diuersis generib⁹ iocoz cō
 silio carbonis inquietis Interpoue tuis interdum gau
 dia curis. vt. i. mens amenitatibus atqz gaudioruz iocis
 alternatim refoueat. qz pro et vt integritas mutue dile
 ctioi. i. socialis amoris. sic. i. tali mō maneat. i. p̄maneat

Capitulum

inter eos, vt. s. ros. i. amor primei tps sit instillans. i. cōtinuo infundens vel inguttans. i. medio at temporis sit inundans. i. effluens. vō p sed amor ille socialis existat in ebrians. i. faciās ⁊ replens in fine. Vult dicere. Boe. talis sit amor inter eos sic ros q primo instillat. scdo mūdāt. tertio inebriat sic quoqz amor eoz in dies excrecat. C. No tandū q socius hic de quo Boe. i. lra loqz si discol? si bili quis neqz crudelis fore debet sed ille de quo Sene. loquens ait nullius boni possessio iucūda est sine socio: qui certe p ditiōes pprietatesqz qz fidelis amicus in se hre dō qz prima est q sui ⁊ socii idē nolle idēqz velle existat. de q pbnf. s. politicoz. Amicōz idē nolle ⁊ velle ē ⁊ Tullius ⁊ Salustium. Amicōz est si veri amici fuerint idēz velle ⁊ idēz nolle. Scda est mori p socio. de quo Varro in sententiis. Pro amico sepe mori ptingit. Tertia inseparabiliter p socio adheret. de quo Sertus pictagore. Amicus minime errat ille q p amico aliqñ nisi mors iterueniat se patur. Quarta est noria pcauere. de quo Apulegius platonius li. de politico. ⁊ ciuili. Socius vulpinus est q socio suo non pcauerit a pculo ⁊ delicto. Perfectus q socius est q socio suo circumspectiones adhibet ⁊ cautelas. C. Notandū Boe. appellat fortunā nubilā. i. obscurā siue cecam. depingebat. n. fortuna antiquus ceca qm ex ipromiso accedit ⁊ recedit. vel qz cecū reddit hoiez extollendo eū in prosperis. ⁊ deprimēdo in aduersis ⁊ eadē pene vba sūt in de psola. lib. i. metro. i. cum inquit. Nunc qz fallacem mutauit nubila vultum ⁊c. C. Nota teter tra. truz. i. niger vel serus sic in cantico. Tetrum cabos illabitur.

Quid dulcius. qd pclarins: qd certe melius: prestatis. n. amoris nulla fauoris adoptio pstat finē. inuidia vō si scdm qd euenerit in discēdo videlicet gratuita est: simplex at pprii auctoris cōsumptiua ē. C. Quid. n. dulcius. In hac pte. Boe. ponit vilitates que ex cōsitione socii fidelis oriūt dicens. Quid. n. dulcius. i. iucūdius ē. qd ve pclarins. i. lucidius: qd qz meli? subaudi b sociali amore atqz pfortio. q. d. nihil. ⁊ rōnez b? sibiū gēs ait. qm nulla adoptio. i. pūctio amoris pstat. i. veri ⁊ pfecti pstat. i. admittit finē. i. terminū fauoris subaudi: s. in eū est duratura. Et tunc antipophorizando ⁊ euidā tacite qdī rñdēdo dicit. Posset. n. qd dicere supra pte dixisti q mutua iter socios dō ē qstūculay certatio. verū si hec certatio quādā inuidiā igesserit nūqz hec socialis nex? erit dissolutiua Ad b rñdens dicit q si inuidiā s. qd ipsecta euenit i dicēdo: b certe gratuita ē. qm ē itellect? acuitiā qre societatis hmdī nullo mō destructiua. si vō simplex. i. pfecta inuidiā irreperit qd in vera societate haud quāqz ptingere phas ē. hec certe ē psumptiua pprii auctoris. C. No tandū Boe. in lra p tendit talē rōnem. Illud cui? fauor ⁊ tranquillitas in eū est duratura illo nihil ē lucidū? amor verus socialis est hmdī g? ⁊c. maior nota minor. p. in lra. C. Notandum circa b q dicit inuidiā simplex pprii auctoris est psumptiua. iter oia vitia minus excusabilis ē inuidiā qm vntū sp ē ipugnata. hic tull? i rhetorica vntū comel est inuidiā. ⁊ itē aliū. Semp vitutes inuidiā seq? feritūqz summos fulgura mōtes. Hoc vitū demōdes hnt hūane i uidentes pli. quoz filiū pditiōis sūt hoies mūdi alterius bonū pferre dolētis. qb? mos est oē primoz appetere dicentes illud Quidū pzo de arte. fertilior seges est alienis sp in agris. Uicinūqz pecus grandius vber bz. Cui? qdē viciū rabiē acerbi linoris vt Claudianus ait i maior. Nūlla ges placare pōt pterqz auctor pprius. ⁊ inde Orati? i eplis. Inuidus alterius rebus marcefcit optimis. Inuidiā sicul non inuenere tyranni. Adaius tormentū: qm vt in lra Boe. ait proprii auctoris consumptiua est.

Cū at parētis mei pudentia eius colloqo vt asolet diebus paucis pmittēs cōsolari: ait athenas studiū ob causam me misisset. vnicū custodē vite mee inuēi noie fauoneū nō a vēto sed a fauore de

notatum. Hic cū me insperisset iti nere fatigatus diuersa cōsiderantē: creberime suspirantē: qsiuit cuias essem: secūqz me adduxit curialr cōsolans breuiter ingrendo si ob studiū cā; illuc venissem: cuiusqz professionis eēm: cuiusqz facultatis: post tridū: noia vicoz oñdēdo angiportoz cōfraga dicens hic vigent pflagia caldeorum ptholomei non latens glia. Aristotelis sincera veritas: platonis probata diuinitas. zenonis cōcretio: peribonii dilectio: pictagore promissio. Hōeri ylios. ⁊ labor Theleos: euclidis theoreumata: daretis porismata. Hypocratis scrutinia. hic viget ariopagi efficacia: legū pitia ypodromū confusa gloria: circi victoria: palestire potentia: cestus fulminatio. missilium elatio. nautarum exclamatio: iuente peruagatio. coree conuentio.

Cum at mei parentis. In hac pte Boe. supradcā exēplo a seipso accepto pfirmat. d. Cū pudentia mei parētis misisset me athenas ad has scholas vles grecie ob cāz studiū promittens vt assolet parētis ē. i. vt fieri solet psolari me supple Boe. eius allogo. i. eius lris paucis dieb? i. infra paucos dies ego Boe. inueni athenis vnicū custodē ⁊ vucem vite mee noie fauoniū denotatū. s. nō a vento fauōio sed a fauore. i. amore. Hic nepe fauoniū cū insperisset pzo me sup. Boe. fatigatū. i. festiuz itinere. ⁊ vidisset me cōsiderantē. i. meditantē diuersa atqz insperisset me suspirantem creberime. i. sepiissime. tādē qsiuit cuias eēm. i. c? gentis qz p ⁊ adduxit me secū psolans me curialr. ⁊ b dico ingrendo breuiter si ob studiū causam illuc. s. athenas venissem ⁊ c? facultatis supple si diues aut paup cuiusqz pfectiōis. i. scie. oñdēdo mibi Boetio post tridū. i. post tres dies noia vicoz atheniensū atqz pfraga. i. tortuositates angiportoz illoz vicoz strictoz vbi schole stabāt atqz scie exercebāt vt qdā sanctiūt: v? pfraga. i. clamores aut loca clamorosa angiportoz illoz portū vel vicoz. Cape qd libz di. hic demōstratiue loqz. hic. i. in hac pte vigent. i. docētur pflagia. i. futuroz pfectiā. Caldeoz haz gentiū q pl? ceteris diuinitatib? insitebāt. hic. i. i hoc loco viget nō la tēs imo famosa glia. Ptholomei illius astrologi. b sup. viget sincera veritas Aristo. ⁊ bene sincera qm q ab Arist. recedit a veritate quoqz recedit cōmētator. hic sup. viget probata diuinitas. i. diuina sapia platonis. Hic nepe plato tāta de diuinitate docuerat vt ⁊ diuin? appellari meretur. hic. i. in alio loco. s. viget cōcretio. i. rōnum cōpilatione zenonis illius pbi rōnum inqz quib? qdraturā circuli nitebāt cōprobare. Peribonii quoqz illi? magi dilectō. i. doctrina quā d dilectōe pscripterat sup. viget b. b. s. alio loco viget pmissio pictagore b? pbi Italici q pmit? aias i uenit fore imortales et de aliis corpib? trāsire pmittebat di. primo se fuisse euforbiū. scdo talidē. tertio hermotinus qrtio pstrū. vltio pictagorā. ⁊ hāc opinionem secut? Quidius methamorphoseos lib. 15. de pictagora sic inqt. Ipe ego memini troiani tpe belli pātoida euforbi? erā cui pectore quōdā Hēsit in aduerso grauis hasta minoris at tride. Et Oratiū in carminib? Hēsitqz tartara pātoidem itez iā orco demissū ⁊c. Et b volēs Boe. inqt. pictagore pmissio. Hōmeri ylios sup. viget b. b. ē doctrina Hōmeri quā de bello troiano pfinerat. b qz vigēt theoreumata. i. regule et ppositiones geometricales euclidis b? pbi atqz geometre. vñ theoreuma diligēs et apta vboz descriptio vel regla ē inde regule geometre theoreumata qsi aptiōes dicte sūt sicuti hec. oē torū est mai? sua pte. s. i. si ab eālib? eālia demanēt remanētia erūt eālia. b vō sup. vigēt Arto mata. i. sophismata michasi b? pbi q de musica ediderat. vñ anxioma s. m. Hōguitiōes pcatenatio loquēdi vñ sic sūt sophismata

sophismata. Sapientia vero dicitur quod sunt plura et maxime propter
 nes i topicis. Sed autem super viget aporismata alia ista habet proposita
 mata et veritas. id est apte probationes et de a porro. quod est aptio
 quod daretis illius historiay troianay scriptoris qui aliam
 post erutu corpore solam vmbra fore assererat. Sed quod viget scriu
 tinia. id est inquisitiones ypoctaris illius medici. et bene inquisitiones
 ypoctaris documeta non nat quoniam p multas inquisitiones et erpi
 menta i arte opatiua medicinali deuentu est. Sed in hoc loco
 sup. viget efficacia. id est vigor arriopagi. id est vici vbi scole pbo
 rum pshstebat. a quo vico et dionisi sancti arriopagita dicitur et
 Et de ab ares quod est vitus et pagos quod est villa quoniam i vico illo
 scia de na discebat. quod p et pttia. id est sapia legu viget. Sed et p
 scia iuris pttia de iurispit. post hoc quertit se ad publica
 spectacula ostendit ex ordine sibi singula ingit. Sed et p fusa glia
 id est inanis ypodromii illius loci quod pbanit eg ad lucta. et de
 ab ypos quod est equus et dromos grece quod cursus sonat inde
 ypdrom. id est loci quod eg cursu pbat vel hz alios ypodromii
 id est loci deambulatorii sup. supra que hoies abulat. et pro
 nit ab ypos quod est sub et dromos curuitas. vel ab hyp quod
 est supra et dromos cursus quod desup hoies currut et abulat
 quoniam se arc deambulatorii palacioy. vbi de in legenda sci
 Sebastiani tunc iussit. eu in ypodromio palatii tadu fult
 gari et. vbi ypodromioy decet pccit loci hic sit duoden. vi
 ctoria circi illi loci viget. Sed et p dalestra. id est loci lucte viget. Sed
 et fulminatio. id est iactio cestus hz insti viget hec. est. n. cestus
 us. ui. coriu cu plubo ifuso quod man suas pugilles munit
 et seinnice cedut. et de vulgari vocabulo plubata. Elatio. id est
 eleuatio missiliu. id est teloy viget. Sed et exclamatio nautay vl
 get hic Loree. id est ludicris saltationisqz puentio viget. Sed et c.

Cu ergo hec et alia multa fauonii mihi intinual
 ser liberalitas quod na mihi eet facultas quoniam fuit quate
 qz expense loculi mihi posset sufficere numero si
 tas: cuiusqz discipline eet mihi pmprior metis in
 tentio. **D**ib sibi igit p ordine rnsis quod da memo
 ria dignu amicis auribus istillauit. quod. id est pccitati
 pecunie diliget iustiterez: quoniam pudori pstanteum e
 stulte comissa dilapidare: cogenteqz necessitate
 pudore me repatriare confusu. aliud et nona via
 ronis erorbitans ppalauit: vt si alicui discipline
 me inserere. prius diligenter inspicerem si bonis
 moribus obediret. liberalium artiuqz vbertate ti
 tulus polleret: reotaqz oi negligetia suoy p fessio
 nis vt p tridnu eu diliget audire. cunctaqz p fidera
 re vt si bon eet lz balbutiens n tn ab eo discedere

Cu g hec et mlti alia. i hac pte Boe. post qz ostidit quo
 fauonius ipse cuncta quod athenis publica foret ostidit atqz di
 uersas pboz sectas: qbusqz in locis studia sua exercebant
 monstrauit. Sed pnter sibiugit quo fauonius ipse Boetiu in
 struit quod studio atqz quod manerie i his atqz circa qlibz gerere
 dz. Et diuisit in duas ptes. na prio dat ei plura documeta
 ta. scdo circa ea oia quod da notadu subiugit ibi. si e at digna
 pria in duas. na prio fac quod deum e. scdo Boetius ponit
 ips ipm in quod athenas studuit ibi. fidelit et. Et die cu me
 ra liberalitas fauonii supra notati scimasset. id est demoftraf
 set mihi hec oia supradca atqz alia plurima quod forte breu
 tatis ca siletio pteriuuit. quoniam fuit supple fauoni a me boetio
 quod na eet mihi facultas. id est rez copia. quod p et interrogauit cui
 discipline itetio mee metis eet pmprior tade oib sibi p
 ordine respdis quod da memoria dignu amicis. id est amicabi
 libus auribus istillabat meis. Et h primu documetu est
 quod sibi tradidit. id est vt paritati pecunie sp diliget iustiterez no
 qd illi paritati quod p digalitati opposita est hz mediocritati
 Et rdnem sibiugēs di. dilapidare. id est inutilit expedere comif
 sa supple a paritib pstanteum. id est psonu e pudori. quod d. pu
 dor e comissa stulte lutiliterqz expendere et cogete. id est vrgere

necitate repatriare p fusus pudore. Deide fm documetu
 sedit dices. Id e fauoni ppalauit aliud si erorbitat. id est
 aberras. vel deusas a ronis via. id est. vt si ego Boe. insere
 re. id est imittere me discipule alicui. id est magi quod respiceret pri
 bn et maturo p filio pqreret si magi ille obediret bdis et scis
 morib atqz polleret. id est resplenderet. titulis. id est insigniis libe
 raliu artiu. atqz si ipse magi indulgeret. id est vacaret p motu
 suoy scholariu et h remota oi negligentia ingreret et pspi
 ceret et pfectiois eet atqz p tridnu cum audire cunctaqz p f
 derarem vt si bon eet no discedere ab eo lz balbutiet. id est
 male loquet. vel si cecitas. id est ignoratia. id est magi illius eri
 stes nouerca. id est. Sria sibilantatis detineret aures stultoru. id est
 idotoy simulacro. id est fictoe falsa similitudine efficeret retro
 grad sic vt eu dimittere sup. admouit. fauoni. hic quod da
 notabile deum his aditices igit sigde p certe malo. id est magis
 volo reliniri. id est edoceri fructu. id est doctria balbutientis lz te
 diola. id est tediu igeneret qz gliari dulcore. id est ficta dulcedie
 seductis. id est dicipit cecitatis. id est ignoratie. **C** Nota du. **B**.
 pspiciens p digalitate scholarib sicuti et cuilibet nimiu ee
 danosam atqz i miserie egestatis iteritu atqz tade pudore
 atqz fabule nedu notis hz et ignotif iductiu sum opere pcc
 tate h e liberalitate quod i modestia et temperantia p ficit. comdet
 pplecteda. **C** d filio cathois quod bis vrbis quod id e pccipit. **M**e
 tibi quod desit q fittis vt ere pce. **C** itqz quod e serues sp tibi de
 esse putato. **C** Notandum circa hac ptem vbi dicit prius
 diligenter inspicerem et. **L**ibros euoluere seu legere p stu
 dio si suffic hz doctores iddeos audire pgruit. **S**i qz g do
 ce fieri cupiat doctiu viz eligat cu doctoy insufficetia via
 discipule claudat doctiu lz illu varrone p fule elige quem
 magis mireris i suis qz in aliis. nil. n. magnifice voce
 bit quod a seipso nil vidicerit quod et Boe. ipse in inferiorib at
 testas ait. **A** d ferrimi quod ppe igeti e vti iuetis et no iuenedis
C Nota circa h quod dicit. **A** dalo sigde balbutietis et. **M**e
 mo hz exteriore apparetia qua na sibi indidit aspennend
 e quoniam ignozatur vtus intranea auctoritate eccliaf. it. **M**o
 laudes viz i sp sua neqz ignas hoies visu suo. et catho mo
 ral. **C**orporis erigui vires ptenere noli. **C** d filio polet cui
 vi na negauit. **I**nterdu. n. pcciosiora sut pui corpusculi va
 scula vti seme lapilli qz testant. **S**ic et quod sagar na balbu
 tiendi ligne vitio subtraxerat quoniam qz p filio atqz itelligetia vbe
 ritate refartit. **I**nde vulgare h. **A** d lioza sunt vulnera dili
 getis qz fraudulenta vba blandientis. **C** Nota balbutie
 tis in superioribus expositum est. c. z. i ea parte cu de vio
 lentia agebatur. **S**imulacrum imago vel effigies dicit. et
 dicitur a simulo as. quasi rem aliter ostendens quod sit.

Feliciter at his et aliis secretis instructus anis
 duobus de viginti athenis coualui. quicquid mali
 exptus ad boni tui vestigia sp sui anhelas. **N**on
 enim e dignus dulcoris acumine qui amaritudi
 nis nequiuu inuiscari grauamine. **H**erodiani
 Aristotelisqz discipline sp adherens. aliozomqz
 scintillulas diligenter menti mee comendami.

Feliciter at his et aliis secretis. **I**n hac pte **B**. ostidit qz to
 tpe post supior instructione fauonii athenis in p fmo studio
 pmaserat doctrinis pboz insidit dices. ego Boeti in
 structus. id est iformat bis sup. p dicitis et aliis secretis. **S**au
 di ab ipo fauonio pualui. id est pmasi athenis anis duob de
 viginti elegatia e. id est anis. id est. q snt viginti de pta duob. an
 helas. id est. itedel sp ad fastigia. id est sumitates bdi. id est virtutis et
 sciaz qz qd et mali. id est aut egestatis aut pcurie aut et oppro
 brii expti sui. id est passus sui. et ide quod da st des puerbiu igit
 et his. **M**e. n. no e dign acunie dulcoris qui nequiuu i
 uiscari. id est irretiri grauamine amaritudinis furta illud. dul
 cia no meruit qui no gustauit amara: et seqt qz pboz do
 cumetis atqz istitutis tato tpe inuigilant dices. et ego **B**.
 adherens sp istitutis atqz tradidit herodiani illius pbi
 atqz Aristotelis illi pbi comedam meti mee scintillulas

Capitulum

.i. documēta et traditōes aliorū p̄borū etc. ¶ Notādū q̄ he
rodian⁹ sūm⁹ fuit ille grāmatic⁹ atheniēsis ut quibusdā
visum ē quē et appolloniū p̄scianus isecur⁹ ē. fucrit. n. illi
duo ut p̄scian⁹ ipse i maiori testat⁹ excellentissimi ap̄d gre
cos grāmatic⁹. s̄ de aristotele atq̄ ei⁹ laude satis i sup̄io
ribus dicta sunt cum de logicis institutis p̄tractatū ē: s̄
quid fastigium sit ibidem dictum est quare ibi videas.

¶ Ne paupertatis facultati p̄ntis operis deroget
simplicitas. p̄fundat desp̄atio: affligat desolatio
quoddam cunctorum nature cōe dignū durim⁹
examinū cōmittendum.

¶ Ne paupertatis facultati p̄ntis opis. Nec est sc̄da ps p̄ci
palis h⁹ capli i q̄ postq̄. B. determinatū de sagaci schola
riū p̄uide. et h⁹ q̄ ad eos q̄ rez copis p̄stāt atq̄ necessa
riis oib⁹ pleno cornu habūdāt. nūc vō facit h⁹ idē de his q̄
paupertate grauati quotidianū victū labore atq̄ industria p̄
curare cogūt. Et diuidit hęc ps sc̄da in q̄tuor p̄tes. nā p̄
mo p̄mittit paupertati ip̄i p̄fulere atq̄ documētis quoad
possibile fuerit obuiare. sc̄do plura enarrat q̄ ut plurimū
scholarib⁹ penuriā atq̄ egestatē inducūt. et h⁹ idē ut facili⁹
remedia in h̄riū s̄ministrat. tertio q̄dlibz p̄dictoz p̄siliū
administrat. q̄rto ex his oib⁹ qua manerie p̄ferēda paup
tas existat p̄cludit. sc̄da ibi. Lū ē. tertia ibi. i. ¶ Parentū
detestabilis. q̄rta ibi. Sit g⁹ tuta paupertas. et p̄io dicit
nos Boetius dignū durim⁹ cōmittendū examini. i. decla
rationi illud q̄d cōe est nature cunctoz. et h⁹ ne simplicitas
paupertatis deroget facultati p̄ntis opis atq̄ desp̄atio p̄sū
datatq̄ ne desolatio affligat. q̄si diceret. Sūt plurimi q̄
forte ob inopiā atq̄ expensaz carētiā studio vacare despi
ciūt atq̄ sic q̄d nā donauerat egestate atq̄ rez penuria d̄
prauat: ne quēq̄ paupertas hęc ab hoc sc̄o p̄posito s̄tra
hat nos. B. durim⁹ dignū et rōni p̄sonū paupertati schola
riū quoad possum⁹ remediis obuiare. Itē duo plura si
gnificat ut h⁹ metro. notat. Duco desp̄olat reputat trahit
et p̄p̄riū dat littera vō idēz q̄d reputare significat sic in li
teris scribit. dignū durimus vobis intimandū etc.

¶ Cū at scholaris egestas diuerso p̄cedat stuitu
tū pp̄ affiniū tenacitatē: tū pp̄ eoz iundātis p̄cel
le penuriā. tū pp̄ vitrici iuuaminiis icōstantiā. tū
pp̄ germane nubitatis instantiam: tum p̄ofter
ipsius priogeniti militie nimiam icuriā. tū pp̄ fa
miliaris aduersionis versutiam: generali stemate
perusi dignum durimus consulendum.

¶ Cū aut scholaris egestas. In hac pte Boe. enumerat ea
que ut plurimū scholares in penuriā atq̄ egestatē p̄trahūt
et diuidit hūm q̄ ponit p̄tes eoz q̄ egestatē causant. Et dicit
aut p̄ h⁹ cū egestas. i. penuria scholaris procedat. i. causat⁹
diuerso intuitu h⁹ ē ex diuersis causis. tū. i. p̄io pp̄ tenaci
tatē. i. paritatē affiniū. i. tā parentū q̄z amicos. tū supple
sc̄do pp̄ penuriā iundantis p̄celle. et fluctuatū et p̄clitanti
miserie eorūdem. tū sup. tertio pp̄ icōstantiā iuuaminiis. i.
adiutorū vitrici. i. patrini vel patriastri. tū sup. q̄rto pp̄ in
stantiā germane nubitatis h⁹ est pp̄ desp̄olationē sororis
tū. i. q̄nto pp̄ incuriā. i. negligentia militie. i. v̄hariōis pri
mogēiti. tū. i. sexto pp̄ versutiā. i. prauitatē atq̄ deceptio
nes aduersionis familiaris. Lū g⁹ supradē oia sint q̄ plerū
q̄z penurā scholarū p̄curēt. nos B. dignū durim⁹. i. re
putauim⁹ p̄sulendū sup. scholarū iopie ḡnali stemate. i.
discendi ordine. ¶ Nota vitricus patrini vel patriaster
est. s. q̄ vroz ex alio viro filii vel filia h̄ntē dicit et corripit
penultimā. vñ Quidius de remediis. Vitricis et gladiis et
acuta dimicet hasta. Nouerca autē ē q̄ maritū et alia vro
re filium. vel filia h̄ntēz dicit q̄z ut plurimū iniustas dicit
mus vñ quidam. Gaudet in afflictos sentire nouerca p̄as

¶ Parentū detestabilis adūca tenacitas p̄cum
instātia p̄molliē: tediōsisq̄ affatib⁹ plerūq̄ dissol

uit: fletibusq̄ tēpestiuis delinē: p̄missis fallaci
bus plerūq̄ exercitat: munusculis affectuosis di
soluit: adulationē si tēpestiua fuerit p̄forat: si min⁹
solidat: adamantina l̄z fuerit exemplari cōmonitu
destituit: aliorumq̄ rogatibus exercitatur:

¶ Parentū detestabilis etc. In hac pte. Boe. post narra
tionē eoz q̄bus scholaribus ipsis ut plurimum paupertas
imitat⁹ nunc remedia ad q̄libet oportuna s̄iungit. Et di
uidit in sex p̄tes hūm sex remedia sex causis paupertatē indu
centib⁹ appropriata. sc̄da ibi. Inundantis. tertia ibi. ob
sego. q̄rta ibi. Germanici festinantis. q̄nta ibi. Germane
nubilib⁹ sexta ibi. Tēacitatis industrie. p̄oit g⁹ p̄io reme
diū h⁹ primū q̄d ē parentū tenacitas q̄ q̄nq̄ tāta existit ut
et nisi arte et obsego flecteret filios in extremā labi p̄mitte
ret egestate. Cuius tenacitatis moderamē. B. scholarib⁹
ministrans his ingt v̄bis. Detestabilis. i. odiosa atq̄ adū
ca. i. auara tenacitas et h̄i adunca ex similitudine dēn ē adū
cū. n. curuū sonat vñ. Curuū se p̄bet q̄d edūcū crescere ōz
Auaritia q̄z nimia sua inflexibilitate et tēacitate merito cur
ua dicit v̄z. vñ adunca tenacitas. i. auara paritas parētū
p̄molliē. i. dulcessit et flectit instātia s̄baudi multa p̄cū. i.
supplicationū. q̄z p̄ et dulcessit et p̄molliē tediōsis v̄bis s̄
audi desp̄catus frequēter geminatis et ex p̄nti nimia replē
catione tediū igerentib⁹. et plerūq̄. i. sepe supple tenacitas
ipsa parentū dissoluit affatib⁹. i. ornatū et politis p̄uasio
nib⁹ filioz. q̄z p̄ et delinē. i. p̄molliē flectit tēpestiuis sup.
p̄ loco et tpe. atq̄ q̄nq̄ tenacitas ipsa exercitat fallacib⁹. i.
falsis p̄missis. s̄lir dissoluit interdū munusculis. i. donis
affectuosis. i. affectatis. et p̄forat. i. ingredit sepius adula
tione. i. blādimentis. et h⁹ si tēpestiua fuerit sup. loco et tpe at
q̄ p̄grua manerie. q̄ si min⁹. i. nō fuerit s̄baudi tēpestiua
ipsa adulatio: certe tenacitas ipsa p̄solidat in penis. et sup
tenacitas ipsa parētū p̄it⁹ destituit monitu. i. p̄uasione
exemplari. i. exēpla adducētē. l̄z p̄ q̄uis et fuerit adamātia
. i. auarissima p̄ similitudinē dēn ē. sic. n. adamas ferrū at
trahit. sic q̄z p̄c⁹ rauar⁹ p̄tinuo reb⁹ non h̄ntis inflexit. s̄lir
quoq̄z tēacitas parētū et exercitat. i. cōmonet sepi⁹ rogati
b⁹. i. intercessiōib⁹ alioz. s. amicos. ¶ Notādū scholarca
ipsi circa p̄tes et amicos tenaces et p̄cos q̄ difficili flecti q̄
unt sicut gutta circa lapides durissimos se h̄ntē v̄nt respi
ciāt. n. nō vi cas⁹ atq̄ p̄dēris guttā cauere lapidē s̄z assī
duitate et instātia. sic et parētū p̄citas l̄z nō vna sola instātia
flecti atq̄ deliniri possit ipsa salē nūc decies imo pluries
geminata valeat deliniri. q̄d si huic assiduitati et instātie ars
affuerit certe i meli⁹ op⁹ p̄p̄abif. nā ut igt. ¶ Nāp̄bil⁹. ar
alof fragit et fortes diruit v̄bes. Arte cadūt turre arte le
uat on⁹. et itē. Qui. d. arte. Arte cite veloq̄ rates reoq̄z re
gūt Arte lenis curr⁹ arte regēd⁹ aoz. ¶ Notādū h̄z thomā
sc̄da sc̄de. q. i. s. Inter placidū adulatorē et blāditorē h̄ ite
rest. ¶ Placid⁹. n. ille ē q̄ sola itētiōe dlectādū loq̄t. s̄z blā
ditoz itētiōe lucrī cōsequēdi. Adulator vō cōit vitricis attri
bui solz. verū tū ē q̄ vñ p̄ reliq̄ ap̄d auctores sepi⁹ p̄tū ē

¶ Inundantis p̄celle penurie p̄ laboris incrementa
pp̄riū obtēperādū ē scriptitādo: trituras colligen
do: are as mūdādo: ad tps seruēdo. si tū ingēiosa
scribendi facultas motū coegerit voluntarium:
necitatis stimulū dignū durimus inbibere.

¶ Inundantis p̄celle penurie. In hac pte. B. p̄oit sc̄dz reme
diū h⁹ sc̄dz q̄d ē parentū inopia atq̄ paupertas. et duo fa
cit. nā p̄io remediū p̄oit. sc̄do q̄dā circa h⁹ notādū cōmo
dius s̄necrit. ibi. Lauendū ē. n. et dicit q̄ si parētū torq̄at
egestas obtēperandū. i. p̄sulendū ē penurie. i. miserie inū
dantis. i. habūdātis vel p̄clitantis et fluctuatū p̄celle p̄
incrementa. i. augmēta laboris videlz scriptitādo. i. scribē
do alia l̄ra h̄z scriptitādo triturat. i. melle colligēdo et v̄
tritura a tero. q̄z terit in area. Areas. i. domoz et alioz lo
coz planicies mūdādo: s̄lir seruēdo ad tps s̄z tū iter oia h⁹

nos durim? .i. reputauim? dignū ibibere. i. cobibere et re
seruare stimulu. i. pūcturā necitatis. i. idigētie sbaudi scri
ptura. et h si facultas. i. ars ingeniosa coegerit. i. spulserit
motū volūtariū. i. ipaz volūtate sup. ad h faciēdū. **C** No
tandū paupras hmoi de q in h scdo remedio intēdit et si
supra vires intēdat patienter tñ sufferēda est. Exēplo ma
lor nfoz q pauprate placidā atqz acceptā ob amorē pbie
i dies excoluerūt. sic Diogenes pbuſ vt refert. Sene. pau
pate gaudere voluit. pauprateqz potētias seculi supare.
Erat nēpe Alexādro oia possidēte potētior cū plus eēt qd
iste nollet accipere qz qd Alexāder dare posset. Ufus. Mo
lus erat vt Hieronym? J. Iovinianū refert duplici pallio
pp frig? .i. p. cellario habuit atqz clauā ob frigidita
tē senectutis sustentādā. verūtū qm nā ipa aliqb? indiget
qb? ad pbandū validi? sustēte? agruū ē vt qd fortuna ex re
b? exteriorib? assūperat labore atqz industria qgraf vt sic
ficuti in supfluis nā nō habūdat sic qz in necessariis haud
qz deficere dinoscit. labores vō r industrie qb? bec ne
cessitas reprimit. sē qz hā cōnumerat qbusqz i remediū ad
egeſtatē si pulſus fuerit nullo tibi tpe nāc cōmoda deesse vi
debis. Jte area locus est ad excutiendū frumēta apt? vl? dī
tabulaz eqūlitas: vel domoz latitudo. Ide arcola vīminu
tiū. quocūqz tñ mō capiāſ bñ i pposito applicatū puta.

C Lauendū ē tñ ne deliciosus mētē excitet appeti
tus. lucrūqz eneruet sirenofuz: cōiter scribētū p
diga raroqz fidelis defraudet adlatio: familia
rifqz sinistra visu vel auditu ebibat quicquid scri
bentis dextra permollitur.

C Lauendū est tñ ne delitiosus. **Hic. B.** circa prio dcm re
mediū qdā notabile obseruādū sbaedit. r diuidit i duo
nā prio facit qd dcm ē scdo exēplo dca explanat. ibi. Gle
beonis negtia. Et dicit **B.** q in his supradictis r pcpue
in scribēdo summope cauendū est ne appetit? deliciosus.
i. voluptuosus. r luxuriosus tā ea luxuria q i ornatis? est
qz ea q in cōmestatiōib? atqz coitu pſistit iuxta satiricorū
partitides qcuqz tāde sit cauendū est ne mētē scholaris ex
citet. i. cōmoueat sup. ad aliqd turpe pagēdū atqz sic ener
uet. i. exbat fundit? r eradicet lucrū sirenofuz. i. attractiuū
r deceptorū. cauendū qz ē ne adlatio. i. blādities pdiga.
i. larga q ad excessum. qz p r raro fidelis defraudet sup.
mentē scholaris. q. n. canēdū est ne adlatiōe r fictis oble
tamentis scriptoz tanto inuisceſ vt sic studio se postero
rem pſtituat. qz p r summope caueat ne sinistra sup. man?
h ē infidelitas familiaris ebibat. i. sbaibat visu vel audi
tu qd. i. oē illud qd pmollit. i. lucrāſ dextra. i. labor r si
delicias scribētis. **C** Notādū circa hām tria sūt mala que
picipali? scholares sicuti r quelibet ab abusu cōqstoz ter
rere dnt. **I** pūmū ē spūaliū bonoz ptept? q abusu hūc
pſegit vt p3 de esau. genesis. 25. q. p. lētis pmogenita ven
didit oia. Scdm est paupras vſqz ad medicitatem. hoc p3
in filio pdigo. luce. 15. q post dissipatā sbaam ad tāā pe
nuriā deuenit q cupiebat replere ventrē de porcoz siliqz
h nemo illi dabat. Tertiu est rapie pctū r h tāgit catho
cū dicit. Utere qſitis h ne videaris abuti. Qui sua cōsu
mūt cū deest aliena sequūt. **C** Notandū circa h q dicit
sirenofum lucrū. Sirena vel siren monstrū marinū est qd
dulcedine sui cantus nautas ad se trahit r submergi facit
hic a sire. i. tractu dcm ē. Sic qz lucrū dulcedie sua hoies
ad se attrahit atqz tandem attractos in gehēnā perducit.
quaf dcm est. **P**ecunia tua tecū sit in pditiōe. bñ g? lucrū
sirenofum. dicit. i. attractiuū r dolosum.

Glebeōis negtia: nō obſtāte parētele gra quan
tū discēdi icōmodū vtutūqz dcremētū mibi ptu
lit sub herodiano militātī. Deficiēte plerūqz pa
terni cēsus igniculo more p̄tar ato merorē cauti?
durimus mitigare aliqd iprimēdo arbitrātes tu
ti? egere q̄ uelle lōgi laboris itiera r̄patriādo sui

tus arripet. **A**ffimib? itimauit glebeōis nequitia
me pestiferis scriptoz sedib? ibni lucroqz seducē
ti diuti? gloriari. Ad malū plerūqz parētis pm
ptior intētio igne euaporauit in rinfeco solitoqz
priuauit subsidio: r priusq̄ exi? acta pbasset: nō
declinavit amentia. p̄cumqz in nullo profecit in
stantia. post bimatum delatoris notoria traditio
remansit. sed non inulta recessit.

Glebeonis negtia nō obſtāte. **Hic. B.** exēplū pdictis sba
nectit dices: quātūcūqz r incōmodū vis. ēdi r vtutis decre
mētū negtie glebeōis. illi? scholaris nō obſtāte gra. i. fa
uore. parētele. i. parētis mei q sibi gratiosus extitit ptulit
sup. vt stati sbaungeſ mibi **B.** militātī. i. studētī sub hero
diāo. i. sub ipō magfo. nihilomin? nos. **B.** deficiēte nobis
plerūqz. i. sterdu igniculo. i. adiutorio paterni cēsus dignū
durim? mitigare more. i. remedio p̄tarato. i. p̄miso mezo
rem. i. tristitiā paupratis aliqd iprimēdo. i. scribēdo arbi
trātes tucius. i. securius detegere nos inuitū. i. in labore
r pauprate q̄ arripie iūnera lōgi laboris repatriādo. De
inde. **B.** icōmoda sibi a p̄fato glebeone illara enumerans
dic. s3 qd cū nos **B.** vitā nostrā labore manuū sic vt p̄fer
tur lucraremur. negtia r sinistra prauitas glebeonis itima
uit. i. notificauit affimib?. i. parētib? atqz amicis. sup. incif
bul. i. instrui me Boetiū pestiferis sedib?. i. in cathedris
pestē inferētib? scriptoz. i. cathedrātū atqz intimauit me
gliari. i. q gloriarer dūti? lucro. i. in lucrū seducenti. sup.
quēadmodū supius oñsum est. qd vltra intētio. i. amor pa
rentis exis plerūqz. i. sepi? pmptior ad malū sup. opinā
dū de filio qz ad bonū euaporauit. i. euauit r exalauit.
igne. i. ab igne intrinfeco. i. ab ira incēla subordinante gle
beone supradcō. qz p r sup. itētio parētis sic vt p̄fer? eua
porata atqz q̄si exalata priuauit me sbaudio solito. i. p̄fucto
r b pri? q̄ erit? .i. finis r rei vitas p̄ballz. i. manifestasset
acta p me p̄petrata. r itē amētia. i. parentū nō declinavit
imo i dies iualuit. qz p r. instātia p̄cū p̄it? profecit i nul
lo. qd āplius traditio delatoris. i. accusatoris. i. glebeonis
remansit notoria. i. manifesta p? bimatū. i. p? ānos duos
s3 traditio ipa h recessit. i. euasit inulta. i. ipunita. **C** No
tandū q̄ intē vitia cetera detractiōis vitū marie odibile
centendū est qm primū lacerat atqz cōfundit. aut. n. bōa
diminuit aut occulta denegat. aut falsa crimina iponit. qz
obres sapiens admōet ecclesiastici. 22. ne b vitio inuisceſ
p̄fortes nos erbibeam? ne forte assiduitate sua infamati i
proprium p̄petramur. Lauendū g? summope scholarib? est
ne talibus se associet. vt sic qd **B.** glebeone subordinan
te contingit se a silibus peniteant non cauisse. Item bima
tus. i. spaciū duoz ānoz. i. bienū. Et dī a bim? ma. mū.
qd cōponit a bis r annus q̄si duoz ānoz rē. Jte3 delat or
. i. accusator. et dī defero. i. accuso. vñ. z. machabeoz. 4.
Simon autē pdictus pecuniā r patrie delator rē.

Obssequio vitrici si neqat cōsolari facultas: mi
nis derogetur: tractuqz tempestiuo cōminuatur
vt iocosa proculi docet transactio.

Obssequio vitrici si neqat cōsolari facultas. In hac pte ipse
Boe. ponit tertiu remedū p̄tra tertiu qd est vt plurimū
egeſtatis scholariu pcuratiū. i. vitricū atqz auoz tena
citas. Et dicit q si facultas sup. scholaris neqat cōsolari. i.
iuarū aurilio. i. subsidio vitrici. i. r auoz qd agendū. dico
q tenacitas hoz deroget. i. diminuet minis. i. cōminatō
nibus qz p et cōminuet sup. quēadmodū p̄missum est. tra
ctu. i. motu tēpestiuo. vt. i. quēadmodū iocosa trāfactio. i.
opatō p̄culi illi? magū docz. itē drogo as. re. malediceſ
draber vl? diminuet p pte si i toto ē. ff. d. v. obli. l. drogator

Germani festiuantis incuria exemplari mitige
tur eulogio: ipsiusqz propinquitatis ammoni
tū corrigatur verſutia vel amentia deprimatur.

Capitulum

Germani festiuantis incuria. In hac pte Boe. ponit ter-
tiu remediū q̄ tertiu ipedimentū qd̄ etiā vt frequenter pe-
nurias scholarib⁹ imittit di. Incuria. i. negligentia germa-
ni. i. fr̄is festiuantis. i. festa q̄tidiana pdigaliter celebratis
mitiget. i. castiget. eulogio. i. sermōe psuasiuo blādo atqz
dulci sermone inquā creplari. i. creplorum pleno. qz p̄ r.
versucia. i. astuta negocia s̄audi germani pfati. corrigat
āmonitu. i. āmonitōe p̄pingtatis vt deprimat amētia. i.
stulticia incurie. B est negligentie. **N**otandū qm̄ p̄ filio
essendi cā ē nutriendi atqz discipline inf̄ oia q̄ correctioni
atqz eruditioni filioz magis pficere atqz pdesse vident
sola est paternalis a tenera etate filiorū correctio atqz cru-
ditio. nā q̄ bñ crudiūt in etate tenera qm̄ pfecti sunt de fa-
cili ad bōa iclinant. nō est tñ sue correctōis regule nimia
feritas inserenda. qm̄ lz filios corripe bonū sit: extermina-
re tñ ipsos non lz. qz tunc paternalis disciplina pdest qm̄
clemētia adest. sed p̄vidolor in b̄ instanti tpe neqz disci-
plina neqz clemētia studiū corrigūt. q̄ fit vt qm̄ sperat ex co-
rum letari opibus quolibet desolant. q̄ si tarda atqz fera-
tūc adhibeat correctio hec non arduo sed blando solū eu-
logio ministrat. Itē germani pprie dicunt q̄ bñ eādē ma-
trem sed vsuersos patres quasi ab eadez genitrice manan-
tes. dicunt tñ etiam qui eundem patrem ⁊ matrem bñt.

Germane nubilibus annis affini quantocitius
obtemperandū ē: ne per incurie vitū rosa pri-
mula pollice carpatur indigno.

Germane nubilibus annis affini. In hac pte Boe. ponit.
aliud remediū q̄ q̄ntum ipedimentū paupertatis scholariu
inductiuum qd̄ est sororis nubilitas. ⁊ diuidit in tres ptes
nam primo remediū ponit cū cause subnerione. sc̄do q̄
eos inuehit qui ob incuriā pudori castitatis nō indulgēt.
ibi. O. q̄. Tertio quodam exemplū circa pdicta subiūgit
ibi. obtepande. ⁊ dicit primo. Qd̄ si scholaris in penuria
existat atqz tps nubilitalis germane. i. sororis p̄pinquus
sit dz sup̄edere p̄ ea vice vt sorori d̄ matrimonio p̄uideat
qm̄ germane. i. sorori affini. i. existēt. prie nubilio⁹ ānis
.i. annis pubertatis q̄ āni ad nubēdū habiles sunt obtepe-
randum ē. i. succurrendū est quāto citius. i. valde cito. ⁊ rō-
nem subdens dicit. ⁊ B id̄ ne p̄mula rosa b̄ ē v̄ginitas ipa
carpat. i. auferat ⁊ pprie fructuū ē. indigno pollice. tran-
sumptiue positiū est. i. indigna manu ⁊ indigno amatore p̄
vitiū incurie. i. negligentie. **N**otandū circa b̄ q̄ dicit
p̄mula rosa. Virginitas ipsa nomē honorabile est q̄re nō
lmerito rose cōpat nō qd̄ simplr lz honorabile est. s. si b̄dis
opib⁹ illustret nā in euangelio. v̄gines q̄nqz fatue legun-
tur q̄re ex sua v̄ginitate itroitu ad ianuam celestem me-
ruisse non creduntur. pulchrum ḡ est esse v̄ginem. sed pul-
chritus multo si cū v̄ginitate opib⁹ floreat sacris: nūc ofo-
ni nūc meditationi sedulo mētē exponendo his enim v̄die
ronymo ad Eustobium teste v̄gines debent eē occupate.

Quam sororis cōmendanda pudoris profes-
sio: dolēdaqz p̄trariū cōmissio: veluti vultum de-
turpantis pudore plena pulpe resecatio.

Quā sororis cōmendanda est pudoris r̄c. In hac pte in-
uehit q̄ eos q̄ ob negligentia castitati nō puidēt ⁊ dicit.
O q̄ cōmendāda est p̄fessio. i. obseruātia pudoris sororis
qz p̄ r. q̄ dolēda est cōmissio p̄trariū. i. ipudicitie dolē-
da i q̄ veluti resecatio. i. p̄fessio pulpe illi⁹ carnis sup̄flue d̄
turpantis vultū pudore. **N**otandū deus nā in mulie-
ribus verecūdiā posuit vt ipse ad petru ⁊ ipudicitia puoca-
re formidēt. qd̄ attendētes antiqz plurime in tñ fm̄ car-
nem viuere cupiētes p̄t⁹ mori maluerūt q̄ v̄ginitatis flo-
rem sedo cōmaculare accessu. nec solū christiāoz glia exē-
plis h̄az referta ē: s. ⁊ paganoy christū p̄sus ignorātū.
sic apud valeriu marimū greca qd̄ hippo vitā pdere ma-
luit q̄ pudicitia deturpare. sic ⁊ pelagia q̄ vt refert. Am-
brosius. c. 3. de v̄ginitate cū esset ānoz. 13. ⁊ p̄donib⁹ circū

septā se videret matre abñte suisqz sociab⁹ i aquā se p̄iecit
malens mori q̄ violari. sic q̄ romanoy Lucretia quā i
epitaphio Ouidius his v̄sib⁹ cōmendat. Cū foderet gla-
dio castū lucretia pectus. Sanguinis ⁊ torrens egredere
ait. Testes p̄cedāt nō me fuisse tyrāno. An̄ viz sanguis
spūs an̄ deos. Quā bñ p̄ducti p̄ me post fata loquētur.
Alter apud manes alter apud supos. Et lz hec viro nupta
fuerit. maluit tñ gladio occumbere q̄ suam pudicitiaz al-
terius cōmaculare tboro. Est ḡ sūme cōmendanda fora-
ris pudicitia atqz ipudicitia quolibet condolenda.

Ob tempande germāitatis insignia sc̄di theo-
frasti simacū yconomū sub silētio cōmittēdū nō
ē: q̄ vtroqz parentum viā vniuerse carnis igres-
so iminētis ifamie germāe p̄stātū dotis b̄ificio
maritauit: seqz fortūe meatib⁹ obnixe cōmēda-
uit. Elisie marito naufragiis surrepto simacum
frēm soror iseq̄bat: elisia i multis seruiēdo: meri-
toz simulacro cūcta simaco ministrabat. Nā p̄
prie carnis illecebris dū deesset facultas secre-
tus florē exponebat. Adaluit eniz incurie vitio
clam elisia succumbere q̄ fraterne sedus p̄stātie
se viua dirumpe. nec ab iceptis retrograda p̄mā
fit quousqz inchoata sine terminauit idoneo.

Obtēpande germāitatis insignia. In hac pte exēplo qd̄
supiora coroborat. exēplo inqz a simaco yconomō acce-
pto q̄ p̄ maritāda sorore oia bōa tradidit. q. d. sic ⁊ a scho-
lari vt sororis cōualecat pudicitia atqz iusto m̄imonio
cōbineat patiēda atqz supportanda p̄ tpe ē penuria ne for-
te vt supra dixerat v̄ginitas alieno atqz idigno viro macu-
let. dicit ergo si ē cōmittēdū silētio. i. si ē tacēdū simacū
yconomū filiu sc̄di theofrastrū illi⁹ b̄inis sup. q̄to amore
atqz fidelitate se habuerit erga sorore suā Elisia m̄imōio
collocādā. ⁊ B ob insignia t̄pande germāitatis. q. s. simac⁹
vtroqz parēte igresso viā vniuerse carnis b̄ ē mortuo vtro-
qz parēte. ⁊ ē elegās satil locutō. maritauit p̄stātū: qm̄ vt
seq̄t iā p̄ maria ifamia extitit gerināe. i. sororis iminētis.
i. iā machiate ifamie b̄ificio dotis. qz p̄ r. sup. idē simac⁹
cōmēdauit se meatib⁹ fortune in totū. q. d. totā facultatē si-
mac⁹ ipse sorori dote p̄stituit nihilqz plus retinēs meatū
b̄ se fortūe cōmēdauit. s. qd̄ vltra. Adarito sororis. s. heli-
sie surrepto a naufragio helisia inseq̄t. i. vndiqz seq̄t f̄res
suū simacū i multis seruiendo. qz p̄ r. helisia ipsa ministra-
bat fratri simaco quasi ad inopiā deuēto cūcta necessaria
simulacro. i. similitudine meritoz b̄ est i recōp̄sam ministra-
te dotis. nāqz p̄ qz cū deesset facultas vt āplius fratri nil
ministrare posset. exponebat. s. helisia secretius florē pprie
carnis illecebris. i. iuribus atqz delectationibus venereis
s. vt vitā f̄ri lucrare. Ipa nēpe maluit. i. magis voluit suc-
cūbere vitio incurie. i. iururie q̄z dirumpere sedus. i. amo-
rē fraterne cōstātie. se. s. helisia viua p̄manēte. neqz etiam
ipsa helisia permansit retrograda ab inceptis. s. p̄missis
donec ⁊ quousqz terminauit inchoata sine idoneo. i. decē-
ti. q. d. helisia hec ⁊ filia intātū eregit atqz his oib⁹ insti-
tuit quousqz frate a suis miseris p̄sus liberauit. **N**o-
tandū circa hoc qd̄ dicit simacū yconomū. hoc. n. forte si
bi nomē fuit. vel qm̄ disp̄sator extitit. yconomus eni vel
economus ⁊ verius q̄ pecunie frugum ⁊ omniū que possi-
dentur est dispensator. inde econom⁹ ma. mū. Xenophō-
tis pulcher liber est q̄ nobis gubernationem ville vel dis-
pensationē vniuerse domus Tullio interpretante designat.

Tēacitatis industrie rudimēto adustioi dōestice
succurrēdū ē ne mutuate pecūie diligētia bilē isū
dat. alteri⁹ eā ve rei afflict⁹ casum p̄ferat. q̄q̄d
sub his fiat caute p̄ferēdū ē ne p̄filla rez tēacitas
vultū ruboris iudicio i posterū obstipet. tabulata
n. plerūq

n. pleqz fortia vni⁹ scitullule lesioe rñe dignoscit
Ctenacitatis industrie. In hac parte Boetius sextus et
 vltimū remediū cōtra fertū impedimētū paupertatis schola-
 riū inductiū ponit. Et diuiditur i duas pres fm duo re-
 media. secūda ibi. **A**ūqd sub his etc. **P**ro dicit q si do-
 mētica fuerit cōsumptio facultatis atqz penuria iminēs qd
 agēdū. succurrēdū iquā et huic domesticē adustioni. i. pau-
 p̄tati rudimēto. i. documēto industrie. i. astutie et cautela te-
 nacitatis. i. p̄tatis s̄audi ne. i. cuiqz pecūia mutuet Et
 b̄ iō ne diligētia p̄cūie mutuare. i. p̄stite s̄udat. i. limitat
 bilē. i. irā. bilis. n. p̄ ira sepe posita ē vt hec et supius expo-
 sita s̄t ve. p̄ vel supple ne diligētia cōferat cāz cōflic̄. i.
 tribulationis pugne vel dissentionis alterius rei. Deinde
 fm remediū subdēs dicit q si scholaris hoc agere minime
 possit qn oporteat ip̄m pecūias suas mutuo dare. quicqd
 tūc fiat: cū supple hoc necessariū fuerit caute cōsiderandū
 ē sub his. i. i his p̄statiōib⁹. ne pusilla. i. pauca et modica
 tenacitas rerū i posterū obstipet. i. s̄clinet vultū iudicio. i.
 signo ruboris. i. verecundie. et dico ruboris quoniam sicut
 mors pallores sic verecundia ruboris est causatiua. **V**ult
 d̄e Boetius cū ipse scholaris necessariū pecūias suas p̄-
 stare cogat: caueat tamē reb⁹ suis vt aut fidei iussor aut p̄-
 gnore secur⁹ existat. Et nō obstāte q̄sto modica fuerit mu-
 tui copia. qm̄ plerūqz. i. sepi⁹ fortiora tabulata. i. edificia
 vni⁹ scitullule. nimirū ergo si pua.

CNotandū Boetius in hac parte summopere dissuadet pe-
 cuniāz p̄statiōē atqz mutui dationē licet ad hoc tā di-
 uina quā etiā humana obligamur lege: q̄z obrē etiā a ca-
 abone iā lege cōsulū est. **A**duuū da. s̄ Boe. cōtra quid
 tandē respondem⁹. **R**espondet h̄ ea ita sint vt proximo in-
 digētī ad mutui p̄statiōē legib⁹ tā diuinis quā naturall-
 bus teneamur vt necessitatib⁹ suis caritatiue his median-
 tibus consulamus Boetius tamē respiciēs plerūqz ex hu-
 susmodi p̄statiōe lites et discordias exoriri iuxta vulga-
 re illud. Si rem cōcedas non rebabebis. Si rebabebis n̄
 tam cito. Si tam cito nō tam caz Si tam carū vere per-
 des amicū. hinc boetius admonet hanc mutui p̄statiō-
 nē summopere denegandā. vt occasione beneficii malefi-
 cium ingeratur vt in exemplo proxime sequēti clare videt

Quid de caluo milite luce sapientie p̄dito sen-
 serit canicies cognoscā: qui p̄metto militie flo-
 re transitum faciendo latenter sub birro ampho-
 ram quandam secum detulit: mancipiūqz gratie
 cōmendauit. statuqz leui permutato alterius vi-
 cem elegit cohortis: de ollaqz fictili cocum cōue-
 nit. **R**ixē rancorūqz freno dissoluto indigne co-
 cus rancorē perferēs caniciem fictili percussit: q̄
 licet postmodū hedera decorata esset nullius ta-
 men decetero succi cōnerui pristinum statum po-
 tuit reuocare lesionē: ex incurso fictilis p̄ba sibi si-
 mulqz stirpi contrahendo.

Quid de caluo milite luce sapientie p̄di. etc. In hac parte
 Boetius circa hoc vltimū remediū ipsius paupertatis q̄
 aliquid ex mutui datione cōtingit exemplū ad suū documē-
 tū corroborandū de Caluo milite subiungit dicēs. cognos-
 cā supple exemplo quid canities. i. antiquitas senescit et
 caluo milite. p̄dito. i. nobilitate luce sapientie. hinc nempe
 caluus miles faciendo transitum supple in expeditionem
 quādā in primeuo flore militie. i. cum adhuc militis flore-
 ret. detulit secū latenter. idest clari sub birro idest clamide
 amphorā quādā subaudi argētā vt quidā autumat. alii
 lucetā et verius prout sequit. de ollaqz fictili etc. vel casu
 luentā fortuito vel forte si qua necessitas ingrueret ea me-
 diante cōmoditati cōsuleret: quā. s̄. amphoram cōmenda-
 uit. i. tradidit gratie. i. benignitati mancipii. idest famuli.
 sed quid p̄mutato leui statu. idest modico tempore transa-

cto caluus ipse elegit vicem. i. lacū alterius cohortis. idest
 societatis. atqz conuenit supple verbis amicabilibus cocū.
 de olla fictili vt eā restitueret: sed dissoluto freno rancoris
 et rixē. i. iurgii. supple inter militem caluū atqz cocum. co-
 cus ipse perferens idest patiens rancorē percussit caniciē
 supple militis fictili. idest cum fictili olla sic qz opprobrio
 se caput militis offendit. que canicies licet postmodum.
 esset decorata. idest ornata ad triumphalis militie gloriā
 hedera hac herba semper virētī. tamē decetero miles ipse
 non potuit reuocare hoc est reducere lesionē. idest percussio-
 nē sibi factā in pristinū statum scilz prout prius fuerat vt
 scilz nulla cicatrix permaneret. reuocare inquā conueru.
 idest cōiunctione vel medicamine vilius succi. idest herba
 rū. contrahendo nihilominus ex incurso idest tactu atqz p̄-
 cussioe fictilis amphore probra. i. opprobria sibi simulqz
 stirpi. idest progentei. **N**otandū circa hoc vbi dicit. he-
 dera esset decorata etc. **A**dos apud antiquos extitit vt poe-
 te clariores ob dignitatis meritū atqz ingenii acūm in si-
 gnum virentis memorie atqz intellectus hedera coronarē-
 tur: veluti predictū est ob dignitatis meritū. vel saltim vt
 vapores caput ascendere impediret. hec enim herbe hu-
 ius natura est vt humores fimosos a stomacho ebullen-
 tes nequaquā caput ascendere permittat. Sic apud virgiliū
 legitur. **P**astores hedera crescentē ornate poetā. Et apd
 psium. Quorū imagines lambunt hedere sequaces. hoc
 autem non solū erga poetas obseruatū extitit. sed etiā apd
 milites cū quid gloria dignū bello gesserūt. ex quo coro-
 nā vel hedere vel lauri meruerūt. **N**ota birrus est gros-
 sum vestimentum. Et dicitur a greco birros. Item Lo-
 bors in superioribus expositum est.

Sit ergo tuta paupertatis facultas munda: par-
 uoqz contenta: incursum viriliter perferens ad sū-
 ma semper anbelans: omnibus obediens. Et sit
 prompta famulatur: et ad loquendum tarda: fide-
 in obsego: integra amore: dulcisqz colloquio: cordis
 timorositate carēs. qm̄ eius oppositū cum eo cō-
 motari non appreciatur. Licet enim a multis de-
 stituit laboris retributio: tamē ab aliquo prome-
 rebitur fauoris adoptio. Nonne in modico ple-
 rumqz lapsu cōtingit: qd̄ ānuo nequit produci cir-
 culo: adulatoris officio delatorisqz cōsortio pro
 loco negotioqz temporis exterminatis.

Sit ergo tuta paupertatis etc. In hac parte Boeti⁹ post
 oia supradicta que de egestate scolarium premiserat nūc
 demū ex his omnibus qua manerie atqz norma pauper-
 tas ip̄a perferēda sit cōcludit. d. ergo idest propter ea que
 dicta sunt. s̄. tuta facultas paupertatis sit munda. idest nul-
 lo malo liuore infecta. anbelans. idest intendēs semp ad
 summū. sitqz contenta paruo. idest modico. s̄. quantum na-
 ture sufficit. atqz sit perferēs. i. patiens viriliter idest equo
 animo ad modum sapientum qui se habent sicut tetrago-
 num sine vituperio incursum. idest insultus fortune. sitqz
 omnibus obediens. scz in nullo rebellis. atqz sit prompta
 idest parata famulatur. idest seruitio. sit ad loquendū tar-
 da. quoniam in multiloquio raro mendaciū deest sitqz fide-
 lis in obsequio. idest seruitio. sitqz integra. idest non lesa
 sed plena amore dulcis. idest affabilis colloquio. atqz sit
 carnis timorositate. idest superbia atqz inflatione cordis
 quontā eius oppositū est omnium predictoy non appreciat
 idest laudat cum eo. scz paupere. Deinde apostrophando
 cuiā tacite respōdet questioni. **P**ossēt enim quis dicere
 sed cum hec omnia paup̄ ipse in se habuerit que laborū si-
 bi retributio expectanda est. **A**d quod respondens inquit.
 q̄uis retributio. idest cōpensatio laboris destituit a mul-
 tis tñ adoptio amoris et fauoris promerebit. scilicet vir-
 tute laborum paupertatis ab aliquo: quod cōfirmās p̄c-

Capitulum

file igit. **M**one. i. nūq̄d p̄tigit. i. euēit plerūq̄ aliqd̄ i modū
eo lapsu t̄pis qd̄ nequū p̄duci. i. fieri circulo ānuo. i. ānt
spacio. i. h̄ dico exterminatis. i. ppulsatis p̄ loco ⁊ negocio
t̄pis tā adulatoris officio quā delatoris. i. accusatoris cō
fortio. i. societate. h̄. n. tales put̄ et̄ p̄taturū ē ois mali p̄
curatores existūt. **M**otādū circa h̄ qd̄ dicit paupertas sit
mūda. i. nō infecta cupiditate terrenoz. qm̄ huic cupida
ti nihil satis ē. de p̄solatioe. z. lib. qm̄ vt igit. Sene. cplā.
73. h̄ nihil suū eē credit qz sp̄ diffidit. q̄ de re nō ad bona
fortūe s̄ ad sūmū bonū sp̄ anhelet paupertas. i. eo nēpe ois
facietas ē atqz appetit̄ nostri cōplēmentū. sit ergo puo cō
tēta. qm̄ nō rex cumulus s̄ sufficiētia dicit. Si tibi suffi
ciāt pauca diues eris vt refert. **M**athe⁹ i thobia. Et itē
i alexandro Saltrus libro q̄rto. Aliis nulli⁹ egētē nō res ef
ficiūt s̄ sufficiētia q̄uis sit modicū si sufficiat nulli⁹ egebit
Nō si aduersū qd̄ euenerit i his fortis alius p̄beat. Obedia
tar singulis: quoniam plus obediētia q̄ victima valere di
noscit. Sic lique summa modestia: cū s̄mone p̄mptissimo
citius delinq̄t. Et si nihil difficili⁹ a gentiliano li. de causis
credat̄ q̄z silenti virtutē h̄re. marie t̄n curādū ē vt i sermo
ne verecūdia cōseruet̄ que nil aliud ē q̄z verba sup̄flua vt
reprimere vel respuere. **M**eat h̄ ola tuta paupertas cū fideli
obsequio amore integro nō fatuo: dulci colloquio atqz cordis
hūilitate q̄ h̄d solū exaltat̄ vt i cārico marie dictū ē ⁊ exal
tant hūiles. **F**ast⁹ aut̄ cū fundamēto careat in nullo robo
rat̄ q̄re ipsi iusto vel iudicio casus cōgruit. 3. reg. 18. **I**tē
succ⁹ a sacco d̄t eo q̄ ex sacco exprimat̄ vt p̄isana apozī
ma zoma. ⁊ sunt greca hec noia vel a fugo d̄t. qz fugif. ⁊
producit primā eius sillabam. vnde i auroza. In petra car
nes poni succusqz iubentur. ⁊ quidam putant ipsum ascri
bi per duo. c. alii per vnum ⁊c.

Capitulum quintum.

Cum ad magistratus excellētia bone in
dolis adolescēs velit ascēdere: necessa
riū est vt tria genera statūū que i assigna
tiōe p̄bilitatis innuit aristoteles diligēt̄ itel
ligat. Sūt aut̄ qdā vebemēt̄ obtusi: alii medio
cres: tertii excellēter acuti.

Capitulum quintum.

Cum ad magistratus excel. **H**oc ē capitulū qm̄
tū h̄ totalis tractat̄ de disciplina scolariū. in
q̄ p̄ q̄z boe. in p̄cedētib⁹ caplis p̄tractant̄ de
p̄mis scolariū rudimētis ⁊ quō scolares ipsi
magistratū disciplineqz subiiciāt. Sillr quoqz de eoz ela
tīde reprīmēda. Et rurū de scolariū sagaci p̄uīdē. nunc
p̄nter i h̄ q̄nto caplo p̄tractat̄. **B**. quō scolariū sincera de
uotio ad magistratū p̄ferēda ē. Et rōnē ordīs p̄grue ex p̄
cedētib⁹ cape possum⁹ ⁊ signāter ex eo qd̄ dixerat qm̄ indi
gnū se noscat fore magisterio q̄ se n̄ nouit discipulū extitū
sc. **U**el h̄ mō. In p̄cedētib⁹. **B**. determinat̄ de his q̄ sco
lares aptos reddūt ad vltioris grad⁹. i. magistratū cōse
cutionē. nūc vō ostēdit quō ad magistratū p̄uehāt. Et n̄ ob
stāte q̄ndā libri h̄ alia p̄tōde q̄ h̄ capl⁹ libriū tertū eē vō
lūt. nos t̄n opinionē nostrā declarare nō volētes quousqz
apparētior rō inotescat. **C**aplm̄ h̄ q̄ntū i duas p̄tes p̄ci
pales diuidim⁹. nā p̄rio p̄dit qdā p̄ambula ad magistra
tū faciētia. in scda vō de his q̄ ad magistratū acq̄rēdū ne
cessario requirūt̄ ibi. **I**stis sigdē. **M**oria adhuc i duas. nā
p̄rio quādā diuersitate scolariū vt ex his eligat valētiores
⁊ aptiores ipsi magisterio p̄mittit. scdo ex hac diuersitate
eligit̄ ibi. **N**ullū aut̄ vebemēt̄. Et dicit p̄rio cū inuenis bo
ne idolis. i. cōditōis velit ascēdere ad excellētia magistra
tus necessariū ē vt itelligat diligēt̄ tria genera. i. tres
māeries statūū q̄ supple gnā Arist. ille pipatetic⁹ i assigna
tiōe p̄bilitatis. i. i libris topicoz vbi de sillogismo p̄ba
bili docet ⁊ ide diuisiōez atqz h̄ gnā tria ponēs inquit. **A**t
p̄ certe quādā. i. ex scolariū sunt vebemēt̄ obtusi. ebetes
igenio. alii aut̄ scolares sunt mediocres. i. inter ebetudinē

⁊ acuitatē. tertii vō sunt excellētes. s. valde acuti ⁊ igitio sub
tiles. **M**otādū **B**oc. in lfa thopicas Arist. p̄bilitatef
vocat ⁊ bene qdē. sunt. n. thopice loci atqz metodi p̄babi
les a quib⁹ de oi p̄bleumate sillogizare p̄babiliter possu
m⁹ p̄rio thopicoz. In his. n. thopicis Arist. inseruit h̄ac
triplicem statuum scolariū manerem. vt in littera.

Nullum vero vebementer obtusoz vidim⁹ vn
q̄ p̄bphilosophico nectare vebementer inebriari.
Istis aut̄ mechanica gaudet maritari. mediocri
būs politica. **E**xcellēter vō acutoz tres inuicē
ptitiōes: quoz qdā sunt excellēter acuti. alii me
diocres. tertii excellētissime acuti. excellēter acu
tis gaudet **E**conomica: mediocrib⁹ vō subluna
ri globo p̄bifica: apotecariorūqz p̄actica. **E**x
cellētissime acutis quos marie aristoteles notos
h̄z p̄bphilosophia vocat vniuersaliū per experimenta
singulariū arridet cognitio. hec triualium d̄na ē:
quadrivialium potētia. o q̄ est felix exhibitio.

Nullū aut̄ vebemēt̄ obtusoz. In hac p̄te **B**oeti⁹ post
premissam diuisiōe ostendit ad quas sciētias qlibet supe
riorū statūū aptior fore noscat cū vnus mēbroz subdiu
sione. ⁊ duo facit. nā p̄rio facit quod dictū est. scdo cui
dā tacite questionē circa hoc respōdet ibi mediocritatis. ⁊c.
Et dicit. nos aut̄ **B**oeti⁹ nō vidim⁹ vllū vebemēt̄ obtu
soz qd̄. s. erat p̄rimū diuisiōis gen⁹ inebriari. i. repleri vn
q̄z. idest aliquotiens nectare p̄bico. i. dulcedine p̄bie vō
p̄ sed. mechanica supple ars gaudet maritari. i. sociari. istis
scz obtusis. mediocrib⁹ vō politica supple cōiūgi gaudet
q̄ de regimie ciuitatū est atqz cōmunitatū put̄ in libro po
liticoz. Arist. hoc clari⁹ edocet. deide tertii mēbrū p̄fate
partitiōis subdiuidēs dicit. vō p̄ sed nos inuenim⁹ tres p̄
titiōes. i. tres p̄tes excellēter acutoz supple qd̄ erat ter
tiū diuisiōis p̄fate mēbrū quoz qdā sunt excellēter acu
ti alii. i. secūdi mediocriter acuti. alii idest tertii excellētissi
me acuti. economica que de regimine familie est gaudet ex
cellēter acutis. vō p̄ sed p̄bifica. i. medicina sub lunari
globo. i. lune subiecta. qz p̄. ⁊ apotecarie p̄actica gaudet
mediocribus. aut̄ pro sed cognitio. s. vniuersalium per ex
perimenta ipsoz singularium supple gaudet sociari excel
lentissime acutis quoniam altioris quidem inquisitionis h̄
negociū est. vt porphiri⁹ in p̄cipio ait p̄lagogorum. **A**cu
tis inq̄ excellētissime. quos **A**ristoteles vocat maxime
subdēs ait. Et hec ideo talibus gaudet qm̄ supple cogni
tio vniuersalium per singularia est triualium artū d̄na.
qz pro ⁊ potētia quadrivialium. qd̄ expone quēadmodū i
superiorib⁹ cū de logice cōmēdatiōib⁹ edocuit̄ est clari⁹ de
monstratur. **M**otādū circa hoc quod dicit nectare p̄ i
co dulcis equidē philosophie speculatio est. nam vt refert
Seneca libro quarto naturalū quōnuz. Dulce spectacu
lum est singula nature scrutari. Est enī animoz ingenioz
qz naturale quasi p̄bulū. vt inquit **T**ullius ad hortensū
contemplatio nature que philosophia est. ipsa enim celus
videm⁹ pulchre formatū ⁊ vt didimi ad **A**lexandrum ver
bis vtar. **V**idem⁹ signozum varietatē: stellarum fulgores
rutilare. videmusqz ipsa pelagus purpureo colore venū
sus germanā terrā amplecti: ipsa etiā cāpoz virētū spēs
miramur. volucrumqz dulce melos ipsa discernim⁹. alia
qz nature spectacula ipsa magistra contemplamur. que q̄
dem refutare culpabile est atqz difficile imitari. **H**ec ille.
Motādū artes mechanice in sola manuū exercitatione
cōsistunt oi opatione intellectus penitus aut p̄ maiorē par
te seclusa. **I**n intellectus. n. i suis opationib⁹ q̄c⁹ est ipse at
artes plebcie intellectu mechari cogūt. q̄re non imerito ob
tusozib⁹ q̄ solū singularia cōp̄hēdē valēt ascribēde sūt. po
litica vō qm̄ ipsa scia est vt innuit **A**ug. de ciui. dei. li. xix.
qua vrbes

qua vires regit seu respublica dirigit. vt pace respubli-
ca fruatur sic maioris industrie atq; prudentie vix erexit q̄
mechanica, idq; bñ mediocribus politica sociat. acutis at
excellenter economica qua domesticarum reum sapienter ordo
disponit q̄q; q̄libz p̄familias indiget vt domū regat cū
nō dñs ex domo s; domus ex dñio honestet. vt refert tullius
li. i. de officiis. et seneca idē de quattuor virtutibus cardina-
libus Medicina vō q̄ corporum tuetur vel restaurat salutem
mediocriter acutis cōuenit veluti q̄ p̄bie s̄mbriis adheret
penit? cū supiora obseruat inferioraq; considerat et qz teste
ypocrate in p̄nosticis eo loco quo dicit. Est q̄dā celeste i
quo o; medicū p̄uidere. et astrologie cōiunctissima ē. hinc
bñ in lra dñ. p̄bifica subiecta lunari globo et. p̄p̄a. n. lu-
na oim hūoz motū est q̄re et oimz egritudinū vel ad bonū
vel ad malū scdm. is. loca circuli que indicatiuos perio-
dos atq; ceticos dicimus quomōlibet directiua. Excel-
lentissime quoq; acutis vlium cognitio cōuenit qm̄ h̄itel
lectū illuminatū regit atq; ab oib; exterioribus spedi-
mētis denudatū. atq; libet vt eo facili? et liberius specu-
latio subarū p̄positiōi diuisiōi ac discursui valeat inhiare

Mediocrum tñ extrema partitio bonos p̄-

ctosq; s; sibi q̄iq; cōpanit cū sudore: magistrat?

tñ dotati sūt honore cōsupto flore iuente.

Mediocrum tñ extre. et. In hac pte boe. cuidā tacite

rīdet qm̄. p̄dicit. n. q̄s dicere. Uidem? sepe viciō? me-

diocriter acutos ad magnū sapie apicē de facto sublima-

ri atq; vt sic doctissimos euadere. qd ergo hoc vult qd dī

ctū ē excellētissime acutos solū hāc sublimitatē sciaz attri-

gere. Ad qd rīdēs boe. inquit s; extrema p̄titiō. i. illa q̄ ē

excellēt acutoz quā cenomice ascripserā. s; quozq; me-

diocritatis. i. illa quā medicine cōdonauim? cōpanit sibi

q̄q; i. iterdū p̄fectos. i. doctissimos sciaz. tñ ip̄i sūt do-

tati honore magistrat? cū sudore. i. labore atq; magna so-

licitudine et hoc flore iuente. i. iuētutis p̄sumpto. C. Ho-

tādū p̄teriorib; d̄lucidatōe qd dicit in lra cū sudore

. i. labore atq; diligētia. recurre ad sup̄? dicta cū diceba-

tur i capi. i. q̄t circa mediū: diligētia cuiuslib; op̄is obtu-

fitas p̄mollit. Itē inter iuētutē atq; iuētā. hoc interest

qm̄ iuēt? collectio iuēntū ē atq; etas iuēntū plimoz. iu-

uētā vō etas vni? et a. 28. anno vsq; ad quinquagesimum

protena etas et.

Itis sigdē predictis hoc modo est ordinandū:

Primo vt sciat q̄ q̄sq; ad tanti nois p̄tineāt re-

uerētā: vt q̄ scita sūt exprimere noscat: et ne scri-

ptozū cōmissioni se totaliter cōmittat vt lucretius

q cuiuslibet questiōis nodū p̄p̄osite ingrēdo dimis-

so comitatu cedulais confluebat.

Itis sigdē predictis et. In hac pte boe. p̄p̄missa p̄reabu-

la ad magistratū faciētia nūc p̄r tractat de his q̄ necessa-

rio ad magistratū regit atq; p̄currere debent. Et est p̄-

ista plena documētis. Diuidit qz i p̄tes sex fm̄ documēta

sex q̄ ponit scda ibi. Scdo vt librozū. tertia ibi. Tertio vt

q̄sdā quarta ibi. Quarto ordinādū. qnta ibi. Quito vt. sex

ta ibi. Lū aut. p̄rio ḡ vo. primū ponēs documētū dīc.

Expeditis sigdē istis supple. supiorib; ordinādū. i. veter-

minādū ē postea hoc mō vt. s. q̄sq; sup. q ad magistratum

ambelauerit sciat oia h̄ q̄ p̄tineāt ad reuerētā tāti nois. s.

magisterii quoz vni? ē vt noscat exprimere supple verbo q̄

scita sūt. i. que scit ip̄a mēte et ne committat se totaliter cō-

missiōi. i. traditiōi scriptoz. s. libroz vt lucreti? ille facie-

bat q̄ iquirēdo. i. iuestigando nodum idest difficultatem

soluēdi cuiuslibet q̄nis sibi p̄p̄osite p̄stuebat. i. accelera-

bat cedulais. i. libris et hoc demisso comitatu. i. socioz cō-

sortio. q. d. nō faciēdū ē vt lucretius fecerat q̄ cū sibi qd

aliq̄ soluēda p̄ponebat illico ad libros recurrebat qd? do-

ctrinā suā nō mēorie ip̄fferat vt sibi cōpetēt dicere licuit. i

sacco sedeo sedet ac sapia mecū et. C. Notādū qd docētī at

qz magistratū cōgruit summo eloq̄ntē eē. Eloquētē in-
q̄ vt q̄ mēte p̄cepit vbo q̄at explicare. Verboz. n. hōesta
babūdātia itēndez d̄clarat loq̄ntis qz teste Sene. epla. 40
Inopia verboz et erilitas min? itēntū auditorez facit et ple-
rūq; p̄tigit tñ vt verboz inopiā ignorātia causet. vñ Qui.
secūdo tristiū. Qd minime nouerit d̄re nemo p̄t. Itē qz
igitur docere p̄sumat qd nescit attendat qd turpe sit p̄p̄riā
ignorātiā sermōe attestari. Legere discētib; p̄dest. s; vi-
ua magis. quare de voce simach? aiens inq̄t. Aptius est
negociis intimandis viue vocis iudiciū.

Secūdo vt librozū copiā sue acquirat exercita-
tiōi vt cū op? fuerit eos p̄sulat. Nec oino eis cre-
dat vt Iugo qui Adōtani sui magistri monitis i
tātū p̄sus ē qd oē verbū ab ipsius ore p̄gressū q-
ternullis erarabat. et tāq; sacroz existi mabat: nil
aliud q̄ magistri vicē in scolis obtinēs p̄dicabat.
vñ multoties pudore cōfusus inclusus abibat. qd
pe miserrimi ē ingenū sp̄ inuētis et nō iuētēdis vti:
stultū ē magistrat? oratiōib; oino cōfidere. s; p̄-
mo credēdū ē donec videat qd sentiat: postea fin-
gēdū ē eūdē in docēdo errasse. vt si forte repire q̄
at quid cōmisse obiciat sedulitati.

Scdo vt libroz. et. In hac pte boe. ponit fm̄ documētū
ad magistrados scolares necessariū qd ē circa libroz. co-
piā. Et duo facit. nā p̄io multitudinē librozū cōgrēdā sco-
larib; p̄monet. scdo ne tñ i his total fiducia p̄stiuat? erē-
plo dissuadet ibi. nec oino. Et dīc p̄io. scdo sup. necessa-
riū ē scolari ad apicē magistrat? tēdētī vt acgrat. i. p̄paret
sue exercitatiōi. i. suo studio librozū copiā: et hoc id vt scz cū
op? fuerit p̄sulat eos supple p̄ q̄nib; exsoluēdis. Et deifi-
numiā in eis p̄fidētā dissuadēs exēplo dicit. nec tñ scola-
ris ip̄e credat oino. i. totaliter. eis supple libris vt. s. penit?
nulla mēorie cōmēdet quēadmodū iugo ille scolaris q̄ cō-
fusus ē itātū monitis. i. documētis sui. Magistri montani
sic dicit sic qd oē verbū platū ab ore eius. s. magistri erara-
bat. i. scribebat q̄ternis. i. libris sup. nulla penit? mēorie
tradēdo. et h̄ ip̄m sic ab ore magistri receptū extimabat. i.
appreciabat tanq; sacrum qdā atq; ip̄e iugo obtinēs tādē
vicē. i. locū magistri nil aliud i scolis p̄dicabat q̄ illud qd
i q̄ternioliis suis magistro suo docēte cōscripserat. vnde
.i. p̄pter qd et ip̄e abibat multoties p̄fusus pudore. i. vere
cūdia. qm̄ nil aliud q̄ liber cōtinuit scolariū p̄dicabat. ex
inde notabile qdā circa hoc subiūgit qd ē qd p̄ certe
vti sp̄ iuētis nō ēt iuētēdis ē miserrimi igēti stultiusq; ē cō-
fidere oino oratiōib; .i. documētis magistrat? .i. magi.
s; tñ credēdū ē p̄io donec. i. quousq; videat qd sentiat. s.
mag. postea fingēdū ē illū. s. scolare. magis errasse. i. qd
errauerit in docēdo. Et h̄ id vt si forte discipul? q̄at. i. pos-
sit repire qd. i. aliqd qd obiciat q̄misse. i. tradite sedulita-
ti. i. doctrine. arif. nāq; s̄nta o; addiscētē credē quousq; me-
li? sciat. et. C. Notādū q̄uis librozū copia multū d̄stra-
bat vt refert Sen. epla secūda ad lucillū. Cū ip̄soz copia
solū honoret atq; nō istruat. Itē. n. finis ē faciēdi libros.
eccliaf. iz. q̄ q̄uis ita sint n̄ refert tñ q̄stol libroz qz h̄eat
si bōi sint atq; bōis institutis referti. qd qz solū veteres attē-
dētes admodū eos i libros thesaurizasse legim?. sic apud
egiptū bibliotecā vñā q̄dragita milia libroz volumia legi
m? habuisse. q̄ tñ oia ānis ab litio mūdi trāfactis: qnq; mi-
lia cētū trigita q̄ttuor. An vō r̄pi natiuitatē. 25. vniū igne
p̄lūpta sūt h̄ et eo tpe quo Virgi. orati? salutis? historic?
plotin? possidoni? stoic? atq; alii viri mēoria digni ap̄d
romā claruerūt. Imitāda ē ergo i his maior exēpla q̄ nō
honoris cā libros sibi coemerāt s; instructiōis grā cōpara-
rūt. C. Nota q̄ternus vō a q̄ttuor. Codex. n. ē ex quattuor
carthaz foliis colligatus. quintern? ex quinq;. sexternus
ex sex triternus ex trib;. Itē iter estimo et extio. hoc iter est

Capitulum

nam estimare putare est estimare vo. i. tarare vt pciare etc.

Tertio vt quosdā beat quos secreta doceat librosq; legat: aliosq; rudimētis informet: vt sic intellecta sciat: scitq; exprimere discat. 7 expōsiōe frequēti vsū cōparet: vsus magisterium propinat: alios nāq; docere ē pprie facultati indulgere

Tertio vt quosdā habeat. In hac pte Boe. ponit tertiu documētū magistrādū summe necessariū. Et diuidit i vus as ptes. nā p̄rio facit qd̄ dicit̄ est. sc̄do cām sui dicit̄ subiūgit̄ ibi. Alios nāq; etc. Et dicit̄ tertio. i. necessariū ē magistrādū vt beat quosdā. i. scolares quos doceat secreta eiusq; libros legat atq; aliis documētis informet. vt sic sciat intellecta. i. firmiter radicādo qz p̄ 7: discat exprimere verbo scita supple quēadmodū i p̄rio documēto expōsitū ē. 7 sic p̄pet sibi vsū supple artis sue frequēti expōsiōe. q̄ vsus vt ēt supius cū de triplici recordatiōe dicit̄ ē pp̄inat. i. ministrat magisteriū. Et rōnē horū subiūgēs dicit̄. qm̄ docere alios ē indulgere. i. opaz dare pprie facultati. i. scie iur̄ il lud. Qui aliū docz scipz instruit. **N**otādū i lra p̄mittit gradatio q̄ color ē retorice. 7 fit cū de p̄cedenti voce suble. qns format q̄si p̄ gradū vocū vt i b metro. Quid leui? fumo flamē. qd̄ flamie v̄t? qd̄ v̄to mulier. qd̄ muliere nibil

Quarto ordinādū ē vt hos aliosq; sibi alliciat: vt cū oportunitas magistrādū affuerit: eoz itrise co gaudeat aspectu. Quid turpi? q̄ p̄rio lceptiōis tpe sol? destitui vt flau? q̄ ob sui generis ipiū gazeq; dñantis opulētiā cūctos sibi credidit subiugari. tpe v̄o p̄cursus elapso raro repit sodalē q̄ lege p̄ductiōis adhefit l3 iuit? mias oi genas regaliter addēdo Generositati tñ cōsentaneū ē h3 duplicē partitiōez affinitatis magistrantis saltez ad tempus fouere presentiam.

Quarto ordinādū ē. **H**ic boe. pōit q̄rtū documētū magistrādū necessariū. Et duo facit. nā p̄rio facit qd̄ dicit̄ ē. sc̄do exēplo dicta cōfirmat̄ ibi. vt flau? etc. Et dicit̄ q̄rto ordinādū. i. puidēdū ē ipi magistrādū vt alliciat. i. bonis suis morib; atq; bēuolētia attrahat nō p̄cio coemat vt flauus ipse fecerat. alliciat dico hos. supple de qb; in p̄rio documēto p̄dictū ē. 7 alios q̄ plimos. 7 hoc id vt cū oportunitas supple ipis magistrādū affuerit gaudeat eoz. i. p̄dictoz itrise aspectu. i. p̄ntia. qm̄ qd̄ ē turpi? q̄ destitui. i. derelinq; solus supple sine auditoz cōsortio p̄rio tpe inceptiōis supple honoris magistrālis. Et exēplū ponēs de flauo dicit̄. Relinqui inq; vti flauus ille scolaris qui tpe erordit. atq; noue lceptiōis sue credidit subiugari sibi cūctos ob ipiū. i. p̄tātē generis sui atq; opulētiā. i. habūdātiā dñantis gaze. i. thesauri: h3 qd̄ elapso tpe p̄cursus. i. disputatiōis magfoz atq; eramie raro repit sodalē. q̄ de re adhefit legi. i. norme cōductiōis q̄uis iuit? addēdo regaliter minas oi genas. i. diuū genaz. q. d. cum se flau? ille lceptiōis tpe totalr derelictū videret vt q̄si null? ipm̄ p̄fētia honoraz. qd̄ fec. quos nō p̄rio bēuolētia allererat tā dē p̄cio atq; minis sibi coemit. Et subdēs qd̄dā notādū iquit. tñ cōsentaneū. i. rōni cōsonū ē generositati. i. nobilitati p̄opter duplicē p̄titiōē affinitatis cōfouere p̄ntiā magistrātis saltē ad tps. **N**ota gaze lingua p̄faz dicit̄ diuitie vel thesaur?. Inde gazetiū gazariū repositoriū q̄re 7 qd̄dā ciuitas palestine gaza dicta est eo q̄ cābises p̄faz rer thesauros suos illic posuerit cum egyptiis bella intulisset.

Quinto vt quoz gratia coronādus est: in fano re illoz scolas sp̄ pipatetice obābulet. curialiterq; opponat. p̄oteruientēq; acriter remordeat. diligentiusq; pro tempore respondeat ne si muta fuerit voluntas. ignorantie imputetur cecitati

vel arrogantie temeritati.

Quinto vt quoz gra etc. In hac pte Boe. ponit quintū documētū nouiter magistrandis oportunū. Et duo facit. nā p̄rio facit qd̄ dicit̄ ē. sc̄do circa documētum ipm̄ notabile quoddā subiūgit̄ ibi. nec l3 summa. **P**ria i duas. nā p̄rio documētū ipm̄ ponit. sc̄do p̄teruitatē circa documētū esse fugiendā ostēdit̄ ibi. **A**dultos sigdē. Et dicit̄ p̄rio quinto loco supple p̄spiciēdū est vt magistrādū ipse si honore in pro motiōe sua cōsequi desideret vt obābulet. i. circūambulet pipatetice. i. pipateticoz more scolas illoz magistroz quoz rī gratia coronādus. i. titulo magisterii insigniēdus est in honore. qz p̄ et. opponat. i. dubia mouēdo atq; rñsionib; replicādo curialr. i. curiose. atq; remordeat. i. arguat acriter p̄teruientes. i. p̄teru rñdētes. atq; rñdeat p̄ tpe. i. cū tps respōdēdi ipsum tetigerit diligētius. 7 hoc ne si volūtas supple scolaris p̄mouēdi muta fuerit imputet̄ ignorantie cecitati. vel ascribat̄ temeritati arrogātie. i. superbie.

Notādū p̄hoz varias fuisse sectas. Alia qd̄ stoicoz q̄ rū p̄iceps zeno fuit 7 crisippus. vt ait A. gellius 7 recitat Aug. 9. de ciui. dei ca. 4. Et sc̄n. dicit̄ ad elbiā q̄ a zenone incepit rigida stoicoz sapia. Alia fuit secta achademicoz ab achademica villa quoz p̄iceps erat **P**lato. h3 de singulis dubitat̄ nil affirmabāt certū quoz opiniōē 7 Eraclit? v̄t p̄firmare. alia epicureoz fuit secta ab epicuro arbeniēse dicta q̄ voluptatē summū bonū posuit vt inquit. A. gelli? li. 14. **P**onit̄ et duo bona. s. corp? sine dolore. 7 aiaz sine p̄turbatiōe referente sene. epla. 67. ad lucillū. q̄ si i voluptate carnis fundata ē reprobāda ē: si i voluptate mētis supportāda 7 ita posuisse epicurū seneca attestat̄ i li. de constantia sapiētis. Est etiā alia p̄hoz secta q̄ pipateticoz ē q̄ Arist. cōdidit sic dicta a peri qd̄ est circū 7 patos calcās q̄ si circū calcās vel obābulās. h3. n. secte p̄si 7 hoz p̄cipue Ari. deābulādo disputabāt vel ēt de scola ad scolam ambulādo disputabāt 7 inquirebāt quid meli? sue sententię possent acquirere 7 adiūgere. 7 ad tale p̄positū lra loquit̄ cū inquit ad illoz scolas pipatetice obāmbulet etc.

Adultos siquidem ob rñsionis p̄oteruitatē speculantiuz licet inuire vidimus precipicio frui. nō enim discentis interest probz affatibus 7 contumeliosis regentem incitare.

Adultos siquidē ob re. In hac pte Boe. monet p̄teruitatem atq; temeritatē in supiorib; summoze p̄cauendā fore. Et p̄rio facit hoc sc̄do cām subiūgit̄. ibi. **N**ō. n. etc. Et dicit̄ nos boeti? vidim? multos speculantiū frui p̄cipitiō. i. cā dētia a gradu dignitatis magistrālis ob p̄oteruitatē rñsionis. nō. n. interest discētis incitare. i. cōmouere regentē. i. magistz cōtumeliosis. qz pro 7 p̄briosis. i. opprobriuz ingerentib; affatib;. qm̄ sicuti de? atq; parēs sic quoq; magister in honore 7 reuerētia retinēd? est. qm̄ ipis nullū p̄ acceptis equiuales recōpēsari pōt. iurta illud Diis parētib; 7 magistris nullū reddi equalens. **N**otādū p̄teruitas pprie ē tā verbo q̄ facto crudelitas 7 terribilitas. In p̄teru? vicio notat̄. vñ **H**ecisim?. **I**mprobus ē aliq; v̄bis factisq; p̄teru?. Et dicit̄ a pro vel proz 7 toruus sicuti ergo nō factis in magistrū ilurgere l3 vt i sc̄do capitulo de violentia est dicit̄. Sic neq; ēt in ipm̄ v̄bis p̄teruire qm̄ si ē dign? scia qui seie infurgit p̄ceptorū ibidē q̄re etc.

Nec licet summa familiaritate coniunctus fuerit ipius docētis secretis nisi iussus debet inbiare. iussus vero indite. **N**onne fontini p̄oteruitatē zeno cratis scrutinia aperuit edocta publice p̄ri? insperit. seq; magistrari credidit si omnem zeno cratis abstulisset minervam. qua ablata zeno crates studere desit. ablatiq; Fontinus vti nelciens frenesi laborabat grandiori. proprio ergo discipulus labori confusus alieno nunquam inuidebit

uidebit honori.

Nec licet summa fami. **H**ic boe. p^o declaratum sup^o do cumētū qdā notabile subiungit dicens. scolaris ipse non d^o ibiare secretis hoc ē libris capse 7 cubiculo. l^o p^o q^ouis fuerit cōiūct^o supple magistro suo summa familiaritate 7 hoc nisi iussus. 7 si iussus tñ inuit^o. Et inducēs qndā fontinū zenocratis discipulū q magistri sui secreta pspiciēs ex his zenocratis totalē doctrinā adeptā arbitrabat dīc. **M**ōne. i. nūq^o pteruitas fontini scolaris apuit scrutinia .i. secreta monimētoꝝ suoz zenocratis illi^o mgri. atq^o in sperit pri^o edocta pblīce. f. i. scol. q^o p^o 7. credidit se magistra ex hac furtiua atq^o pterua inspectioe secretoz sui mgri 7 nedū inspectioe h^o tūc cū abstulisset supple furto oēm mīneruā. i. sapiam libris cōmissā zenocratis. qd 7 factū ē qm̄ oēs codices suos abstulit. qd ultra ablati singul^o zenocratis libris zenocrates ipse studere desit. supple libroz carētia. fōtin^o at nesciēs. i. nō valēs vti ablati. i. furto subtraetis libris zenocratis laborabat postea freni. i. rabie mētīf gradioꝝ q^o añ. Et ex his qdā nota dignū cōcludēs inqt ergo. i. pp supradicta discipul^o qūq^o fuerit pñsus ppzio labore. f. studii nūq^o inuidebit honori alieno. **N**otādū put latina tradit auctoritas minerva dea est multaz iue triz artūū sicuti lanificii oliue 7 fabrice. 7 iō eā nō icōgrue p sapia pōi libz. h^o et pallas dicta ē a pallone tracie isula vbi nutrita fuit. vel qz pallatē gīgātē occidit. Itē scrutiniū ē qdā iteri^o d^o aliq^o scrutat^o re sic ppba. Defecerūt scrutates scrutinio. 7c. Itē frenesis rabies ē. 7 d^o a fren qd ē furoris exagitatio a cerebro descendens vel ab impedimēto mentis frenesis dicit^o qz greci frenas mētē dicunt 7c.

Cū aut dies summe promotionis affuerit: breui stemate cōpēdiosoz affatu venerāda cōmendēf socioꝝ collectio: sicq^o ad honozis inicialis in cremēta itrepide procedēdū ē decēti ornatu festi uo apparatu si factas suppetat: cūctis vel ad libitū eiusdē saltē professiois splēdide procurato.

Cum aut dies sum. **H**oc ē sextū documētū circa magistrados attendēdū. Et docētur p eū ppatorā dignitatis magistral. Et duo facit boe. i. hoc documēto nā pzo do cumētū ponit. scdo cautela circa hoc subiungit. tertio exē plū a cautela susceptū subnectit. q^oto quoddā notabile circa oīa ipsa ponit scda ibi. Laute. tertia ibi. Striction^o q^ota ibi. O q^o felicitis. Et dīc pzo. cū at dies sume pmotio. nis supple ad gradū magistralē affuerit atq^o pmouēdas ipse iā i cathedra magisterii se pmotōis cā recepit: tūc venerāda collectio. i. gregatio socioꝝ suoz supple ipm pētia sua honozatiū cōmendēf. i. laudēf ab ipso pmouēdo breui stemate. i. breui arēga. atq^o affatu. i. o^one ppediosa atq^o pcedēdū. i. accedēdū ē itrepide 7 audacter ad icremēta lūial honozis supple magistri sic. f. ornatu. i. vestimēto decēti supple sue facultati. appatu. i. ppatiōe pūuali. festi uo. i. celebri appatu iquā pcurato. i. ppato splēdide. i. honozifice cūctis supple tā sue q^o alterius secte magistris 7 scolarib^o. 7 h^o si facultas suppetit. vel sbaudi si nō sufficiat dūtarat ad libitū. i. voluntatē suā saltē magistris 7 scolarib^o vel solū magistris eiusdē sue p^o fessiois. i. secte. **N**otādū circa hoc qz dīc breui sermōe collectioꝝ socioꝝ laudari tūc. n. v^o laudam^o cū pauco sermone magnitudinē rei extollim^o qm̄ i multo sermone raro mēdaciū raroq^o adulatione deest. hic igit^o catho. **P**arce laudato. bñ pce qm̄ nulla tā excelsa virt^o ē q^o dulcedine glie si tāgaf. vt refert sen. 7 **Q**uidi^o de tristib^o. deniq^o nō puas aio dat glia vires. 7 scda facit pectora laudis amor. **Q**ua ex re byeronym^o ad abinianū sic inqt. **M**ālī ducimur malo 7 adulatorib^o nñt^o libeter fauem^o. Et q^o nos rñdeam^o idignos 7 calid^o ru bor ora pfundat. tñ ad laudē sui aia irifec^o letatur. **I**nde claudian^o. gaudet. n. virtus testes sibi mūgere musas. car mē amat q^oq^o carmine digna gerit. **P**arce igit^o laudādū ē 7 laude i^oq^o suffulta laudātis dignitate. **L**audati merito

atq^o rei q^o laudat^o magnitudine. **Q**d si ista nō affuerit nō laus h^o adulatio fore manifestū est. Item stema quid sit in superiorib^o caplis iam monstratū est. quare ibi videas.

Caute tñ cōsiderandū est cautiusq^o inuestigandū ante magisterii elatōz: vt primi āni decursu p^o pria possit sustētari si opus fuerit facultate. **T**urpe est enim ob reuerentiam tanti nois prima frōte medicare: vt strictionis qui oib^o ad magisteriū p^o p^ontibus venerabil^o executus: luce cepit tertia medicare tātiq^o ausus mox eū penituit. quid mirū: quasi instantaneus delusus abcessit tanti honozis fastigia nūq^o decetero cōfessus. **O** q^o felicitis exitus veneranda est cōmendatio.

Caute tñ cōsiderā. 7c. **H**ec ps a multis cautela circa pcedens documētū assignari solet. meo tñ videre pueniētius septimū assignaret documētū. **S**3 quid de hoc fuerit solertie cuiuslibet recōmitto. hoc tñ dicēdū ē cū cautela supiorif documētū fuerit: hā h^o. **C**aute tñ. **S**i vō documētū lra h^o. **C**aute etiā. **E**t h^o primā lra h^o dicit. cōsiderādū tñ est caute. i. sapiēter. subaudi in his 7 circa ea q^o i supiori documēto edocta sūt. cautiusq^o inuestigādū est añ elatōz. i. p^o motōz magisterii vt d^o cursu. i. curriculo primi āni. subaudi gradū magistralē p^orie seqntis. nouellus ipse magister possit sustētari facultate p^oria si op^o fuerit. n. p^o qz turpe medicare. i. egere p^oria frōte. i. icōtinētū ob. i. pp reuerentia tāti nominis. f. magisterii. q. v. turpe nimis ē q^o scolaris pmouēd^o in adeptioe magistral^o dignitatis tāta expēdat q^o q^o cito gradū adept^o fuerit medicare cogaf. **E**t exē plū subdēs de qdā strictionio q^o expletis 7 executis venerabil^o splēdide et honozifice oib^o ad magisteriū p^ontib^o in cepit medicare. i. egē tertia luce. i. tertia die p^orie seqnti. qz pzo 7. penituit eū ipsonale ē. mor. i. statū tāti ausus. i. tāte audacie q^o s vires facultatis aggrediebat^o dignitatē magistralē. qd mirū. i. qre eū nō penituisset. **I**psē. u. strictionis delusus. i. derisus recessu q^osi istātane^o. i. incontinētū. qz p^o 7. nūq^o cōfessus ē decetero festigia. i. sūmitates tāti honozis. **E**t tñ notādū qdā ponēs exclamat vicēf. **O** q^o .i. quātū ē venerāda. i. reuerēda p^omedatio felicitis erit^o. i. felicitis finis ipse. n. ē in quē oīa ordināda sunt. si ergo finis bon^o est totū laudabile phas ē. q^o de re nō inepte dictū est **E**ritus acta probat. **E**t item finis corodat. 7 insuper a fine omnia denominari.

Capitulum sextum.
Peditis his q^o ad scholarū eruditioem digesta sunt dilucidandi moderatione obseruata: nec angariare lectorē sermo nis breuitate curamūs: nec dilatioe cōfundere: nūq^o lucidiori stilo lenioꝝq^o stemate pusi: qm̄ nō solū discretis verū etiam rudibus enigmatis serie postposita cōmendat. nunc ad magistrorū venerabilem properandū est maiestatem.

Capitulum sextum 7 vltimum.
Peditis q^o ad scholarū eru. 7c. **H**oc ē capl^o 3° ser tū 7 vltimū h^o totalis tractat^o q^o de scholarū disciplina ē. in quo p^o ea q^o i supiorib^o caplis edocuit **E**t signāter p^o q^o i p^orie pcedētū caplo dētermiauit de qbusdā documētis ad dignitatē magistralē tū faciētib^o cū quoq^o necessario req^o sitis. **N**ūc pñter i h^o vltio caplo p^oncipaliter de dignitate ipsa magistrali 7 q^o ipm circūstāt et cōcomittāt p^oseq^o. **E**t diuidit hoc totū capitulū i tres ptes p^oncipales fin tres magistrorū maneries. **I**n p^oria pte nēpe dēterminat de p^oria magistrorū spē et de his q^o ipsos regulant et nō solū eos primos sed et alios cuiuscunq^o maneries existant. **I**n secunda de secunda ibi.

Capitulum

Extrema presentis voluminis. In tertia de tertia ibi. Cui ob
dulcoris etc. *Prima pars adhuc diuiditur in duas partes. nam pri-
mo continuat dicta dicenda. secundo de statu norma atque regu-
la magistratuum determinat ibi. Ad magistrorum talia etc. Item primo
ponit intentionem suam respectu precedentium. secundo respectu sequen-
tium ibi. Nam ad primo facit quod dictum est. Secundo modum preceden-
di obseruandum ostendit. ibi. Nam arguere tertio ratione sui prece-
sus subiungit ibi. Quia non solum. Dicit ergo primo expeditis illi
quod se digesta. i. diuisis in superioribus tradita. ad eruditioes. i. i
formatioes scholarium. et hoc obseruata moderatioe. i. mo-
destia dilucidandi. i. determinandi. et quod nos hoc. non curam
angariare. id est. restringere lectioes breuitate super. nostre edi-
tiois nec est pfundere dilatioe. i. pluritate. nonnquam pusi le-
uiozi stilo. i. ma atque lucidiori scemate. i. verborum ornatu. et
hoc quoniam stilli subaudi terti nri tractat. comendat. i. tradit
non solum discretis. i. eruditis verum per se et rudibus. i. indoctis et
postposita. i. derelicta serie enigmatis. i. obscuritatis:*

Quia autem ita sunt per gradum. i. accelerandum est nunc. s. hic i loco
ad venerabile maiestatem magistrorum subaudi determinando de
statu eorum atque norma ipsos tam erga se quam erga alios regula-
te. Item enigma enigmatis hinc est figuratiu vel obscura lo-
cutio siue similitudo vel quod occulta vel obscura quod difficile in-
telligitur nisi apertum. ut illud iudicium. De concedenti eruitur cibum et
forti egressa est dulcedo significans ex ore leonis fauorem esse exitum

Ad magistrorum autem talis habet diuisio. Tatorum qui
da duabus urbibus ceteris fulgentioribus. s. rome
et athenis comorantur vltimo nusquam precedentes: nisi
quod fortuna succedit eis ut alii venerent. Alii per di-
ctorum obmittentes fastigia locorum oppidorum adiacen-
tium quod erunt emolumenta Tu per nouerca discipline ege-
statem tu per natalis patrie dulcoris renitentem.

Ad magistrorum autem talis haec. In hac parte hoc. postquam se superioribus
b' continuauit. nunc intentionem persequitur. Et duo facit. nam pri-
mo quasdam magistrorum diuisioes permittit. secundo normam atque
ipsos regulare modum demonstrat ibi. Talem namque. *Prima* i
duas. nam primo primam distinctioes magistrorum permittit. secundo
secundam subiungit ibi. Talem istorum quod etc. Et dicit primo quod diuisio
magistrorum habet talis. supple ut sequitur. nam quasdam magistrorum mo-
rantur duabus urbibus excellentioribus. i. clarioribus ceteris scilicet
rome et athenis nunquam precedentes vltimo nisi forte in quibus
fortuna succedit. i. arripit ut eleuentur alii. i. ad altiora. vlti-
mo. nisi quod precedentes vltimo. s. ab urbibus his. et hoc in quibus
id est quod fortuna succedit eis ut alii eleuentur. Et vult dice-
re quod quasdam magistrorum sunt qui solum in urbe romana atque athe-
nensi moram suam habent. Alii autem magistri sunt qui obmittentes fasti-
gia. i. summitates predictarum urbium. s. rome et athenarum. quod erunt
emolumenta. i. lucra oppidorum. i. castrorum et villarum: ut sic op-
pidum largo sumat vocabulo. oppidorum in quibus adiacentium. s. per
dictis urbibus duabus subaudi vel de lege vel de parte distan-
tium. Et dico quod erunt tu. i. primo per egestatem supple remediam.
egestatem dico nouerca. i. hinc discipline. nam ut septem dicitur est
nam non est sufficiens a seipso speculari sine rebus exterioribus tu
etiam. i. secundo quod erunt emolumenta aliorum oppidorum per dulcoris
renitentem natalis patrie. i. primi soli. Vult dicere quod per eos
magistros qui urbibus rome atque athenis comorantur sunt alii
magistri qui in oppidis et hoc quidam in oppidis natalis soli.
quidam vero in oppidis proxime extraneis. Et de his omnibus
suo ordine atque loco tractabit in sequenti. *Notandum* sicut
plurime partium fuerit lecte. sic et plurima studiorum receptacu-
la. Comemorando ergo historicorum suam celebratiora doctri-
narum conciliabula athenarum studia ceteris preclarissima erite-
runt. quod et ipse hieronimus comendans inquit. Studio athenas
apertissimas fore. primo enim leges studium id tradidit aliisque ci-
uitatibus iura transmissit: eo viguerunt pene omnia per hinc lumi-
na quae admodum tam longe fama extitit divulgata. *Primo* athena-
narum studium romanum floruit italicis partibus constipatum. i. quod. *Iu-
li* cesar vixit. li. i. de vita cesaris ibi. Carthago floruit ut ait
solinus. li. i. ibi Virgilius. tullius seneca atque reliqua multi plurimi va-

luerunt. Et hec duo studia ista comendat. Est et alius parisie.
se studium in superioribus satis collaudatum. hinc autem etas moder-
nior innumeratas pene doctrinarum viles scholas quas si laudem aut
vituperare nescio. cum virtus ostendit in patenti atque extraneo non in-
digeat condonatori. Item emolumentum hinc proprie molendini lu-
crum sit: ponit tamen per quolibet lucro vel comoditate. Sic ma-
lachie tertio. Et quod emolumentum quod custodimus precepta eius.

Talem istorum quod aliorum quodam ratione pulchre denomina-
tionis imperium assumunt ut honorificentur. Alii ratione
intelligentie ignorantia eorum ne confundantur. Ter-
tu subtilius speculantes propter vtriusque partis icre-
mentum magistralia contrahunt paludamenta.

Talem istorum quod aliorum. Hinc ponit aliam magistrorum distinctionem
dicens. Ad magistrorum eadem in ciuitatibus prefatis atque oppidis
circumiacentibus hincantur. quidam magistri sunt qui assumunt ipsum
id est gradum atque titulum magistralem ratione pulchre denotatio-
nis. i. fame. ut. s. ab hominibus honorentur. Et hi sunt qui solum
gloriam nois querunt. Alii autem supple gradum assumunt supple ma-
gistralem ratione. i. ob causam intelligentie et hoc id ne confundantur
ignorantia. Tertii vero sunt qui speculantes subtilius quam su-
periores habent paludamenta. i. honorem qui proprie in his ve-
stimetis consistit. magistralia. i. magistrorum ostentia. Vult dice-
re tertii sunt qui magistralem dignitatem assumunt propter incre-
menta vtriusque partis supradicte. s. tam per apparere atque ut ho-
nora celebrentur quam et per intelligentiam. *Notandum* quod hinc
bonum sit atque per ceteris delectabile cum scia ipsa cuncta comple-
ctatur atque nihil ignorare permittat. scire tamen ipsum non omnino lau-
dabile est quod ob fame gloriam dicitur copatur. hinc enim pulchre
sit digno ostendere et dicere hic est. Iuxta per hinc flaccii sententiam. hinc
tamen sententia est. Illud ergo scire eligendum est quod vita virtuosorum comi-
tatur non glorie cupiditate. Est igitur ex his magistrorum generibus
solum illud laudale quod ob ignorantie nebulam de pellendam
scientie suscipit incrementa. Item paludamentum vestis regum ge-
neris est quod vtebantur ad ostendendum bellum proximo futurum. Et de
a palam quod tunc omnibus palam bellum ostendebat. Est quod vestimentum
magistrale quo magistrandi induuntur ad futurorum hono-
rum titulum ostendendum.

Talem namque quicumque venustatis assumpte debi-
tiorum officii velit emolumenta persequi: in vniuersa
morum honestate oportet ut polleat perclarus. ut sit vtiq; in
sermone verax: in iudicio iustus: in consilio prudens
et in commisso fidelis constant in vultu. pius in affatu
virtutibus insignitus: bonitateque laudabilis eri-
stat. si quod vero contrarium acciderit: humane fragilitatis
appetitu accidere solet. *Conuersatio* etiam sit bo-
nus. Nulla siquidem res est magis perniciosa disci-
pulo vita magistrum contumeliosa. infusa enim vi-
dentur sepius confundi ex fetido vase quia fe-
tidum vas aquas infusas corrumpit.

Talem namque quicumque vult. In hac parte hoc. per superioribus magi-
strom bipartita diuisione. nunc de quorundam norma atque mo-
do ipsos regulare tam in se quam quo ad alios subiungit. Et di-
uidit hec pars in duas partes. nam primo ponit hoc. precepta quasdam
magistros regulantia absolute et quod ad se. secundo per partem quod
ad alios. s. da ibi. hinc autem. prima adhuc in duas. nam primo facit quod
dictum est. secundo causam sui dicti subiungit ibi. Nulla siquidem. *Prima*
adhuc in duas. nam primo facit id quod dictum est. secundo ponit
quandam excusationem predicta precepta excusantem. ibi. Si quod vero etc.
Et primo ponens documenta statum magistrum regulantia dicit quod
magister quicumque ipse fuerit si velit prosequi emolumenta assu-
pte venustatis. i. honoris magistralis. quod pro et debiti offi-
cii oportet ut ut poleat. i. respiciat clarum in vniuer-
sa morum honestate. ut. s. sit in sermone verax. i. in iudicio iu-
stus etc. hinc plana est. Et si quod hinc accidat subaudi superioribus
hoc

hoc solet accidere appetitu humane fragilitatis. i. ipsa sen-
sualitate ipsa. n. debilis e' et ad malum pna. Et q' debilis id
ipsam debilitas mox plerumq' psequit. debilitate. n. pple-
tionis vt medicis visus e' sepi' mox seq' debilitas. C' Itaq'
tadū licet mag' oia illa in se heat q' forma docendi p'inet
vti sunt docēdi p'sideratio. exēploz p'formitas et rursū elo-
quētia copiosa. hec tñ minime sufficiūt nisi ea q' vbo docz
ope instruat. hec. n. optima sapie via e' opa sanis p'forma-
re doctrinis. C' In Prosper. li. epigrāmatū. Itaq' satis e' do-
mini p'cepta euoluere lingua. Is meminit legis q' memor
e' opis. Turpe. n. e' vt iqt Lactantius li. de falsa sapia. ad
pbiaz p'gere et pbie opa nō agere. talis. n. vita nō vera sed
palliata e'. Opa at pbie mores sūt atqz diuinitatis instituta. i.
qbus magiat' sic polleat vt discipulis nedū exēplo sic s'z
decozi. Rō at oliuz boz h' p'nter ānera e' cū dī. qm nlla ref
e' discipulo magis p'niciosa. i. dānosa q' contumeliosa vi-
ta mag' i. n. p' q' nos Bo. vidim' ifusa et fetido. i. ptami
nato vale p'fundi. i. corūpi septissime. qm fetidū vas aq's
corūpit. q. d. sicuti aq' corūpit vāse fetido sic scia docto-
re cōtumelioso p'p'ro quo notādū q' plurimū hodierni tē-
poris sūt sapiētū q' lz doctrinis sanis intēdāt: vitā tñ bruta-
lē ducūt sicuti tāgit Aristoteles. i. ethicoz. q' certe odio ad
modū hūdi sūt. exēplo p'p'aculi q' oēstales tāto fastidio re-
nūt vt nec vbo neqz scō eis cōicare dignū estimauit. put-
ponunt. A. gellius atqz Meliādus in croniciis de quibus.
Lactantius in lib. de falsa sapia sic iqt. Quidā s' obtētu
pbie vitia sua celātes vt sunt sopbiste. domi faciūt ea q' i
scholis arguunt. sicqz docent tñ nec faciūt. ipsiqz p'ceptis
suis pondus detrahūt. h' tñ genus turpissimum est. teste
Seneca ad lucillū epla. 24. Turpe. n. inq' e' aliud loqui
et aliud sentire. Et itē epla. 44. h' turpissimum est qd nob
obici solet vba nos pbie non opera tractare. Inde Latho
Turpe est doctoz cum culpa redarguit ipm. Cū ergo vita
cuiusq' despici' eius quoqz necesse e' vt doctrina despiciat
tur vt vult Gregorius in omel. 6. li. 2. Discat sermonib'
his viri prudentes docendi formā. suosqz discipulos stu-
diosos fieri suadeant nō solū libros euoluēdo s'z et mores
cōponendo. Itēz perniciēs mors est vel interitus. Inde p-
niciosus. a. um. damnosum letiferum etc.

Hec aut ad aie docētis iformationē digesta sūt
nūc de ceteris primariis nō dico de prio primis
sed de secundo primis differēdum est.

Hec at ad aie docētis. In hac pte boe. postq' posuit do-
cūmēta regulātia mag'os quo ad seipz. nūc vō fac' h' idē
quo ad alios. Et diuidit' hec ps i duas ptes. nā prio pōit
normā mag'os regulāte quo ad discipulos. scdo quo ad
alios a discipul. ibi. Cū at ob festiui t'pis etc. p'p'ria i duas
nā prio fac' h' quo ad morū obseruātia. scdo quo ad s'bdito-
rū iformatiōez. ibi. Cū at bōe i q' s'bdit. p'p'ria. adhuc i duas
nā prio se dicitis dī. dīsqz p'nuat. scdo itē p'p'ria. ibi. Te-
nēt quoqz doctoz etc. Et prio pōit itē dēz suā respectu p'ce-
dētū. scdo respectu seq'ntiū. ibi. Itaq' de ceteris. Et prio dī-
cit. oia h' subaudi q' dca sūt: sūt digesta. i. declarata et tradit
ta ad iformatiōez aie docētis subaudi quo ad morū suoz
bonestātē absolutē et in se. nūc at e' differēdū de ceteris pri-
mariis. i. documētis supple ipm regulantibus. nō tñ dico
de prio primis q' d' istis iā dca e'. s'z de scdo primis. Sūt
nēpe vltia respectu p'cedētū et pria respectu sequētū. q're et
secudario pria dicūt. Itē dissero. i. diuersis modis apio.

Tenetur quoqz doctoz eruditus esse: mansuet'
rigidus atiq' nō ānis: nō negligēs: nec arrogās.

Tenetur quoqz doctoz. In hac pte p'p'ria Boe. de do-
cumentis regulantibus ipm magistrum p' cōparatiōez ad
scholares. Et duo facit. nā prio facit h' i generali. scdo in
speciali de quolibz ibi. Sit inquā eruditus. Et dicit prio
q' doctoz tenetur esse eruditus mansuetus etc. put hec oia
in processu declaranda sunt. quare sequitur.

Sit inquā eruditus: prius enim oportet vt di-

scat q' doceat. Triui siquidem p'parationem do-
ctrine nouimus assitricem. Valde vō absurdūz
est: et iniquum vt imperiti peritis: nouelli antiqs
rudelqz preferantur emeritis.

Sit iqz erudit'. pri'. n. In hac pte ea q' p'miserat in gnali
nūc in spāli p'p'ria. Et diuidit' i tot q't i gnalitate p'miserat
ptes. Et ponēs p' primū documētū dīc. ego Boe. i. qz. i.
dicit q' mag' ipse sit eruditus. i. doctus. Et rōnez ānectēs
dicit enī p' q' o'z. i. oportunitas est q' mag' ipse pri' discat
ānqz discipulos suos doceat. Et sciam triuiales circa hāc
eruditionē marie p'ualere insinuās cam recōmēdando dīc
siqdē nos nouim' p'paratiōez. i. acq'fitionem doctrine triui
fore valde aptā assitricē sup. in his. Et qdā ānectēs no-
tandū dicit. valde. n. absurdū est et iniquū q' ipm. i. docti
preferant' p'ris. i. doctis. nouelli supple in scientiis antiqs
sup. p'ferant'. atqz rudel. i. ibecilles emeritis. C' Itaq' aduz
q' ascendēs ad gradū mag'alez o'z q' sciētis s'bdiciat alias
caueat ne sibi dicat illud ad romāos. ii. Qui alios docet
teipsum nō doceas. id sapie. is. dī. Anqz loquaris. i. docē-
do disce. i. audiēdo. et iacobi tertio. nolite plures mag'z fie-
ri. in h' et canones satis. p'cordat' vidēt. 59. dist. ordiarios
et. 61. dī. Adisep. et. 16. q. 1. Si qs clericatus. et ex de electōe
cū enī. Itē eruditus. i. instructus q' si ex ruditate positus

Mansuetus. Quomā qnqz discipulorum ela-
tionē pati oportunū est: ergo māsuētudine vtēduz
e'. Magister frāco in māsuētudine p'deat i exē-
plum: q' ob discipuloz suoz nobilitate sua vtētū
irrefrenabilem arrogantia laqueo se supēdit. sa-
pientius aut egit: si mansuetudine vsus fuisset.

Mansuet' qm discipu. Itē ponit h'm documētū de mā-
suetudie magistrōz. Et duo facit. nā prio documētū pōit
scdo exēplo ipm corroboret. ibi. Magister frāco. et dīc q'
magister et aliq' mō māsuēt' e' v'z scolarib'. Et rōem aīi
gnās dicit. qm qnqz oportunū est pati elatiōez discipuloz
p'ns et est mansuetudine vtēdū. Cū. n. illa e' q' irascibili-
tates reprimit et moderat iras: q're et multoz maloz forma
refrenat. q' certe si vsus magister frāco fuisset cui' exēpluz
immediate subiūgit. n' laqo collū strāgulasset. hic. n. cū vidit
set arrogantia. i. supbia discipuloz vtētū sua nobilitate. ar-
rogātia dico: nō refrenabile. i. corrigibile laqo se suspēdit
qui tñ sapiētius egisset si māsuētudine hac v'ute vsus fuisset

Rigidus. In scolarium enim amplexu rigore
frui cōmodissimum est ut sic errantibus vindictā
imponat: sopbistarū lites dissoluat: oblatrātes
remordeat obloquentes reprimat: p'teruiētes
castiget: totaqz determinatiōez dialecticā faciat:

Rigid' in sco. Hoc e' tertū documētū de magistrōz ri-
gidityte erga s'bditos. Et dicit q' magister et v'z esse rigi-
dus. i. durus et valid'. Et dī a rigeo riges. qm frui. i. v'ri
rigore. i. rigidityte in āplexu scolarū cōmodissimū e' ut sic
errantib'. i. delictantib' ipōat vindictā. atqz dissoluat litē so-
pbitaz. i. disputatiū. atqz remordeat. i. puniat oblatran-
tes. i. cōtinue cōtra ceteros ritātes et a cāib' sumptū e'. s'lt
et p'p'iat obloquentes. i. ipos diffamātes. atqz castiget v'ga re-
ctitudis p'teruiētes. i. p'terū qd attētātel. et sic faciat totā
determinatiōez. i. illā oēz q' iter scolare tā ex pte mox qz
etiā doctriaz faciēda e'. faciat dialecticā. i. ad v'raqz arguē-
do p'te ut. i. plene discutiat hinc iñ. posteaqz determinet et fa-
ciat quēadmodū p'missū e'. C' Nota magistrū fore rigidūz
hoc eo mō intelligēdū est quo canones intelligūt. sit inqz
rigid' ita tñ vt nō assit se uicia. i. nimis corrigēdo h' e' ver-
berādo aspe. i. talis nēpe rigiditytas culpe iputāda e'. Lenis
nēpe castigatō solū magistris p'missa e' extra de homici. c.
ad audietia. et. 24. q. 6. c. prio. et hic e' q' si leni p'cusside sco-
laris moriat' magister nō teneret vt vult vincēt'. et h' si fa-

Capitulum

mus & puer & robustus. secus autem si tener. qz iam non e
levis percussio. ff. ad. l. acq. l. qua actio. §. si quis. hoc
etiam notatur in decre. cum in magistrum. extra. de elec.
Antiquus vo non annis sed perpetua scia. si vo
vtrumqz affuerit sanior conditio erit.

Sit antiquus non annis. Hoc e qrtuz documentu qd e
de magistroru lōga experientia & ppetuali sciētia. Et dicit
magister etiam sit antiquus. i. experientia suffultus. & hoc
bene inuens dicit. antiquus qdem nō ānis sed ppetuali scia
. i. scia firmiter in eo radicata. sed tñ si vtrūqz fuerit. i. ātig
tas cū scia pditio sua erit sanior. **Notādū** p b qz dicit an
tiquū fore magistz vult ipm longa experientia in doctrinis
atqz docendi forma fore exercitatu. In doctrinis vti i prio
documentō edoctū ē. In docēdi at formayt. i. doceat recte
& artificialiter vnūquēqz fm suā capacitātē & hz cuiuslibz
artis exigentiam. Et hāc docendi formā optie tāgit pala
dius lib. i. de agricultura cū inqt. Pars pria prudētie est
vt pñderes psonā eius cui pcepturus es. Nā stultū est ru
sticos pñtissimoz viroz alloq stilo. hec ille. vt g qd bñ do
ceat expedit. vt modū audientivtilē exgrat eiusqz capacita
tem etatem & sensum pternat. nec instruere incipiat. artes
sz prius mutuat ptes. & hinc sumptū est vulgare illud. Ar
tes post partes veteres didicere magistri.

Nō negligēs Qm sic in vnoquoqz ope mater
inuenit constantia: ita vniuerse doctrine & disci
pline nouerca e negligentia. **Opportunius** enī eēt
mechāice dseruif arti q negligētie iugo onerari.

Non negligēs. Hoc e qntū documentoz qd est de ma
gistroz pferantia. Et dicit. Magi nullo mō negligens
eritat sed pferat. qm sicut in vnoquoqz ope inuenit cō
stantia & diligētia veluti mater. ita et p hriū vniuerse do
ctrine & discipline nouerca est. i. inimica negligentia: q fit
vt deseruire mechanicē scie est oportuni? qz onerari iugo
negligētie. **Notādū** vir piger indign? bōis ē. & iste q
solicitudinē nō hz nullo meret bñficio dotari. ad b. n. nar?
est hō ut laborat corpore p victu: mēte p vtrūqz atqz nō
solum sibiipsi sz vt Plato ait ad Architā pñe atqz amicis
p dicitia enī mltos facit desides eo qcepta salubria cō
tinuare formidāt. Et hī solū molles sunt vt vult Aristo.
ipse qrtō ethicoz vbi dicit. Ad sollicitē est fugere laboriosa
hec at ipsis magis summe cauenda est. atqz et pferan
tia eq aīo firmit amplexāda. qz amplexāda. atqz et retē
ta honores vntel scie diuitie solēt adipisci. Tardis. n. mē
tibus non facile vtus cōmittitur teste Tullio lib. 4. tuscū
lanaz qdnum. Et Virgilius in bucolicis. Tarde venere
bubulci. Omnis nempē tard? brauiū caret.

Non sit arrogans Qm viuar pauperuz scintil
lula extinguit magi antis arrogantia voluntasqz
discēdi diuitib? sequestrat: qm arrogantis magi
sedulitas nūqz fideliter hoīem instruit.

Non sit arrogās. Hoc est documentū sextū q suadet arro
gantia fore vitanda magis. Et duo facit. So. circa b do
cumentū. nā primo ostendit arrogantia sumope vitādā fore
scdo demonstrat q sunt hī magi q arrogantia psonēt ibi
Hi sunt & dicit q magister nullo mō arrogans eritat. qm
arrogantia nullū penit? erga discipulos bonū opata ē: & h
ostendit tam circa paupes qz diuites. Et dicit qm viuar sci
tillula. i. amor sciēdi paupis extinguit arrogantia magi
strat? & hoc q ad paupes dcm est. qz p. & voluntas discē
di seqstrat. i. sepat a diuitib? (vandi ipa arrogantia. qm se
dulitas. i. diligētia arrogantis magi nūqz instruit hoīes
fidelit. Itē arrogans supb? iactator elat? & istat? idē. dis
fert tñ arrogantia a supbia. nā supbia ināis ē glia de eo qd
qs hz. sz arrogantia de eo qd hz & cū qs credit ea scire q
nescit vel hēc q nō hz. sepe tñ apd auctores h duo pñdūt.

Hi sūt q id qd sciūt hamilit docere ptemnūt.

& que rōne sapiūt recte mōstrare nequnt: qm in
fastigio positi mentes merentiū despiciunt: nec in
datorem scie cām referunt. sed ppriaz i se respi
ciunt excellentiam. Hi et sunt q fimbrias dila
tant: phylateria magnificāt: i publicis spectacu
lis eminētiōra sedilia qrunz: & ab oibus rabi noie
vocari & salutari desiderāt. Tales sūdē oīuz bo
noz collectō iure sedulitatis ablato a se relegabit

Hi sūt q id qd sciūt humiliter docere ptemnūt. In hac p
te ostendit q sunt magistri. b vicio arrogātie notati. Et duo
facit fm duas maneries arrogātie qz vna in docendo est
scda in ornatu. scda ibi. Hi et sūt. & dicit hī supple magi
arrogantes sunt q ptemnunt docere hūilit ca q sciūt & nolūt
mōstrare recte ea q sapiūt. qm positi in fastigio. i. supbia
& fastu despiciūt mētes merentiū. i. desiderātū doctrinā
fastidiendo. i. qñ fastidiū eis ingerāt. hī et arrogātes nec
referunt cām sue scie in delatorē scie. i. deū gliosum a q oē
vātū optimū & oē donū pfectū. Joā. i. hīc. n. affluent oīa
tribuit & si ipropat. tribuitqz pl? qz rogat. In hūc vico nō
referūt cām sue scie sed respiciūt ppriā excellētiā in se solū
estimātes ea q sciūt ppriā scire excellentia. Et inde scdos
arrogantes plegē dicēs. Hi et sup. arrogātes sunt q dī
latant. i. extendūt fimbrias. i. vestimētoz. appetunt. n. cū
quotidie epulari splendide atqz indui purpura & bisso vt
eis dicat ecce rabi. vel sic. dilatāt. i. rotundo ore manife
stāt & declarant fimbrias. i. scias suas & magnificāt phyla
teria sua. i. vanas suas arrogācias. Sūt. n. phylaterie. p
prie breuicella in qb? quondā scribebat lex & seruabat qz
deserebat añ frontē vel pectus vt sic ipsi viderētur religio
sed h non fiebat nisi cā iactātie: & ad hōmōi similitudinē loqē
i lra & sunt vba sumpta ad thei. 23. Dilatant. n. phyla
teria sua & magnificant fimbrias. Hi et sunt q qrit sedilia
i. recubūt eminentiōra. i. pria i publicis spectaculis atqz
desiderāt salntari. i. salutādo vocari noie rabi. i. magi. &
subdit oīs collectio. i. cetus hoz scholarū relegabit. i. se
pabit tales. i. arrogantes a se & h ablato. i. remoto iure se
dulitatis & scie. **Notādū** q arrogātes hī de qb? lra scōat
ypocritaz qñ pelle supuestiūt q salutatiōes appetūt in fo
ro atqz prios recubūt i puinio: laudes amat iactātiāqz fa
ciliter pducūt. adulari gliāt. a qlibz reuereri expectāt. qz
qd agūt arbitrāt bonū: corrigi nolūt. Arbitrāt. n. pprio
sensu se regere posse. **Rurūsqz** eoz tāta ē temeritas vt oīa
psumāt nihilqz difficile arbitrāt. hoz certe inutilis labor
est. diligētia frivola: fructū nō capiūt ex opib? suis sz po
tius detrimentū. vñ. Ouidius methamorpho. 13. lib. Et
obest sua glia multis. iō mathe? in thobia. Nō crede titu
lis fame te pfule credeqz menti. & Adartialis coqu? **Hūc**
volo laudari q sine morte pt. itē fimbria i supiorib? caplis
expōsitū ē Itē relegare. i. remittere. Itē ē in exiliū dānare
vel pcul legare & pducit le. vñ in thobia. nate cauenda ca
ne lectare sectāda. relega cria. val mētis purificat stude rē

**Cū at bōe i qntū tyro legēdi cā scholas itra
uerit. rigore itrisec? assūpto pñderandū ē vt auro
re tpe ptiuo submissa voce icipiat ore rotūdo me
diocrit ascendendo. nisi magna vrgeat necessitas
expectando.**

**Cū at bōe i qntū tyro legēdi cā scholas itra
uerit. rigore itrisec? assūpto pñderandū ē vt auro
re tpe ptiuo submissa voce icipiat ore rotūdo me
diocrit ascendendo. nisi magna vrgeat necessitas
expectando.**

**Cū at bōe i qntū tyro legēdi cā scholas itra
uerit. rigore itrisec? assūpto pñderandū ē vt auro
re tpe ptiuo submissa voce icipiat ore rotūdo me
diocrit ascendendo. nisi magna vrgeat necessitas
expectando.**

eti s'biungit ibi. **Q**m si mag'at' rē. Et dicit p'rio cū tiro. i. novellus mag' bōe inq'sitōis. i. doctrine r' scie intraverit scholas cā legēdi p'siderādū ē. sup. ab ipō magistro vt assū pro rigore irinsec' sup. quēadmodū p'dcū est cū dicebat supra i codē caplo sit rigid'. B g' rigore assūpto tpe auro re. i. matutio incipiat sup. lectionē p'rinuo s'bmiffa voce. i. voce bassa ascendēdo tñ mediocrit'. ore rotūdo. i. plēo r' b' expectando neminē nisi maria necitas vrgeat. i. icumbat

Notādū ē circa b' documētū Boetii sūmope p'siderandū est ne an' ipaz inceptiōē hmōi diuini dimittat' iplozatio auxiliū q' solus de' est q' diuinitat' sue sapientie influit i alias sapientū. Et tribuit studētib' g'ram cognoscēdi cui nihil ē difficile r' sine q' nihil possibile ē. possideri vt in ipō p'logo de regimine p'cipū dī. Et oē datū optimū r' oē donū p'fectū desursum est a patre luminū descendens vt inq't scriptura. r' Augusti. Nemo tā erudit' nemo tā doct' q' supra illustratōe nō idigeat. Et Grego. Nisi intus sit q' doceat l'vanū lingua doctoris laborat. id' p'ba volens o'ndere. i. in q' vera existat b'itudo apud Boetii li. 3. p'la. 9. de cōsola tōe diuinū monet luocare auxiliū q' certe p'termissio nullū rite s'udat' exordii. qd' obseruantes maiores nostri sp' i ag grediendū arduū diuinū iplozarunt auxiliū. sic p' Plato i cepturus geniturā sensib' mūdi inq't vez mī Socrate. nā cū oibus mos sit r' q' si q'dā religio rē. p'cari auxiliū diuini tatē rē. sit g' meis p'cib' cōp'bensum maxime qdem vt ea dicant' a nobis q' placeant deo rē. r' hali abenragel. g'fas viuo deo rē. sic Quidiū p'rio metha. dii ceptis nā vol mu tatis r' illa aspirate meis rē. sic r' reliq' pene oēs. Adaduer tar igit' mag' vt an' q' ea pagat' q' b' p'cepto docēt' deo sup plicet veluti oīuz cordium illuminatori Jtē Tyro in supio ribus caplis declaratū est. Aurora dī inctiuz diei clarescēt is vel primus splendor aeris q' grece eous dī. vnde Vir gilius de rosis. Strictior cou' p'cefferat aura iugales rē

Qm si mag'atus diligētia aliquos vltra debiti t'pis spaciū expectare p'sūperit: hōi s'ydē pigrici ei mora cōfūdit. ireqz se rancore cōminuet. cū at pigriciei discipulus dormitatiois artifex mag'z nouerit sedulitatē: aut matorius festinabit: aut pudore cōfusus in huius opprobriū dormitabit

Qm si magistrantis diligentia In hac pte Boe. cās sui dicit' s'biungit. Et diuidit' i duas ptes. nā p'rio fac' qd' dcm est. scdo exēplo dca p'firmat' ibi. S'z si faciat. p'ria adhuc i duas h'z q' duas cās assignat. scda ibi. Lū at' rē. Et dicit q' si magistrat' diligētia p'sūperit: expectare aliq's vltra spaciū debiti t'pis b' forte duo mala p'ringere p'nt. i. q' ipe forte magister p'fundit. hos. i. q's expectat mora pigriciei q. d. cum forte mag' illos expectabit p'nt ipsi hāc pigriciā i p'suendū sibi trahere cogitātes magistros eos sicuti se mel sic r' p'riuo expectat'. r' b' p'mū malū ē expectatōe hmōi p'ouentuz. scdm vō ē qz forte expectatōe hmōi magister fracūdia tumorat' atqz replet' atqz se cōminuet ex hic rācore ire hmōi vt sic ceteris nō tā p'ficue r' tam viriliter lecta de clarare possit sicuti faceret si ira eū nō cōminūisset. deide ponit scdam cāz. Et dicit magister et nō d'z expectare aliq's qm cū discipulus artifex dormitatiois r' pigriciei nouerit sedulitatē. i. curiositatē mag'istri aut festinabit se maturi' . i. citi' qz veniet ad horā debita' aut certe r' p'fusus pudore supple ob risum socioz dormitabit in opprobrium hmōi

Notandū est circa b' vbi dicit' ire qz rācore se cōminuet. Ira est q' sola aiūm p'turbat atqz sensum discernere vez n' p'mittit. inest. n. sp' iratis angustia. vñ Tullius in oratōe p' marcello. Iracūdia iqt' p'silio ē inimica. id' epieur'. Ira infantiā gignit q're sūmope curanda atqz spediēda ē atqz ea q' ipsam inducūt exp'nedā. vñ oratius i epla. z. Ira fu roz breuis est aiūm rege q' nisi paret. Impat' hūc frēis hūc tu cōp'sce cathenis Jtē rancor dicit' idignatio dolor ama ricatio r' amaritudo mētis. Ide rācorosus r' rācorositas rē Jtem dormitare frequētatiū a dormio. r' ē sub pigriciā

dormire. vñ p'pba. Ecce nō dormitabit neqz dormiet rē **S**ed non faciat vt assuerus poeta p'cipit. quem dromonis castoris discipuli pigricies nequiu in risum excitare: eo vō more quotidiano ad primā stertente: vnguib' scabris mēbrati musicū melos agētibus. oculisqz lippiētib': lucēqz explorātibus matutini laboris: in scholisqz ne res peragat' cō sortibus adueniētibus sic dicebat Lucis rubore diei aurore ne adhuc p'fundit. Illis itaqz negāti bus mediā p'tē diei creberrime somnolentus expleuit g'ras deo agēdo. maluit enim sani capitis h're duritiē q' infani peritiā. Si. vō meridiane disputationi plerūqz adesset. natiūū morē excedere nesciēs naso vigilante stertebat. affinibusqz ob porcine corozosionis strepitū p'bebat fastidia. dū aliqñ olera scōas eius delicias hauriret. ora hiatui lūina sōno cōmisit: Adan' vō lz sordida i catino aliqd' prendebat. lz sopoz ei nociuus extitit dū cibaria incarcerare q'siuit. ad quem fructū maturitatis O marciane socioz carissime credi tis hanc puenire: vestra siquidē nouit intentio.

Sed non faciat vt assuerus poeta. In hac pte Boe. erē plus qdā circa p'dcā s'biungit. Et p'rio p'ponit ipz exēplū scdo cū p'seq' ibi. eo vō. Et dicit magister iquā mane vt p'dcū est scipiet neqz scholares q'sqz expectabit rōnib' su pradictis. neqz faciat vt assuer' poeta fecerat quē pigricies dromonis discipuli castoris nequit' excitare in risū. i. de risionē. Et inde exēplū suū p'sequēs vuo facit. nā p'rio dicit quō se dromon gerebat in exercitio scholastico. scdo quō i mensa se gestabat ibi. Dū aliqñ. p'ria in duas. nā p'rio dicit quō se in mane gesserat. scdo quō media die ibi. si vō. Jtē p'rio facit qd' dcm est. scdo quādā fallam cautelā q' vñs fuit s'biungit ibi. Adaluit rē. Et dicit eo eni sup. dromōe quotidiano more stertēte. i. dormiēte. ad primā vsqz ad il lam horā q' prima canit'. r' b' vnguib' scabris. i. scabiosis r' asperis agitantib'. i. scalpēdo faciētibus mēbratim. i. p' mēbra. musicū melos. i. sonū q'si musicū qz se scalpendo q' si musicā armoniā p'ctabat. r' s'lr exis lippiētibus oculis atqz explorantibus supple nūc aptis nūc itez clausis. lucē matutini laboris. i. matutine lectiōis. aiebat. i. dicebat sic sup. vt seq' p'sortib' suis adueniētib'. aiebat in qz ne. i. nū qd' adhuc res. i. lectiō matutina pagit'. i. fit i scholis. ne. i. nunquid p'fundit' adhuc rubor aurore rubore lucis diei. q. d. ē ne adhuc dies. qd' vltra negantib' illis. i. consociis ipe dromon s'noslet'. i. plen' s'no. expleuit. i. cōpleuit v' expofuit creberrie. i. sepissime ita. i. dormiendo mediā par tē diei. i. vsqz ad meridiē. r' b' agēdo. i. referēdo gratias dō qz tā bñ tāqz suauiter i somniis mēbra refouisset. r' caute lam suā fallam s'biungēs dicit. maluit. n. s'audi dromon ipse. i. magis voluit habere duricies. i. obtusitatē sani ca pitis qz peritiā. i. sapiāz infani. Deinde pōit quō ipe dro mon se circa diēz mediā gerebat. vñ dicit si acciderat q' idē dromō iteresset disputationi meridiane ipe nesciēs excedere . i. supare vel puenire morē natiūū. i. inatū q' necē erat vt dormiret cōtinuo stertebat. i. dormitabat solo naso vigilā te. alia littera h'z vigente. i. stertendo resonāte. qz p' p'be bat fastidia. i. nauisā. atqz tediū affinib'. i. p'fociis ob stre pitū porcine corozosionis. r' b' p' s'ilitudinē dcm ē. Jdostremo ostendit quō b' dromon i mēsa se hēbat r' dicit q' dū b' dromō ad mensam extitisset tanto somno dedit' extitit vt dū ha u rirer pro sorberet olera. i. caules cristētia secūdas delitia s eius cōmisit ora hiatu. i. voragini r' cōmisit lumia somno vō p' sed. lz manus sordida prendebat aliquid in catino. i. vilico. tñ sopoz. i. somnus extitit ei nociuus dū q'siuit icar

Capitulum

eerare. i. deglutire cibaria qz tñ somn' eū opprefferat vt q̄
cūqz incepisset somno retraheret. q̄re alloquens. **B.** mar
tlanum dicit. **O** marciane carissime socioz sigdē p̄ certe
v̄ia intentio nouit ad quē fructum maturitatis. i. laboris
sui creditis puenire hunc dromonem. q. d. imo nouit qz
ad nullum fructum vnqz p̄tingere valebit. **C** Notandum
circa **B** exemplum qz si somnus moderatus bon' est. pigri
tia tñ moderata pessima. qm̄ pigri se suaqz negligunt qz ve
luti bruta in fecibus suoz delictorum deuoluuntur. oīuz
enim vitioz fomentū somnolentia est. vnde catho. Nam
diuturna quies vitis alimenta ministrat. q̄re qz Ouidius
sommolentos arguens. l. z. sine titulo in hec v̄ba p̄cipit
Infelix tota q̄cūqz q̄scere nocte Sines: et sōnos pre
mia magna vocas. qz item **O** male p̄sto qes o semper de
dita sōno. **P**ectora nuda bono. quātis pates ipse ruinis
Quē nox sola tenet nescit vigilare periclo. **M**os somnolē
tos p̄sius excitat satira. s. his verbis. **M**āe piger stertis
surge inqt auaritia. eya surge. **M**egas instat surge inqz n̄
queo. surge. **E**n qd agā rogitas enfa. p̄dā aduebe ponto.
Lastoreuz stuppas hebenū tñ lubrica coba. **T**olle recēt
prim' pipere qz sic lēte camelo. **V**erte aliqd. iura. q. d. poe
ta **S**urge piger surge. qz instat surgēdi rō. **M**ozē qz sōno
lentoz q̄si exemplo p̄posito cōformē ganfred' in poetria
ap̄tissime p̄scripserat. inqt. n. Scilicet moza pigri si māe vo
cēt obaudit. **S**i cūcē adhuc iterata voce sonora. **M**are vo
gil stertit. tandē clamore coact': **O**re tñ lēto lingua mouet
qz mihi qd vis inqt. surge v̄ei. nox ē p̄mitte q̄scā. **I**mmo
dies est surge. **D**eus me' en ego surgo. **V**ade seq̄r. nec eū
seq̄tur: quē negligit. qz tu. **N**ō venies. dudū venisset s̄z mi
hi vestes **Q**uero nec iuenio. nihil est te birria noui. **S**ur
ge cito. v̄ne en suz p̄sto. nec tñ. imo vel caput huc vel illuc
vertit. v̄l brachia scalpit: vel mēbra i lōgū distēdit. sic sibi
quasidā. **V**si libet morulas q̄rit semp venit ore. **N**ō pede
sic veniens nūqz venit ille coactus. forte mouens gressū
trahit a restudine motū. hec ille. **N**ec tñ rep̄hendenda ē de
bita nāe qes qz teste **O**ratio in poetria. qz q̄qz bon' dor
mitat homerus. qz. **I**tē stertere v̄bū supinis caret. i. nar
ribus dormiendo resonare. vnde qz sepe pro dormire po
nitur. **I**tem scaber bza. b̄z. i. asper scabiosus. scabidus.
Item catinum l̄z s̄m **I**sidorum sit vas viuarium fictile.
capitur tñ q̄qz pro disco qz scutella vt in proposito.

C Si differendi cā meridianus doctor studiū adi
erit: cauendū ē ne sophisticō polleat apparatu
nec tetrīs moueat difficultatibus: sed studiosa
p̄meditatōe oībus armatus itrepidus adeat li
tes easqz facili mēte cōponat: qz illud qd q̄qz ob
iecerit ita memorie dispōat: vt detegēdi tpe a via
rōnis nō discedat s̄z ordie cōpetētī enigmata di
lucidādī moderatōe assūpta explicite dissoluat.

C Si differendi cā meridian' qz. **S**upius. **B.** docuit quali
ter magz se h̄re deat i docēdo discipulos qz h̄ qz ad lectionē
erercitiū. hic facit **B** idē qz ad disputatiōnē certamē. qz diuī
diē hec ps in duas ptes. nā p̄rio p̄dit documēta circa h̄c
p̄tem. sc̄do incidētia s̄biungit ibi: **A**duertēdū. **I**prima ad
huc in duas diuidit s̄m duo documēta qz ponit. sc̄da ibi
Si v̄o maria **I**p̄rio g' ponit primū documētū qd tale ē. si
meridianus doctor adierit studiū cā differēdi. i. disputādī
p̄cauendū ē summope ne magz ipse polleat apparatu so
phistico. i. ne v̄tā rōnib' sophisticis qz caueat ne moueat
tetrīs. i. obscuris difficultatibus s̄z armat' studiosa p̄medi
tatione. i. studio p̄meditato iter lites. i. disputatiōes qz s̄nt
lites scholasticē itrepidus. qz p̄ r. cōponat. i. declaret eas
facili mente. **B** est facilitate opinionēs concordet qz caueat
qz disponat. i. ordinet memorie illd qd q̄qz sibi obiecerit.
supple disputādo. ita. i. tali mō vt tpe detegēdi. i. soluēdi
qz enodandī nō recedat a via rōnis. sed accepta moderatōe
i. modestia dilucidādī. i. declarandī. exsoluat. i. declaret

explicite. i. manifeste enigmata. i. obscuritates qz sophisticā
ta sibi p̄posita ordine cōpetētī. **S**audi quēadmodū p̄posi
ta qz obiecta s̄nt nō posteri' primo atqz primū posteri' exsol
uendo. **C** Notandū **B**oetius summope sophisticā magi
strum p̄cauere in disceptatōib' scholasticis mōet **E**t rō ē
qz vt etiaz in superiorib' p̄missuz ē ip̄a nō nisi v̄boz ē ostē
tatio ambitiosa. **P**udentia. n. v̄boz sola p̄banda replet q̄
re qz libidinem rixādī **A**ug. in de doctrina christiana eam
noiat atqz sciam ipietans. qz vide supra caplo. i. de studio
logice. **I**tē tēru. i. atrū qz obscurū qz et in superiorib' dēni ē

C Si v̄o maxima vt assolet discretorūz mentibus
contigerit dubitatio in differendo: studiū vten
dum est deliberando: qz naturalibus motibus
mens eragitata dictauerit: conscie in crastinum
p̄ferēdū est. **E**odēqz mō si difficilimū qd q̄qz
p̄meditatus fuerit. discretōi ē cōmendandū: faci
lius enim differēdo plerūqz difficultatis scintil
lula inuenit qz si studiū obseruatōi cōmitteret qm̄
non i altero tñ scie veritas reperit vt dicit **A**risto.

C Si v̄o discretorūz marie vt assolet mētib'. **H**ic ponit secū
dū documētū circa p̄dē. **E**t duo facit. nā p̄rio documē
tū p̄dit. sc̄do circa p̄sumptū aliud dicit ibi. eodē mō qz dīc
qz si in disputatiōe dubitatio maria accidat vt solet mētib'
discretorū: v̄tendū est studiū deliberādo qd r̄idēdū. qz
mēs excogitata. i. cōmota nālīb' motib' p̄scie dictauerit
subaudi ex deliberatōe h̄mōi illud p̄ferēdū. i. determinā
dū est publice in crastino. i. die r̄ lectōe sequenti. qz ide circa
p̄sumptū documētū aliud ponēs duo facit. nā p̄rio do
cumētū ponit. sc̄do ip̄z p̄firmat ibi. facilius. n. qz dīc
eodē mō. i. quēadmodū p̄fatu est sup. faciendū si qd difficil
limū magz fuerit p̄meditat'. qm̄ ip̄z cōmēdādū ē ē discre
tioni. alia l̄z h̄z disputatōi qz verius put ex sequētib' appa
ret. et rōnes s̄bdens dicit. n. p̄ qz scintillula difficultatis
reperit plerūqz facilius differendo. i. disputando qz si com
mitteret ob̄uante studiū: qd p̄firmās dicit qm̄ vt inqt **A**ri.
subaudi in topicis. **V**eritas ip̄sa non tñ reperit in altero. i.
i vno sed reperit in pluribus seu in multis. **C** Notandū cir
ca h̄ qd dīc facilius enī differendo etc. qz disputatiō actus
est scholasticus qz q̄libet iētione suā ad inquirēdā veritatē
p̄ rōnē ostendit et eam verbis asseuerat. **H** qdē actu iter cete
ros nil clarius nihilqz salubrius discipulo cōprobat'. ip̄a
enim est qz veritatē enucleat. enigmata manifestat erro
res atqz deuia p̄denat. q̄re non absurde dēni est veritatē
facilius differendo reperiri qz studendo.

C Aduert. dū est ē qz tribus modis i traditioni
bus vt solet discretorūz cognitio. **N**ouis sigdē
qz inusitatis editionibus gliari: veteribus tetrīsqz
discipulorum mentes palliare vetustissimis tñ in
nouatis qz tanqz propriis riuis manantibus credē
tium intelligentias exercitare.

C Aduertendū est autē qz tribus modis traditōib' qz. **I**n
hac pte **B**oe. ponit qdā incidētia circa documēta supiora
Et diuidit hec ps in q̄qz ptes s̄m q̄qz incidentia qz po
nit. sc̄da ibi. **S**i qz h̄z. tria s̄bi. **V**t ad magz: qz tria ibi
Si v̄o primo. tpe etc. qz tria ibi. **M**ubila l̄z q̄qz. **I**primo
ponit primū incidens. nā aliqs possit dicere. **O** **B**oeti iā
probatū est et oīsum quō magz in disputatiōe se gerere de
beat. sed adhuc later qz rōnes facere d̄z vt disputatiūm
orta disceptatiō cōpetentius dissoluat. **E**t ad h̄ r̄idēs dīc
qz cognitio discretorūz magz vt solet i traditōib' et dis
putatiōib' trib' modis. et h̄z. tria magzoz genera. s̄. n.
qdā s̄riles qdā s̄btiliores. qdā s̄btilissimi. **S**olēt et enī qdā
gliari. i. gliose vt traditōib'. i. rōib' et documētis no
uis et inusitatis. **E**t h̄ qz ad tertiū gen' magzoz dēni ē. **S**o
lent et alii palliare mētes discipulorū veterib'. i. antiqs et
tetrīs

etris. i. obscuris rōnib⁹. et h̄ quo ad primos magfos dī
 Sūt ⁊ tertii q̄ solent excitare. i. cōmouere intelligētias cre
 dētū scholarū editionib⁹ ⁊ rōnib⁹ vetustissimis. i. anti
 quissimis sed inouatis. ⁊ vti eis tāq̄ manantib⁹ a ppriis
 riuis. i. sciētū eoz. Et hi sunt q̄ scdm gen⁹. i. mediocrit
 subtilius amplectunt. C Notādū inf̄ oia magfōz genera
 bi certe s̄bilissimū fore noscunt q̄ nō vetustoz atqz peye
 obliteratoz sp̄ vtiē codicib⁹ vel eoz tñ inouatoz. sūt. n.
 Illi aliēa mendicātes atqz rapientes suoqz ingenio veluti
 a se excogitata ascribētes. s̄ bi acutissimi qdē sunt q̄ nouis
 substantiis institutis. miserimi enī vti prius etiaz monstratū
 est ingenii extat semp̄ inuentis nō inueniēdis vti. q̄re ⁊c.
 Item tetrum. i. obscurum vt superius expōsitum est.

Si quis vō hoz discipuloz sagacitate oblecta
 uerit: archiscolari iungendus est: vt vel eis re
 cordationis seriem fideliter imprimat: vt erarandi
 diligentiam cōmendat. Adagnum sigdez in his
 vtilitatis fomentum colligetur.

Si q̄s vō hoz discipulorū. Hic ponit scdm incidēs qd
 tale ē. Diceret forte aliquis si pueri atqz scholares qdnes
 atqz rōnes p̄ magfos adductas ad plenū intelligere neqant
 quid agendū. Ad qd rōdens inqt. q̄ si scholares disputa
 tioni assistentes intelligere neqant rōnes magfi in mediū
 adductas ⁊ tñ rōnes ipse eos delectauerint tūc scholares
 ipsi iungendi sunt. i. sociādī archiscolari. i. baccalario vt
 ipse imprimat eis fideliter seriē recordationis. i. modū recor
 dandi atqz etiā intelligēdi. vel ēt idē archiscolaris cōmē
 det. i. informet ⁊ ofīdat eis scholarib⁹ diligentia erarandi. i.
 scribēdi. qm̄ magnū fomentū. i. augmētū vtilitatis colli
 get ex his. i. priuatis informationib⁹. C Notādū recorda
 tio de q̄ in lra illa q̄ est superi⁹ in prio caplo cois vocitata
 ē ipa nempe magne vtilitatis est discipulo. qm̄ vt ibidē dī
 vsum generat. vsus at ad magisteriū p̄perare festinat. Lu
 sus rō ibidem reddidit. qm̄ sicut prudentia sine iustitia parū
 vel nihil p̄desse noscēt. iustitia at sine prudentia multum
 sic scia sine vsu paz. vsus at sine scia multū put ⁊ quēad
 modū in pallegato loco hec atqz alia longius declarant
 vide ibi. Item fomentū nutrimentū vt elca ⁊ ab effectu p̄
 augmento qm̄qz ponit. Et dicit a foueo ues. Itē series. i.
 ordo tenor. Et dicit a sero ris.

At aut ad magfatus apicem tpe pueniat disci
 pulus studio cōtinuitatis imorandū ē recessuqz
 secretiori l3 sanguine⁹ existat insitēdū est: ne stre
 pitus assistentiū mentē ebetet. vel migrantiū rura
 pfundat itellectū: nullis vinculis vitales spiritus
 ipediētibus. Honestati. n. consentaneū est vt se
 creta rimando solitari⁹ magister existat magis
 q̄ libellos extrahendo cunctis pntiam suā erbi
 beat. nōne detractiōis fili⁹ magzū sedulitatē libros
 extrahentē aspiciēs: qd ingnatū meditare: vtiqz

Ut ad magfatus apicē tpe pueniat. Hic ponit tertū inci
 des Boe. qz posset q̄s dicere postq̄ iā magf oia illa creg
 tur quēadmodū in supioribus edoctam est d3 ne ipse erhic
 relinquare studiū ⁊ solo exercitio scholastico intendere. Ad
 qd dicit B. q̄ non. Et duo facit. nā primo dicit ipz magf
 strum p̄tinuo adherendū studio. scdo. qd in locis ofīdit
 ibi. Recessuqz secretiori. Et dicit prio q̄ sicuti imorandū ē
 l. vacandū est studio p̄tinuitatis. i. p̄tinuo vt discipulus p̄
 ueniat ad apicē magfatus. q. d. sic continuo studendū est
 magistro vt appicē ipm̄ magisteriū p̄seruet. ⁊ locuz studiū
 ofīdens inqt. qz p ⁊ est insitendū. i. cā studiū imorandum
 recessū. i. loco secretiori. l3 p̄ q̄uis magister ipse sangui
 neus existat sanguinet enī vt supius iā demonstratū ē in lo
 cis aptis amenis ⁊ iocūdis info: mādi sunt. h̄ tñ nō obstā
 te in locis secretis magf studere d3. h̄ ne strepitus assisten

tū ebetet eū in studio ⁊ silr ne strepitus migrantiū pfun
 dat ei⁹ itellectū: sed sit in loco geto ⁊ mūdo ⁊ expurgato
 ab ob⁹ viculis ipedientib⁹ vitales spūs magfi. Et reddēs
 cām victoz dicit. Cōsentaneū enī est honestati magfōz vt
 magzū rimando. i. ingrendo secreto existat solitarius qz q̄
 exhibeat pntiam suā cūctis exhibendo. i. exponēdo libellos
 s̄baudi in aptū. nōne p̄ nūqd. n. detractiōis fili⁹ supple q̄
 cūqz fuerit aspiciēs sedulitatē. i. magfi in exhibendo. i. i pu
 blicū ponēdo libellos suos cā studiū meditare inqnatuz
 qd. i. aliqd malū vtiqz opinaret. q. d. cū ita sit q̄ forteocu
 lus nequā malū ex hac publica ofīsiōne opinaret hōesti⁹
 ē magistrum q̄cūqz studeat loco solitario se recipe. C No
 tandū circa h̄ qd de studiū p̄tinuitate dī. Sicuti vna dies
 calida nō facit estatē neqz vna yrūdo ver. vti dicit Aristo
 te. primo ethicoz. sic etiā nec vnus act⁹ studiosus ⁊ scien
 tificus studiosum atqz scientificū reddit. regrit enī vti ēt i
 supioribus declaratū ē ad p̄fectionē magisteriū studiū p̄
 nuatio. h3 nempe se studiū in modū cauātis gutte lapidē
 q̄ nō casu sed diuersis iam millies multiplicatis casib⁹ la
 pidē cauat. Sic qz magf bone indolis non primis tituli
 adepti circulis studiū dimittat sed p̄tinuo vsqz in finē stu
 dio atqz exercitio adbereat. ⁊ h̄ i loco solitario. aia enī ter
 renis occupata insulibus nequāqz in cognitionez sciarū
 attingere valet. regrit nāqz studiū libertatē animi terrēa
 p̄suis respuentis cū ipa de mūdo creata sit. q̄re ⁊ ipaz mū
 dis ac puris solū delectari nece ē nō defecatis atqz molle
 terrēa iuolutis. q̄re ⁊c Itē rimari. i. scrutari ⁊ iuestigare.
 tractū ē a porcis q̄ p̄ rimā tre filiōs ⁊ radices iqrūt ⁊ p̄duc
 ri. vñ. P̄rosp. Adorbida rime⁹ penatralia dextra salutis

Si vō primo tpe magfantis diligentia copiā
 discētū nō habuerit idcirco nō tepescat nec spe
 deposita euanescat. sed tāto acrius studiū isistat
 seqz inc ofīctū strenue p̄beat. vt sic l3 cū paucis
 honorē p̄tingant. Paucoz. n. cōsortio multos
 delinitos pfunditatis studio vigente frequēter
 vidimus strenue intitulari. Nonne theofrastus
 subtilitatis artifex paucorum suffult⁹ ornatu spe
 defraudatus regendi curam obiecit. quod tñ in
 consulte egit. consultius enim egisset si se studiū
 obseruantie cōmendabilem exhibuisset.

Si vō primo tpe. Hoc ē q̄rtū incidēs circa p̄cā occur
 rens. Et est tale. P̄osset nepe q̄s dicere oia sigdē bñ ⁊ op
 time digesta sūt. ⁊ h̄ circa hos magfos q̄ scholarū copiā
 hnt. qd at de his qd nō plenū est auditoriū. surda p̄ntia
 atqz cōmitat⁹ penit⁹ abrupt⁹ his rōdēs dicit vt in littera
 Et duo facit fm̄ duos modos i lra positos. scda ibi. Adu
 nerit⁹ tñ. P̄ria in duas. nā prio qd dā documētū siue qn
 dā modū circa icidens ponit. scdo cāz ei⁹ s̄biūgit. ibi. pau
 coz. n. Et dicit primo si ofīgētia magfatus copiā discētū
 . i. scholarū nō habuerit primo tpe nō tepescat. i. n̄ desi
 stat ab inceptis. idcirco. i. p̄pterea. ⁊ h̄ ne euālescat. i. rece
 dat deposita spe. h̄ q̄to rari⁹ ē s̄ibi auditoriū tāto acri⁹
 studiū isistat. q. p ⁊ p̄beat. i. exhibeat se i ofīctū. i. lucta
 scholastica q̄ disputatio ē strenue. i. ardue vt sic p̄rigat. ho
 norē l3 cū paucis. Et rōne p̄dictoz reddēs duo fac. Nam
 primo rōne ponit. scdo exēplū quoddā circa h̄ anectit ibi.
 P̄one. Et dicit. n. p qz nos Boe. vidim⁹ multos delinitos
 . i. insignitos studio pfunditatis intitulari. i. laudari vigēte
 tñ p̄sortio paucoz discipuloz. Et exēplū circa h̄ qd dire
 rat nos spe ⁊c. ponēs de theofrasto dī. sine Theofrast⁹ il
 le magf eris artifex s̄bililitatis et suffult⁹ ornatu paucoz fi
 ne ipse abiecit curā regēdi. ⁊ h̄ defraudat⁹ spe regimētis af
 futuri. q. d. imo: qd tñ. i. abiecere regēdi curā egit icōsulte
 h̄ certe egisset p̄sulti⁹ si se exhibuisset cōmēdabilē obseruā
 tie studiū. C Notādū quēadmodū dīc lra pp raritatē au
 ditoz nō desperandū ē. qm̄ et si minima cēt scholarū co

Capitulum

pia nō ea pp ab exercitio et studio desistendū ē. Antēdēda enī nō ē i his mūdialis glia sed studii exercitiūqz finis qz sa-
pia ē qdē ē beatū facere. i. et bicoz. atqz bīz efficere vitā
vt inqt Seneca ad lucillū. Hac Salamon pncipatuz obti-
nuit et honore puerbiorum secundo. Melior. n. eius est
acqstio qz auri et argēti ibidē. Ea. n. habita oīa bōa pari-
ter veniūt cū illa. Ad g. tepescat sciaz tiro si copiaz studē-
tū si habeat cum largior laborū merces sibi fuerit consti-
tuta Item tepesco inchoatiū est a tepeo tepere. i. tepidū
fieri Et est tepere proprie esse inter calorem et frigores.

Ad dūeribus tamē magi leontini discretio mul-
torum sibi acquisiuit consortium. Pulchrius
enī sic egere censuit q̄ discentiū cetū destitui.

Ad dūeribus tñ leontini. Hic ē scdm documentū circa p-
dēn incidens attendendū. Et duo facit. nā primo moduz
pōit q̄ scholares magf hfe possit. scdo antipophorizat vt
saltim notabile qdā circa h pōit ibi. Pietatis vō. Et di-
cit qz si magf audientium scholariū nō habuerit copiam
modus ē vt eos sibi muneribz coemat et pducatur exemplo
leontini e qdē discretio acquisiuit sibi muneribz. i. donis cō-
soriū multoz censuit enī. idest estimauit. pulchrius fore
egere. i. paupertati incubere qz destitui cetū discentiū. i.
scholariū. **N**otandum si munere atqz donis vū supnī
placari pstat iuxta Quidī in de arte traditionem. Ad-
nere vū supex placantur carmine manes et. Nullū mirū
deniqz si hoies eis placabunt. Ad dūeribus egdē oīa co-
namur vt si qd pcatū difficile ē munere facillitē. qre bñ
dicit Quidius vbi supra Carmina laudat h mūnera ma-
gna petant. Et itē. Ipe lz vīas musis comitat? bomere
Si nil attulerit ibis bomere foras. Hoc vsus p̄silio leon-
tinus eos quos fors sibi detraherat muneribz cōparauit.

Pietatis vō ambitu scholariū rector delinī-
discipulorum corda paupertate degentiū studiose
qz discentiū mulcere tenet. v3 cibariis calceis
vestibus saltē tritis si facultas suppetit: ceterisqz
donatis subueniat consilioqz vt decet cōcitatūo.

Pietatis vō ambitu. Hic Boe. qdā notabile circa pre-
dca pōit q̄ erogationē elemosynaz paupibz faciendā pmo-
net. et h si magf suppetat rez facultas. Et duo facit. nā
primo facit qd dēn ē. scdo hanc erogationē summope cō-
mēdat ibi. **Q**ue p̄clarior. Et dicit rector scholariū delinī-
tus. i. munit? vel insignit? ambitu pietatis. i. ipsamet pie-
tate. tenet. i. iure caritatis. mulcere. i. fouere corda disci-
puloz degentiū. i. viuentiū paupertate. et h discentiū stu-
diose et diligēt. nō qdem discipulis. mulcere inquā ciba-
riis et calceis. qz p et vestibus et si non nouis saltē tritis. i.
laceratis et antiqs et h dico si facultas sua suppetit. vltra.
n. posse viri nō vult deus vlla regri. qz p. magf ipse sub-
ueniat ipsis ceteris donatis. i. donis aliis qz pmissis. s̄tr
qz subueniat eis cōsilio cōcitatūo h ē amoneat eos atqz
p̄citet vt priusqz studiū reliquāt. potius elemosynas rece-
pturi ab eo vel ab aliis veniant. **N**otandū lz B. solos
scholarum rectores pietatē amplexari cōmonet: ab oibz
tñ totis viribz appetēda est. hec. n. virt? est quā nā suadet
atqz rō cōprobat fraternē caritatis. oēs. n. hoies nāe vni?
sumus qz obrem penes oēs pietatis opa exhibēda sūt. hic
Seneca in Thieste. Nulla vis maior pietate vera ē. quof
cūqz. n. veros amoretimuit hos pietas tenebit. his g? cō-
cludit caritatis opus pietatē esse naturāqz querere pieta-
tē. **N**otandū circa h qd dicit si facultas suppetit nō tñ
erogandū ē vt in p̄cessu tēporis elargiēda deficiāt. **P**ru-
dens g? intueat qd sibi ptingere possit. nā teste Socrate.
Melius est canere qz pauere. Sic ergo cuncta largiēda
si ne successu t̄pis remedicari cobibe. i. pietat. i. misericor-
dia bēignitat. p̄piciatō. m̄leo cel. re. m̄ligat. fouē d̄linī-

Que. n. p̄clarior nature que ve suauior q̄ veris
scolaribus erogatio: **P**reclarior est enī p̄sone

re scholarē his i qbus ē minima donātis exhibi-
tio maxima vō paupis recipientis p̄mptio q̄ hi-
strionū et meretricū detestabiles incurtus deliniri

Que. n. p̄clarior. In hac parte recōmendat erogationē
pauperibus scholaribus factam dicens. que enim ergo-
tio. i. elemosyna ē p̄clarior. i. nobilior vel suauior. qz illa
que est q̄ facta veris scholaribus. si diceret nulla. qm̄ con-
fouere. i. mulcere scholarē his. i. erogationibus i quibz
erhibitio donantis est minima et p̄mptio. i. receptō reci-
pientis maxia est. p̄clarior. i. beatius et nobilior qz deli-
niri. i. fouere detestabiles. i. odibiles incurtus histrionum
atqz meretricum. **N**otandū inter oēs erogationes que
fieri possunt p̄clarior illa est que discipulis a magistro ex-
hibetur. qm̄ in ipsa duplex erogatio cōmittitur. i. corpora-
lis atqz spiritalis. Corporalis nāqz que victu vestitu atqz
alio exteriori famulatu exhibet. Spiritalis vō qua igno-
rantie discipuloz medetur atqz dubitanti cōsulitur. Cum
ergo duplex in his sit erogatio in reliqs plerūqz simplex.
constat ea nil p̄clarior dulciusqz constare. **I**tem nota
circa hoc qd dicit que est facta veris scholaribus. et q̄uis
oibz subueniendū sit habendus tñ ē delectus in quo spectā-
di sunt mores cui datur. et animus atqz vite sanctitas. non
enim erogandū est discipulis. non ingratīs: non dilapidato-
ribus nō qz deū minime diligentibus. Et tō bñ deū ē a
cathōe. Qui des videto. Itē histrio gesticator vel iocu-
lator est qui diuersos gestus et habitus hoīuz rep̄tare no-
scit. Et dicitur ab histrion qd est gesticulari. Inde histrio-
nes comediaz rep̄tatores olim dicebantur.

Nubila licet quāqz fortuna existat: nō tamē ma-
gistrantis cura desperet: sed semp curialiter se re-
gendo incurtus viriliter perferat dulcius expe-
ctādo. **P**rob coriandi pudenda transactio.

Nubila licet etiam fortuna existat. Hoc ē quintum et vlti-
mum incidens quod circa predicta contingere posset qd ē
fortune aduersitas. Et duo facit in hac parte. nam primo
circa hoc incidens documentuz ponit. secundo ipsū docu-
mentum exemplo confirmat. ibi. **P**rob. coriandi. Et dicit
lz ipa fortuna quādoqz existat nubila. i. aduersa tamen cu-
ra. i. vigilia atqz studii sollicitudo magistrantis. i. magistri
non desperet pp hoc sed regendo se semper bene. i. equani-
miter perferat. i. patfatur viriliter. i. animo forti incurtus
idest aduersitates fortunarum spectando semper dulcius
melius euenturum. et non faciat quēadmodum Coriand?
ille magister qui cum fortuna sibi nō semper arrideret leo-
las dimisit desperationem incurtebat. et ideo inquit ph.
interiectio detestantis est prob transactio idest constantia
coriandi huius magistri est pudenda idest respūda.

Notandum et si omnis virtus in summo sit. equanimi-
tas tamen animi quā constantiam hic licet appellari: plu-
rimum collaudanda est quā si quides macrobius libro. i.
sic describit. Est animus supra periculum erigere: nihilqz
nisi turpia metuere: fortiter tolerare aduersa: et humili-
ter p̄sp̄ra: constantis hoc animi est: vt ait Tullius lib. i.
de officiis in rebus asperis minime perturbari. Qui hac
virtute caret nullā in suis operibus prosperitatem obtine-
bit. Cū ergo fortuna malefida nubiliū ostenderit vultum
equanimitate p̄ferendū est atqz in domino sperandū. qz te-
ste propheta q̄ sperant in dño nō cōfūdēt. Quare fortuna
nubila quondā depingebat vt superius satis edoctū est.

Si autem ob festiui temporis impulsuz delicia-
rum loca visitare placuerit. semp cetus sui nobi-
liores. formaqz eminentiores docentis secū ha-
beat discretio: ne q̄si destitutus solatio a multis
videatur. vel ne in periculuz excitetur. **A**darōis
saltus feliciuz discipuloz priuari cetū indoluit
Cum autem ob festiui temporis impulsū deliciarum.
ostē

Postq̄ Boetius in precedentibus posuit normā atq; modum magistros ipsos regulantes. tam quo ad se quā quo ad discipulos suos. et hoc tam in morib; quā in scientiarū administratiōe. Hic consequēter ponit modum atq; normā magistros regulantes in cōparatiōe ad alios a discipulis: Et diuidit̄ hec pars in duas ptes s̄m duo documēta que ponit. secūda ibi. Et at̄ in 2c. Pr̄ia i duas. naz p̄io documētū ponit. sc̄do cām subūgūt. tertio exēplo cor roborat. sc̄da ibi. Hæ q̄si. tertia ibi. Adaronis salt̄. Et le gēdo hoc totū vsq; in sc̄dm documētū dicit. p̄io cū magistro placuerit visitare loca deliciarū ob ipsū festiui tēporis. discretio docentis habeat sp̄ secū nobiliores sui ce. et. s. suoz scolarium atq; etiā eminentiores forma. forma. n. emines corpis ai et excellētiā cōiter rep̄itare phibet. Et s̄o fiat ne maḡ ipse a multis videat̄ eē destitūt̄ solatio. i. solamie vel et iō ne exciteat̄. i. p̄moueat̄ i piculū veb. n. hōi soli qm̄ cū ceciderit nō hēbit subleuantē. Et mala q̄ erit̄ p̄t euenire si p̄dicta non obseruentur exēplo ostēdēt dicit. Salt̄. n. i. trāsīt̄ solitarius. Adaronis forte Virgiliū dicit vl̄ aliter. Idoluit. i. valde doluit p̄uari. i. destitūt̄ cetū. i. societate feliciū scolarium. forte malū qdā ex solitatio suo transitu Adaroni euenit: quod quale fuerit Boet. tamen hic non expressit.

C Licet aut̄ in scolis rigid⁹ existere debeat tamē in gressu salutando deuotus permaneat in sermone iucundus transmigrantibus: comes alludentibus fidelis amonitū cōmorantib⁹: castitate cautus affinibus. ne suspirantis nasi fetorem si quis affuerit: amicalis eibat affinitas.

C Licet aut̄ 2c. Hec ē sc̄dz documētū quo magistros in forma qualr se erga alios a scolarib⁹ suis gerere debeāt. Et dicit magister ipse scolarium lz debeat eē rigidus in scol. subaudi quē admodū sup̄ in eodē capi. exp̄ssum ē vbi dicebat̄ rigid⁹ 2c. tñ magister dz eē deuot⁹ in gressu. i. trāsītū suo corā p̄plo. et hoc dico salutādo quē lz s̄m cōditōes suas. dz et esse trāsīmigrantib⁹. i. cū p̄terit̄ iucūd⁹ s̄mo ne. atq; colludētib⁹. i. sibi p̄gruentib⁹ comes et soci⁹. sitq; p̄morantib⁹. i. secū h̄itantib⁹ fidel̄ admonitū. i. admōitione salubri. atq; et sit affinib⁹. i. vicinis caur⁹. i. astut⁹ castitate. i. castitate: q̄si dicere velit. si nō caste viuere possit corā vicinis faciat tñ vt si qd̄ finistrū exerit vicinis nō innotescat vt qd̄ caste fieri neq̄at saltē caute exequetur: et h⁹ cām subdēs iqt. Et hoc iō vt dictū ē fieri dz ne affinitas amicalis. i. amica vicinitas eibat. i. subtrahat fetore suspirantis nasi. q. d. vt imēdiate s̄ sup̄letū ē. et metaphorica locutō ē

C Extrema p̄ntis voluminis extat compilatio de magistratib⁹ quos liberalib⁹ nouerca disciplinis egestas fines cōpalerit inuadere alienas. Et de illis quos natal̄ patrie reuocat dulcedo aliquid sub compendio dicamus.

C Extrema p̄ntis. 2c. Hec ē sc̄da ps p̄cipal̄ h⁹ vltimū captū. In quā postq̄ boe. determinauit et posuit diuersā magistrorū diuisionē et mores eoz q̄ i locis studiorū p̄cipaliorib⁹. i. Athenis et rome h̄itāt documētis reglauit. hic mō in hac sc̄da p̄cipali pte h⁹ caplī vult ostēdere quō se dñt habere illi q̄ h̄nt curā regēdi scolas in castris vel in villis p̄fata loca studiorū circūiacētib⁹ paupertate p̄cluffi. Et diuiditur hec ps in duas partes. In p̄ia pte p̄mittit̄ intētū suū In secūda ipm̄ p̄seq̄. ibi. Cū ob egestatis cām. Et dicit. extrema. i. vltima cōpilatio p̄ntis volumis extat. i. est vt dicam⁹ sub p̄p̄dō. i. sub breuitate de magistratib⁹ illis quos egestas. i. paupertas cristēs nouerca. i. Pr̄ia et inimica liberalib⁹ disciplinis p̄pultit̄ inuadere fines. i. regēdes alienas et s̄lr de his quos dulcedo natal̄ patrie reuocauit subaudi vt ibidē cōmorantē: et de his in tertia pte p̄cipali.

C Morādū circa b̄ qd̄ dicit liberalib⁹ disciplinis p̄ has li

berales disciplinas. vii. artes liberales stelligit. liberales q̄ qm̄ ab aliis illiberalib⁹ p̄fus sunt disticte ipse nēpe ad alaz: ille vero ad corp⁹ ordināt. liberales et q; s̄m eas hō p se disponit s̄ intellectū ad optimū finē veluti vsū virtutū moralium et intellectualium vel ad p̄fecte felicitatis vsū que est speculatiua. qui autē talia cōsiderant naturaliter liberi sunt et nō seruales cū intellectu vigeant. ideo recte artes ille liberales dicte sunt. et rurū liberales quia liberos expeditos et exercitatos animos requirunt eo q; subtiliter de rerū causis disputant et de illis plerūq; que a sensu remota sunt. Et insuper liberales ideo q; antiquitus tantū modo liberi. i. nobiles et ingenui in eis studere consueverūt. Plebei vero in mechanicis ob peritiā operandi q̄ quidē peritiā et opus plus plebeis cūgruit. Ocium vero et studiū nobilibus s̄m bugonē. Itē finis incerti generis. i. terminus et a funis dicit. quia agroz fines funiculis sūt diuisi. Unde propheta funes ceciderūt mihi in p̄claris: Et dicit finis termin⁹ p̄sumatō. mors. patria. vñ Est finis patria mors cōsumatio meta. et cōiter incerti generis ē aut masculini aut feminini.

C Cum ob egestatis cām repellende lucri querat q̄s odorē dulcissimū: considerand⁹ est vt saluo magistratus honore paritati quātū qat insistat: vestibus mediocribus inhiat. et scolarium regimini p̄cipue indulgeat.

C Cū aut̄ ob egestatis causam etc. Postq̄ Boetius itentū suum p̄miserat. hic ipsum modo p̄sequit. Et duo facit. Pr̄ia p̄io Boetius ostendit qualiter magistri ipsi existentes extra patriā suam et in locis supradictis vel de prope vel de longe adiacentibus se regere debeant erga scholares. secundo qualiter erga alios a scolarib⁹ ibi. Cum aut̄ cena. Pr̄ia adhuc in duas p̄io facit quod dictū est quo ad se. secundo quo ad vicedoctorē. ibi. Aduertēdum. Pr̄ia adhuc in duas. p̄io enim ponit documēta generalia. secundo specialia documēta subūgūt. ibi. P̄uerisq; et dicit p̄io cum quis magistrorū ob causam repellende egestatis. idest egestate ipsa cogente querat odorē dulcissimum lucri. subaudi i p̄tib⁹ alienis. tūc cōsiderandum est vt magistrat⁹ ipse insistat. idest intendat q̄tū que at. i. poterit paritari. et hoc honore dico saluo. q; p et cōsideret etiā vt inhiat vestib⁹ mediocrib⁹. subaudi tamē honore magistrati dignis iuxta p̄missa p̄cepta. atq; indulgeat idest intendat p̄cipue regimi scolarium. **C** Nota qm̄ oia b̄ gnālia p̄cepta in supiorib⁹ eodē caplō q̄si deducta sūt. vsq; magistri p̄ntis: vestimētōz honestas: atq; iuxta scolaris debita attentio. iō de eis hic denuo p̄tractare sup̄fluū foret. quare ibi videas. Itē quo quis quis quitū. quire. idest posse. et componitur cum nō: et dicit nequeo.

C Puerisq; p̄io p̄bebat vultū benignū: parentibusq; eoz benigniorē affatum. docendiq; aditum spōdeat benignissimū. vt sic nō solum puero rū corda p̄molliat: verū et parētū pecuniam extrahat famāq; t̄fferat: scole vō iura regaliter defendet: ordine docendi p̄ius edocto putatur.

C Puerisq; vultū p̄io. In hac parte p̄ documēta generalia documēta specialia ponit. Et diuidit̄. nā p̄io docet q̄ mō magister se habebit erga scolaris correctiōi subditos secūdo quō circa alios ibi. Cū aut̄ habuerit. etc. Itē p̄io ostēdit quō se habeat corā nonellis et p̄uis. sc̄do quō corā adultis. ibi. Et s̄dēq; aliq; tnlū adultis etc. Et p̄ dicit q; cū magister in alienis p̄tib⁹ curā regim̄is susceperit. dz p̄bere p̄io et p̄cipalr p̄ueris supple informādis. vultū benignū. parētib⁹ at eoz affatum benigniorē. atq; suadeat. i. promittat tā p̄neris q̄ parētib⁹ aditū. i. strotitū docēdi benignissimū. et hoc iō vt si solū p̄molliat. i. mollificz atq; molliēdo ad se attrahat corda p̄uorū verū p̄ s̄ extrahat et pe

Capitulum

etiam pentu supple q̄ necessitati sue mederi valeat. atq; effe-
rat. i. de portet famā. supple redolētē ex b. i. ex hac sua be-
nignitate. Sicut at cū b̄ oia gerūt defēdat nihilominus re-
galiter. i. viriliter iura scole. et hoc ordine. i. mō docēdi edo-
cto. i. demōstrato pri^o. i. in priorib^{us}. **C** Motādū h̄ magi-
stroꝝ benignitas tā erga discipulos q̄ eoz parētes maxi-
mū p̄stet attentōis atq; b̄uolētē discipuloꝝ incrementū
vti colligif ex canone hoc h̄. xxvi. di. et sicut decretali hūi-
lis de malo. et obe. tñ tal' benignitas sic moderari d̄ q̄ ex
h̄ regēdi auctoritas nō frāgat: q̄ put dicit Aug. in cano-
ne qñ. lxxvi. di. dū nimīū suaf hūilitas regēdi frāgīf au-
toritas. Et in bñ Boe. p^o benignitatis adimonitionem
subiecit. scole vero iura et. q. d. cū hec gerunt nihilomin^{us}
scole iura manu teneant. Et hec de nouellis dicta sūt.

C Eisdē etrā aliquātulum adultis rigiduz se erbi-
beat: ipsoꝝq; ora ad recte loqndū cōponat: digi-
tosq; ad scribēdū constriat: ad legendum oino
cōformet rigore iusticie cōmittāte: vt sic nō solū i
doctrina: verumetiam in facia cōueniat. Ludē
diq; spatium tempestine cōcedat: docendiq; be-
neficia nullo casu subtrahat.

C Eisdēq; aliquātulum adultis. In hac pte boe. ostendit q̄
magister se h̄e d̄ erga discipulos iā adultos. Et duo sa-
cit nā p̄io facit qd̄ dictū ē circa adultos dociles. secūdo
circa rebelles ibi. Si vō. Et dicit q̄ si magister h̄uerit di-
scipulos iā pene adultos: tūc exhibeat se eisdē adultis rigi-
dum quemadmodum de rigore supra doctū ē. atq; cōpo-
nat. i. ordiet ora eoz. i. adultoz ad loquēdū recte. i. p̄grue
q̄ ad grāmaticā et orate quo ad r̄beticā. atq; p̄strigat
i. d̄spōat digitos eoz ad scribēdū. atq; p̄formet eos oio
ad legēdū. et hoc dico cōcomitāte rigore iusticie. i. scolasti-
ce. Et rōne q̄ oia hec sic fieri debeāt et spāl̄ hui^{us} cū dicit
rigore iusticie et. subūgit dicens. h̄ō fieri d̄nt vt scolares
ipsi p̄ficiā: nō solū i doctrina s̄ et i facia b̄ e morib^{us} at-
q; v̄tutibus. Et subdit. Magister et p̄cedat tepestine. i. tē-
pore debito scolariū spaciū ludēdi atq; sic vt nullo mō
eis abstrahat b̄ficiū docēdi. **C** Nota nō solū scolares ip̄i
i doctrinis et disciplinis erudēdi sūt s̄ q̄ in facia mori-
b^{us} atq; v̄tutib^{us} s̄m̄is nisi iustitūdi: qm̄ h̄ solū i doctrinis
p̄ficiāt et morib^{us} deficiāt. certe nullo mō p̄fecisse d̄nt. q̄
n. p̄fici i sciētis atq; defici i morib^{us} p̄l^o defecisse q̄ p̄
cisse p̄hibet. q̄ i dau. apl̄s ad ep̄b. vi. iqt. Educate illos.
i. iuuenes i disciplina. et adiūrit. et correctōe v̄ni. et Bre. 7.
registri sui. i. d̄to iqt vt puulos q̄s doces morib^{us} erudiat
et. i. illd̄ apte i sinuās boe. di. Rigore iusticie comitāte et.

C Si vō cōtumacē supbūq; inenerit: dulciter ca-
stiget: erēplaq; moꝝ p̄pōat q̄b^{us} reprimat. alioq;
parētū assensu virgis affliget vt sic ad vngdē ca-
stigat: euadat ne desperat^{us} i ignominia cadat.

C Si vero cōtumacē sup. et. hic ostendit boe. quō magister
se h̄e d̄ erga rebelles et dicit q̄ si magister inuentat quē
i. aliquē cōtumacē vel supbū ip̄m dulciter castiget. hoc ē
verbis dulcib^{us} et cōtabilib^{us} ad bonū corrigat atq; sc̄re-
pet. i. i. i. q̄ erēpla p̄ponat q̄b^{us} a sua cōtūacia atq; sapbia
reprimat. q̄ si nullo mō v̄bis ac monitis caritatis et dulci-
bus sicut i erēplis: mīme corrigi valeat. affligat. i. corripia
tur v̄gis et verberib^{us}. et hoc dico fiat cū assensu parētū. et
rōne subdēs iqt. vt sic supple ille p̄tumar euadat castigat^{us}
ad vngdē. i. ad p̄fectōz ne cadat oino in ignominia. i. infa-
mia q̄si desperat^{us}. **C** Motādū q̄ magister circa p̄uaces di-
scipulos more prudētis medici vti d̄. Adedic^o. n. i. curādū
morib^{us} p̄io medicinas mīstrat faciles ne patiens medicia-
rū fortū trahat i horrozē et vt p̄ leuitatē medicatis potōi-
bus salubrib^{us} affuecat. sic quoq; magi p̄io rebelles ver-
bis agat dulcib^{us} vt dulcedie correctōis allecti a morbo re-
bellōis deficiāt: q̄ si his mīme retrahī valeāt acriori me-
dicamie ē v̄dēdū. i. virgāz cessōe. eligaturq; b̄ poti^{us} ne sit

vnū mēbz putridū si iclū toti^{us} corpis ipediat sciatē. sic q̄
ne scolaris p̄tūmactis rebellio ignominie p̄beat desperatōz
C Cū autē magistrātis dilectio etate ifrigidatos
statualesq; planeticos scolastici introitus habue-
rit p̄ticipes: si correctōis lima ap̄ eos vti nequi-
uerit: senio cōfectis arridēdū est: statualib^{us} inge-
miscēdū: planeticisq; fauoris simulacro est con-
gaudēdū. Calamistratos cirris hirsutis purat:
fucosq; perfusos lachrymis irrigantibus gulam
perfundat. Adollesq; caute eliciat ne mētis sue
reatum commoti participant.

C Cum autem habuerit. etc. In hac pte boe. postq̄z docu-
mēta p̄miserat quō magister se h̄e d̄ circa illos discipulos
q̄ sūt correctōi submissi. hic facit idē circa eos q̄ extra cor-
rectōis limā p̄tē reponūt vti sunt senes statuales plane-
tici et alii. Et ponit pla breuia documēta p̄m p̄tate et di-
ueritatē oim boꝝ discipuloꝝ. et dicit cū dilectō magistrā-
tis h̄uerit etate ifrigidatos hoc ē senes statuales. i. bestia-
les et rudes igēio vt p̄ vel planeticos. i. errabūdos. et hoc
dico oēs scolastici introit^{us} p̄ticipes. qd̄ agēdū i q̄ si magi-
neqat vti lima. i. rigore correctōis ap̄ eos b̄ mō agēdū ē
vt seq̄. Arridēdū. n. i. sanēdū senio p̄fectis. i. senib^{us} atq;
igemiscēdū ē. i. p̄dolēdū p̄p̄ igēii ruditatē statualib^{us}. i. ru-
dib^{us} planeticis vō. i. vagabūdis p̄gaudēdū ē silacro. i. si-
militudinib^{us} et erēploꝝ adductionib^{us}. et siq̄ lasciuū affuerit
vt calamistrati fucati atq; molles: tūc purat. i. castigat
cū eoz p̄tē purādo calamistratos erites hirsutis cirris. i.
crispatis capill^{is}: atq; p̄fundat p̄fusos fucos illo colore ficto
lachrymis irrigantib^{us} gulā eoz hoc ē tāto eos castiget vt i
lachrymas puocet q̄ gulā suā fucos p̄fusam lachrymis tin-
gat. Adolles at. i. lasciuos et luxuriosos eliciat caute a cō-
sortio reliquoꝝ et b̄ alii p̄moti supple suo luxu p̄ticipēt rea-
tū. i. vicium. sue mētis. **C** Motādū sicuti se h̄z informatio ad
iformādū sic se h̄z correctio ad corrigēdū. s̄ alii et alii ifor-
mādi h̄z diueritatē moꝝ aliā et aliā regrūt iformatiōem.
alr. n. iformāt capaces aliter incapaces. alr iuuenes. alr
senes. alr quoq; h̄i. alr quoq; alii ḡ et p̄ locū a fili alii et
alii corrigēdi aliā et aliā regrūt correctōem. nō. n. teneri
acriter neq; fortes tenerrime corrigēdi sūt. s̄ q̄libz fm sue
p̄ditiōis gradū correctōez recipe d̄. senes ḡ arridēdi sūt
nō qd̄ laudādi s̄ sub adulatōe qd̄ increpādi. rudib^{us} quo-
q; p̄dolēdū ē cū tali mō rudes sint vt eis p̄fus nulla disci-
plie medela valeat suffragari. plāetici at erēplis amonēdi
sūt vt erēploꝝ p̄tina masticatiōe ad getudinē p̄hāt. et sic
religis sua manerie pur defect^{us} cuiuslibz ergrit diuerfitas
diuerso medicamie subueniat. Itē statualis. rudis et a sta-
tua nomē cepit. sicut enī statua sp̄ recte stat et difficile fle-
cti p̄dt. sic quoq; rudes nisi magna adhibeat idustria ifor-
mari neq̄nt. Itē planetic^{us}. i. vagabūd^{us} et errās et nomen
sup̄sit a planeta qd̄ errātē sonat. A plāeta. n. plāeticus et
planetaris. Itē cirr^{us} p̄licatura capilloꝝ ē i anteriori capitis
pte. Et dicit a cirrim. i. tōdere. Inde cirritus. i. crinit^{us}. vñ
de Est homo cirritus qui cirrum vertice portat.

C Aduertēdū ē et q̄ quoꝝ erogatiōe laboriosuz
delinif certamē: i illis doctriat^{us} p̄p̄obef effect^{us} re-
rū nāq; effect^{us} et hibitione opis declaraf. Ordī-
ne at p̄petēti vicissiz sūt p̄nocandi vt fideli scruti-
nio pateat quid subministrātū labor diurn^{us} ero-
gauerit. Subministrātū eniz cure nō sp̄ ē p̄hdēdū
qm̄ illoꝝ cupiditas fractis affibus plerumq; p̄mo-
lit aut spe defraudata tepescit fidelitas: aut vt vi-
deāt fideles crudescit p̄tās. Sicuti vero p̄pper-
tati felici misericorditer deferēdū ē. sic nō minus
ip̄ius eruditiōib^{us} attēti^{us} ē insistendum.

C Aduertēdū

Capitulum

Cum autem ob dulcoris patrie delicias parentumque venerabiles aspectus regendi curam accepit in natalis solis primio: poposo affatu insistendum est. Cauter splendideque percurati vicissim e' arriedu. vestiumque varietate gaudendu quoniam vestis pollimite venustas: anulorumque insignia: multos aliud quam veritas erigit cogunt obtinere. ornatu: fauor affatusque lepos: plurimos propterea seorsum erroneo homerum excedere visu compellunt: ordine tamen docendi precepto diligenter obseruato.

Cum autem ob dulcoris patrie delicias parentumque venerabiles aspectus regendi curam accepit in natalis solis primio: poposo affatu insistendum est. Cauter splendideque percurati vicissim e' arriedu. vestiumque varietate gaudendu quoniam vestis pollimite venustas: anulorumque insignia: multos aliud quam veritas erigit cogunt obtinere. ornatu: fauor affatusque lepos: plurimos propterea seorsum erroneo homerum excedere visu compellunt: ordine tamen docendi precepto diligenter obseruato.

Cum autem ob dulcoris patrie delicias parentumque venerabiles aspectus regendi curam accepit in natalis solis primio: poposo affatu insistendum est. Cauter splendideque percurati vicissim e' arriedu. vestiumque varietate gaudendu quoniam vestis pollimite venustas: anulorumque insignia: multos aliud quam veritas erigit cogunt obtinere. ornatu: fauor affatusque lepos: plurimos propterea seorsum erroneo homerum excedere visu compellunt: ordine tamen docendi precepto diligenter obseruato.

Cum autem ob dulcoris patrie delicias parentumque venerabiles aspectus regendi curam accepit in natalis solis primio: poposo affatu insistendum est. Cauter splendideque percurati vicissim e' arriedu. vestiumque varietate gaudendu quoniam vestis pollimite venustas: anulorumque insignia: multos aliud quam veritas erigit cogunt obtinere. ornatu: fauor affatusque lepos: plurimos propterea seorsum erroneo homerum excedere visu compellunt: ordine tamen docendi precepto diligenter obseruato.

rum insistendum est fauori: ut quod proprii oris nequit efferri tumultibus: ipsorum tempestiuus erogetur affatibus: ut non solum in morum dulcedine: verumetiam proprie facultatis acumine commendabilis inspectetur.

Cum autem ob dulcoris patrie delicias parentumque venerabiles aspectus regendi curam accepit in natalis solis primio: poposo affatu insistendum est. Cauter splendideque percurati vicissim e' arriedu. vestiumque varietate gaudendu quoniam vestis pollimite venustas: anulorumque insignia: multos aliud quam veritas erigit cogunt obtinere. ornatu: fauor affatusque lepos: plurimos propterea seorsum erroneo homerum excedere visu compellunt: ordine tamen docendi precepto diligenter obseruato.

Cum autem ob dulcoris patrie delicias parentumque venerabiles aspectus regendi curam accepit in natalis solis primio: poposo affatu insistendum est. Cauter splendideque percurati vicissim e' arriedu. vestiumque varietate gaudendu quoniam vestis pollimite venustas: anulorumque insignia: multos aliud quam veritas erigit cogunt obtinere. ornatu: fauor affatusque lepos: plurimos propterea seorsum erroneo homerum excedere visu compellunt: ordine tamen docendi precepto diligenter obseruato.

Cum autem ob dulcoris patrie delicias parentumque venerabiles aspectus regendi curam accepit in natalis solis primio: poposo affatu insistendum est. Cauter splendideque percurati vicissim e' arriedu. vestiumque varietate gaudendu quoniam vestis pollimite venustas: anulorumque insignia: multos aliud quam veritas erigit cogunt obtinere. ornatu: fauor affatusque lepos: plurimos propterea seorsum erroneo homerum excedere visu compellunt: ordine tamen docendi precepto diligenter obseruato.

laboribus cōquisitā. Et rōnē reddēs hoz dicit. hec idē p̄si
derāda sunt ne rose. i. ipsa bona fama. emittētes odorē ver
nū. i. vernalē ⁊ suauē videāf̄ expirare. ⁊ et ne lilia castita
tis. i. ipsa castitas q̄ liliis merito cōparat̄ quesita sudore.
i. labore. videant̄ decrescere supple a sua pulchritudine. q.
v. ne ipsa bona fama redolere desinat. **C** Nota boe. attē
dens inter alia vicia que habēt bonam famam tollere ac
etiā denigrare ipsa luxuria est. **P**ro tanto vere sapie ma
gist̄ p̄ hoc documētū viciū hoc euitare docet ⁊ famā bo
nā retinere qd̄ facilliter adimplere valebit si cōsilio sapie vo
luerit adherere. vñ ipsa sapia p̄tra viciū hoc ⁊ reliqua vicia
dicit illud sapie. 7. venerunt mihi oīa pariter cū illa ⁊ innu
merabilis hōestitas p̄ manus illi. qd̄ ⁊ catho attēdēs inq̄t
Luxuriā fugito. ⁊c. ⁊ seq̄t̄ in fine sc̄di versus. nā sunt **D**ua
fame. **D**ua inq̄t qd̄ nō solū verbis sed exēplo clarissimū ē.
nūquid enim volucētū vrb̄ clarissima opulēta legib⁹ ⁊
morib⁹ ordiata. vt refert **V**aleri⁹ li. 9. c. i. postq̄ in luxuriā
plap̄sa est in iniuriā ⁊ turpitudinē decidit vt seruoꝝum in
solēntissime subiaceret ostationi. sic ⁊ imperiū romanū. vt
Policrates. li. 6. c. iz. refert luru et libidine erbaustum ē
nerone regnāte. quid ergo b̄ vicio fedius. quid dānosius.
quo virtus atterit̄ victorie elanguescunt. sopita gloria in
isamiā p̄uertit̄. faciesq̄ honestatis denigrat̄. **I**te incest⁹
i. incastus q̄ cū mortali consanguinea vel virgine cōcubuit
est enim coitus illicitus. **S**z adulteriū quasi ad alteri⁹ tho
rum accessus. ē. n. vt inquit magister quarto sententiāz il
licitus coitus cum maritata. Sed stuprū ē defloratio vir
ginis illicita. fornicatio cōmunis ad hec oīa fit tñ specia
liter cum soluta vidua vel meretrice.

Venerabilis Cratonis effigies proprie facultatis
complicibus aliis etiam qui euz vnico aspe
ctu attigerant meroris causam prebuit ⁊ incremē
tum: qui **C**astoris in diuersorio ob eufraſie vro
ris sue delicias obdormiuit: amplexando reper
tus est: capillis tractus: verberere castigatus: vul
nere laceratus: sale fricatus: vrina seruoꝝum per
fusus: angulis eiectus: trabibus erectus: tandem
lassatis tortoribus genitalibus priuatus: sterquil
inio suppositus: transeuntibus expositus. plebis
abiectio. discipuloꝝum desolatio: commilitonum
opprobrium: crudumq̄ ac crudele: miserum ac
miserrimum cunctis extitit doloris spectaculum
affinitatis gratia parenteque gloria in nullo sibi
proficientibus.

Venerabilis cratonis effigies. In hac pte boe. superius
dicta exēplo cōfirmat. Et duo facit. nā p̄rio exēplū ponit.
secundo circa hoc notabile quoddā subiūgit sibi. **L**icet. n.
Et exēplū p̄ponēs dicit que ⁊ quāta opprobria subfana
tiones atq̄ blasphemias ob adulteriū incurrebat vicium
venerabilis enī effigies. i. imago ⁊ successus cratonis illi⁹
magistri p̄buit cām meroris atq̄ tristitie incrementuz ne
dū proprie facultatis. i. artis cōplicib⁹. i. sociis verumētā
aliis qui eum attingerent vnico respectu. qui. s. crato cum
obdormiret quoddā tpe in diuersorio. i. domo. **C**astoris il
li⁹ hōis quicūq̄ ip̄e fuerit. ⁊ h̄ ob delicias. i. adulteriū. eu
fragie vroꝝis sue. reptus. i. cōphensus est in amplexando.
qd̄ vltra. **C**rato ip̄se tract⁹ capillis castigat⁹ verberere lacera
t⁹. i. laniatus vulnere. ⁊ deinde sale fricat⁹ atq̄ postea in
augmētū penaz vrina seruoꝝu ifusus. ⁊ iterū eiect⁹ angulis
supple dom⁹. erectus trabib⁹. **T**andē vero tortorib⁹ ip̄m
vt p̄mittit̄ cruciantib⁹ lassatis ⁊ fessis genitalib⁹ priuatus
ē. sterquilinioq̄ supposit⁹. transeuntib⁹ expositus subaudi in
ridēdā fabulā. quib⁹ oib⁹ sic perpetratis extitit plebis abie
ctio. i. derisio. ⁊c. vt in littera clari⁹ p̄seq̄t. qm̄ littera nul
la eget expositione. **C** Notādū licet mechos atq̄ adulte

ros silt quoz ⁊ alios fornicarios cuiuscūq̄ cōditōis ex
stant multa mala iusto dei iudicio cōcomitant̄. hec tñ q̄
līa exēplo enumerat licet nō plerūq̄ p̄tingāt quēadmodū
cratonē euenisse narrant̄ sunt tñ de his que cū adulterio vi
tio dephendit̄. ip̄si prompti⁹ ⁊ reliqua infliguntur. filia
sūt que **O**ratius libro p̄rio sermonū cōnumerat **S**atira se
cūda inq̄t. n. ip̄se hoc modo. **H**ic se precipitē recto dedit. il
le flagellis **A**d mortē cesus fugiēs. hic decidit arcē. **P**re
donū in turbā dedit hic pro corpe nūmos. **H**unc p̄minre
re calones. quin etiā illud **A**ccidit vt quidā testes caudā
q̄ salacem **D**emetere ferro iure oēs ⁊c. hec ille. **I**tem me
ror p̄prie doloz est cū silentio. ⁊ vēit a mereo. es. quod p̄
terito caret licet mereo. res. ut inueniat̄: tñ nō i eadē signi
ficatione. **I**te diuersoriū diuersitas viay ē vbi viator ad
callē diuertit̄. vel loc⁹ remot⁹ ab alio vel receptaculū scilicet
hospitium vel hospitale. **E**t d̄ a diuerto. vñ in luca.
non erat ei locus in diuersorio. ⁊ vt dicit ibi glosa est loc⁹
inter duos muros habens duas ianuas. vt. s. ex diuersis
vīs recipiat aduenientes.

Licet enim prima quandoq̄ salua fiant indicia
ultima vero alterius saporis inquinamenta per
manebunt ⁊c.

Licet enim q̄sq̄ primeua. In hac finali pticula hui⁹ totū
us. libri de disciplina scolariū circa prime dicta quoddā
subiūgit notabile quo magistros q̄libet cōmonet vt que
cūq̄ tñ in morib⁹ tum quoq̄ administratiōe doctrinaruz
gesserint hec saltē eo ordie atq̄ manerie gerāt vt sicuti me
dia primis p̄ualeāt. sic quoq̄ vltima medīs primisq̄ an
tecellāt. quod tamē plerūq̄ alio ordine gerit̄. quāuis enī
primeua indicia. i. signa fiāt quandoq̄. i. sepius. salua sub
audi ⁊ laudabilia. tamen vltima supple indicia remāebūt
plerumq̄ inquinamenta. idest turpia ⁊ scelerata alterius
saporis. i. manerie q̄ prima. **C** Notandum sicuti parum
prodest bene agere si incens labilis existat cū ex nullis acti
bus generetur habitus nisi boni operis perseverantia coe
ristat: sic quoq̄ parum immo nihil proficit qui a bonis in
cipit medio tepet finemq̄ horrore confundit. vnde in pro
uerbiis sapientum bene dictum est. **N**ihil prodest bene face
re si cesses. **N**am turpe est bona opera cepta deserere atq̄
in mala declinare. **C** Incepto ergo bono proposito perse
uerandū est iugiter. **I**lle autem perseverat qui bona cepta
continuat. ille quoq̄ continuat qui summo creationis fi
ne singula claudit. **Q**ui deus gloriosus est in secula cum
cta benedictus. Amen.

Consiliabar item gnatorū soldere carmen:
Oblitqua facie surdus ab arce vehoz.
Non pudeat struxisse dolos ex aggere sato:
Rumiferos sonitus dum mouet ampla seges.
Aderat interdum rabies contermina ponto.
Dum loquor ex quarto capite confer opus.
Vos precor o inuenes quibus est celebranda iu
uentus.
Saggerat innocuos nunc mea lira modos.

Adest finis **D**ivi. **S**eterini **B**oetiū de conso
latione. necnon de scolariū disciplina mellifluis
operibus cum sancti **T**ome super vtroq̄ com
mentariis. in hoc eodem volumine.

Impressis venetiis per **J**oannē de **F**ozliuio ⁊
Bregoriū fratres Anno salutis. **M**cccclxxxvii
die. r. februarū.

Faint, mostly illegible text in the upper left section of the page.

...vino vero alcius sapere in damentum...

...in damentum... Faint text in the middle left section.

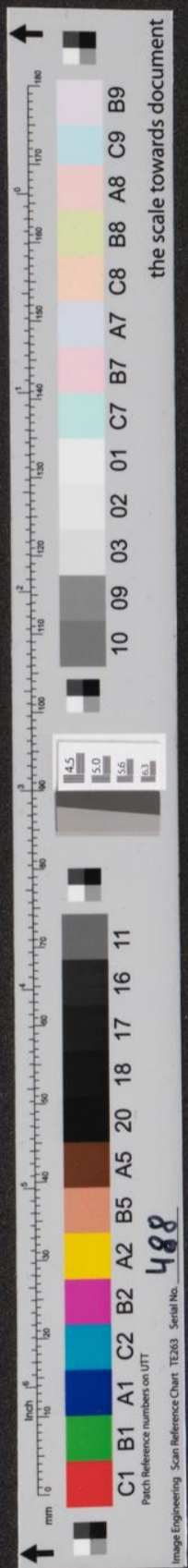

...Faint text in the lower left section of the page.

...Faint, mostly illegible text in the upper right section of the page.

...Faint, mostly illegible text in the lower right section of the page.

...il
De
De
De
bri
De

emittentes odore ver
 et ne lilia castita
 rañ quefita sudore.
 a pulchritudie . q.
 Nota boe. attē
 famam tollere ac
 anto vere sapie ma
 e docet 7 famā bo
 si cōfiliio sapie vo
 hoc 7 reliqua vicia
 ariter cū illa 7 innu
 catho attēdēs ingt
 erfus. nā sunt ōia
 rēplo clariffimū ē.
 a opulēta legib⁹ 7
 i. poſtq̄ in luxuriā
 dit vt feruorum in
 perū romanū. vti
 bidine erhaufum ē
 s. quid dānoſius.
 ut. ſopita gloria in
 nigrañ. Itē inceſt⁹
 vel virgine cōcubit
 quaſi ad alteri⁹ tho
 quarto ſententiā il
 eū ē defloratio vir
 ec oia ſit tñ ſpecta
 proprie facul
 euz vnico aspe
 ebunt 7 incremē
 b eufraſie vro
 lerando reper
 caſtigatus: vul
 a ſeruoꝝum per
 rectus: tandem
 iuat⁹: ſterquil
 poſitus: plebis
 commilitonum
 le: miſerum ac
 is ſpectaculum
 zia in nullo ſibi
 pte boe. ſuperius
 oꝝio exēplū ponit.
 ſūgit ſibi. Licet. n.
 opprobria ſubſana
 ncurrerat vicium
 ſſus cratonis illi⁹
 e incrementuz ne
 . ſociis verumetiā
 . qui. ſ. crato cum
 . homo. Caſtoꝝis il
 . ſ. i. adulteriū. cu
 . ſt in amplexando.
 . at⁹ verberare lacera
 . at⁹ atq; poſtea in
 . terū elect⁹ anguſtis
 . ero tortoꝝib⁹ ſpm
 . entialib⁹ priuatus
 . poſitus ſubaudi in
 . extitit plebis abie
 . q̄. qm littera nul
 . bos atq; adulte

ros ſiſt quoq; 7 alios fornicarios cuiuſcūq; cōditiois er
 ſtant multa mala iuſto dei iudicio cōcomitanē. hec tñ q̄
 ſia exēplo enumerat licet nō plerūq; ptingāt quēadmodū
 cratonē eueniſſe narrant ſunt tñ de his que cū adulter l vi
 tio deſpēdit. ipſi prompti⁹ 7 reliqua inſtiguntur. ſilia
 ſūt que Oratius libro pꝛio ſermonū cōnumerat Satira ſe
 cūda ingt. n. ipſe hoc modo. Hic ſe precipitē recto dedit. il
 le flagellis Ad mortē ceſus fugiēs. hic decidit arcē. ſre
 donū in turbā dedit hic pro corpe nūmos. Hunc pꝛimire
 re calones. quin etiā illud accidit vt quidā teſtes caudā
 q; ſalacem Demeteret ferro iure oēs 7c. hec ille. Item me
 ror ppꝛie dolor eſt cū ſilentio. 7 vēt a mereo. es. quod p̄
 terito caret licet mereo. res. vi inuentiaſ: tñ nō i eadē ſignī
 ficatione. Itē diuerſoꝝū diuerſitas viay ē vbi viator ad
 callē diuertit. vel loc⁹ remot⁹ ab alio vel receptaculū ſcil
 cet hoſpitiū vel hoſpitale. Et dꝛ a diuerto. vñ in luca.
 non erat ei locus in diuerſoꝝio. 7 vt dicit ibi gloſa eſt loc⁹
 inter duos inuꝛos habens duas ianuas. vt. ſ. ex diuerſis
 viſa recipiat aduenientes.

Licet enim prima quandoq; ſalua ſiant indicia
 vltima vero alterius ſaporis inquinamenta per
 manebunt 7c.

Licet enim qñq; primeua. In hac finali pticula hui⁹ totū
 us. libri de diſciplina ſcolariū circa prime vicia quoddā
 ſubiūgit notabile quo magiſtros qñlibet cōmonet vt que
 cūq; tñ in morib⁹ tum quoq; adminiſtratiōe doctrinaruz
 geſſerint hec ſaltē eo ordie atq; manerie gerāt veſicuti me
 dia pꝛimis pꝛualeāt. ſic quoq; vltima mediis pꝛimiſq; an
 tecellāt. quod tamē plerūq; alio ordine gerit. quāuis enī
 primeua indicia. i. ſigna ſiāt quandoq; . i. ſepius. ſalua ſub
 audi 7 laudabilia. tamen vltima ſupple indicia remāebūt
 plerumq; inquinamenta. id eſt turpia 7 ſclerata alterius
 ſaporis. i. manerie q̄ pꝛima. Notaſtandum ſicuti parum
 prodeſt bene agere ſi incns labilis exiſtat cū ex nullis acti
 bus generetur habitus niſi boni operis perſeuerantia coe
 riſtat: ſic quoq; parum immo nihil proficit qui a bonis in
 cipiit medio tepet ſinemq; horroꝝe confundit. vnde in pro
 uerbiis ſapientum bene dictum eſt. Nil prodeſt bene face
 re ſi ceſſes. Nam turpe eſt bona opera cepta deſerere atq;
 in mala declinare. Incepto ergo bono propoſito perſe
 uerandū eſt ingiter. Ille autem perſeuerat qui bona cepta
 continuat. ille quoq; continuat qui ſummo creationis ſi
 ne ſingula claudit. Qui deus glorioſus eſt in ſecula cum
 cta benedictus. Amen.

Conſiliabar item gnatoꝝū ſoldere carmen:
 Obliqua facie ſurdus ab arce vehoz.
 Non pudeat ſtruxiſſe dolos ex aggere ſato:
 Rumiferos ſonitus dum monet ampla ſeges.
 Aderat interdum rabies contermina ponto.
 Dum loquor ex quarto capite confer opus.
 Vos pꝛecor o inuenes quibus eſt celebranda iu
 uentus.
 Saggerat innocuos nunc mea lira modos.

Adeſt finis Dini. Senerini Boetii de conſo
 latione. necnon de ſcolariū diſciplina mellifluis
 operibus cum ſancti Tome ſuper vtroq; con
 mentariis. in hoc eodem volumine.
 Impreſſis venetiis per Joannē de Forliuio 7
 Gregoꝝiū fratres Anno ſalutis. Mcccclxxxvii
 die. r. february.